FLOSCULI HISTORICI DELIBATI NUNC DELIBATIORES REDDITI. SIVE HISTORIA UNIVERSALIS

Tam Sacra, quam Prophana Rerum memorabilium, tam Pace quam Bello gestarum, usque ad annum M. DC. LVI.

Auctore *JOANNE DE BUSSIERES*, Societatis JESU Sacerdote.

Accessit Editioni huic

CHRONOLOGIA PRINCIPUM

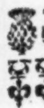
Id est,

Series & Successio Romanorum Pontificum, Augustiss. Imperatorum, S. R. I. Electorum, Regum, Ducum, Principum, lectu non injucunda, cui annectuntur de Summis Pontificibus S. Malachiæ Prophetia, SS. Ecclesiæ Concilia, & Schismata.

Editio Sexta, Auctior & emendatior.

Cum appendice de rebus Britannicis, & Indice necessario nunc primum editis.

OXONIÆ, *W Hall*, Impensis *Joseph. Godwin*, Anno Dom. 1668.





Ordo Epocharum, qnibus diftinguuntnr totius Operis capita.

PARS PRIMA.

Cap. I. A *Primo Mundi anno ad Noemi Diluvium.* Pag. 1.
II. *A Diluvio ad Abrahamum.* 5
III. *Ab Abrahamo ad Mosis ortum.* 10
IV. *Ab ortu Mosis ad Samuelem.* 17
V. *A Samuele ad Imperium Babyloniorum.* 26
VI. *A Babyloniornm imperio ad Persicum.* 38
VII. *Ab imperio Persarum ad Alexandrum.* 51
VIII. *Ab Alexandro ad Perseum.* 82
IX. *A Perseo victo ad Christum natum.* 102
X. *A Jesu Christi ortu ad ejus obitum.* 120.

PARS ALTERA

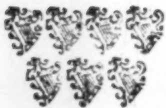
Cap. I. *A Jesu Christi obitu ad Constantinum Mag.* 130

II. *A Constantino Magno ad Odoacrum.* 169

III. *Ab Odoacro ad Carolum Magnum.* 202

IV. *A Carolo Mag. ad Fridericum Ænobarbum*

V. *A Frid. Ænobarbo ad nostram ætatem* 275.



FLOS-

FLOSCVLI HISTORIARUM,

Ab Orbe Condito ad Christi obitum.

CAPVT I.

A Primo Mundi Anno ad Noëmi Diluvium.

PRimo Anno Mundi ante Christi ortũ quater millesimo quinquagesimo secundo, Cœlo, Terra & Animantibus conditis designaturus dominum Deus, formavit hominẽ, corpus ex luto fictor novus effingens, Animam ex nihilo: ut jam ab ortu si quid superbiæ regnum affricaret, id origo statim elueret: nam quid intumescat cœnum & nihil? Adamum appellavit, & Regem orbis inauguratũ in amœnissimo loco collocavit; nudum tamen, sine tecto, sine satellite, sine pompa, ut agrum coleret, exemplum posteris non purpurâ Reges, non auro fieri, sed in regnum cura & studio. At quia parum erat imperare brutis maximum Principem, adjunxit sociam quæ Rege dignos subditos pareret. Mirum! è viri costa eduxit fœminam, ne amandi causæ plures deessent, dum is conjuges, qui & fratres & parentes, amor connecteret

Adami creato.

& Evæ.

ſteret; & qui antè corpore unum fuiſſent, unum & Animo in poſterum eſſent.

Adami culpa, & pœna. Fortunati, ſua bona ſi noſſent, Principes; dum ambiunt noſſe ſupra quam poſſint, in calamitatem ultimam incidunt. Nudi, pavidi, regno, capite, & quod deterius, innocentiâ diminuti; rerum omnium præter peccatum inopes: ex otio, riſu & voluptate, ad laborem, ærumnas & lachrymas deturbati: ſpinis, tribulis, doloribus, ipſaque morte, ut ſatellitio culpæ, damnati; Animo & corpore miſeri ignominiam nepotibus antequam ortum conferunt. Nunc eant homines, & peccatum ament, quo perditi ſunt, necdum nati.

Cainus. Abel. Anno Mundi 2. naſcitur Cainus, impiorum Anteſignanus, futurus poſteris exemplum criminum: peccati non Adami ſobolem dixeris, ita ex patre præter peccatum nihil contraxerat. Sed forte peccantis Evæ partus Cainus, ſanè fuit Abel pœnitentis: ita Deo providente poſteris, ne deeſſent, tot inter vitia, formæ virtutum. Quid futurum erat humano generi, ſi peccare tantum didiciſſet?

Cainus fratricida. Anno Mundi 130. Cainus perditorum ille coryphæus, quaſi vulgarium tæderet ſcelerum, palmarium fecit. Abelem fratrem (primum ab invidia facinus) in agro ſeductum ferro interemit. Præjudicabat rebus mortalium Deus, ut vitio virtus obnoxia foret: pietatis dos adverſitas eſſet, datumque ſanctis pro patrimonio, *Pati*. Sed nec impune fuit fratricidæ; cui & terra imbuta ſanguine fruges negavit; & ipſe, vagus, tremens, ac profugus, agente conſcientia quocunq; ſceleris fama pervenerat, portauit & pœnam; ut jam Metus homines malum dedoceret.

Aliquot

Aliquot poſt annis primam omnium ur-bium, dictam Enochiam ab Enocho filio, condidit; ut ſe homicida à talione defenderet, & prædator latrocinia tuto reponeret. Hæc civitatum origo, hæc cauſa; ut pudeat nos tanti facere, quod ortum à ſcelere, in tutelam ſcelerum coaluerit. *Enochia urbs.*

Adamo interim in Abelo Cainum lugenti, Sethum qui duceret Priorum agmen ſubſtituit Deus; à quo Enos, ab Enoſo Enoch, viri ſanctiſſimi, qui ad religionem & virtutem omnem prælucerent: jam inde ſanctis ex Martyris ſanguine pubeſcentibus. *Seth natus.*

Anno Mundi 688. Cainus in Sylva pro fera habitus per imprudentiam à Lamecho abnepote occiditur; pœna licet clauda reum aſſequente; quæ à filio, ut eſſet gravior velut in feram, ut juſtior, fratricidium parricidio vindicavit. *Caini cædes.*

Sub hæc tempora Jubal inſtrumenta Muſica, Tubalcain arma invenerunt; vitam hominis Providentia in belli paciſque ſtudia partiente, ut in hac jucundius ageret, in illo tutius. Et Noëma mulier lanificium commenta, eundem hominem texit honeſtius; & præivit ſexui, qua in arte proferre ingenium deceret fœminam. *Jubal Tubalcain.* *Noema.*

Anno Mundi 930. ipſi mundo coævus Adamus moritur: familiæ pater quæ orbem impleret, pœnitentiæ documentum ingens, de ſuo hoc eſt humano genere tam benè quam malè meritus, dum ad veniam erudit quos ad pœnam gignit; dierum, id eſt, luctuum plenus, ut ab hoc poſteri vitam miſeriis metiremur. Nunc quid hujus ſpatium arctum conquerimur? calamitatibus noſtris parcitum eſt. Anno poſt altero amantiſſi- *Adami mors.*

& Eva. mum conjugem Eva ſequuta eſt; quæ ſe, heu! dilectam nimis quoties luxit! quoties formam incuſavit ut ream! quoties placuiſſe diſplicuit! ſi amaſſet minus conjux, ſervabamur. Quis ſexum non timeat, qui adhuc innocens necat, vel placendo?

Henoch tranſlatus. Anno Mundi 987. Henochus ille ab Enoſo ſanctiſſimus, poſt vitæ annos 365. Novo mortis genere, vivus deſiit in vivis agere; ad ultima ſervandus tempora, futurus teſtis deitatis Chriſti, in ignotas plagas tranſportatur; in quibus vitam in corpore ſed expertem corporis degens, extra neceſſitatem alimenti & malignitatem peccati poſitus, licèt nedum ut homo vixerit, vivit ut Angelus.

Gigantes. Circa hæc tempora Gigantes impiiſſima Caini ſoboles ſæviebant, qui ſtaturam ſuperbiâ, deformitatem impuritate, ferociâ vires adæquantes; ſcelerum immanitate monſtroſi, tam animorum portenta quam corporum, in nefas omne ruentes; ut poſteros vitiis, quos virtutibus nolebant, vincerent, nihil intentatum mali reliquere.

Noe & Arca. Anno Mundi 1057. Ne funditus tot inter crimina mortalium genus interiret; futurus Averruncus divini furoris, Noe juſtiſſimus, ex Lamecho Sethi, non illo Caini nepote naſcitur. Qui deinceps virtutibus ut annis auctus, ſcelerum ultorem Deum verbo & opere Reis intentavit. Nam nova interminandi ratione, Arcam extruxit; poſtquam diu verba fuerunt irrita, navem molitus eſt centum annis: efficacius nunquam monuerat, ſi minus homines juviſſent crimina: ſed quibus peccantibus callum obduruit, prius mortem quàm mollitudinem mentis induxeris.

Anno

Anno Mundi 1656. ante Christi ortum 2397. cum sexcentissimum Noëmus ageret, ulturæ Dei contumelias aquæ, in sceleratum rebellant hominem; in imbres aër effusus solvitur, exundant amnes, irrumpunt maria; ipsa Terra, alumnos exosa, jam in pœnas ferax, immensos gurgites effundit utero, tota undis stagnat, ne miseris pateat vel ad sepulchrum. Nimirum puduit tot substerni sceleribus, fœdissimas sordes exhorruit, ut se elueret advocavit elementa consortia. Proh peccati virus! naturam rerum ab uno homine totam infecerat, petendum fuit ab universa Antidotum, flammæ libidinum aquis restringuendæ: bene est, quod ante periit orbis quam periret; undis periit, ne periret igne. Quæ tempestas, quæ humanum genus naufragum fecit? Agite posteri pietati Noëmi gratias, in ipso singuli servati estis. Navigabat in ruina mundi securus, & à morte per asserem tutus, quam nec muri nec turres excluserant, Deo gubernante, per syrtes, per scopulos, per naufragia, salvus enatabat. *Diluviũ.*

CAPUT II.

A Diluvio ad Abrahamum.

ANno Mundi 1657. subsidentibus aquis, detumescente penitus pelago, terra aperta est. Tunc rediit sua facies Elementis; serenitatem aeri, certum aquis situm, fœcunditatem terræ Sol conciliavit; novus nitor effulsit syderum, & instaurata rerum natura tristitiam hilaritate mutavit. Admittimus clemen- *Mundus reparatus.*

Iris. clementiæ pignus, Deus immortalis triumphalem benignitatis Arcum suspicimus; utinam ut pœnæ, sic & culpæ immunes in posterum. Sed erit dies, cum diluvio bonitatis mundum inundabis; minus parceres, si peccasset minus.

Noe Arca egreditur. Interea octo illa capita humani generis novi Phœnices, ad incolendam terram prodeunt arca. at obstupescunt deformatam Agrorum faciem, lugent affinium deplorandam sortem; & imagine mortis attoniti, vix spem ullam vitæ concipiunt. Donec Dei jussu, promisso, & fœdere confirmati, tunc se demum servatos fassi sunt, cum timere ultra desierunt.

Vinea. Statim ergo ad culturam terræ se convertunt; nec enim sponte victum sufficeret: & Noëmus primus omnium ex uvis consitis vinum expressit; vel infirmitati vel hilaritati Deo consulente. Sanè bonus senex liquore novo se liberalius proluit, ex potu inexperto ebrietas, ex ea somnus, ex somno nuditas inhonesta; dein irridens filius, nepos maledictus, ut à primo meri vel innoxio haustu, tot malorum fonte, discant homines parcere, cui si indulgeant, transit in toxicum.

Divisio terrarum. Anno Mundi 1788. Noë liberos multiplici sobole supra modum auctos, ut concordes faceret, discordes effecit: iis universum orbem partitus est; Semo Asia ultra Euphratem ad Indicum usque Oceanum data; Japheto Asia reliqua cis Euphratem, cum Europa ad Gades usque; Chamo Syria cum Arabia & Africa tota concessa: quis Regum Noemo patrefamilias opulentior? Trophæa sua Pompeii conferant, triumphos Cæsares, Alexandri victorias, Galli colonias, ad Noemum

mum quid? contenderunt illi de partibus, hic totum dedit.

Anno Mundi 1909. antequam spargeretur in diversa mortalium genus, civitatem quæ potentiæ monumentum esset, ad Euphratis ripas posuerunt. Quale opus! quod ab omnibus inceptum hominibus, quod annis viginti duobus nondum absolutum, quod imperfectum, regni sedes fuit, cujus ex fundamentis primum orbis miraculum surrexit Babylo. Et in ea Turrim erexerunt, quæ cœlo, si superis placet, par esset: quæ stultitia, cælum expugnare saxis & cæmentis? non iis machinis sydera scandimus. *Turris Babel.*

Anno Mundi 1931. disjecta tandem est superba illa ædificantium vanitas: linguis divisi sunt; non grassatus est fulmine Deus, non ignibus, pœnam inflixit acerbissimam superbis, contemptum. Idioma unum in septuaginta duo divisum miram peperit perturbationem, dum loquerentur omnes, pauci perciperent, sermonis inopiam copia nimia faciente. Quis credet? penetravit in animos vocum discordia; tantus est sermonem inter & mentem consensus; in regionem suam quique profecti sunt, nec se meminerunt, heu nefas! uno Patre natos; bella cum fratribus gesserunt in posterum; & eos homines obliti plerumque, quasi bestias in usum, vel belluas in cædem rapuerunt. Ite nunc Docti, intumescite linguarum peritiâ, quæ dividentes orbem perdiderunt. *Confusio linguarum.*

Anno Mundi 1932. ante Christum 2121. Nimrodus ortum dedit regno Babyloniorum seu Assyriorum, quod postea stetit per annos 1401. Hic primus omnium Regum, proximam à Deo potentiam usurpavit, & *Nimrodus seu Belus.*

cæteris gentibus in diversa loca distractis' Babylone jam principatu dignissima substitit. Idem qui & Belus tanti nominis apud scriptores; militari audaciâ & civili prudentiâ clarus; qualis decuit principem conditorem imperiorum. Nec enim obvium eminere in æqualibus; & quos pares nascendo habueris, tibi regnando impares facere.

Sicyoniorum regnũ. Anno Mundi 1966. Regnum in Europa vetustissimum fundabat Ægyaleus, Sicyone Peloponnesi urbe, ab Isthmo non procul; parvis, si Babylonico compares, incrementis, sed tutioribus.

Ninus. Anno Mundi 1997. cum superiore Nimrod ætatis anno 300. decessisset, Ninus ejus filius Babylonicum capessivit imperium; cui & Assyriũ modicis septum finibus ab Assure Semi filio conditum adjunxit. Nec eo contentus, septemdecim annis continuis, Ægyptum & Asiam universam victor is peragravit, germana Patris ambitiosissimi soboles, Cæteris mortalium ad inauditum Belli nomen expavescentibus: adeo difficilius est propulsare injuriam, quàm inferre, dum hinc audacia, illinc timor; nec vinci pudeat, cum honestum putent à fortissimo viro superari.

Ninive. Idem Ninus Ninum seu Ninivem sibi cognominem urbem ad Tygrim amnem in Assyria posuit, ad felicitatis ostentationem. Quam civitatem vir ingentis animi, & nihil modicum capientis, pro modo gloriæ tam amplam effecit ut capaciorem posteriora tempora nullam agnoverint. Sed ô vana mortalium studia! tanti monumenti nullum vestigium, de cujus loco ne constat quidem; & memoria, si minus periit, ad contemptum

ptum reſtat, quando præſtat ſileri, quam cum ignominia celebrari; & odioſum eſt non eſſe quod fueris.

Idololatria. His temporibus de Deo optimo peſſimè meritum eſt genus humanum; cum Idololatria, quo nullum ſtultius vel gravius ſcelus, per terrarum orbem invaluit. Ninus in cauſa, qui ſe non auſus mortalis adhuc Deum effingere, quod proximum fuit, ſe Deo natum exhibuit: Belum itaque, quando ſe non poterat, Deum fecit, (inſana liberalitas, id largiri quo careas) geſta commendavit, immortalem dixit; ſtatuam oſtendit, huic divinos cultus attribuit, & ne quid ad improbitatis effectum deeſſet, voluit ſupplices quod à Deo peterent, optare à ſtatua & impetrare. Hic eſt Belus, qui Saturnus Gentibus, Hebræis Baal, humanis ad contumeliam generis placatus hoſtiis: juſtâ tamen pœnâ, ut qui hominem per ultimum nefas in Deum haberent, ipſi mactati in abjecta bruta haberentur.

Noemi obitus. Anno Mundi 2006. Noemus ſanctiſſimus orbis reparator, jam impletis annis 950. vitæ pertæſus eam depoſuit; quam calamitatibus penè continuis, recens Nepotum flagitium præcipitaverat. Parum erat ſeni juſtiſſimo concoxiſſe Gigantum ſcelera, interfuiſſe mundi naufragio, luxiſſe linguis diviſos liberos, perſpexiſſe per mutuas clades triumphantes, niſi ad incrementum ſummum moleſtiæ, Deum quaſi regno, ſuorum animis depulſum videret, nihilque actum pœna Diluvii, niſi ut præcipitantius in majora ſcelera ruerent. Sed ne quis Imperia nimium arderet, privatus obiit Noe ſanctiſſimus; Be-

lus Rex decessit, ne quid pejus dicam, omnium primus.

CAPUT III.

Ab Abrahamo ad Mosis ortum.

Abrahami ortus. ANNO Mundi 2039. ante Christum 2014. in Ure Chaldeæ urbe natus est Abrahamus, ex Thare Patre, cum prius Aramum & Nachorem suscepisset. In quē cœlo depluebant dona tam immensa, ut ad unam magnificentiam Dei conditum dixeris. Salve mortalium lux, phosphore gentium. Beatorum Dux: debebit tibi Hebræus innocentiam, salutem mundus, incolas cælum. Ex natu minimo, quis tanta speraret? quis ex Idolatra Patre cœlestem filium? nempe major est à contempto virtus; & summa Pietas cœlo debebatur.

Zoroaster. Anno Mundi 2044. celeberrimum bellum Ninus gessit in Bactrianorum Regem Zoroastrum. Hic loci situ, quia in asperrimis montibus Bactra, & ope dæmonum, præter fortem animum, fretus (nam primus Magiæ ignorandæ scientiæ auctor infamis) cum se, montes, & Inferos ad pugnam armasset, à Nino victus est: & in acie ferro cæsus, vel ab ipsa statim de cœlo tactus est. Artem detestabilem in Auctore puniri par erat, ne haberet æmulos, & si quos haberet, ad eos cum arte pœnam transmitteret.. In eo bello Semiramidem famosam illam fæminam Ninus invenit, & adamatam in conjugem duxit; quanta post sexus vel gloriâ, vel infamiâ! Is quarto post anno è vivis abiit,

suscepto

suscepto ex Semiramide Ninya; vir supra fidem magnus, nisi major fœmina prioribus fidem comparasset.

Anno Mundi 2049. Assyriorum imperium adivit Semiramis. Prima mulier quæ domesticam administrationem mutavit publica, ac prævertens regnum sexus obsequiis, naturam quæ muliebre corpus compegerat, virili animo emendavit. Dotes ingentes maculavit ingentibus vitiis? ita plerumque in excelsis mentibus summa omnia sunt. Nam operum magnificentia & belli gloria Ninum, hoc est mortales retro omnes superavit. Mediam, Ægyptum, Lybiam armis perdomuit; & cum in orbe suo deesset hostis, quæsivit in alio, apparatu quam maximo penetrans in Indiam, bisque victrix vicisset tertium, si pares Elephantis Cameli fuissent. Opera porro quæ & quanta perfecit? marito dignum Rege & urbe Ninive tumulum erexit, præter aquæ ductum in Ecbatanis, imaginem suam Bagistonio monti insculptam, saxa, rupes, montes explanatos ad vias, quantum est, quod in Miraculis orbis enumerat, Babylonem opus à mortalibus tentatum omnibus tandem absolvisse! In qua præter muros, quibus nihil simile fama dixit, horti & luci palatiis impositi, geminæ Arces ad Euphratis ripas, ipse amnis dum cuniculus foditur aversus alio, animum ad mundi regimen natum ostendunt. *Semiramis.*

At per has dotes, libidinosa supra quam credi honestum sit mulier, ne qua in re modica esset, crudelitate etiam insignis, perimebat Amasios, materiam odii juxta ac amoris; mortuisque ingentes aggeres excitabat, ut illustrior crudelitas esset. Nec causa mortis deflexit

flexit à vita, à Ninya filio, quem de incestu appellaverat, interfecta: si tamen filio credi æquum sit parricidium, flagitio matris excusanti.

Sara. Agebat in vivis hoc tempore Sara, Semiramide haud paulò clarior, si vera claritas à virtutibus arcessenda sit: hæc patruo nupsit Abrahamo; cujus laudes impleat, qui capacem tanti conjugis dixerit.

Ninyas. Anno Mundi 2091. Semiramidi successit Ninyas, aptior otio quàm negotio, qui frui partis contentus, nihil maternum habuit præter voluptatem; & quasi sexu cum matre mutato, assiduo pellicum & Eunuchorum contubernio, nulli alii temerè visus, degeneravit in fœminam. Et ut proclive est se applicare ad pessima, de cæteris Assyriæ Regibus semel dictum sit, eos ad regnum natos, turpissima tamen fuisse mancipia; cum nulli serviatur turpius quàm voluptati.

Abraham in Chananæam. Anno Mundi 2114. Abrahamus Deo jubente, ex Mesopotomia in Chananæam profectus est: fidei & obsequii miro specimine; ipso Deo in præmium pollicente numerosissimam sobolem orbo Patri, & hancce terram longe uberrimam, ne agrum ad sepulchrum quidem possidenti. Ita Cœlum centesimas pendit in mutuum.

Abrahamus vincit Chodorlah. Anno Mundi 2118. egregiam de Persis reportat adoream Abrahamus: qui cum duce Chodorlahomore Pentapolitas jam corruptissimos vitiis, prælio victos in servitutem abducerent, simulque Lotum pravi consortii pœnas luerent; Abrahamus ut nepotem reduceret, collecta servorum expedita manu, soc[illegible] & à victoria securos, aggressus, [illegible] prædam & captivos

vos recepit, decimamque partem Melchiſedeci hoc eſt Deo dedit, vel reddidit; nec enim is dat, qui totius unde accepit particulam reddit.

Sodomæ incendium. Anno Mundi 2138. contigit horrenda illa clades Pentapolitana, qua urbes quatuor conflagarunt, Sodoma, Gomorrha, Adama & Saboim: execrabilia in poſteris nomina: Segol ad ſeceſſum Loto condonatum: ita ſemper Deus vel in ſeveriſſimis pœnis clementiam amat. Supereſt in flagitii deteſtationem pœnæ veſtigium; aquæ fœtentes, ſolum emortuum, mare ſulphureum. Nam & ſupplicium quàm horrendum, quod vel ſpectaſſe, in uxore Loti crimen fuit.

Iſaac natus. Sequenti anno Iſaac natus eſt; ad ſanctiſſimorum Parentum ſummam lætitiam, eo majorem, quo ſperatam diutius. A riſu dictus eſt; cujus cauſæ cumulatiſſimæ, cum præter humanas poſteritatis & nominis, divinæ accederent ſalutis omnium.

Iſaac immolandus. Anno 2163. Abrahamus in monte Moria incruentam victimam immolavit. Admirabile ad ſtuporem temporum facinus! divinis nutibus ſævam orbitatem, ſpem Nepotum, charitatem patris poſthabere, eodem ferro quo filium ſe mactare, imo crudelius, quia ſupereſſet animi fuit ſupra terrarum victores ſurgentis. Quantulum eſt Macedo, quod in orbe non toto viciſti? in Iſaaco plures mundos vicit Abrahamus. At benè eſt quod agnovit Deus immolantem, tam ſacerdoti pepercit quàm victimæ, nempe obedientia, ſi mactat, ſuſcitat, ſi perdit, redimit; nec dat in pericula, niſi ut ſervet.

Eſau & Jacob. An. 2199 ex Rebecca Iſaaco naſcuntur Eſau & Jacob, ita diſſimiles mente & corpore,

ut

ut verè Gemini, vix in ullam rem unquam consenserint: nam quomodo miti & facili cum oportuno & temerario conveniret?

Argivorum regnum. Et hoc anno cœpit Argivorum regnum ab Inacho; quod deinde Mycenas Perseus transtulit. Nec dubium, quin & alibi regna quam plurima, sed felicior Græcia, quæ scriptorum ope, sua vel aperuit, vel effinxit.

Abrahami obitus Anno Mundi 2213. Abrahamus, post annos vitæ 175. ex ea decessit. Vir revera virtutum omnium, qui per adversa prospera meruit: Dei nutibus ita mancipatus, ut ad eos statim amarit vel oderit, tot locorum exul quot incola, Ismaelis pater ut abdicaret, Isaaci ut immolaret, Saræ conjux ut sterilem ferret, cumulatus bonis ut erogaret; à Deo per exteros, per suos probatus, sibi semper constans, probitatem illæsam sepulchro intulit.

Diluviũ Ogygiũ. Anno Mundi 2258. Achaiam inundavit diluvium, quod Ogygium dictum est, ab Ogyge Rege Eleusinæ conditore. Mirum in unam Peloponnesum totius Europæ gesta confluxisse.

Isaaci mors. Anno Mundi 2318. longæva senectute, post annos 180. confectus, obiit Isaacus, cui tranquillitate animi nihil antiquius, promptus eam ne perderet omnia perdere: multos jam annos animi luce caligantes oculos consolans, filium Jacob, si non vidit, audiit, multiplici beatum sobole; duodecim susceptis liberis, ceu columnis, totidem fundamenta genti promissæ ponere.

Josephi fortuna. Anno Mundi 2319. Josephus Jacobi filius, mira Dei vel indulgentia vel mercede, è carcere promotus in regnum, utriusque fuit exemplar fortunæ. Is Patri charissimus cum,

cum, per invidiam divenditus esset à fratribus, & apud Putipharem Dominum gratiosus, placuisset & Dominæ; pudicitiæ tamen posthabens omnia, per heræ calumniam conjectus in carcerem, per triennium castitatem amavit in vinculis. Nec ultra Deus prœmium distulit: Joseph per interpretationem somnii Pharaoni notus ad regni administrationem evectus est, triginta natus annos, in qua per octoginta perseveravit, inaudita Aulici felicitate; verè castitatis martyr & corona.

Anno Mundi 2328. cum fertilitatem Ægypti fames excepisset; inopia frumenti Jacob filios in Ægyptum misit, ubi à Josepho fratre probati & agniti, pœnam sceleris timuerunt; adductoque Jacobo ad filium, luctum lætitiâ commutârunt. Sanè Patri revixit Josephus, quem invidia, fera illa pessima, devoraverat. Regio Gessen in Ægypto assignata familiæ Jacobi, ex qua deinde Israelitæ numerosissima gens, prodierunt. Tunc natus in Idumææ & Arabiæ finibus Jobus, Esau abnepos, celeberrimus pugil in utramque fortunam, tam adversæ quam prosperæ victor. *Jacob in Ægyptum.* *Job ortus.*

Anno Mundi 2338. Spartam in Peloponneso Spartus Phoronei filius condidit; in qua cives olim Philosophiam veram professuri, voluptatum abdicatione imperium Græciæ merebantur. *Sparta condita.*

Anno Mundi 2345. Jacobus post annos 147. agonis perpetui, nam & in utero cum fratre luctatus, excessit è vivis. Cui ærumnarum pretio redempta prospera: quippe paternam hæreditatem mercatus exilio; binas conjuges imo unam 14. annorum operis; & *Jacobi mors.*

liberos amantissimi omnium luctu; quem nec reperit absque jactura, è patria rursum factus extorris. Ita Deus prosperitatem Sanctis non donat, sed vendit.

Jobi certamina. Anno Mundi 2398. par egregium spectavit Deus & se dignum: cum dæmone miseriisque omnibus Jobum compositum. Illustrior quam ex triumphato orbe Pompejus, triplici prælio tergeminam palmam confecit; Liberorum inconcussus audivit funera; spectavit tranquillus bonorum jacturam; in cruciatus membra transisse passus est: ac demum carcinoma fœtidum, vivum cadaver, è sterquilinio hostem vicit. Qualis pugna! quæ septennium tenuit: quam gravis per tot conserta vulnera! quam impar! ubi hominem dæmon per humanas calamitates, per amicos, per uxorem, per se aggressus est; quam demum honesta! ubi fregit contemptus superbiam, patientia furorem, homulus Angelum.

Josephi obitus. Anno Mundi 2399. Josephus in Deum, in Regem, in suos, impletis virtutum numeris post longissimam administrationem, decessit. Si Deum spectes sanctissimus inter adversa, & quod rarius, inter prospera. Si Regem, Minister absolutissimus, cui similem orbis nondum vidit: si suos, pietate & clementia summus: vel fatente invidia, & amante prosperitatem quam fecerat. Felix, qui tot in dotibus, materiam virtutum nactus sit.

Israelitæ in ægypto serviunt. Anno Mundi 2451. Amenophe Ægypti Rege, incepit durissima servitus Israelitarum quæ post increbuit, ac per centum propemodum annos perseveravit. Nam Ægyptii numerosissimæ genti invidentes, ac jam ab

ea

ea sibi metuentes, ne propagaretur ulterius, tributis, operis, flagris, carcere, vinculis, vexare ac perdere instituerunt. Cumque parum proficerent, imperatum obstetricibus, ut mares necarent; nec iis obtemperantibus, crudelissimo sancitum edicto, ut infantes masculi submergerentur; nihilominus tot inter ærumnas, cædes, & naufragia, instar palmæ succrevit soboles. & in hac necessitate mortis natum & adultum est, quod Ægyptios postea perderet.

CAPUT IV.

Ab ortu Mosis ad Samuelem.

ANNO Mundi 2464. ante Christum *Mosis* 1589. Ex Amramo Levi nepote, in *ortus.* Hebræorum acerbissima calamitate, natus est eam qui per prodigia solveret Moses. Cui cum nasci exponi fuisset, exponi ipsum servari fuit; servante filia Pharaonis, & in Aulæ splendore ad regni spem educante: Deo & hanc laudem incomparabili viro providente, ut sprevisse Regnum dici possit.

Anno Mundi 2498. Regnum Athenis *Cecrops.* condidit Cecrops, urbemque à Minerva dixit, in augurium eloquentiæ qua post clarissima. Male tamen quod homo Ægyptius in totam Græciam turbam illam deorum invexit, quæ deinceps in multa secula fabulis aucta, & per Europam grassata, cladem intulit quavis peste capitaliorem, qua medente *Diluvium* nullo perirent Animi.

Anno Mundi 2530. contigit Deucalionis *Deucalionis.* Diluvium; quod cum Thessaliam inundasset

ſet, id Græci quaſi totius orbis concelebrarunt; adeo vel in miſeriis laudis fomitem vanitas reperit.

Areopagus. Anno Mundi 2539. Athenis eſt Areopagus conſtitutus, qui ab humilibus ut fit initiis, eo dignitatis & amplitudinis proceſſit, ut ab eo quaſi ex cortina Themidis petita oracula, venerationem Athenis Delphico Tripode majorem aſciverint, diſtricto ſemper ad ferienda crimina gladio. Solon in eo multis poſt annis quædam immutavit, unde & autor ipſius habitus à nonnullis: At quantum intereſt, an invenias primus, an inventa ornes.

Iſraelis exitus. Anno Mundi 2544. Ex paſtore Moſes Dei legatus, contritis per aſſiduas plagas Ægyptiis, Iſraelitas ex acerbiſſima ſervitute in deſertum duxit, & liberos fecit; per quæ prodigia? cum per Elementa ſtipendiaria fracto Pharaone, via per Arabicum ſuum patefactâ, ſuis famulatas in hoſtem undas ruentes immiſit; nempe diſcrepant divina & humana providentia, ut conſiliis ita & exitu.

Iobi mors. Hoc Anno Jobus ille pugil fortiſſimus, ætatis 217. prioribus bonis geminatis, in effuſa bonorum, Nepotum, & virtutum copia, fortuna cum virtute redeunte in gratiam, celebrem illam Tragœdiam fœliciſſimo exitu moriens clauſit.

Troia condita. Anno Mundi 2576. à Dardano in Phrygia Dardane condita, quæ poſt à Nepote Troe Troia dicta eſt, fabularum ſeges, & Poetarum Pindus multis poſt ſeculis.

Anno Mundi 2583 moritur Moyſes prodigiorum patrator illuſtris, naturæ quam ad nutum regebat propemodum Dominus, & in pertinaciſſima gente ſupra fidem huma-

nam

nam mansuetus, Dei charitatis & patientiæ magnum exemplar.

Huic in Magistratu populi successit Josue, qui divinus Poliorcetes, sine machinis urbes expugnavit; ne tardius vinceret, solem continuit; ac post anno 2600. migravit è vita, inductis in Chananæam promissam olim terram Israelitis, & in possessionem ejus immissis, summus imperator, qui Deo fretus non rarius vicit, quam pugnavit. *Iosue.*

Anno Mundi 2601. Othoniel Judex appellatus, administrationem Israelitarum suscepit, qui regnandi modus Monarchico partim similis, partim dissimilis, pervicaciæ gentis accommodatior, complures annos Judæis nondum Regni patientibus placuit. *Othoniel.*

Anno Mundi 2622. Tribus Benjamina à cæteris tantum non occisione deleta est: occasio ex Gabaonitarum libidine: apud quos Levita hospes diverterat: Bellum civile primum Judaicum; Deo, ut fit, incontinentiæ maculas balneo sanguinis eluente. *Clades Benjamin.*

Circa hæc tempora contigit Europæ raptus, Agenoris Sidoniorum Regis filiæ, à Jove in Cretam abductæ. Frater Cadmus raptorem persequutus, in Bœotia constitit, ubi Thebarum conditor, suscepit inde Semelem filiam, è qua Bacchus, Et hinc fabularum Deorumque nova series, educante parente in prodigiosam magnitudinem deinde excreverint. *Europa Cadmus.*

Anno Mundi 2641. Othoniel moritur, Aodus Judex in ejus locum allegitur: vigesimo tamen nono post anno generosissimus adolescens ex tribu Benjamin, ambidexter, Romano Scævola fortunatior, Æglonem Moabitam Judæos vexantem, cultro interemit, *Aodus Judex.*

mit pingui abdomine hauriente mortem cum ferro.

Minos. Circa Annum Mundi 2650. Ex Jove & Europa Minos in Creta regnabat, tanta justitiæ in terris fama, ut & inferis Tribunali Judicis dignus audierit.

Isthmici ludi. Ad Annum Mundi 2700. instituti sunt Isthmici ludi antiquissimi omnium in Græcia Celebrabantur in Isthmo Corinthiaco, in honorem Inonis & Melicertæ, quos ex mortalibus & misero fato submersis, in Deos marinos transiisse volunt, Leucotheam scilicet & Palemonem, quasi ex insania & furore ad divinitatem sit proximus gradus. Eorum institutorem Sysiphum quidam, alii Glaucum ejus filium volunt.

Bellerophon. Ab hoc Glauco Corinthi natus Bellerophon, Græcorum Joseph, & pudicitiæ laude clarissimus; qui post Stenobeam Prœti Argorum Regis uxorem ad flagitium invitantem repulsam, in Lycicam ad mortem à Præto missus, accusante pessima femina, ea edidit fortitudinis facinora, ut ab admiratione per Chimæram ac fabulas describantur; lethi semente in uberrimam gloriæ segetem germinante.

Perseus. Et ad hæc tempora referendus Perseus Jove natus & Acrisii filia Danae, qui vectus Pegaso celebertima Bellerophontis navi, Gorgonem Medusam, seu meretricem philtris amatores suos dementantem, seu strenuam bellatricem in Africa capite truncavit, Græciæ Moses, si ortum spectemus: nec aliena quæ in vita gessit: adeo Heroes à calamitatibus ut à cunis surgunt.

Pelops. Fuit hæc ætas seminarium fabularum; nam & Pelops Tantali filius, certamine curuli

ruli per fraudem victor, ſtabilitis cum Hippodamia nuptiis, per ſoceri Oenomai necem, diduxit in Græciam Colonias, & Peloponneſo regioni poſt celeberrimæ indidit nomen: & hoc nomine ſupra omne figmentum clariſſimus. *Niobe.* Hujus ſoror Niobe muliebris jactantiæ vel miſeriæ monumentum, amiſſis quibus ſe efferebat liberis, dolore contabuit; hoc enim ſaxum eſt.

Nec Italia cauſa fabularum caruit; nam *Janus.* his temporibus Janus in Latio Aboriginum regnum moderatus, ſucceſſorem Saturnum ex hoſpite habuit, cui ex vite conſita & agrorum cultu ſeculum aureum hæ gentes adſcribunt. Mirum, auream viguiſſe ætatem, ubi aurum nullum: ubi multum eſt, hanc eſſe ferream.

Regnavit & hoc ſeculo Thebis Amphion, *Amphion.* qui ſono teſtudinis & prece blanda, ſaxa moviſſe dictus eſt: id eſt duros ac ſaxeos homines ad humanitatem voce flexiſſe. Ingens ſeu Muſicæ ſeu Poeticæ laus, humanum ſenſum indidiſſe mortalibus, & ad bonum voluptate innoxia placuiſſe.

Anno 2741. Barachus victoriam de Phili- *Debbora.* ſtæo Siſara reportavit, cujus ſuſceptæ & perfectæ laus omnis penes mulieres fuit: Nam & Debbora prophetis ad caſtra profecta in hoſtem Barachum immiſit: & Jabel fugien- *Jabel.* tem Siſaram, hauſtu lactis conſopitum, trabali clavo transfixit. Quippe fœminæ quocumque ſe vertant ſemper immodicæ, vel extrema vitia, vel virtutes ſummas perſequuntur.

Et Debboram ſuam in vaticinio parem, *Phoemonoe.* ſi ſuperis placet, Græci oſtentant, Phoemonoem Apollinis filiam: quæ prima Delphis

ad

ad Parnassum montem oracula reddidit, tripode antro imposito; unde postea fraudis & mendacii messis amplissima. Placet tamen quod Hexametrum carmen invenerit, nobile Poetarum ad sublime genus instrumentum.

Midas. Midas Gorgiæ filius, auro instructior quam sapientia, cum Panem Apollini prætulisset, Asininas aures habere creditus: raro scilicet aurum inter & doctrinam fœdere.

Gedeon. Anno Mundi 2768. Madianitas profligat Gedeon; at quam impari numero? trecenti milites in multa millia: quibus armis? lampadibus, hydriisque fictilibus: quæ pugna, Deus bone, quæ ludicro similis, quæ victoria? quæ per istos hostes est confecta.

Dædalus. Circa annum hujus seculi septuagesimum floruit Dædalus, insignis artifex, imo & volandi ut scribunt peritus: ab eo sane opera Dædalæa, quæ pro temporibus artis miræ & insitatæ, de volatu fabulæ locum fecerunt: Homini satis est, quod Animo volat vel ultra sydera.

Orpheus. Tunc & in vivis agebat Orpheus, Apollinis & Calliopes habitus filius, qui suavitate carminum quæ canebat ad cytharam, feras & arbores auritas fecit. At quis credat Poëseos & Musicæ principem ortum à Thracia? Nunc sibi Græculi ex inventis artibus plaudant modo se Thracibus Poeticam, Philosophiam Ægyptiis debere agnoscant, & à Barbaris humanitatem suam hausisse. Hic tamen Orpheus, vel nullus fuit, vel Magus; quæ infamia & in Musæum Orphei discipulum transmissa, nec mirum, nam plerumque Præceptorum mores doctrinæ in discipulos transeunt.

Anno

Anno Muudi 2801. Abimelechus Gedeoni patri longe dissimilis, uno die 70. fratres truncavit capite, ambitionis ultimum nefas, at postea frequens, regnandi libidine tollente paritatem quam natura fecit. Nec diutius parto per scelus imperio potitus, nam anno post tertio in obsidione turris mola per fœminam missa obtritus, gladio insuper confossus suo mortis dedecus parricidio proprio geminavit, & pœnas fratribus suo ipse ferro pependit. *Abimelech.*

Deductæ variæ sub hæc tempora Coloniæ, nam Pelasgi in Italia magnam Græciam occuparunt. Lydi duce Tyrrheno Tusciam. Siculus Itali filius Siciliam, quam tunc Sicani Hispanica gens obtinebant. Appulit & in Latium Arcas Evander, & in Palantia, ubi deinde Roma habitavit. Ejus mater Themis vel Carmenta fatidico spiritu celebris. Sic omne solum forti patria est. *Coloniæ variæ.*

Hoc ferme tempore Hercules Thebanus monstra hominum & ferarum tollebat è medio, corporis robore & fortitudine animi præstans: vir tamen tantus Amoris turpe mancipium fuit, raptor Hesiones, Deianiræ conjugis spretor, Omphale servus vel ancilla, & Hylæ amator: nimirum cælum apud Græcos non meruisset, si virtus ab omni nævo fuisset intacta. *Hercules.*

Huc etiam pertinet seculum illud fabularum ferax apud Græcos in quo Theseus Atheniensis, Argonautæ, quorum principes Jason, Hercules, Castor & Pollux, Orpheus, Telamon. Præterea Centauri & Lapithæ super Pyrithoi nuptias prælian‍tes: monstrum illud Cretense à Pasiphae Minotaurus: nec Thebanum minus horribile Oedipus, matris conjux, *Argonautæ, &c. Oedipus.*

conjux, patris peremptor, fratrum parens, liberorum frater; & vitricus suus. Sphynge sua dignum Ænigma.

Bellum Thebanum. Nec à parente per nefas geniti descivêrunt fratres Eteocles & Polynices; qui perseverante post funus odio sævientes, sex illos Græcos Heroas, Adrastum, Amphiaraum, Capaneum, Hippomedontem, Tydeum, & Parthenopæum, quorum septimus Polynices fuit, ad Thebarum muros perdiderunt, oppugnando alter, alter propugnando. Nam perinde fuit esse socios ac hostes noxio superis sanguini.

Carthago. Anno Mundi 2842. dicitur Carthago condita à Carcedone quodam Phœnice. Ad Didonem alii referunt à Tyro profugam; mundi annum assignantes 3166. Huic postremæ sententiæ favent quamplurimi; quæ si vera est, sanè fabula est Æneæ profugi & Didonis conjugium.

Ludi Olympici. Anno Mundi 2849. Olympici Ludi ab Hercule ad Elidem sunt instituti: quos ad Pelopem alii referunt. Ad Elidem Peloponnesi urbem celebrati, sub æstum Caniculæ quadrigis in stadio decurrentibus, honoratissimas & ipsis Regibus laureas pepererunt.

Jepthe. Anno Mundi 2850. Jepthe ex Ammonitis illustrem victoriam retulit. Is tametsi spurius, & exul, à fratribus & tribulibus suis ejectus; à Deo tamen electus obscuritatem natalium gestarum rerum gloria illustravit. At victoriæ (quis credat?) victorē pœnituit; cum ex voto sibi primam oblatam filiam immolavit, temeritatem religione in Deum purgans. Græcis facinus placuit, qui Iphigeniam his temporibus ab Agamemnone mactatam asserunt; ita Dæmone per omnia satagen-

tagente ad imitationem DEI assurgere.

Postea rebelles Ephraimitas Jesphte vel orbus delevit, qua in victoria unius literulæ discrimen longè plurimis intulit mortem. Durum solœcum, quod ferro & sanguine vindicatum est. *Ephraim clades.*

Anno Mundi 2854. Hercules ille monstrorum domitor furore & insaniâ percitus, sibi mortem in Oeta monte consciscens, per ultimum scelus Divinitatem, si superis placet, quæsivit. *Herculis mors.*

Anno sequenti creditur contigisse famosissimus ille Helenæ raptus à Paride Priami filio, quo incautus adolescens sibi suisque perniciē invexit. Hæc Helena, quam, ut ait Horatius; multo repetet Græcia milite; hæc quæ Europam & Asiam ut gladiatorum par committens, spectavit è podio pereuntem orbem; digna omnium prima ruinis ejus substerni. *Helenæ raptus.*

Anno Mundi 2871. Troja post decennalem obsidionem & octingenta Græcorum millia à suis cæsa; sanè utrinque decies centena millia dicuntur cecidisse: Antenoris proditione, immisso equo ligneo, nocte à Græcis invaditur, vastatur, incenditur, sævitum in captos, & præter nocentissimam omnium Helenam, parcitum nulli. Proh belli dedecus! ob mulieris libidinem tam multos cæsos: nec victoriæ minor infamia, quâ belli causa pœnæ expers fuit. Quid est Menelaë, quod adulterium vindicando, adulteræ parcis? Servatus ad magna Æneas, ex Ilio profugus, fata ingentia in Italiam deferet, genti terrarum olim dominæ fugam & exilium in nobilitatis fontem traditurus. *Trojæ excidium.* *Æneas.*

Anno Mundi 2880. Samson ætatis anno vicesimo, ad Philistæos profligandos natus, in- *Samson.*

fortitudinis rudimentum leonem inermis discerpit; ac postea asini maxilla quasi Herculis clavâ mille hostes mactat; Gazæ obsessus, portas urbis non modò repagulis emovet, sed & humeris quasi victoriæ ferculum defert: At vir tantus impingens in scopulum, amata Dalila meretrice (adeò difficilius est continentem esse quam fortem) atque arcano de crine detecto, capitur, illuditur & excæcatur à Philistæis, pœnasque impuri amoris gravissimas pendit, in pistrinum vilissimi bruti instar adactus. Post mortem tandem suas divinasq; ultus injurias, cum excussis columnis, dejecto tecto, contrivit omnes hostium Principes, quadragesimo ætatis anno; Vidit licet cæcus, se gloriosius mori non posse. Samsoni in Judæorum Principatu Heli successit.

Æneas in Italia. At anno tertio post eversam Trojam Æneas in Italia ab Latino Latii rege exceptus, post Turnum victum, Laviniã conjugem habuit, unde Lavinium; quin & Ascanius ex Creusa filius Albam posuit. Quis credat à victis Phrygibus Romanos orbis Dominos prodituros?

Heli. Anno Mundi 2939. Israelitæ dira clade victi sunt à Philisthæis, Dei Arca capta, cæsi Heli liberi, ipse ad nuntium de sella corruens animam egit. Ita Deo filiorum noxas in patre, & Principum in populo ad exemplum orbis puniente.

CAPUT. V.

A Samuele ad Imperium Babyloniorum.

Samuel. ANNO Mundi 1940. Samuel quadragesimum annũ agens, prophetiis virtutibusque

que clariſſimus, à Deo in Principatum populi jam ante vocatus, ab eodem populo ſuffragante numine Judex eligitur. Vita, religione, adminiſtratione reip. ſanctus, ab avaritia & cupiditate omni alienus, præſtans judicis forma & exemplar.

Circa annum Mundi 2961. Spartanorum Reges initia habuerunt. Cum enim Heraclidæ ſive poſteri Herculis in Peloponneſum rediiſſent, unus illorum Ariſtotemus Lacedæmone regnum fundavit, qui cum duos filios reliquiſſet Proclem & Euryſthenem; duæ inde regnū familiæ Spartæ ortæ ſunt; unde multi Reges: raro in humanis rebus eventu, ut pax diutius inter conſortes regni perſeveret. *Spart. Reges.*

Anno ſequenti Saulem Samuel inunxit in Regem, cùm viginti annis ſolus Rempubl. adminiſtraſſet; virum corpore quidem eximium, ſed animo moribuſque ruſticum, unctione ita immutavit, ut jam Regis imbutus animo, virtutes Regias momento induerit. Eo nimirum divina humanis ſuffragia diſcrepant, quod humana Regno dignos non faciunt, divina faciunt. Anno proximo ſortes conjectæ ſunt in comitiis populi, & Deo admoderante in eundem Saulem ceciderunt. *Saul Rex.*

Anno Mundi 2962. Davidem Samuel Regno inaugurat, abdicato divinitùs propter obſequii detrectationem Saule; adeò Deus obtemperantes Principes, quales ſuos ipſi ſubditos, flagitat. Hic David, puer & ovium ductor, in Regem dotibus omnibus cumulatiſſimum brevi evadet per labores & ærumnas; quæ certiſſima ſementis eſt gloria. *David Rex.*

Nam ſtatim anno poſt altero Goliathum pro mole corporis viribus ac audacia præditum, paſtoritia funda proſtravit. Quam impar *Goliath.*

certamen! puer in virum, pastor in militem in armatum nudus; à nudo tamen stetit victoria; nec vinci potest, quocum Deus pugnat.

Sauli mors. Anno Mundi 2979 luctuosissima Sauli clades & Israëlitico contigit populo; victi à Philistæis, ipse Saul in ensem præ desperatione incubuit; amantissimus Davidi Jonathan cæsus in prælio; impletæ minæ per Samuelis umbram Regi intentatæ. Luxit David jacturam hostis, regnum hac ruina partum displicuit, quod ipsi ut traderet Deus & Saulum inimicum & amicum Jonathanem sustulit.

Codrus. Anno Mundi 2985. Codrus Atheniensium Rex vitæ brevissimæ immortalitatem famæ anteponens, seipsum pro suis piacularē victimam obtulit, suaque morte victoria parta, victus hostes vicit, amoris in patriam vel patria ipsa pereunte, æternum in ultima secula monumentum.

David regno pulsus. Anno Mundi 3009. David illustre vicissitudinis humanæ specimen, per Absolonem filium regno pellitur; Deo jam ante continuis calamitatibus cædem Uriæ & adulterium vindicante. Ut documentum Regibus foret in supremum Regem non rebellare, & in Principe libidinis pœnas non differri. Hæc peccati pœna, sed pœnitentia fructu non caruit, nam Pater regno redditus, filius victus & à Joabo confossus, pependit impius crinibus, & unde superbiam, inde mortem hausit.

Ionica emigratio. Anno Mundi 3011. contigit Ionica emigratio, cum ex dissensione inter filios Codri exorta, & Medonti licet claudo per oraculum Delphicum regno asserto, Nileus ejus frater educta juventute navigavit in Asiam, urbesq; celeberrimas posuit, Ephesum, Miletū, & alias, quæ Græcæ origine, lingua & affectu, occupatæ

occupatæ mox a Persis, diuturni belli causæ fuerunt.

Anno Mundi 3029. Salomon ætatis anno vigesimo primo, Patris adhuc superstitis jussu, regno inungitur, Nathane Propheta & Bathshabea matre curantibus; fratre Adonia spe regni quod jam occupabat, imo & vita dejecto. Ita regnum inter & mortem nihil medium est, & ab uno pulsus in alterum ruit. Hic est Salomon, qui cum sapientiam rebus aliis præoptavisset, sic & alia bona est assecutus, ut divitiis, pace, ac felicitate præcipuus Regum clarissimus & magnificentissimus longè omnibus laudi fuerit & miraculo. *Salomon Rex.*

Sequenti anno David rex moritur, regni 40. à Samuelis schola Propheta eximius; pietate in Deum, justitia in subditos, moderatione in hostes, omni laude major: sic sancta in piorum memoria pœnitentia, ut pœnitentium exemplar delictum suum sanctum effecerit. *Davidis mors.*

Anno Mundi 3030. Templum Hierosolymitanum septimo ante anno à Salomone fundatum, ab eodem perfectum est & inauguratum: Pompam, aurum, gemmas, suppellectilem quid referre prosit, cum id majestas Dei præsens insederit, sedemque cœli vicariam Solymarum Templum optaverit? *Templi consecratio.*

Anno Mundi 3039. natus est Homerus, Poëtarum princeps, imo doctrinæ omnis fons & origo. Septem urbes de tanto viro contenderunt; placet sententia, quæ Smyrnam laudat. Vixit annis centum quatuor; vir tantus mori nunquam debuerat. Hoc porro seculum, ut Iudæis Prophetarum est, ita & Græcis Poetarum; aliis divino; humano aliis furore perculsis. *Homerus.*

Anno Mundi 3047. illustris fuit clarissima illa *Regina Saba.*

illâ pugnâ honoris, magnificentiæ & stuporis; cum Regina Sabæ, Nicaulam dicunt, Salomonis fama excita, ab Arabia felici ad eum se contulit, ubi sapientia & opulentia Regis supra famam perspecta, ingentibus licet datis muneribus, rediit locupletior, vera in Deum fide. Felix mulier, quam multis post annis Christus ipse Deus canon omnis laudis commendavit.

Solomonis. Anno Mundi 3059 sapientissimus ille mortalium juxta ac stultissimus Salomon an regni 40. curis potius quàm annis, deliciis quã laboribus confectus, vitam admodum variã morte conclusit. Prodigiosa antithesis! nam Salomoni quid dissimilius Salomone; componatur prior gloria cum posteriore dedecore, sapientia cum dementia, Angelica adolescentia cũ senectute nequissima, religiosa juventus cum propudiosa canitie. An pœnitentia tot eluerit labes; incertũ; sententia faventiũ placet; ne tanta beneficia Deus perdiderit.

Roboam, Jeroboã. Sequenti anno Israëliticum regnum divisum est; cum Roboamus Solomonis filius in tribu Juda & Benjamin regnaret; decem aliæ in Jeroboami verba juraverint, sævitiam, & avaritiam Regis detrectantes. At summo crimine Jeroboamus Idolorum cultum invexit, dum religionem suorum veritus, dedit illis Deos quos colerent. Ita plerumque pietati abusi Principes, verum evertunt, ut falsam in commodum suum substituant.

Sesostris Ægyptius. vid. Robins. Anal. 84. & 648. Circa id tempus regnavit in Ægypto Sesostris, scripturâ Sesac; qui victoriis Orientem totum pervagatus, ad Æthiopes Scythas penetrans, jam animo imperium orbis agitabat: sed primũ à superbia felicitatis assecla victus cum devictos Reges ad currum jungeret; & ipse

ipse ab Esubope Colchorum Rege secundo vincitur. Ita Regibus capitalior nullus hostis quàm vanitas.

Hujus filius Sesostris Pheron, deprehensas à curatione oculorum impuras mulieres omnes Ægyptias flammis addixit; præter unam olitoris conjugem, quam conjugio, & regnò donavit. Quæ sexus labes, tot inter fœminas unam esse castam!

Anno Mundi 3077. Abias filius & successor Roboami in Jeroboamum pugnavit, tanta victoria ut ex hostibus ceciderint quingenta millia. Mirum non esse ab hac victoria debellatum; nisi Deo placuerit, Judæ Regum hostes, non perdere, per quos ipsi in pietate perstarent, revocarentur. *Abias.*

Anno Mundi 3080. Asa Abiæ Patri in regno successit, ignavo & impio fortis & pius; nam & Idolorum fana demolitus, Priapique luco exciso, divinum cultum instauravit, & præclaram de Æthiopibus palmam retulit, qua illi ad decies centena millia militũ terrore immisso divinitus amiserunt, ingensque præda cessit victoribus; sic victorias religio parit, & fortitudinis obstetrix Pietas. *Asa.*

Anno sequenti scelleratissimus ille Jeroboamus, tandem ultione Divina reum assequente, à Dæmone perimitur; hæc enim ipsius adorationis merces. Successit Nadabus, mali corvi malũ ovũ; qui anno post altero, pessimo humanarum rerum exemplo à Baasa transfoditur. Occupavit regnum interfector & 24. annis tenuit; dormitante aliquando in sceleribus Deo, nunquam consopito. *Jeroboami mors.*

Anno Mundi 3110. cùm regnum Israelis post varias contentiones pervenisset ad Amri, & Thersa urbs regia cædibus et rapinis vastata *Samaria.*

esset; idem Amri Samariam urbem in monte condidit, quæ deinceps regni primaria opibus & munimentis evasit.

Achabus. Iezabel. Anno Mundi 3138. Achabus Amri filius, cum scelera sceleribus, instigante Iezabele uxore, cumulasset, spretis Eliæ monitis & Michææ vaticiniis, tandem à Benadab Syriæ Rege, quem ante vicerat, profligatus & cæsus, patientiæ Dei pœnas dedit. Anno post decimo tertio, Iehu Israelis regno occupato, Iezabelem criminum omnium fœminam, debita dudum morte mulctavit: nec in mortua parcitum pœnæ, nam à canibus discerptum cadaver, & 70. Achabi filii, in divinæ vindictæ appendicem, ferro necati sunt.

Elias. An. Mundi 3139. Elias Thesbites Propheta sanctissimus, curru vectus igneo totus ipse ignis è vivis abiit non moriturus, prodigiorũ patrator insignis, Moysi suppar vel æmulus; nisi quod ad pœnam alter, alter ad veniam, Deo usi sunt. *Elizeus.* Successit Elizeus non indignus Magistro discipulus, qui cum mira vivus plura perfecisset, & in sepulchro mortuum suscitavit, mortuus tamen; adeò triumphare mortem in alio quibusdam licuit, at in se nemini.

Iosaphatus. Anno Mundi 3145. Josaphatus moritur Judæ Rex, Asa patre sanctior, zelo, fortitudine, & victoriis cœlo clarus.

Lycurgus. Circa annum Mundi 3152. Lycurgus Lacedæmoniis condebat leges; sapientia ac temperantia morum clarissimus; qui exilium regno anteponens, tutor pupillo regnum restituit, seque in patriæ gratiam exulem jussit. Spartæ Imperium dedit in legibus, quarum observantia quandiu viguit (viguit autem per quingentos annos) servitutẽ Sparta nescivit. Nec tamen eas dubitem ab Apolline, hoc est

ab

ab impurissimo Dæmone traditas, quæ furtum & adulterium non plectebant, adeo ut laudarent: quid fiet illorum vitiis, quorum virtutis turpitudinibus tantis infamantur?

Anno 3157. Athalia sola ex Achabi prole superstes, quæ septimo ante anno Ochosia Judæ Rege filio suo demortuo, prolem omnem regiam quantum in ipsa fuit peremerat, regnumque vi occupatum, vi & cædibus administrabat: adnitente Jojada Pontifice ferro occiditur, Joa octenni in regnum assumpto, quē infantulum Aviæ crudelitati subtractum Jojodas clanculū educabat. Sic Achabi stirps evulsa radicitus, nullo termite repullulavit. *Athalia*

Circa hæc tempora Reges Ægypti Pyramides prodigiosa vanitatis humanæ monumēta certatim erigebant, immensis populorū sumptibus & ærumnis; in quibus illa celeberrima quæ quinq; stadia longa pro miraculo mundi habita est. Sed Regum superbiæ Deus illusit, qui disjectis molibus & nomina perdidit conditorum, una tamen Perstat: an ad majus ludibrium; nam auctor nescitur, & Trophæum Regum vespertilionum asylum est. Ite mortales & immortalitatem à saxis quærite. *Pyramides.*

Anno Mundi 3166. pleriq; à Didone Carthaginem conditam asserunt. Hæc Elisa, quæ Tyro profuga, delata in Africam virilis animi fœmina, urbem condidit: nec oblita sexum Jarbæ thalamis mortem antetulit: nempe ornamentum fortitudinis pudicitia: & supra laudem est, utriusq; sexus laudem reportasse. Male igitur Maro de Didonis nuptiis cum Ænea: Romanus gentis odia persequutus est: nec acerbius potuit, quam Punicum genus in ipso fonte inficiendo. *Dido.*

Circa annum mundi 3216. Missus est lega-

Jonas. tus ad Ninum seu Ninivem Jonas. Quis crederat, nisi se Deus assertorem daret? in piscis devorantis utero seu in carcere, seu in asylo, triduum egit: post urbs Ninus voluptatis sedes & flagitiorum ad liberi Prophetæ vocem repente mutata, Rege ipso (Sardanapalum, quod mirum est volunt) saccum induente. Utriusque prodigii prodigiosus effectus, primum Jonam mutavit: alterum Deum: pœnitentibus abdicata pœna pepercit.

Vid. Robins. Anal. p. 693. cc. Sardanapalus. Anno Mundi 3235. Assyriorum Rex Sardanapalus à Belo 37. meretrice quavis corruptior, ab Arbace Medo Beleso Babylonio, aliis Ducibus rebellantibus, jam biennio Nini obsessus tandem inundatione Tigris muro labem passo, sibi desperans; gazas & opes mulierum greges & Eunuchorũ, luxuriæ regiæ instrumenta, ac seipsum in pyram conjectũ, absumpsit incendio. Pudet annos viginti monstrum illud hominis superasse; libidinũ quo diu flagrabat incendiũ hanc pyrã metuit. *ad 20 Stadia p. 697 &c.*

Assyriorũ regnum. Assyriorum imperium Duces diviserunt; Arbaci Medo magna pars obtigit, Phul sibi Ninum seposuit: In quo & successoribus aliquot regnũ Assyriorum licet graviter imminutum stetit adhuc per annos centum; donec ad Babylonios eversa plane Nino translatum est. Ita ludit in orbe terrarum præpotens Deus quasi bullas evanidas regna concutiens.

Caranus. Anno Mundi 3240. Caranus regii ab Hercule sanguinis, in Macedonia pulsis regulis et adjunctis gentibus, primus Macedoniæ regnum constituit; à quo Alexander per patrem ab Hercule, ab Achille per matrem. Medius inter Herculem & Alexandrum Caranus à sole gemino lucem arcessit.

Hesiodus. Circa annum Mundi 3245. Hesiodus Poeta pere-

ta perelagantis ingenii, & mollissima, ut ait Paterculus, dulcedine carminum memorabilis ingenii famâ nomen sibi fecit. Et post mortem alieno beneficio clarus, cum ejus interfecti cadaver in mare projectum, Delphinum vehiculo sit terræ redditum, & canis indicio reperti sicarii: Animantibus, ubi humanitatem, ponunt homines, induentibus.

An. Mundi 3278. ante Christum 775. cepit Græcia tempora per Olympiades designare, quibus Historia certitudinem omnem suam debet. Et quidem ante anno 430. Ludi Olympici fuerant ab Hercule constituti; sed illo 27. Olympiades obliteratæ. Ludos Olympicos restauravit Iphitus Elæorum Rex, jussitque ut victorum nomina scriberentur in tabulis & columnis; memoriam temporum servavit gloria: per Olympionicas salva Historia: primus victor Chorabus Elæis in monumentis perscriptus est, qui cursu vicit (post Athletæ additi, dein & quadrigæ) merentur in historia locum, per quos illa stetit. *Olympiades.*

Sequenti anno Phuli Assyriorum Regi successit Teglaphalasar, qui luctuosissima clade Israelitas affecit, vastata penitus regione, captivisque abductis ingenti numero; Tarde sed graviter, jam ad pœnas Deo progrediente. *Teglaphalasar.*

Anno Mundi 3302. Olympiadis septimæ primo, ante Christum 751. illa gentium Domina Roma condita est. Conditores fratres Romulus & Remus, qui per incestum geniti, nam ex Amulio & Rhea nepte servati miraculo; quippe Tiberis projectos in alveum in ripam retulit; & Lupa quæ vorare debuit, ubera præbuit; postea ætatis anno 18. auspiciis avi Numitoris, novam urbem 21. Aprilis vel ut alii volunt (adeo rerum vel clarissimarum *Roma condita.*

Initia incerta sunt) 4. Octobris, traductis ex Alba incolis posuerunt. Sed exorta statim discordia, in rixa Remus vel à fratre vel ab alio cæsus superstiti Romulo regnum stabilivit. Effer te Roma, Petro nondum sacra, & superba imperes orbi dum ortum tuum incesto sacrilegio, & parricidio debeas.

Achaz. Anno Mundi 3309. Achaz Rex Judæ impietatis portentum ultimum, tandem odiosissimam Deo vitam clausit, Ezechia filio succedente, sanctissimo & religiosissimo Principe: Deo providente, ut delicta patris natus emendaret. Mirum, ex corruptissimo trunco prodiisse ramum incorruptum.

Israelitici regni finis. Anno Mundi 3314 Regnum Israeliticum institutum à Jeroboamo per rebellionem & impietatem, post 255. annos plane eversum est. Salmanaser Assyriorũ Rex, Teglaphalassaris successor, detrectante tributum Osea, Samariã obsidet, tertio tandem anno vi expugnat. Regem Oseam agit in vincula in quibus moritur, Israelitas omnes captivos Ninum deducit. In quibus sanctissimus Tobias, cum *Tobias.* Anna uxore & Tobia filio adhuc anniculo: is per adversa tentatus plurima, ut deinceps beneficiis pluribus cumularetur; in visu restituto, in reddito filio, in inventa nuru, in aucta pecunia, in tutela Angeli: quam multa Deus in calamitatum mercedem rependit! At discant Reges, interire regna ut homines, nihilque tutum quod divina basi non nitatur.

Esaias. Hanc regni cladem prænuntiârat Esaias, ad refrænandum Achasi impietatem à Deo immissus: sed canebat surdis divinus psaltes: Cassandræ interminanti Trojæ exitium fides non habita. Hic est Esaias regii sanguinis qui vaticinii laude supra omnes clarus, Christi futuri

futuri mysteria sic prospexit, ut inter ipsius viventis præcones annumeretur. Nec à vaticinio vita ablusit, assiduis ærumnis exercita: adeo ad Christum via patet una per labores.

Anno Mundi 3319. Senacharib, Salmanasare patre vita functo, suscipit regnum, qui Israeliticos sub parente liberalius habitos acerbius vexavit, ut inde virtuti Tobiæ in juvandis & sepeliendis fratribus, vel imminenti vitæ discrimine, honestissimus locus daretur, nam oppressa virtus gloriosior est. *Senacharib.*

Anno Mundi 3322. prodigium illud inauditum in orbe contigit, cum Ezechiæ ad mortem decumbenti nuntiata est ab Esaia valetudo, & ad annos quindecim vitæ incolumitas; & in signum, ne de oraculi fide ambigeret, revocatus cum horologii publici umbra solis cursus, ut ille dies ad duodecim horas viginti additis horarum triginta duarũ fuerit. Quam honestum hic producitur dies, quam infamis illa Græcorum nox, quæ famulata adulterio Herculem genuit? *Sol regressus.*

Anno Mundi 3324. Deus Opt. Max. Ezechiæ salutẽ coronat victoria. Redibat ovans ex Ægypto Sennacherib, gemina de ægyptiis ac Æthiopibus palma prætumidus, ubiq; Jerusalem numerosissimis copiis imminebat: cũ in ipsius urbis conspectu, nocte concubia Angelus Domini Assyriorum 185. millia stravit, & in iis pugnacissimos quosque: sed cæde tacita, strepitu nullo aut clamore. Quam miserabilis castrorum facies, solis luce cladem retegente humana major visa est, & Author notior, quo ignotior. Rex perterritus, fuga præcipiti Ninum petiit, furore percitus in Hebræos: quem nec exeruit, nam à filiis in templo cæsus est, & scelus novo compressum scelere. *Sennacheribi clades.*

ſcelere. Parricidæ profugi Aſſaradono fratrũ minimo regnum reliquerunt; nec enim adhuc parricidia regno donabantur.

CAPVT VI.

A Babyloniorum Imperio ad Perſicum.

Babyloniorum imperiũ. AB hac clade Merodachus Babyloniorum Præfectus, excuſſo jugo Aſſyriorum, quorum vires propemodum fractas expeditione Judaica ſenſerat, ſe Regem tulit, ut qui aliena appetebant Aſſyrii, amitterent & ſua. Is eſt Merodachus, qui poſt annos aliquot Babyloniorum regnum in Aſſyriorum ruinis eriget. Nimirum anno mundi 3334. Olymp. 15. an. 1. Quo victo & cæſo à Babyloniis Aſſaradone, Aſſyriorũ imperium penitus everſum eſt, vaſtata Ninus, & Merodachus ipſe Babyloniorum totiuſq; Orientis Dominus evaſit. Ita ſecundo Babylon ſedes Imperii, futurus ſeculis quaſi Phœnix è cineribus ſuis oritura:

Ezechias. Anno Mundi 3237. Ezechias Judæ Rex è vivis abiit, pietate, obſervantia in Deum, & rebus geſtis clarus in paucis: peſſimi patris natus ſanctiſſimus, peſſimi nati pater ſanctiſſimus; nam Manaſſem genuit, quo pejorem, ſi finem demas, nulla ætas vidit.

Eſaiæ mors. Nam ut ex regni præludiis ſumas auſpicia, ſtatim in contraria Patris ſtudia raptus, in os ſacrũ Numinis Eſaiam illum, ab immanitate Achaz intactum, morte ſimplici non contentus ſerra diſſectum venerabilem ſenio virum, ſanguine proximum, acerbiſſimo cruciatu necavit. Ut inde non mireris cædes, flagitia, magiam, parricidia, & quæ audet in *Manaſſes.*

poteſtate

potestate summa improbitas; perierat tandem, nisi periisset.

Anno Mundi 3338. Romulus vivere desiit, quo fato, an à suis cæsus, an à dæmone raptus, incertum: Quirini numen posteritas fecit: & sancivit Numa successor, inducta Romæ superstitione; placuit ipsi commentum Egeriæ, ut mortuus facilius haberetur Deus, cui etiam vivo cum eâ commercium. Ea multis Magiæ suspicionem non levem movit. *Romuli mors.* *Numa.*

Et eodem tempore Gyges in Lydia præstigiator & Magus annuli beneficio aspectum hominum fugiens, Candaulis Lydorum regis abusus gratia suam ipsi conjugem, et per conjugem, vitam & regnum rapuit. Hæc nempe beneficia ab amasiis Dæmonum. Hujus Gygis adnepos Crœsus, & ipse per Dæmonis fraudem regno privandus. *Gyges.*

Anno Mundi 3344. Manasses jam septimum annum impietate omni se polluens, Babylonem captivus ductus est; vi an dolo captus, ambiguum. At ex his vinculis capto libertas, nam ex calamitate sapiens, & pœnitens scelerum, Deum appellavit, auditusque, statim à Merodacho dimissus regnum repetiit: ubi alter à primo, flagitia virtutibus emendavit. Felicem miseriam! quæ mancipat corpus animi vindex: hoc est terram & chalibem auro & cœlo mutare. *Manasses.*

Anno Mundi 3346. ante Chr. 707. Amazon sanctissima Judith de Holopherne cæso triumphavit. Is à Merodacho (quem & Nabuchodonosorem vocant) totius orbis Imperium ambiente, cum numerosissimis copiis Imperator, Bethuliam obsidebat, jamque expugnabat: cum Juditha Hebræa mulier, Græca Helena pulchrior, quia in pulchritudine *Judith.*

summa

ma castior, captum oris specie Ducem, post vino madidum & somno oppressum; capite minuit. Nec arduum obsessis fuit palabundum exercitum & sine capite truncum concidere; passim cædes spolia, triumphi. Ita victorem Deus à victo percutit, & per imbellem fœminam inania de orbe vota dejecit.

Aristomenes. Anno Mundi 3368. bellum Messenios inter & spartanos exarsit iterum; Aristomene duce fortissimo Messeniorum, Tyrtæo Poeta Atheniensi Spartanos ducente: Poesis; quis credat? (fortitudinem) vicit subacti Messenii; *Messana.* ipse Aristomenes post patrata fortitudinis supra mortalem prodigia, captus, vulneratus, tortus, morti applicitus, (nusquam pejus de virtute fortuna meruit) tandem coactus est in Siciliam fugere; ubi Zanclam urbem occupavit & Messanā dixit: Exilio quam Patria fortunatior,ituræ in posteros urbi nomē dedit.

Vrbes variæ conditæ. Fuit hoc seculum conditis urbibus perillustre; quo Parthenii primo bello Messenio à Spartanorum adolescentibus, maritis eos ad uxores mittentibus ne à bello discederent, procreati, duce Phalanto Tarentum in Italia posuerunt; & Corcyram Corinthii unde insulæ nomen; & Calcedonem in Asia Megarenses, jure cæci dicti, quod transmisso freto in Europa commodius non posuissent: sequutæ sunt Cizicus in Asia, Astacus post Nicomedia in Bythinia, Locri in Italia, in qua & antea Croton & Sybaris, ut in media Ecbatana à Dejoce Medo. Ita Romam conditam sequutæ sunt urbes quamplurimæ, ut deinceps essent quas vinceret.

Poetæ jambici. Peperit & hæc ætas Poetas duos Jambico carmine celebres, Archilocum & Hipponactem; quorum Archilochus Jambum armavit ad

ad maledicta et contumelias, Lycambe socero ad suspendium impulso: Hipponax tanto magis incendit, quanto facilius magis incendit, quanto facilius inventis addere. Pudet Inventum oblectationis traductum in perniciem implevisse ferrum & laqueum; ipsi Musarum Perylli suo invento opportunius periissent.

Memorantur & in Musica nobiles Aristoxenus & Terpander, nam affinis Poëtæ Musicus; in utroque carmen, mensura, cantus, & voluptas. *Musica.*

Anno Mundi 3376. Merodacho patri demortuo Ben-merodachus in Babyloniorum regno successit, de quo in Historia mirum silentium, sed raro magnis parentibus æquantur filii: præterea futurus avus Nabuchodonosoris, obscuritate propria clariorem effecit nepotem. Tametsi magnum est, magnum Principem orbi genuisse. *Ben-merodachus.*

Anno Mundi 3384. Numa Pompilius desiit vivere: fœlix quod placidam indolem bella non turbarunt: armavit pacem religionibus; quos prædones fecerat Romulus, cives reliquit; finitimorum arma inermis compescuit; & Ancilibus, Saliis, Lituis, quam gladiis scutisq; fortior, togatus plures quam sagatus Romulus triumphos meruit, si majus est, in semente quam in segete bella exscindere. *Numa.*

Ad regnum sequenti anno evectus Tullus Hostilius. Is, ut res humanæ vicibus constant, statim Martiam gentem ad militarem operam revocavit: ne hostes deessent, Albanos hoc est fratres aggressus est, & per Horatios imo per Horatium profligavit. Tunc primum inter urbes institutum parricidium; matrem Albam 487. annos natam Roma filia evertit ac diruit: adeo parum est ambitioni homines perderet, ni saxa *Tullus Hostilius.*

ni saxa perdat. Periit Tullus incendio 32. post anno, domo regia de cœlo tacta; domestico debebatur incendio, qui affines bello incenderat.

Josias. Anno Mundi 3395. Josias octennis Judæorum regno inauguratur: Amone patre sceleratissimo bipedum, post alterum regni annum per domesticam proditionem interempto. Et hic Amon Manassis patris æquaverat crimina, non pœnitentiam; nec enim ad eam itur per prospera; sed Josias filius sanctissimus fuit: ita Deo admoderante, ne pietas impietate obrueretur.

Jeremias. Circa hæc tempora natus Jeremias, luctuosissimus calamitatum populi vates ac testis, qui Josiæ in evertendis idolis provisus cœlitus administer, dein Sedeciæ pessimi redargutor; tandem post famem, flagra, carcerem, vincula, vita in perpetuis miseriis aut suis aut alienis, & eo forsitan gravioribus, decursa in Ægypto à suis cæsus est: adeo veritas ubique gentium odium parit.

Ancus Martius. Anno Mundi 3415. Ancus Martius Numæ ex filia nepos Romæ regnum capessit. Is inter avum & Tullum medius, revocata religione nec commisso bello, Latinos sæpius victos Romam induxit. Hic enim tunc fructus victoriæ, ut qui victi essent, Quirites facti in eorum qui vicerant numerũ referrentur. Et ædificiis Vrbem Ancus ornavit, merito quam auxerat civibus; & Ostiam ad mare condidit, quasi portã ad transmarinas palmas aperiret.

Josiæ mors. Anno Mundi 3425. Josias ille pius in Pharaonem (qui & dictus Necao) Ægypti Regem decertans prælio, sagitta ictus interiit: nec enim sanctis illibata semper prosperitas. Simul cum illo religio periit, omnisque pietas: Nam

Joachim

Joachim successor, & ab hoc populus ad idola relapsus est; & prophetæ cæsi, & criminum nulli parcitum est; donec capta à Babyloniis Jerosolyma, & ipse Joachim cum viris primariis (inter quos infans è stirpe regia vir tantus futurus Daniel) Babylonem captivus abductus Belli causa, quod is interempto Josia patre, cum Ægypto fœdus percusserat, Babyloniorum hoste perpetuo. Hæc principum sors est, qui potentiores intermedii sunt; ut pax unius, sit bellum alterius. *Joachim.*

Anno Mundi 3429. Nabuchodonosor ex rebus gestis et ad discrimen Patris, dictus Magnus, Babyloniorum fit Imperator. Rex cunctis, majoribus suis major, & quo vix quisquam potentior ullo seculo memoratur. Hic statim Joachimum vectigalem factum regno redonat, & in auspicia victoriarum ingenti prælio domat Ægyptios. Magni Regis primordia parcere subjectis, & debellare superbos. *Nabuchodonosor.*

Anno sequenti, Draco ferebat Atheniensibus leges, scriptas ut dicunt sanguine, cum culpam vel minimâ morte sancirent. Fertur postea in theatro ab Æginensibus gratulantibus petasorũ conjectu oppressus. Digna prorsus crudelissimi hominis gratulatio. Tunc & Arion cytharœdus ab Sicilia in Tænarum Spartæ Delphino vectus incolumis, ex avaritiæ Syrtibus enatavit, in fluctibus tutior quã in navi, naufragus felix, perimendus à remige, voraturum piscem habuit remigem: nempe alter aurum sitiebat, alter non noverat. *Draco.* *Arion.*

Anno Mundi 3436. Nabuchodonosor in Judæos expeditionem suscepit, detrectantem tributum pendere Joachimum dolo capit, & admissus urbe interimit, interempto Joachimum filium vel Jechoniam filium subrogat: *Sedecias Rex.*

&

& statim pertæsus Babylonem captivum perducit, per annos 37. toleraturum pedorem carceris, regnumque Sedeciæ tradit captivi patruo. Tunc qui captivi! inter quos Ezechiel, futurorum quantus inspector! tunc deserta Jerusalem, dilecta Chaldæa: in qua Daniel Susanna, Esdras, Nehemias, Zorobabel, calamitatem Sanctorum esse pabulum docuerunt. Et altero post anno cœpit Ezechiel, ex mirabili quadripartiti monstri apparitione, paratam in populum iram Numinis prænuntiare, obsidionem Solymæ designare, & captivos fratres ad religionem patrum cohortari.

Ezechiel.

Tarquinius Priscus.

Anno Mundi 3437. V. C. 138. Tarquinius Priscus origine Corinthius, Romæ fortitudine, liberalitate, & humanitate conspicuus, Anco Martio mortuo, primus per ambitum, & habita oratione regnum obtinuit. Nec adnixa parum Tanaquil conjux, quæ imperio nata viri animum ad summa impulit, & pro sua parte evexit. Fortunam statim virtus juvit parta de Latinis ampla victoria, quam curru aureo insignibusque triumphalibus Tarquinius Romæ decoravit. Pompam Victoriæ placuisse credas, quam ut postea sæpe repeteret, sæpius vicit.

Susanna.

Anno sequenti Daniel duodecimo circiter ætatis anno, jam prudentia supra virum clarus, Susannam castissimam fœminam à præsenti morte vindicavit, pœna in libidinosos senes revocata. Ita libidinem ut præsens pœna nusquam non sequitur, sic castitati sua merces semper rependitur.

Stesichorus.

Circa annum Mundi 3442. in Græcia Poëtica arte clari erant Alcmæon & Stesichorus; quorum ille de Musis scripsit, hic ad lyrã Castoris Heroumq; res Epice cecinit. Et admissæ in

sæ in tantæ laudis patrem mulieres; cum Sappho & Erinna scriptis carminibus à Græcia orbi universo post innotuerint: longè clariores, si acumen ingenii castimoniæ laude honestassent. *Sappho.*

An. Mundi 3446. ante Chr. 607. expugnata est à Nebuchodonosore Hierosolyma, à fuga retractus Sedecias, oculis liberorum nece ante fœdatis orbatus, catenis gravis Babylonẽ ductus est: ubi in vinculis aliquanto post mœrore periit: urbs victoriis furori, libidini, rapinæ, & contumeliæ cessit: ædificia tum publica, tum privata incensa, ipsumque Templum domiciliũ Dei detractis ante vasis conflagravit. Magna omnia calamitatis humanæ exempla. Ieremiæ parcitum, & permissa libertas, ut qui in delicto non fuerat, in pœna non esset: vir tamen sanctus in ruinis urbis perstitit, nec libertate usus est, nisi ut patriæ miseriis præsens, eas acerbius lugeret. *Solyma capta.* *Ieremias.*

Circa annum 3450 & sequentes Nabuchodonosor universum propemodum orbem subjiciebat. Nam præter Solymas captas, Tyrum decimum tertium annum obsessam deditione obtinuit, contentusque victoria, vectigalem fecit: dein Ninum tanti olim sedem Imperii, quasi æmulam sui, delevit clade tam horrenda, ut eam aliquando fuisse nunc laboret Analium fides. Potentissimis urbibus victis, quasi solutus repagulis, latè cum armis per universas terras palmas circumtulit: nam Persas, Medos, Assyrios, Armenios, Hyrcanos, Arabes, Syros & Judæos sibi subjecit: in Ægyptios movit, & interempto Aprye Rege profligavit: vastavit Africam, & in Æthiopes non fama modò, sed & victoria penetravit: tum se à Meridie ad Septentrionẽ reflectens, quasi *Nabuchodonosoris victoria.*

cursum

cursum lustrans victoriarum, Iberiam, Pontum & Thraciã tam fortiter quam fœliciter submisit: ea rerum gestarum gloria, ut nec Alexander mundi fulmen, nec Romanum imperium regnorum pelagus, ipsi par fuerit. At tantò post inferior, quanto nunc major adeò gravior ex sublimi loco ruina est. Idem ab alis Nabynithus, vel Labynithus appellatus est

Daniel regni Minister. Porro tot victorias ornabat, imò promovebat, ingens sapientiæ & literarũ studium, sine quo potestas vix ulla stabilis. Fons illius Daniel in florentissimam Regis admissus gratiam, relato & exposito de monarchiis mystico somnio: unde postea tanti Imperii Prorex creatus est: an ita Judæis providente Deo, ut victoribus victi imperarent: an ostendente felicitatem humanam somnium esse, cum Josepho & Daniele tantam ex somniis attribuerit. Sanè hinc origo liberalium disciplinarum, quas tunc à Daniele Chaldæi, dein à Chaldæis Græci hauserunt, emolumento suo quam maximo ac Græca jactantia in terras reliquas post disseminarunt.

Massilia. Anno Mundi 3454. V.C. 153. in Viennensi Gallia commodissimo ad Mediterraneum situ à Phocensibus profectis ex Asia posita est Massilia. Urbs institutis studiis, legibus, temperantia, & perpetua in Romanos fide, ac deinde in Orientem totum commercio, præter portum ad stationes navium aptissimum, magni olim futura nominis.

Nabuchodonosoris statua. Anno Mundi 3455. Nebuchodonosor sui jam impos, præludebat ad belluam se Deum faciens; quippe statuam auream simulachrũ sui, adorandam orbi proposuit, non corporum modo, verum & animorũ victor futurus. Sed à tribus adolescentibus Hebræis victus

est

est, quos veri Dei religio idoli cultu interdixit. Inde victores in fornacem conjecti ad incrementum victoriæ: quot enim ab illo palmæ, quot prodigia! in flammis Juvenes rore perfusi, Chaldæi foris flammis involuti: & quod majus est, contumacia Regis fracta, victa impietas, ut se tunc hominem & minorē Deo fateretur.

Anno Mundi 3460. Solon Athenas sapientissimè gubernabat; Draconis inhumanas leges emendavit, Areopagum obsoletū penè instauravit, civibus suis æquè moribus ac verbo præivit, & cum in iis regnare posset, obsequi maluit. Fuit ei Anacharsis coævus, qui ex Scythia profectus Athenas jam veræ Philosophiæ sementem fecit, quam deinde suo in Socrate vana Græcia in cœlum extulit: at ea in laude Scythia illa barbara prior, & fortasse major. *Solon.* *Anacharsis.*

An. Mundi 3464. portentosam regii fastus pœnam mortalibus objecit Deus: cum Nabuchodonosor propagato latè per orbem imperio, fastu & arrogantia tumidus, Babylonis amplitudine captus, extēplo ita mutatus est, ut se ferā ratus, abjectis insignibus regiis, nudus & quadrupedis instar incurvus, in sylvis locisq; aviis per septem annos ferino victu & ritu egerit: læsa phantasia, qua se leonem aut ursum credebat. O mortalitas, quantis pates casibus! quis à Rege ad belluam lapsus! *Nabuchodonosor, bellua.*

Qui tandem septimo post anno, sibi regno ac Deo restitutus, à bellua quam à rege modestior sceptrum recepit; quod uno anno tenuit. Princeps inter summos numerandus, hoc maximè quod Danielem Ministrū & Historicum sortitus, per eum habuit, ut in hominum memoria, & Dei, ut creditur, vivat, beatorum albo adscriptus; tanti est Principi

alieno

alieno ductu insurgere, & habere cujus ope crescat & nitatur.

Evilmerodach. Huic successit filius Evilmerodach. Anno Mundi 3472. qui regni curâ insano Patre jam capessiverat, eo laudandus, quod gestum imperium restituto Patri, restituerat. Is statim Jechoniam Joachimi filium eductum è carcere Judæorũ regno inaugurat, cum à morte Sedeciæ rex nullus fuisset: quod à parvo tempore

Daniel. tenuit, Salathiele relicto filio. Danielem Evilmerodach summè prosequutus est; ab eo maxime cum objectus leonibus, tutior inter feras quam inter homines, quem in evertendo Belo & perimendo Dracone Deum sanciverat, eum sub belluarum securus dentibus pari prodigio celebrasset.

Septem sapientes. Anno Mundi 3474. numerabat Græcia septem Sapientes, Thaletem, Biantem, Solonem, Chilonem, Pittacum, Cleobulum & Periandrum, Philosophiæ quasi conditores. Et hi vel ab una contentione digni hoc nomine, de Tripode aureo à sapientissimo referendo; quem cum alius alii ut sapientiori cederet: meruerunt referre singuli; quæ major enim sapientia sit quàm aurum spernere, & se licet eximium, alio tamen minorem credere.[5]

Servius Tullius. Anno Mundi 3477. Tarquinio Prisco per submissos ab Anci Martii filiis sicarios interfecto, subrogatus est Tanaquilis opera Servius Tullius, qui ab illustri prosapia servus, à servitute Regis gener, dein Rex effectus est. Dignus Imperio, nec ignis augurio fidem abrogavit: nam & Etruscos rebellantes assiduis pugnis fractos edomuit; & Romæ censum primus instituit, hoc est effecit ut se Roma cognosceret: fortunæ hactenus prosperæ particeps, sed quam infensam in extremo actu expertus

pertus est: infando parricidio per filiam Tulliam ut regno dejicitur, vita orbatus. An regnare tanti est, ut natura tam altè pareat?

Circa annum Mundi 3482. Anacreon Poëta Lyricus suavissima carmina sed minus honesta concinebat; post acino suffocatus, fato ad temulentam qualẽ traduxerat vitam perapto. Dum Phalaris Agrigentinus Siciliam crudelitate summa vexabat: verum ut nihil adeò malum est, quin boni mixturam habeat: justus Phalaris, qui Perillum suo bove primũ inclusit, & humanus, qui cædis suæ reos Menalippum & Charitonem, amicitiæ ignoto inter aulicos bono condonavit. *Anacreon.* *Phalaris.*

Nec omittendus circa hæc tempora fabulator Æsopus, qui corporis deformitatem ingenii luce compensans, per virtutem de fortuna triumphavit, & servus Dominis imperavit, brutis animantibus humanos sensus & voces affinxit, ut puderet homines se à brutis vinci. *Æsopus.*

Anno Mundi 3488. Pisistratus tyrannidem Athenis occupat, cum se ipse vulneribus deformasset, impetratis satellitibus & simulatione tutelæ inimicis oppressis; adeò parvum est, vim inter repellendam & inferendam discrimen. Solon calamitatem urbis non tulit, exulatum abiit, cum aliter tyrannum damnare non posset: Tunc Crœsum Lydorum Regem sapienter monuit; quid aurum esset ac in Cypro paulò post vitam deposuit invidia absentia qua una poterat, Pisistrati scelus impugnans. *Pisistratus.* *Solon.*

His temporibus memoratur Abaris Scytha celeberrimus Magus multas provincias peragrasse, celeritate tanta, quanta sagitta ab Apolline dono accepta, quam cum emisisset, *Abaris*

ſimul & cum ea per aerem ferebatur, vehente nempe dæmone: at hoc equo quis vehi cupiat?

Cyrus. Anno Mundi 3493. Cyrus novus Perſarum Romulus ex Mandane Aſtyagis filia natus ex avi ſomnio morti expoſitus, & à bubulco cane ubera præbente ſervatus; poſt ab Harpago Satrapadiri convivii memore evocatus in Medos Perſis ſuis accinctus, avum Aſtyagem gemino prælio vicit, tertio cepit. Inde Medorum res in poteſtatem Cyri devolutæ, gradusque ſubſtratus ad Imperium Perſicum erigendum. Cujus tamen initium à Babylonii ruina petimus, ne forte quod humanæ non patiuntur anguſtiæ, gemini ſoles ſimul illuceant.

Balthaſar. Anno Mundi 3495. Balthaſar Evilmerodacho patri propter libidines interempto ſucceſſit in regnum; ſed nec ipſe temperantior Patre, regnorum peſte afflatus, per ignaviam & voluptates ſibi & Imperio perniciem ultimam procreavit.

Piſiſtratus. Anno ſequenti, exul Athenis Piſiſtratus, Per Phyam quandam Minervæ ornatu armiſque inſtructam, tyrannidem qua dejectus erat inſtauravit. Ita jam olim ad conſilia Principum traducta religio, & Dei nomine, quo nihil ſpecioſius aut potentius, plebi impoſitum. Vir ingentis animi Piſiſtratus fuit, qui ſecundò pulſus ſibi tertium regnum comparavit; dignus qui ad meliora ſe conferret.

Simonides & alii. Circa annum Mundi 3502. illuſtris Poeſi Lyra fuit Simonides, Melicertes & Melicus ob eam dictus; qui & artem memoriæ, cum naturali præſtans eſſet, excogitavit. Tum Theognis Poeta, Anaximander Philoſophus, Pherecydes Pythagoræ præceptor, Phocylides,

des, Xenophanes, aliique qui in litteris quasi in stadio sibi magnum nomen comparabant.

Anno Mundi 3506. Crœsus Lydorum rex ditissimus, oraculi fide clusa, à Cyro victus, jam arsurus Solonis memor pyra deponitur, vitam quam rapiebant opes Philosophiæ debiturus. At cùm iterum Lydi rebellarent, celebris illa pœna imposita ut ludis & conviviis addicti, bonam frugem omnem abdicarent; tantum ab omni ævo bonæ mentis & voluptatis divortium fuit. *Crœsus Victus.*

Circa annum Mundi 3513. V.C. 213. Pythagoras Samius Philosophiam novam in Italia condidit. Hanc magia ut creditur infamis hausit à Dæmone; quod sapit & arrogantia dicti αὐτὸς ἔφα & belluina metempsychosis, & femur aureum, & spontanea mors per inediam conciliata. *Pythagoras.*

Anno Mundi 2516. noctu Babylon à Cyro capta est, vastata ac penè diruta, Balthasar è somno in mortem transiit, cùm pridie manu illa scribente perterritus, & à Daniele de imminente fato frustra commonitus, se præbuit hosti jugulandum, Babyloniorum imperio una cum Principe pereunte. Id in Principibus voluptate marcidis dudum nutans quasi ædes fundamentis subrutis, statim disjectum est. *Babylon capta.*

CAPUT VII.

De Imperio Persarum usque ad Alexandrum.

ANno Mundi 3517. V.C. 116. ante Christum 536. everso funditus Babyloniorum

Persicum Imperiũ. *Judæi liberi.* Imperio; in Cyro Persicum sumpsit initium: fastu & opulentia majus, si Cyrum excipias, quam fortitudine; sua & ipsum mole deinde ruiturum. Hoc & anno Judæorum soluta captivitas, Cyro permittente, quasi in victoriæ gratulationem, regressum in patriam & in Templi instaurationem de suo liberaliter erogante. Quare plurimi in Judæam *Z*orobabele duce reversi, Templum quo potuerunt sumptu repararunt, etsi non perfectum nisi multis post annis: sed in posterum libertate justa diminuti, Persis, Græcis, aut Romanis facti vectigales, servitutis jugum nunquam excusserunt: quod & hodie ubique ferè gentium meritissimè patiuntur.

Tarquinius superbus. Anno Mundi 3521. L. Tarquinius Romæ regnum per Parricidium triplex occupavit: interemptis uxore fratre & socero, administra tot flagitiorum Tullia, quæ & carpentum super cadaver patris egit interrita. Quid se Græcis Romani præferunt? Annon Medea pia ad Tulliam? Peccatis Quirites, qui tot scelerũ reum uno Superbi nomine designastis.

Thespis. Circa hæc tempora Thespis Atheneis primus Drama dedit, ex plaustris Tragœdias populo spectandas exhibens; quod antè Solon morum censor prudens vetuerat.

Milo. Ad quæ revocandus stupendus Athleta Milo Crotoniates: quẽ nec vigens robor à debilitate, nec flos ætatis à senectute nec tot palmæ Olympicæ ab obeunda morte defenderunt.

Cyri mors. Anno Mundi 3523 Cyrus à Tomyri Massagetarum Regina (ii ad mare Caspium Araxe amne claudebantur) victus occubuit; luctuoso exitu tot prosperitatum, ut post tantas gentes subactas, à femina ad victoriarum ludibrium vinceretur: & illusum corpori ferunt, caput-

que

que humano immersum sanguini, hoc nempe Diademate coronat se summa felicitas. Licet alii velint ex vulnere apud suos non alieno arbitratu mortem invenisse, virum tanti imperii & pariendi & alendi capacem.

Cambyses. Cyri regnum excepit Cambyses filius, Patri nulla re, nisi forte ambitione consimilis. Nam in Ægyptum movit, Regemque Ægyptiorum Psammenitem habuit in vinculis, exercitu fuso, quo in Rege natura ut in speculo visa est, nec summa semper esse mala quæ lugentur. Dein victorem inflammavit libido domandæ Africæ, triplici expeditione: prima delenda erat Carthago, quam Phœnicii, ne parricidæ fierent, detrectarunt: altera petebat Ammonæos, in qua pugnatum cum ventis, via in media exercitu arenarum molibus obruto: tertiam ipse in Æthiopas suscepit, nec feliciorē, cum enim penuria commeatus humana corpora in cibum cederent, sibi ipse timens tunc se demum hominem noscens Memphim repetiit. Summum opus Imperatoris est, non modo pugnare, sed præstare ut pugnare possit.

Cambysis mors. Haud multo post idem Cambyses in Ægypto, victoriæ trophæo, & suo gladio, ad majorem felicitatis contemptum, casu, quasi mors ipsum negligeret, læsus interiit. Creditus est ab Apis cæde in furorem actus. Ea sane præstitit, quæ furor præstat; nam præter violatas Ægyptiorum religiones, fratrem ne successor foret jussit interfici, se sororis fœdavit nuptiis, & statim sanguine; post quæ parricidia lusus sit Prexaspis filius, Persæque Principes trucidati.

Darius Hystaspis. Anno Mundi 3532 cum Smerdes Magus se filium Cyri simulans regnū invasisset: re detecta per septem Persarum Satrapas regno oc-

cupato & vita orbatur. Ex septem Dario Hystaspis filio industria famuli id regnum obtigit; equi hinnitus quantum Imperium Domino peperit! sic ex parvis incrementa magna, ut ex parvis etiam casus graves.

Zopyrus. Anno Mundi 3534. Babylon rebellans post novendecim mensium obsidionem, vi à Dario Rege expugnatur; at opera Zopyri, qui Principis amantior quàm sui, dignitatem ipsius corporis sui deformatione sancivit, dignus cujus integritas imperio Persico redimeretur. Idem propemodum in expugnandis Gabiis Sextus Tarquinii filius tunc tentabat; sed ille fama ingens, hic vix ulla notus, nempe tantum interest, cui Principi servias, justo an injusto.

Danielis mors. Anno proximo Daniel obiit, decimo supra centesimum vitæ; favoris aulici mirum exemplar, eo magis quod appetentem invidiam innocentia fregit ac pietate: In quem quæ natura contulerat, ea Gratia divina sic auxit; ut qui prudentissimus tot Regum Minister, idem & Eremitarum sanctissimus censeatur.

Darius in Scythas. Anno 3536. in Scythas Europæos expeditionem Darius suscepit; cujus quanta primordia! cum totus Oriens ad bellum accitus, cum Europa Asiæ ponte juncta, cum Ister & Bosphorus sub jugum missi, & itinere Getæ devicti. At his exordiis quam dispar exitus, cum retrocedere coactus Darius, nonaginta millibus hominum amissis; beneficio pontis servavit reliquos. Amat Deus, ad infirmitatis humanæ doctrinam, ut ex parvis magna, sic ex magnis parva efficere. Hic primus in Europam Persarum transitus, unde tot bellorum & stragium cædes.

Anno

Anno Mundi 3539 cœpit bellum Jonicum inter Persas & Jones Græcos, incendente Histiæo Milesio ad Persam transfuga, ad quod inducti Jonum patres vel germani Athenienses. Infaustum Milesiis, quorum urbs à Persis capta, & direpta: omnesque in Asia tum urbes tum insulæ victæ, nec Histiæo impune fuit prodidisse: nam ab ipsis Persis peremptus est. Sed ad hoc bellum pertinent plura, quam ut in annum unum conjici possint. *Jonicum bellum.*

Anno Mundi 3545. V.C. 244. Tarquinius cum liberis Roma per Brutũ ejectus ab illato per Sextum Lucretiæ stupro, quæ quasi flagitium emendaret parricidio, se sui impotens interemit. Mutatâ urbis administratione, regnum in Rempublicam, Reges in Consules abierunt, qui quotannis electi bini, minus possent, cum nec continui, nec soli, tenerent imperium. Primi omnium Consules L. Brutus & Tarquinius Collatinus; hic in solatium amissæ conjugis, ille in præmium assertæ libertatis. Cætera flagitia in Principe Deus quadantenus tolerat, at in libidinẽ statim exurgit. *Consules Romæ.*

Anno post tertio, Porsenna Clusinorum Rege reducente, Romanos ad ultima Tarquinii agunt, sed de Regibus virtus & constantia triumphavit. Solus Horatius urbi jam captæ pro munimentis dejectis fuit; Regem perculit Mucius efficacius combustâ dexterâ, quàm armatâ: & virgo Clœlia Particeps laudis, nec fugam timuit, nec noctem, nec amnem. Hos animos Porsenna vidit nunquam servituros, Roma recessit, ne libertatis contagium ad suos pergeret. *Porsenna.*

Anno Mundi 3557. V. C. 256. Primum Dictatorem Titum Largium, quasi sacram in rebus ultimis anchorã, creavit senatus Roma- *Dictator.*

nus; imminebat foris bellum gravissimum à Latinis, intus ab egena plebe gravis seditio: quis crederet? malum domesticum terrore sanavit Dictator, humanitate & consilio peregrinum. Placuit hic Magistratus senatui, & ea fuit Romanorum moderatio, ut in summa potestate, ne in Sylla quidem, libertati sit unquam detractum.

Latini victi. Anno post secundo A. Posthumius Dictator ingentem victoriam de Latinis retulit ad lacum Regilensem: quæ Castori & Polluci pugnare visis attributa: illudente nimirum per præstigias Dæmone, & sibi regnum in Gente futura orbis domina comparante. Inde *Tarquinii mors.* Tarquinius solus è familia tanta superstes, causam belli abominantibus omnibus, Cumas se contulit, ubi privatus paulo post obiit: acerbius fatum promeritus; nisi Patri & Regi, superesse regno & liberis, acerbissimum sit.

Marathonia pugna. Anno Mundi 3562. ad Marathonem pugna conserta est; at quam impar! ad quam trecenta millia Persæ, undecim Athenienses eduxerunt: sed duce Miltiade; in quo pluria millia numerentur: nam victi Persæ, & in fugam acti; trophæum ingens erectum Miltiadi, in hominum nempe memoria, quod nulla in posterum dies delibabit. Quem is militem duceret, vel ab uno disce Cynegiro; qui navem hostilem dextra, post sinistra, tandem utraque truncus, dentibus prehensam detinuit: quasi victoriam occuparet fugientem, aut in anchoram versus navim stabiliret.

Xerxes. Anno Mundi 3567. Darius diem clausit, appellato regni successore Xerxe ex Atossa Cyri filia suscepto, & excluso Artabarsane vel Artemene, quem adhuc privatus genuerat: Placet tamen à mortuo Patre, de fraterna illa fratres

fratres inter pro regno contentione opinio; ubi & impune fuit contendisse, & vicisse innoxium: tam erant animis fratres quam sanguine: æque laudandi, quod alter regni spem stitit, alter omisit.

Tunc Veturia cladem impendentem Romæ discussit. Coriolano filio ingratæ patriæ minante excidium & inferente; post Patrum & Pontificum legationes consumptas, impetravit à filio mater Romæ salutem, non impetravit filio: hic enim postmodum à Volscis cæsus, quibus Romæ salus delictum morte plectendum visa est. Necessitas misera, cum vel civi ob patriam, vel patriæ, à cive mors inferenda est. *Coriolanus.*

Circa hæc tempora Pindarus floruit, Poëta Lyricus, sublimitate ingenii nulli secundus: quodque mireris, Thebis oriundus; in cœlo tam pingui vir tam defæcatus. *Pindarus.*

Anno Mundi 3569. Athenis Sophocles natus est, qui postea Tragœdiam ornamentis instructam omnibus celebravit. Et quinto post anno natus Euripides & futurus Poeta Tragicus, ne forte æmulus Sophocli deforet: ut in his geminis erudita Regum illa voluptas dignitatē totam assequeretur. Sane tunc Athenæ illustrissimis viris eminebant, in quibus Aristides amore & cultu justitiæ, quasi Themis quædam corporata, damnatus tamen ab invido populo Ostracismo, ne virtuti campus deesset. Tunc & Themistocles, vir tantus quantum Salaminia pugna demonstrabit. *Sophocles. Euripides. Aristides.*

Sed & hujus seculi anno 71. Halicarnassi natus Herodotus, dictus Historiæ parens, primus sane cujus monumenta ad nos pervenerint; dubium an majestate rerum grandior, an dictionis suavitate jucundior. *Herodotus.*

Salaminiæ pugna. Anno Mundi 3574. de Persis ad Salaminiam celebrem victoriam Græci reportarunt, Themistocle duce: cum prius ad Termopylas Leonidas cum trecentis Laconibus Persarum copias infregisset, multitudine tandem obrutus, non victus fortitudine. Hujus belli quantus apparatus! ubi Persæ Xerxe ducente 3235220 hominum deduxerunt, ubi gemino ponte fractus Hellespontus. Athos suffossus, exsiccata potantibus flumina, omnis demum in Græciam effusa Asia. Sed quid hæc tanta ni aspiret Deus? navali prælio victa classis: ipse Xerxes fugam per Græciam & Asiam spargens, docuit homines proximam esse superbiæ comitem humilitatem.

Artemisia. Nec Artemisia premenda silentio, quæ pro Xerxe pugnans nihil prætermisit quo vinceret. Eadem celeberrima Mausolæo, quod in Caria Mausolo conjugi erexit; iis impensis ut vel imperfectum sit in orbis miraculis, augustius tamen ipsa monumentum, quæ mariti cineres hausit, ut quem suscitare non posset se viva conderet.

Plateensis pugna. Anno sequenti & terrestri prælio victi Persæ ad Plateas in Bœotia, per Lacedæmonios & Tegeates, ubi Mardonius infensus ille Græcorum hostis, cum copiis cæsus: iterumque ad Mycalem in Asia navali pugna, quidquid Persarum erat in bello deletum est. Ita Græci Persarum sacrilegia vindicarunt. Felices, si qua consensione cum externo bellum gessissent eadem inter se pacem coluissent; sed difficilius reguntur prospera quã adversa. Athenæ eversæ antea, statim restauratæ, Themistoclis, cui parem Græcia non vidit temerè, maximè opera. Et verò debuit scientiarum domicilium cura eximia ad posterorum usus renovari. Anno

Anno Mundi 3578. V.C. 277. è Fabiorum Patricia gente trecenti contra Etruscos suis stipendiis pugnantes cæsi sunt, ad Cremeram castrum non amnem. Quid gloriosius quàm gentem unam patriæ suæ militasse solam, & occubuisse? *Fabii ad Cremera n.*

Dum Athenienses industriâ Themistoclis stabilitum sibi maris imperium, ac pene totius Græciæ principatum, expulsis undecumque Persis; idem illud possident Simonis Victoriis & humanitate, & in socios Aristidis justitia. Quibus viris stantibus, Athenæ steterunt, pereuntibus imperium corruit. Ita vel in Democratiis Monarchia regnat. *Athenienses.*

Anno Mundi 3583. Thucydides natus est Athenis, nobilitatis origine clarus, sed historia scripta longe clarissimus: gravitate sententiarum, accurato judicio, & ad veritatis normam aptato; bellum Peloponnesiacum cujus pars fuit complexus est; obscurior tamen & tectior, qui lectorem tantum sui similem admittit. Quo eodem anno per Ostracismum vir ille dignus quem omnis Græcia in civem ambiret, Themistocles Athenis pulsus est: tam ægre se ab invidia virtus tutatur. *Thucydides.* *Themistocles.*

Anno Mundi 3585. Athenis ortus est Socrates, Græcæ Philosophiæ splendor & dignitas: ortu quidem ignobili, sed futurus ipse vitâ & doctrinâ in tota Græcia supra omnem Imperatorũ celebritatem. Cum superiore anno Democritus ille Ridiculus in lucem venisset, Heraclito lugubri 50. circiter annis posterior: ludente natura, & fletus alterius, alterius risu temperante. *Socrates.* *Democritus.*

Anno Mundi 3587. Pausanias Spartanorũ Rex ab authoritate prima dudum dejectus, animi inquies & ambitionis, cum de prodenda *Pausanias.*

Græcia cum Persis ageret, in Asylo quo confugerat, fame interiit: ingentis animi, ac ni Spartæ regnasset, ubi regnum precarium & libertati addictum, summa aggressurus.

Xerxis mors. Anno Mundi 3589. Xerxes per Artabanum Satellitum Regiorum Præfectũ nocte immani scelere obtruncatur: quem nec militum myriades, nec epoti amnes, nec effossi montes, nec Imperium pene orbi par, ab indignissima nece vindicarunt.

Artaxerxes Longimanus. Successit Artaxerxes Longimanus natu minor, à prominentia dexteræ sic appellatus; cum ejusdem Artabani fraude Darium fratrẽ majorem per imprudentiam interfecit. Sed nec impune Artabano fuit; nam ab Artaxerxe statim peremptus, et septem liberi obtruncati.

Assuerus. Hic Artaxerxes, ut plerisque placet, Assuerus, Estheris conjugio in scriptura clarissimus: quem in regno alieno scelere parto, ab externis bellis suorumque insidiis tutum præstans Deus, in maritum contulit, quæ uxor meruit.

Simon. Quod ut credas, vide fædata ejus nondum mariti primordia ingenti clade, quam ad Cyprum navali prælio Athenienses Persis intulerunt. quam est mox sequuta pedestris exercitus strages: Simone utrobique administrante res Atheniensium in summum gloriæ provectas apicem. Debebat hanc gloriam Simoni Deus, qui in parentem Miltiadem pietate insignis, ut ipsius victum cadaver sepulchro daretur (pudeat hæc sæcula pietatem ab illo non discere) se vivũ pro mortuo in vinculo egerat; id ingratissima patria spectante & patiente, imo post filium tot victoriarum parentem suo pomœrio depellente. Quem mox Athenarum sub Spartanis laborantiũ misereat, cum tot Heroũ pernicie munimẽta ipsi sua everterint.

Nam

Nam & Themistoclem ante, cui nec in Græcis nec in Romanis quem compararet, habet Tullius, tota expulsum Græcia, tam acerbè persequuti sunt, ut Persas ad quos profugit mitiores quam cives suos crediderit. Ibi vir excellens sic exceptus ut patriam oblivisci posset, ejus tamen & infensæ sic meminit, ut ne ipsi bellum inferret, sibi intulerit, spontaneo veneno vitam abrumpens. Id revera fuit, ut hæc erant tempora, mori pro patria, & quod laudabilius, ingratissima. *Themistoclis mors.*

Anno Mundi 3596. Esdras Judæus Artaxerxis scriba, ipsiusque gratia florens, impetrata missione cum pluribus sociis Hierosolymam petiit, ut prolapsos Judæorum mores emendaret, & ad primævam legis normam corrigeret. Exceptus est ingenti lætitia, summaque omnium gratulatione; adeo vel peccantibus virtutis species prima jucunda est. *Esdras.*

Hoc circiter anno Estheris nuptiæ cum Artaxerxe conciliatæ sunt: quam formæ decor ex plebeja Mardochæi familia in repudiatæ Vasthi locum erexit. Laude digna forma, quæ regnum peperit; sed multo dignior animi forma, supra corporis eminens, qua Deo Regina & in deliciis placuit. *Esther.*

Et eadem Judæis saluti postmodum fuit, nam Anno Mundi 3601. cum Amanus ab Artaxerxe gratiâ proximus, Mardochæo Judæisque omnibus mortem intenderet, Deo in superbum pœnam regerente, ipse patibulo quod inimico destinaverat suffixus pependit, exemplar ingens rerum humanarum, & arrogantiæ proculcatæ clarum insigne. *Amanus.*

Anno Mundi 3604. V. C. 303. Romæ Decemviri cum potestate summa creati sunt, qui jus Romanũ ex legibus à Græcia petitis conderent: *Decemviri Romæ.*

derent: & inde leges 12. tabularum natæ, magno reipub. emolumento. Sed statim hæc imperandi forma abrogata, per Appii Claudii intemperantem libidinem, ingenuam virginem rapientis in stuprum, ubi pater Virginius filiam nullam habere maluit quàm pollutam. Ejecti Decemviri, violentâ morte Appius periit, immoderatam impudicitiam, ut plerumque fit, restinguent, sanguine; ut ferro violentur qui se & alios libidine violant.

Græciæ splendor. Circa hæc tempora Pictores huic artium dominæ celebritatē jam comparabant Zeuxis & Parrhasius; iste avium deceptor, hic hominum; & Timantes qui primus colores miscuit. Et in fingendo principes Polyclerus & Phydias; hic in Jove, ille in Doryphoro supra fidem commendatissimi. Ut id seculum Græciæ flos & lux appellari possit: quo sive rerum gestarum gloriâ, sive disciplinarum illustri notitiâ, sive artium admirabilitate, semel nacta est, unde in memoriam ætatum omnium perveniret.

Nehemias. Anno Mundi 3609. Nehemias Judæus ab Artaxerxe restaurationem murorum & urbis Hierosolymæ impetrat promovetq; feliciter: portas, muros, turres extruit, & fundamenta locat munitionibus, quæ Romano imperio possint obsistere. Quod & miraculis Deus insignivit; nam & ignis divinitus ex undis eductus, & Arca Judaicæ religionis sacrum penetrale cum tabernaculo & Altari incensi, post multos ann quam à Jeremia recondita essent reperta, lætitiæ summæ Judæis fuerunt, sperantibus ex divino munere divini subsidii instaurationē. Sane Nehemias tanta celeritate urbē reparavit, ut patriæ pater & Solymarum conditor nuncupari possit. Tunc inventum Synedrium,

drium, cui præsiderent à stirpe Davidis Judices, & posteri Aaronis summi sacerdotes; qui reipublicæ status ad Christum usque perstitit.

An. Mundi 3612. V.C. 311 Censores Romæ primum creati Papyrius Mugillanus & Sempronius Atratinus; quasi morum magistri & totius populi Pædagogi Sanæ Censura Magistratuum apex, dignitatum coronis, triumphalis senectutis ultimum votum; authoritatis tantæ, ut honores & contumeliam sine provocatione dispartiret ad libitum. *Censura Romæ.*

Anno Mundi 2616. Spurius Melius cum annona in plebem divisa regnum agitaret, à Dictatore Quintio Cincinnato, triumphali illo agricola, jam octogenario, opprimitur, & Per Servillum Ahalam domi suæ ubi sceptrum adornabat, occiditur; bona quæ male dividebat in meliorem usum publicata, domus consilii sedes diruta; nudum solum Æqui Melium dictũ, monuit posteros, tutiores modestiæ terminos quã ambitionis vota immodica. *Sp. Melius.*

Anno Mundi 3618. Athenis nascitur illa Attica Siren Isocrates à cujus schola ut Minervæ sacrario prodibãt deinceps oratores. Et hoc tempore Hippocratis Coi mira celebritas à quo Medicina sin minus ortum, at incrementum habuit, & quod ab initiis rarissimum est, summam coronidem. Et ne quid Græciæ in omni scientiæ genere deforet, tunc eminebant Democritus Abderites, Empedocles Siculus in Philosophia Principes, & Gorgias Leontinus, sic artium omnium peritia clarus, ut à Rhetorica cui famulabantur, splendorem arcesserent. *Isocrates, Hippocrates & alii.*

Circa hæc tempora Græcia in partes distracta, domesticum quo deinde flagravit comparabat incendium. Principes omnium Lacedæmonii *Peloponnesiaci belli se mina.*

monii

monii & Athenienses, qui viribus superiores aliis, sibi pares, tricennali fœdere conjuncti visi fuerant pacem sancire: nisi bellū Samium pro Priene Samios inter & Milesios excitatum; iterumque bellum Corynthiacum Corcyræos inter & Corynthios, excitasset Athenienses ut faventes Milesiis Samum diruerent, & Corcyræis opitulantes Corinthios profligarent. Et incendebat omnia fax belli Pericles, tam manu promptus quam lingua facundus, qui suis civibus dominatum in Græcia, sibique in civitate sua instruebat. Inde Atheniensium potentia cæteris Græcis invisa; nam inter æquales qui eminent nocent.

Peloponnesiacum bellum. Anno Mundi 3623. V.C 322. cæptum est bellum Peloponnesiacum, quod 27 annos gestum est, Spartanos inter & Athenienses, ac communi totius Græciæ clade; cum Spartani prætexerent libertatem Græciæ ab Atheniensibus violatæ; & Athenienses inflammaret Pericles, rationibus reddendis obnoxius, & militaris gloriæ cupidus. Quam modicam admodum assequutus est, nam altero statim anno peste decessit, quæ sævissima Athenas vastavit (quasi calamitas belli parum esset) jam Africam & Asiam pervagata, præsentissimum Numinis vindicis telum. Non ideo tamen cessatum à bello, cum Alcibiades ex sorore Periclis nepos, audacia & militari animo plenus, rursus omnia in bellum egerit.

Plato. Hoc anno quo Pericles obiit natus Plato, suavissimus ille Socratis cygnus, qui postea Philosophiæ studia eloquentiâ mirabili condiens, diversas in speciē disciplinas ad posteritatis miraculū complectetur & illuminabit. Eodem tempore Comœdias præbebant Atheniensibus ingeniosissimi longè Poëtæ, Eupolis

Rhodius,

Rhodius,& Aristophanes Atheniensis: is fœlicior, cujus scripta salis Attici, si puriora essent, exemplar. ad nostram ætatem durarunt: in eis Chrysostomus, os illud aureum, omnis elegantiæ fontem invenit. *Aristophanes.*

Anno Mundi 3629 Artaxerxes regni anno 40 è vita migravit, Persarum principum felicissimus, qua vita, quam à belli tumultibus tutam transegit; qua morte, quam suam obiit nec arcessitam: præmium pietatis in Deum, & in ejus populum munificentiæ, Regnum Xerxi reliquit unico è conjuge filio, cum alios 17. è pellicibus genuisset: quorum unus Sogdianus Xerxem fratrem statim interemit. ipse ab Ocho itidem fratre interfectus. Is Ochus regno inauguratus, Darii nomen sumpsit, Nothus à Græcis dictus, quod è pellice genitus: uxorem duxit Parisatidem Artaxerxis patris sororem, fœminam ambitiosissimam, & per omne flagitium ad regnum promptam. *Artaxerxis mors.* *Darius, Ochus, sive Nothus.*

Anno Mundi 3634. cum Græcos turbulentus & audacissimus juvenis miscuit omnia: deceptisque Spartanorum legatis, contracto fœdere cum Argivis, bellum sopitum rursus incendit. Hic è Socratis prodiens scholâ, temperantiam edoctam non diu tenuit. animum ad bellum tulit, ut ad temeritatem audacem, sic fortitudine in paucis clarum, in varia fortuna, semper audax, nunquam non fortis, sæpius felix, suscepit postea expeditionem Syracusanam, à qua revocatus ad causam dicendam, Spartam profugit: iterumq; patriæ redditus, Spartanos hospites gravissimis affecit cladibus: Athenis exceptus quasi Deus, mox ejectus ut prædo, ad Persas transfuga, Lysandro curante est interfectus: verissima humanarum rerum facies & imago. *Alcibiades.*

Anno

Bellum Siculum. Anno Mundi 3630. bellum à Græcia instigante Alcibiade in Siciliam est translatum; oppugnatæ ab Atheniensibus Syracusæ duce Nicia (nam Alcibiades statim revocatus) propugnatæ à Gylippo Spartano; totis viribus pugnatũ sæpius, donec tandem profligati penitus Athenienses, documento fuere, ne quis malum alteri creet, non provocatus: Pedestri navaliq; prælio victi sunt, 40. hominum amissa millia, captæ naves 130. captivi Duces Nicias & Demosthenes, à Siculis occiduntur; reliqui in latumias & servitutem rapiuntur. Hâc clade Atheniensium opes concisæ; sociis etiam ut plerumque fit ab adversa fortuna deficientibus. Ita discant, qui invadunt aliena, se casuros suis; nullamque jacturam esse graviorem, quam augmentum cupiditatis.

Dionysius Siracusis. Circa annum Mundi 3648. Dionysius occupavit tyrannidem Syracusis; occultis primum artibus, impetratis custodibus corporis propter fictitium ab æmulis periculum, dein vi aperta. Quam tyrannidem rara in iis vitæ institutis felicitate per an. 38 obtinuit: quamvis felicem Damoclis cœna vel unica negat.

Sophocles Euripides. Euclides. Eodem anno illa Cothurni lumina Sophocles & Euripides occiderunt diverso sanè fato, nempe alter comico, alter plusquam Tragico, cum ille gaudio pro impetrata victoria, hic laniatus à canibus interierit. Quo & tempore Euclides Megarensis: Geometricæ facultatis parens, & in Elementis supra omnem doctrinam eminens, Socraticam Athenis cum vitæ discrimine hausit disciplinam, cum ibidem agere capitale Megarensibus esset. Ita semper illustribus viris animo vivere longè antiquius fuit quam corpore.

Anno Mundi 3649. funestum illud Pelo-

ponnesi-

ponnesiacũ bellum tandem restinguituri, ingenti clade Atheniensium, qui ad Ægxos Potamos à Lysandro vincuntur, non tam prælio, quam arte & navali direptione: 480. naves deperditæ, cum quibus cecidit maris imperium: dux Conon ad Evagoram Cyprium fugit. Ipsæ Athenæ à Spartanis obsessæ ac captæ, Lysandro victori permissæ: à quo, portu, muris & legibus suis spoliatæ, leges novas & triginta rectores, seu dominos acceperunt. Ita Deus vanissimi populi contrivit superbiam, & à prætumida gente acerbissimam exegit pœnam, humilitatem; Lysander dux, nescias an astutia an fortitudine clarior, nam dolus, an virtus, quis in hoste requirat? ita leonem vulpi immiscuit, ut inter celeberrimos Imperatores nomen habuerit. *Athenæ Victæ.* *Lysander.*

Anno Mundi 3650. cum superiori Darius rex decessisset, successit in amplissimum regnum Arsaces, qui ob virtutem Avi, Artaxerxes appellari voluit, & Mnemon ob memoriæ præcellentiam meruit: Cyro minore fratre Asiæ provincias administrante: qui germano in regno postpositus, licet à Dario jam Rege susceptus. Hinc repente æmulatio, ambitio, & in fratrem odium Cyrum incessit. Et quidem in conatu primo statim oppressus, & in vincula conjectus aurea, matri vitam debuit: dein contractis per otium copiis, in quibus flos Græcorum, Artaxerxem in Media quadringentis militum accinctum millibus, profligasset, si prudentius pugnare quàm audacius voluisset. Ipse in acie cæsus, dum fratrem vulnerat, paratam victoriam morte corrupit: ingẽtis animi juvenis: liberalitate, justitia, fortitudine, et comitate supra Persam nobilis! nisi has artes in fraterna odia impendisset. Græci milites *Artaxerxes Mnemon.* *Cyrus minor.*

Xenophon. milites duce Xenophonte in Græciam, per vastissimas terras illibati, egregio fortitudinis specimine redierunt. Hic est Xenophon utramque Minervam complexus, verè Apis Attica, mel fundens suavissima oratione, & aculeum in præliis fortissima manu distringens.

Athenæ à Spartanis vexatæ. Interea peribant Athenæ, nisi qui Deus superbiæ osor, idem & humilitatis amator, pœnam ambitionis à victis in victores transtulisset. Urbs per triginta tyrannos rapinis direpta, exhausta cædibus, plures lugebat cives octo mensibus per pacem raptos, quam gravissimo bello tot annis luxisset. Imo unus de tyrannorum grege Theramenes à collegis cicuta sublatus, quod in addictos cives sæviret mitius; tantum scelus est inter nocentes esse innoxium. Vix supererat civitatis tam amplæ cadaver, ni Thrasybulus fortissimus juvenis funestam pacem bello abrupisset, & ab exilio salutem patriæ retulisset. Ejecti sunt ab eo Tyranni, sed brevi per Lysandrum capitalem Athenarum hostem reducendi, nisi Spartæ Rex Pausanias æqui quam utilis amantior, intercessisset: Iterum tamen Atheniensibus redditi, suoque furori, primis etiam pœnis redditi sunt, ab obnoxiis sævitiæ civibus jugulati: ac tum primum prolata Amnestia, reipublicæ umbra instaurata, & Persis Spartanos turbantibus, Athenis licuit ex lethifero morbo convalescere.

Socratis mors. At in ipso furore cædium, Socrates ille humanæ sapientiæ forma & species, in carcere cicutam bibebat; eo animo quo docuerat, mortis tam facto quam dicto contemptor, impietatis & juventutis corruptæ damnatus, qui vel Alcibiadi temperantiam moru induxerat. Hoc unum supererat Athenis trophæum, quo spoliaren-

ſpoliarentur. Sed ſtatim Anytus & Melitus accuſatores, poſtulati ipſi & damnati, ille morte, hic exilio; ipſi adoleſcentiæ patenti quia vita reddi non potuit, erecta ſtatua, & ſempiterna laus in futurum ævum traducta.

Anno Mundi 3655. Spartani jam Græciæ Domini, cupiditatem ultrà prorogantes, imperium Aſiæ affectarunt: cauſa tunc belli quæ olim fuerat, Græciæ in Aſia civitates. Primum facinus Dercyllidæ fuit, viri fortis ac ſtrenui, qui beneficio æmulationis inter Pharnabazũ & Tiſſaphernem Artaxerxis legatos ortæ, ſpectante Tiſſapherne Pharnabazem vicit, urbeſque Æoliæ novem cepit; tam certa eſt prærogativa cladis, diviſio. Dein Ageſilaus in Spartanorum thronum evectus, victorias terra latè ſpargens, Aſia ſua Perſas depuliſſet: niſi Conon Athenienſis apud Perſas exul, claſſiſq; ductor, palmis maritimis Ageſilai ſpem retudiſſet: adeò in fatis erat, ut ubique gentium tunc Græci vincerent. Is Ageſilaus poſt multa præclara ſuſcepta ac perfecta facinora, ex Ægypto redux in via obiit: pede quidem claudus, ſed animo firmus & erectus, multis laudandus, uno redargutus quod Thebanos dum exercet bello vel vincendo, ſæpius victos vincere docuit. *Spartani in Perſas.* *Ageſilaus.*

Anno Mundi 3658. magno mortalium rerum documento, Tiſſaphernes Aſiæ præfectus, Artaxerxis gener, ipſique ob perpetuam fidem gratiſſimus, victus ab Ageſilao, ab irato Rege Satrapia ſpoliatur & vita: memoria ſanè Mnemon ille non valuit, qui tanta beneficia ob levẽ cladẽ obliteravit. Id tamen crudeliſſimæ fœminæ Pariſatidi facinus datum, quæ Cyrum filium cum in Artaxerxe ulciſci non poſſet, in Tiſſapherne vindicavit: impotens *Tiſſaphernis mors.*

tens mulier, & jam Statiræ Reginæ veneno infamis.

Græci divisi. Titraustes Asiæ & bello in Spartanos Præfectus: qui gnarus ferro intactos auro plerũque succumbere, hoc bello aggressus Græciæ Principes, Bœotos & Athenienses in Spartanos concitat, bellique serit semina, quo statim Sparta tantùm non corruet. *Lysander.* Lysander in Bœotos missus, justa Nemesi ab Atheniensibus trucidatur, ut quos delere funditus immortali odio flagrabat, eos videret & suæ cædis auctores, & ultores tot injuriarum.

Cnidia pugna et Coronæa. Sequenti Anno Græcis certatim in Lacædemonios exsurgentibus: quippe superbia ut potentiæ comes, ita invidia: Agesilaus ab Asia ad tutandam Spartam revocatus, Spartanum ferrum auro Persico infirmius sensit. Et diversis pugnatum in locis eventu dispari; nam ad Cnidon pugna navali virtute eximia Conon vicit, [illegible]o. Lacædemoniorũ triremibus captis: contra ad Coronæam Græcos Agesilaus prostravit, cruento quidem prælio, quo & ipse saucius, tamen victor. Tantum in Imperatore momenti est, Cùm hinc vincat Sparta, hinc vincatur, Conone & Agesilao cum victoria semper pugnantibus.

Veji capti. Eodem anno cum Romani Vejos opulentissimam Italiæ urbem jam decimũ annum oppugnarent, tandem Dictatore dicto Furio Camillo expugnant, non apertâ quidem vi sed occulta ducto sub muros in mediam urbem cuniculo. Ingens præda, ad quam universus populus advocatus, cujus & decimæ votæ Apollini: Ampla urbs quæ victa & direpta propemodum postea Romam vicit, cum ad eam Quirites post cladem Gallicam tantum non migrarunt.

Anno

Anno Mundi 3660. Conon patriæ instaurandæ studiosissimus, cum jam Pyræeum & Athenarũ muros reparasset, & majora animo moliretur, à Teribazo Persa incrementum urbis Græcæ pertimescente in vincula conjicitur: in quibus periit vir amantissimus patriæ, cui vel ingratæ semper studuerat? nec enim Persis vicerat, nisi ut ipsi aliquando vinceret. Mox Thrasybulum omni similiter ope Athenarum bonis contendentem, similia propè fata oppresserunt, dum negligentius haberet milites, & in proximo prædas agere fineret; viro fortissimo militaris licentia necem obtulit: qui militi parcit, sibi durior est. *Cononis mors.* *Et Thrasibuli.*

Anno Mundi 3665. V. C. 364 Roma bellis assiduis exercitata, capta à Gallis prope interiit. Novos hostes tam iniquè quàm audacter provocans, ad fluvium Alliam fœdissimè vincitur, imperata expugnatur statim & incenditur, perimuntur senes in prætextis, delenda funditus, nisi spem mortuam in Capitolii arce suscitasset. Quæ & iterum per famē peribat, cùm Camillus Vejorum domitor & Ardeæ exul, ingratam patriam liberavit: Gallos pestilentia jam imminutos gemino prælio fortiter vicit, aurum superbè reposcentibus ferrum objecit, ac certantes delevit penitus, nullo relicto qui Romam cepisset; Pater Patriæ; & alter Romulus meritò dictus. Quam & rursus servavit, cùm plebem Vejorum cupidam in cineribus Romæ continuit, nec passus est urbem ereptam Gallis, à Romanis perdi. Vir summus virtutum dignus qui Romam servaret & conderet; æqui supra commodũ omne amantior, qui Faliscos obsessos & machinis intactos, justâ in ludi magistrum pœnâ expugnaverat. Nec ab eo postea recessit victoria; dicas *Roma à Gallis capta.* *à Camillo servata.*

dicas Gallis victis, ſtipendiariã Camilli fuiſſe.

Pax cum Græcis. bellum cum Cypriâ.

Eodem anno pax inter Græcos & Perſas Antalcidæ Spartani curâ conciliata, & conſenſione magnâ recepta; nihil eſt enim cujus nos citius quàm belli tædeat, & pax nuſquam optatior quam à belli calamitatibus. Sed nec à Perſis ceſſatum diutius, Evagoræ Cyprio bellum illatum: ac primò quidem repulſum fortiter ſed fruſtra Pygmæus in Gigantẽ pugnat, victus à Teribazo Evagoras, Cypro mulctatus, vix Salamine urbe ipſi relictâ. Teribazus fortiſſimus, diſcuſſa inde calumnia per Orontem Artaxerxis generũ in ſe conjecta, conflatam ignominiam in æmulum rejecit. Sic plerumque invidia ſibi laqueum parat, quo pereat.

Teribazus.

Plato in Sicilia. Et Philoxenus.

Circa id tempus Plato Socraticæ facultatis hæres à Dionyſio in Siciliam evocatus, & accurata Pompa exceptus, pro Tyranni ingenio aulà dimiſſus eſt. Ambiebat doctrinæ laudem ut potentiæ Siculus, eam ut ſperabat, à Platone Philoſopho & Poëta Philoxeno inventurus, ſed cùm ab eis argueretur liberius, indignans ſe ut corporibus non item ingeniis dominari, Platonem cujus Philoſophiam jam oderat quinque minis vendidit pro mancipio, miſerumque Philoxenum à quo ſua carmina expungebantur in latumias conjecit. Nulli unquam emendatum carmen tanti fuit.

Spartani bellum renovant

Nec Lacedæmonii conſtanter pacem coluêre. Nam anno Mundi 3667 in Olynthios movent. Cadmæam Thebanorum arcem per ducem ſuum Phœbidam iniquè occupatam iniquius ſervant; miſcent omnia, ut imperiũ Græcia quod pace amittebant, bello uſurparent. Sed brevi pœnas luent ambitionis; & qui ſuperbiam in Athenienſibus punierant, ambitionem in ſe caſtigabunt.

Anno

Anno Mundi 3670 Stagiræ natus est Aristoteles, portentum ingeniorum, & cui Natura si cui unquam mortalium paruit, Platonis auditor futurus & adversarius, Alexandri Præceptor: dignus discipulo tanto Magister, Magistro discipulus. Anno post altero Philippus natus est, Macedonici fundator Imperii, Græci eversor; Ac tandem tertio post Aristotelem anno Demosthenes, ignobili licet origine, fulmen tamen & Jupiter Eloquentiæ; ut id Græcis fuerit seculum ingeniorum, in quo tot sydera futura omni ævo clarissima eluxerunt. *Aristoteles.* *Philippus.* *Demosthenes.*

Eodem anno nimium populi studium M Manlio Capitolino fuit capitale: nam studere rebus novis per immodicas largitiones compertus, datus in vincula per Cossum Dictatorem: è quibus per eandem plebem ereptus cum seditionem concitaret, captus iterum de saxo Tarpeio dejectus periit: ita geminata sorte Capitolinus; nam idem locus in eo & eximiæ gloriæ monumentum, et pœnæ ultimæ factus. Ita dum ascendimus, præcipitia nobis comparamus. *Manlius Capitolinus.*

Anno 3675. contra Prænestinos Dictator creatur, Quintius Cincinnatus, qui victores vincit, novem oppida vi capit, ipsum Præneste expugnat; ac post triumphum, die post vicesimo quàm ceperat, Dictaturam ponit. Digni qui vincerent, qui tam celeriter victoriam & usurparent & abdicarent. *Quint. Cincinnatus.*

Anno 3676 cœpit bellum Bœotium gravissimum Lacedæmonios inter & Thebanos; cum hi per septem adolescentes exules duce Pelopida Cadmæam arcem recuperassent, ac veste muliebri qua tegebantur viriles animos deprompsissent. Quo bello Lacedæmonii penè *Bœotium bellum.*

attriti, sin minus concident, sane à casu propius aberunt.

Timotheus. Iphicrates. Nam Athenienses Thebanis adjuncti, præclarissimis ducibus Timotheo & Iphicrate, Spartanos vincunt. Timotheus quidem (cujus in dormientis sinum fortuna urbes dicta congerere) Corcyram cepit, & propugnantes Lacedæmones classe vicit; pariq; animo eandem à Lacedæmoniis post obsessam propugnavit Iphicrates, victosq; repulit oppugnantes. Ita Deo per Ducum fortitudinem vel ignaviam, sanciente imperia vel destruente.

Leuctrica pugna. Epaminondas. Anno Mundi 3683. ad Leuctra victi sunt à Thebanis Lacedæmonii, Cleombroti Regis imprudentia, & Epaminondæ præclarissimi Ducis virtute, qui modestia & fortitudine nobilis Græcos omnes (suffragante Tullio) animi dotibus superavit: in summo imperio paupertatis cultor, & literarum citrà arrogantiam scientissimus, ea conjunxerat quæ perpetuo penè divortio sunt sejuncta. Hac interim victoria ut concidit Spartanorum gloria, sic accisa ingens potentia; eodem in loco, ubi quondam Scedasi hospitis filias per summum nefas Spartani Legati stupratas occiderant: tarditatem pœnæ gravitate Deus compensat.

Artaxerxis mors. Anno Mundi 3689. Artaxerxes Memor mœrore confectus obiit, cum Darii filii appetitus insidiis, Aspasiæ pellicis amore furentis, cum occidisset; pacis, si quis ullus, studiosissimus, bellis tamen implicitus penè perpetuis; in fratrem, Græcos, Ægyptios, & Satrapas rebellantes. Egregius Princeps, nisi se crudelitate commaculasset.

Ochus. Anno sequenti Artaxerxi patri succedit Ochus, nihil paternum præter nomen imitatus, dici Artaxerxes voluit. Susceperat è pellicibus centum

centum & quindecim filios pater, quorum quinquaginta cum fratre Dario, principes conjurationis, necati erant, sævo immanitatis exemplo, illorum conjuges & liberi simul perierant. Statim reliquos Ochus Persarum crudelissimus, nequis in se conjurare posset interfecit; quasi data opera, ne innocentior parricidis fratribus haberetur; ita cognatorum cæde & strage Principum impleta regia. O sceptri miseriam! tam multos, quia id appetebant vel voto vel ortu, periisse, & nequid ad infortunium desit, à patre & fratre.

Eodem anno iterum ad Mantinæam Thebanos inter & Spartanos pugnatum; ubi victi hi quidem, sed illi victores in Epaminondæ morte scutum & gladium amiserunt. Vir tantus honestius mori non potuit, quàm in clypeo, & suo sanguine parta victoria, sine liberis qui familiam propagarent, sed per Mantinæam Leuctricamque pugnam quasi per filias immortalis. *Mantinæa pugna.* *Epaminondas.*

Quarto antè anno è crapula perierat Dionysius Siculus, longa possessione imperii miser veriùs quam felix, inter insidias domesticas & assidua Carthaginensium bella: animi tamen strenuus & indefessus: cujus successit regno potius quàm fortitudini Dionysius filius, otium ratus imperium, quo nihil est in mundo negotiosius. *Dionysii mors.*

Anno Mundi 3690. ludi Scenici Romæ instituti, ad mitigandam pestilentiam (quod venenum pro medicina præbitum!) impuro sanè Dæmonis invento, & libidinem palam prædocente: at nullo remedio, cum etiam ludos Tiberis Circo infusus abruperit, Nec ideò minus ad posteros traducta impuritas, ut quotannis à theatro pestis afflaretur. *Scenici ludi.*

Megalopolitanũ bellum. Anno Mundi 3692 exarſit bellum Megalopolitanum, quo plurimæ in Aſia provinciæ cum Præfectis ſuis in Perſam deficiunt: Ægypto etiam ſe in novum principem commovente: nec Græci in hoſtes perpetuos ceſſant, Spartanos Ageſilao ducente, Athenienſes Chabria. Et ſanè nutabat in Ocho odioſo & crudeli Rege imperium, niſi variis proditionibus qui defecerant Duces ſe prodidiſſent. Ita proditione nihil incertius, nec infido in Principem fides habenda eſt.

M. Curtius. Circa hunc annum M. Curtius fortiſſimus juvenis, pietate ſuperſtitioſa, ſe in mediam fori voraginẽ impulſo equo armatum immiſit, exemplo nobili ſed miſerando, abutente Dæmone animi robore, & adoleſcentiæ flore.

Manlius Torquatus. Prudentius & felicius T. Manlius, qui provocantem Gallum duello vicit & à rapto Torque aureo, Torquati nomen ſibi & ſuis peperit. Is idem antea ob ſervatum Patrem ab accuſatione Tribuni, pietate clarus; ut videatur hujus facinoris illud eſſe præmium.

Ageſilaus in Ægypto. Anno ſequenti in Ægypto Nectabenum inter & Tachum, patrem & filium, pro regno certatum; Tachus pater ad Perſam confugit à quo defecerat; veniam impetravit & copias, & Ageſilao reducente; victus Nectabenus, paterque ſuo redditus ſolio. Hoc ultimum Spartani Ducis præſtantiſſimum facinus, quo naturam impie violatam reſtituit: nam in reditu vir ſummus obiit.

Philippus Rex Macedoniæ. Anno Mundi 3694. Philippus regnare cœpit in Macedonia, ita Deo permittente ut dum Perſæ Græcique in ſegnem torporem reſolverentur, novum imperium naſceretur exitiale utriſque. Mirum ex qua gente, & ex quo Principe tanta Monarchia. Nam Macedones ſordida

dida gens & obſcura, vix nota nomine, Illyriis barbariſque ſerviens populis, ipſe Philippus Euridice crudeliſſima fœmina genitus, quæ ut genero regnum, ſibi generis nuptias pareret, proprios filios Alexandrum & Perdiccam interfecerat: ipſe inquam fratrum natu minimus, per triennium obſes Thebis apud Epaminondam, nullo in pretio. Sed unde calamitas, inde felicitas: quippe ſagaciſſimus ingenii juvenis, Epaminondæ virtutibus & diſciplinis Philoſophorum eruditus, & captivus Thebis fabricavit jugum, quod orbem premeret: & per Matris parricidia Macedoniæ regnum invenit quod per annos 24. in incrementum immenſum provexit.

At dum Philippus ſtabiliendo regno laborat, contrariis artibus Dionyſius junior ſuum evertit, ſocordia ſcilicet & timiditate. Mirum à Dione propinquo & exule, ſed forti & oſore tyrannidis pulſum eſſe regno: quod munitum quingentis navibus, militum millibus plus centum, idque die tertio ab appulſu: adeo nullum dominium niſi benevolentia tutum eſt. Nec ipſe Dio, licet magni animi, dignuſque imperio quod comparaverat, diu ſtetit à caſu integer: nam & plebis levitate, quæ bonas artes plerumque odit, & Calippi amici proditione defenſionis ſpecie cæſus eſt. Poſt Dionyſius à receptis Syracuſis iterũ dejectus virtute Timoleontis, ingens fortunæ ludibriũ Corinthi egit ludimagiſtrũ, throno in cathedram, ſceptro in ferulam commutato: inter mortales vel fortiſſimus, ſi jacturam ſenſit; vel ignaviſſimus, ſi non ſenſit. *Dionyſius junior. Dion.*

Hic Timoleon virtutem Græcorum emortuã excitavit, qui Corintho patria liberata appellatus à Siculis, Icetam Acradina, Dionyſiũ *Timoleon.*

arce, & Sicilia penè tota Pœnos depulit: modestia clarior quàm triumphis, cùm nihil suum, omnia divini muneris esse assereret.

Atheniensium levitas. Circa eadem tempora Athenienses, quibus nihil diu placere potuit, Duces de republica meritissimos amovent & mulctant, Timotheum & Iphicratem, impellente Charetis invidia: qui idem Chares, cum pecunia victus Artabanum Ocho rebellantem juvisset, Athenis postea quas innocentibus pœnas paraverat, ignominia luit. Ita plebem qui instigant in alios, in se armant.

Alexander natus. Anno Mundi 3698. V.C. 397. natus ex Philippo & Olympiade Molossorum Regis filia, Alexander. Quo tempore Dianæ Ephesiæ templum ab Herostrato incensum conflagravit, & Apollinis Delphicum à Philomelo Phocensi occupatum & spoliatum. Portentum calamitatis Græcis & Asiaticis impendentis, nam gens utraque Alexandro subdita. Philippo lætitiæ fuit, sibi eodem die nuntiatum esse filii ortum, geminasq; victorias, in Olympicis, & de Illyriis. Ita scilicet se habent mortalia: nihil mærori est, quin cuipiam gaudium pariat.

Bellum sacrum. Anno sequenti, ex fani Delphici explicatione, natum est bellũ sacrũ, quod novem annos posteà tenuit; Thebanos inter Locros, & alios Græciæ populos, qui religionem contra Phocenses à Philomelo excitatos, & adjutos ab Atheniensibus et Lacedæmoniis, vindicabant. Per Duces varios gestum bellum, donec per Philippum tandem absolutum, ac Phocenses victi gravissimis affecti pænis, decem talentorum millia, quæ templo erepta fuerant, pependerunt. Nec sacrilegii vel autoribus vel consortibus Deus pepercit; nam & Philomelus

lus anno post altero victus à Thebanis se ex saxo præcipitem dedit, & Duces omnes vario leti genere post hunc perierunt; quin & mulieres auro sacro ornatæ aut valetudinis, aut pudicitiæ, quod gravius est, jacturam passæ sunt: Deo impietate vel in falsos Deos ulciscente.

Philippi arces. At per bella Græcis cudebatur servitus, Philippo imperium cum is infirmioribus præbens auxilia, victos & victores mutuis attritos cladibus sibi submitteret. At quibus artibus, quam in speciem contrariis gradus constravit orbis Monarchiæ; primum Deorum vindex, mox contemptor, utilitate non fide metiens fœdera, alloquio blandus & insidiosus, jocis & salibus promovens seria, gratiam fingere suetus in odio, jusjurandum postponens quæstui; quo ferrum non pervaderet, aurum submittens, aureum asinum tormentis omnibus machinisque anteferens. At quis hac mercede regnum nundinetur? unus duntaxat in sapientissima illa & fortissima Græcia, quem hæc non laterent, Demosthenes fuit, qui si animo tantum quantum lingua valuisset, nunquam Græcia jugum passa esset. Sed tanti est Philippicas habuisse, ut fuerint vel captivitate patriæ redimendæ.

Bellum Phœniciū. Mentor. Anno Mundi 4703 Ochus tandem in Phœnices qui pridem defecerant movit: Sidon obsessa ut in capite malū periret; sed à Mentore Rhodio Græcorum Duce propugnata fortiter ab eo mox prodita, cum Duce stetit & corruit; cives desperata salute se cum liberis & uxoribus incensa urbe ad 40. millia flammis absumpserunt, adeo quibusdam mors extremum malorum non est. Inde tota subacta Phœnicia. Nec fortunam sprevit Ochus in quam

inciderat; quippe eam nactus in Mentore, ejus ductu in Ægyptum pergens, Nectabenum Regem in Æthiopiam compulit, Apin occidit, & in illos morientes Deos atrociter sæviit. Sed à tot victoriis in Persidem redux, voluptatis trophæum, se Eunucho Bagoæ totum mancipavit. Pudet imperasse hæc hominum monstra.

Valerius Corvinus. Romani interea Gallos vincunt, M. Valerio sibi Corvini nomen adepto: dum Gallum provocantem, corvi advolantis ope, duello sternit. Omen victoriarum & honorum fuit, nam de Gallis sæpius triumphavit, & ad Consulatum est evectus sexies; raro in humanis fœlicitatis exemplo.

Samniticū bellum. Anno Mundi 3711. V.C. 410. exortum est Samniticum bellum, quod per annos gestum 72. triumphis supra viginti quatuor materiam præbuit. Campani occasio, qui dedi Romanis quam à Samnitibus vinci maluerunt, & ipsi Romani qui suos esse Campanos, quam Samnitium præoptaverunt.

Ochi mors. Anno sequenti Ochus crudelitate terribilis, horrenda Bagoæ sibi charissimi vindicta, dato per Medicum veneno, è vivis tollitur, *Bagoas.* Bagoas homo Ægyptius inviolatæ religionis suæ ultionem, cadaver Regis objecit felibus devorandum, ex ossibus manubria curavit fieri Regisq; funus liberorum auxit funeribus: servatus unus natu minimus Arses, cujus nomine nefarius ipse parricida regnaret; hæc impiissimæ voluptatis principi merces.

Triballi in Philippum. Philippus interea cum omni ope in augendo regno contenderet: divesque prædæ rediret è Scythia, exceptus in viarum faucibus à Triballis prædæ partē poscentibus, cum negaret, totam & propemodum vitam amisit, equo quem

quē agebat per ipsius femur sauciatū occiso; idē ante oculos in obsidione Olynthi orbatus. Quantis ærumnis & periculis regnum, hoc est honesta servitus emitur.

Hoc eodem anno Athenis natus Epicurus, septennio post mortem Platonis, novæ Philosophiæ tum in dogmatis tū in moribus conditor; voluptatis assertor perpetuus, an animi, an corporis, diu ambiguum, sane si corporis, infelicissimus, qui cruciatu dolorum periit. *Epicurus.*

Anno Mundi 3714 V. C. 413. Latini à Romanis victi, non sine sanguine: & Consulū alter Decius victoriæ hostia se devovit Manibus, saluti Patriæ posthabens suam. Nec minori exemplo Manlius Torquatus, pius ille in patrem, victorem filium militari disciplinæ mactavit. Vidit imperium non constare nisi obsequio; Bruto major, cum parcere posset, non ignovit. *Decius.* *Manlius.*

Anno Mundi 3715. Arses à Bagoa peremptore patris perimitur, cum se jam regno & ultioni parem præferret. At Bagoæ industria Codomannus Armeniæ Satrapa, Ochi patruelis, ad regnum evehitur, qui Darii nomen statim assumpsit. Post ejusdem Bagoæ petitus insidiis venenum sibi paratum Regicidam impium haurire cogit; sera ultione, & pœna pro gravitate scelerum leviore. Hic est Darius in quo Persicum regnum interiibit, orbis Monarchia tandem ab Asia in Europam migrante. *Arses.* *Darius Codomannus.*

Anno Mundi 3716 quo Darius ad regnum pervenit. Philippus prælio ad Chæroneam Bœotiæ commisso, libertatem Græciæ extinxit: Alexandro iu auspiciū futuræ gloriæ cornu alterum regente, Atheniensibus parcitum, Thebani durissime habiti; ipse Philippus ab universa Græcia imperator ad Persicum bellum destinatur, ad liberandam Asiæ Græciam; qua- *Chæronæa pugna.*

si utrobique non esset servitus aut magni referret, Macedoniam Persæ servire.

Philippi mors Sed ecce Rex tantus in medio fortunæ cursu repente concidit. Nam anno proximo in Cleopatræ filiæ nuptiis, dum æqualis Diis quorum simulachris suũ adjunxerat, incedit ad spectacula, factus ipse spectaculi argumentum, spectantibus Græcorũ proceribus à nobili adolescente Pausania contumeliam sibi illatam ab Attalo, vindicante in Principe, confoditur, & bovis instar, quod oraculũ monuerat, immolatur; an. ætatis 47. Nunc spes in ævum homines protrahant. dum in nuptiis, in pompa, in victoriis mortem excipiant.

Caput VIII.

Ab Alexandro ad Perseum.

Alexander Rex ANNO Mundi 3718. V. C. 417. Alexander 21. annorum adolescens patri succedit; ad summas virtutes & vitia natus, cupiditate gloriæ pene supra mortalẽ incensus, à Jove ut credi voluit, genitus, vix à Philippo; nã Olympiadem ut stupri compertam Philippus dimiserat. Is statim paternam cædem ultus, tendit in Græciam, per Amphyctiones Dux renunciatur. Attalum opprimit, Thebas obstinatius repugnantes exscindit, civesq; sub corona vendit; ac late victor refragante nemine, Corinthi in Persas Imperator dicitur. Illic *Diogenes.* Diogenem Cynicum ex Sinope natum invisit, animique robur in Philosopho sic amavit ut ab Alexandro Diogenem præferret omnibus: Ita gloriæ cupidissimus nihil censebat mediũ, inter obtinendum orbem, vel contemnendum.

Anno

Anno mundi 3720. Alexander diviso amicis patrimonio, spe una contentus, in Asiam transit, cum 33. peditum millibus, 4. equitum; hac exigua manu aggressus orbem juvenis Et ad Granicum quidem statim vicit, Spitrobate Dapii genero, fortissimisque Satrapis interemptis, qua victoria tota Asia parta, ad Ciliciæ fauces imperium propagatum Sane in beneficiis numeranda mors Memnonis, qui origine Rhodius, unus Alexandro futurus par, morbo periit; ne quo fulcro staret Persa ruiturus. *Alexander in Asiam.* *Memnon.*

Anno sequenti, altero vulnere res Persica ad Issum Ciliciæ sauciatur: ubi Darius ipse quingentis armatorum millibus pugnans vincitur & fuga evadit, conjuge tamen & liberis apud Macedonem captivis. In quibus illustriorem victoriam retulit Alexander, indulgentia fortunæ nondum corruptus, castitate fœminæ & pudicitia Virginũ illibata; felix si diutius in sui victoria perstitisset. Damascus & Syria statim occupatæ. Vna Tyrus, quasi claustrum objecta currenti, septem menses oppugnantem detinuit; tandem expugnata, cum victore ad posteros venit: Post subacta gaza, ac Hirosolyma periclitata, nisi Iaddus pontifex Deo fretus invictũ principem in reverentiam sui adduxisset; adeo ubique tutum est, quod propugnat Deus. *Pugna ad Issum.*

An. Mundi 3723. Alexander occupata Ægypto, redux ab Hammonis oraculo, ubi Philippum Patrem Iove mutaverat, Alexandriam condidit ægypti caput: futuram olim amplam, augustam, & conditore suo dignissimam. *Alexandria.*

Anno Mundi 4724 V C. 423. cessavit Persarũ imperiũ anno à fundatione. 318. Darius ad Arbela in campis Ninives victus ac postea proditoriè à Besso interfectus, & ab hoste desle-

defletus, vacuum Asiæ imperium Alexandro cessit: hinc Græcorum regno incipiente. Occupata Persis à victore, incensa per temulentum Persepolis, gazæque Persicæ hoc est præcipuæ totius orbis divitiæ conflagrarunt; & ne quid ad infamiam deesset, scorto impellente. Eodem tempore ab Antipatro victi Spartani, Agide eorum Rege perempto, dum Asia vincebatur Macedonii Europæ imperium confirmarunt.

Alexandri mors. Anno Mundi 3730. Alexander peragrato instar fulminis Oriente, protritis omnibus quæ obstiterant, ultra naturam; ambitionem, cum non posset arma, propagans; Babylonẽ redux, auditis totius orbis Legatis, veneno vel intẽperantia moritur, anno ætatis tricesimo tertio; invictus armis, non voluptatibus. de quo ut de Deo dicebant veteres, silere satius, quam pauca dicere.

Et studia. Nec omittam tamen in tanto belli ardore, amantissimũ eum doctrinæ artiumque fuisse. Nam & Homeri poëma circũtulit aureo scrinio: in Thebarum ruina Pindari laribus & familiæ pepercit; Aristoteli delegavit aliquot hominum millia, per quos animalium naturam disceret; adfuere militanti Callisthenes & Anaxarchus Philosophi; ab Apelle solo se pingi; ab uno Lysippo fingi voluit: diceres animum capacem omnium, quæ commendant singulos, cuncta complexum.

Et successores. Reliquit fratrem Aridæum, Herculem filiolum, & prægnantem Roxanem, pluresque Duces dignos imperio: sed Heroi tanto nullus successit; nec eo ullum provexit ambitio, ut se Alexandro proximũ diceret: satius fuit dividere quod totum neminem capiebat. Ita

Ptolomæus. Ptolomæus Lagi filius, fortitudine clarus & humanitate Ægyptũ occupat, in qua regnum multos

multos post annos perstiturũ condit. Alii duces Satrapias inter se partiuntur, dũ Alexandri filii adolescerent; id est, dum alter alterum quâ vi quâ fraude tutius perderet.

At apud Romanos Papyrius Cursor Imperatoria laude clarissimus, dignusque (si Livio fides) quem Alexander non vinceret, Fabiũ Magistrũ Equitum Dictator ad ultimum vitæ discrimen adducit; dum contra ipsius jussa ausus est vincere. Tantum in militari disciplina roboris Romana virtus positum credidit. *Papyrius.*

Anno Mundi 3732. cum superiore bellum Lamiacum inter Antipatrum & Athenienses Demosthene tubicine excitatum esset, hoc anno magna Atheniensium clade cessavit; ipse Dẽosthenes profugus spontaneo veneno è vita abiit: Eloquentia maximus, quam tamen avaritia fœdavit. *Demosthenis mors.*

Tunc & Aristoteles naturæ lumen, & veneno suo periit, ne itidẽ in Antipatri manus veniret; ut eodem fato doctissimus eloquentissimusque mortalium vita excesserint. Quod monstrum Antipater, quod suã Græciam ipsũque orbem ornamentis tantis spoliavit! Dicitur Aristoteles Bibliothecam primus congessisse, dignum auctore inventũ: cum virorũ illustriũ ingenia ad posteros transmittere non posset, libros ingeniorum monumenta transmisit. *Et Aristotelis.*

Anno Mundi 3733. V.C. 432. Romani sub jugum à C. Pontio Samnite missi, & ad furcas Caudinas ictum fœdus ignominiosum. Sed qui fortes vincit, irritat, sequenti anno elusa ignominia, ingenti victoria per Papyrium, oppressi Samnites eandem infamiam subiere. *Caudinum fœdus.*

Circa hæc tempora, dum Oriens universus per tumultuantes Alexandri Duces concutitur; Cassandri qui Antipatro patri successerat, elu- *Cassandri scelera.*

xit palmariũ ſcelus. Is enim Olympiade Regis ſui matre interfecta, duos ejus filios, quorum alterum ex Baſine, alterum ex Roxane ſuſceperat, interemit, plane innoxios, niſi quod imperio nati eſſent; nihil ex tanta ſorte conſequentes, niſi ut indignius perēpti viderentur.

Eumenis mors Antigonus Eumenem præclariſſimum Ducem Regiarumque partium ſectatorem fidiſſimum, traditum ſibi per proditionē inedia necat. Ita virtuti fortuna infenſa, dignandos ſolio crudeliter mactat. Ipſe Antigonus ambitione flagrans per Demetrium filium, audaciſſimum juvenem. ut ſibi quærat imperium perturbat omnia.

Agathocles. Tunc & Agathocles in Sicilia ambitione armis, felicitate, & miſeria eluxit. Is è figulo natus, uſurpata tyrannide, ac Pœnis ſæpius fortiter victis cum fortunæ filius crederetur; repente hoſtis gravis annis, crudeliſſimo fato à nepote Andragatho, veneno, aut ut volunt alii, cruce perimitur. Ita mortales, in fortunæ riſu ſpes conſtabilite.

Appii Cenſura Eodem tempore Appius Claudius Cenſurā Romæ inſignivit, qua beneficiis, qua ſeveritate; adeo contrariis rebus fama conſtat. Nam plures è ſenatoribus acerbe notavit, & jam prolabentes more, reſtituit, & Appiam viam Roma Capuam, ſaxis munivit, & aquas fontis Vrbi induxit, aqua & ſaxo (quæ quantum oppoſita) Appiorum nomen æternans.

Nec defuerunt iis temporibus Philoſophorum certamina, ut & ſua bella ingeniis eſſent. Quippe Crates Thebanus paupertatē omnibus antepoſuit Pyrrho Elienſis nihil certi eſſe, ſed incerta ōnia docuit; Epicurus Athenienſis voluptatē ſummum eſſe bonum aſſeruit: at longè melius Menedēus Eretrienſis, qui honeſta-

tem

tem; & Xenocrates Calcedonensis, qui continentiam suos docuerunt.

Nec prætermittendus Menander Poeta novæ Comœdiæ autor, ingenio suavissimus & artificio politissimus, à quo Terentius lepores hausit, à Regibus Macedoniæ & Ægypti per legatos & classem petitus. Adeo etiã inter arma suus honor scientiis & dignitas perstat. *Philosophi.*

Anno Mundi 3743 V. C. 442. celebris est Græcorum regno quod Babylone à Seleuco Nicanore conditum, in Oriente late propagatum est. Sicque deinceps præfecti provinciarum se dixerunt reges, sed tum regna, tum Reges brevi perierunt, exceptis Asiæ, Ægypti & Macedoniæ. Dei quippe unius est regna condere & perennare. *Menander. Græcorum regnum in Seleuco.*

An. Mundi 3749. Rhodus à Demetrio Poliorcete, valide inusitatis machinis obsessa, se tuetur fortiter; ac tandem pace contracta, Colossum Rhodiam sextum illud orbis miraculum, in portu erigit: sed diu non stetit ventorum procellis in humum excussus. Nempe excelsa, eo ad ruinam patent, quo sublimia sunt. *Rhodus obsessa. Colossus.*

Anno Mundi 2753 Selucus Nicanor victo Antigono, Antiochiam Syriæ Principem ad amnem Orontem condidit, ab Antiochi parentis nomine; urbem insignem, ac futuram statim clarissimam Orientis. Nec hac contentus, in memoriam ejusdem patris alias quindecim extruxit eodem nomine Antiochias, in honorem matris sex Laodiceas; novem Seleucias: tres Apamias, Stratonicen unam uxorum nominibus insignivit, quam celeberrima Seleucia ad Tygrim, Bebylonis pompã ad se traduxit. Ita Nicanor non de hostibus modo sed de tempore trophæa posuit. *Antiochia & aliæ urbes.*

Anno Mundi 3755. Cassander ille sævissimus

Cassandri mors mus intercute aquâ extinctus est, indignus qui tam facili morte interiret. Sed & in liberos pœnæ pars venit, ne regno tot sceleribus parto potirentur. perierunt statim ferro vel morbo.

Decius. Anno Mundi 3759. Decius Consul in prælio contra Gallos & Samnites, exemplo patris se neci devovet; mori pro patria patrimonium ratus. *Pyrrhus.* Tunc occupata Macedonia Pyrrhus inclarescit: ut parandis regnis natus sic perdendis, spe potius dives quam usu; qui futuris inhians, præsentibus caderet: Alexander dimidiatus; cupiebat omnia, tenebat nihil.

Philadelphus Anno Mundi 3770. Ptolomæus Lagides Ægyptiaci regni conditor moritur; cui succedit filius natu minor Ptolomæus Philadelphus dictus, quod impuro Ægypti instituto, sororem Arsinoen haberet in matrimonio: pravo in posteris exemplo, quod tamen pœna non caruit, liberis qui conjugii finis est, destitutum.

Literas amat. Is tamen ob liberalitatem & amorem in doctos memoriam in posteris nactus: Aratorem Philosophum Præceptorem suum 80. talentis donavit; inter Aulicos septē è Græcia Poëtas numeravit, hinc dictos Pleiades, in quibus Theocritus & Lycophron, fama digna nomina. Bibliothecam Alexandri imitatione à Patre inceptam, Demetrii Phalerei consilio, conquisitis undique libris instruxit, quasi scientiarum Gazophylacium; quam ut Judaicis libris ornaret, ab Eleazaro Pōtifice septuaginta duos seniores interpretes impetravit, quorum opera, nec sine miraculo, summo mortalium bono, donati Græcia codices sacri, post Hebræos ipsos redarguturi. Gratus hic labor Philadelpho fuit; ideo Judæorū 120. millia à servitute manumissa, versioni Græcæ donata sunt.

Et artes Nec Regi munificentia defuit; Pharum insulam

sulam injectis molibus Isthmum fecit, in ea turrim ædificavit, quæ navigantibus facem præferret tam immensam, ut in orbe miraculum habeatur, & ultimum. Quam prodigiosum! quod æquaret priora, & posteriora excluderet. Hæc artificio Sostrati Cnidii, cujus ingenium Regis sumptibus par, munificentiæ socium, ad nepotes ivit cum opere.

Huic Philadelpho frater erat natu major Ptolomæus, Ceraunus, hoc est, fulmen dictus, ob præcipitem naturam & violentam audaciam. Is à Patre gnaro indolis Ægypto ejectus, receptores suos male mulctavit: nam Seleuco Nicanori cui debebat omnia, vitam eripuit: & in Macedoniam profugus illam occupavit, Antigono Demetrii filio deturbato; instar pestis grassans quæ suos tantum perimit hospites, Nicanori in Asia successit Antiochus Soter dictus. *Ceraunus.*

Anno Mundi 3774. V.C. 473. incepit bellum Tarentinum, quarto post anno terminatum, Romanos inter & Tarentinos. Illos Italia circa Romam victa, hos opes, fastus Græcus, & à Græcia Pyrrhus incendebant. Triplici prælio bellum confectum est; primo Romanum robur, Elephantorum terror oppressit, tunc per oculos victi Romani sunt. *Tarentinum bellum.*

Altero æquo utrinque Marte discessum est; at post de Cynea indecoram pacem conciliante eloquentissimo Pyrrhi legato triumphavit Appius in Curia, Romamque cæcus castigavit in dignitate sua cæcutientem. Ab hac tuba quis non vinceret? tertio prælio Pyrrhus victus & exutus castris, profugit ab Italia, Curium & Fabricium tam invictos auro quam ferro testatus.

Hoc anno Galli populosissima & fortissima gens

Galli in Græcia. gens terras conquirentes, se in Græciam converterunt Belgio duce pars, trecenta erant millia. In Macedoniam irrumpit, Ceraunum occurrentem profligat & cædit, tot perjuria ac parricidia in nefario capite vindicans. Partem alteram Brennus in Græciā transfert ingenti omnium consternatione: sed cum profanis spoliis non contentus, sacra expeteret, & ad expilandum Delphorum templum sese accingeret; à templi custodibus, & aere per frigus & grandinis vim præliante, repulsus est, & ipse in hostium partes transiens sibi mortem intulit: reliqui variis casibus periere.

Pyrrhi mors. Anno Mundi 3782. Pyrrhus victo Antigono, & ejectis Gallorum reliquiis Macedonia potitus, cum Argos occuparet, & ferocissime inter promptissimos dimicaret, illisu tegulæ à mulercula occiditur: spei immodicus, qui votis orbem ambiebat, vix terræ palmum ad sepulchrum obtinuit.

Punicum bellum primum. Anno Mundi 3790. V. C. 486. jam Romanis ultra suam Italiā spem proferentibus bellum Punicum primū incepit, quod per annos 24. tenuit Prætexus, ut Mamertinos socios Romani in Pœnos & Hieronē Syracusarum Regem defenderent; causa, ut Siciliam in proximo insulam, futuram Urbis horreum, ereptam pœnis occuparent. Tunc primū duo commissi populi, mox internecinis odiis grassaturi. Ac pœnis quidem favebant omnia; Hiero, peritia reimaritimæ expeditionibus multis collecta, victoriæ ad Gades extremumq; Oceanum sparsæ, ipsum mare Romanis intentatum adhuc, & pugna mobilis inassueta; At Romanis virtus horum vice fuit.

Primum statim facinus Appii Consulis qui statarios milites classi commissos ab Italia sua abducit:

abducit: alterum Duillii fuit, qui per eos vicit, & in elemento suo Pœnos profligavit, prærogativa Quiritibus placuit, licuitq; Duillio Triumphare toties, quoties cœnaret. Tertium fuit Attilii Reguli qui per occupatam Siciliam cedentes Pœnos sequutus in Africā, *Regulus.* ingentes clades opprimebat in semine, ipsamque Carthaginem futuram olim plusquam æmulam exscindebat; nisi Xantippus Lacedæmonius Punicas artes Spartana virtute fulciens, victorem spoliasset victoria, & rursum in Siciliam bellum rejecisset. Hic est Regulus qui pietate in patriam, & cruciatuum patientia quam armis clarior, docebit orbem, non modo agere fortia Romanum esse, sed & pati.

Iterum igitur in Sicilia bellum: sed per Metellum inde pulsi Pœni; per Buteonem ad Ægimurum cæsi & spoliati, tandem à Lutatio apud Ægates insulas ita victi classe, ut victi & animis, pacem poposcerint & impetrarent, in Africā suam quasi Europa exules detrusi. Passi tamen geminam cladem Romani, alterum à Claudio qui præ vincendi cupiditate spretis auspiciis, suos eodē fato quo pullos involvit; alterā à mari quod naves refertas spoliis naufragio absumpsit; ut inde pietatem, hinc contemptum rerum ex jactura facili docerentur.

Hoc eodem anno Zeno Citticus interiit, *Zeno Stoicus.* Stoicæ sectæ tam moribus conditor quam doctrina, beatitudinem in virtute sola constituens; abstinentiæ exemplar, & panegyricus, cujus beneficio nonaginta annos vixit sine morbo.

Anno Mundi 3804. è Persici regni ruinis *Parthicum regnum.* surrexit Parthicū, tenuibus ut fit initiis: cum quidam Arsases oriundus è Scythia, in Parthia remota regione Græcorū jugum excussit. Quis

tunc

tunc Romanis nasci crederet æmulos? aut ab iis Aquilas tandem reprimendas.

Antiochus Deus. Circa hunc annum Antiochus Soter Syriæ Rex moritur cui succedit filius Antiochus ex Stratonica, Deus à Milesiis dictus, quod Timarchum eorum tyrannum sustulisset. Hic Berenicen Philadelphi filiam uxorem duxit: sed inde regno & vita orbatus; nam Laodice prior ejus uxor Berenices soror maritum veneno peremit, & Berenicen sororem circumventam dolo trucidavit. Tunc nempe fœminas ita invaserat cæca ambitio, ut virilia patrarent crimina, ac parricidio multiplici abdicata natura in solium monstra intruderent.

Evergetes. Anno Mundi 3807. Philadelphus moritur, cui successit filius dictus Evergetes, id est, Beneficus, propter egregia in Ægyptum merita. *Callinicus.* Quo et anno in Syria regnat Seleucus Callinicus Antiochi Dei ex Laodice conjuge filius; statimq; propter Berenices materteræ cædem, cum Evergete bellum inflammatur; quo victus Callinicus, Syria & Palæstina ab Evergete, spoliatur. Ita in posterum Ægypto & Syria mutuis cladibus debacchantibus.

Poëtæ in Italia. Anno Mundi 3814. V.C. 513. Livius Poëta primam dat Romæ fabulam; sequenti Ennius nascitur: adeo sero literæ in militares animos immigrarunt.

Pax Jani templi. Anno Mundi 3819. V.C 518. post primum bellum Punicum, pace cum Corsis inita, secundum ab Vrbe condita Jani templum clausum est; sed statim patuit; ob Ligusticum bellum exardescens. Martia quippe gens tam impatiens otii quam laboris patiens, notat victorias bellis seri, nec orbem pace profligatum iri. Ligures dumis silvestribus extracti, ignibus septi, victi exarmati, triumphum

non

non tam inſtruxerunt quam effecerunt.

Interea Aſiam diſſidia fratrum miſcebant. *Antiochus.* Seleucus ab Evergete victus à fratre Antiocho poſcit ſubſidiis quatuordecim annos natus, regni ſupra ætatem avidus, unde Hierax ſive Accipiter dictus, contendit ut fratri regnum eriperet: inter eos varia prælia; utérque victus. Seleucus ab Hierace, Hierax ab Attalo *Hierax.* Pergameno; qui deinde ad Evergetem profugus, à latronibus interficitur. Iiſdem fermè diebus Seleucus equo præcipitatus, vitam abripuit. Cui ſuccedit filius Seleucus Ceraunus ſive Pogon dictus, ad tres duntaxat annos rego potiturus.

Anno Mundi 3829. V. C. 529. Galli Inſu- *Gallicum bellum.* bres lege Flaminiâ excitati, qua Picentes agri Gallis erepti, diviſi fuerant militibus, bellum Romanis inferunt, ſed infauſto eventu. Ipſi triplici prælio victi ab Æmilio, Flaminio, & Marcello qui de Rege Viridomaro opima ſpolia reportavit, & Jovi Feretrio ſuſpendit, poſt Romulum tertia & ultima: quod mirum in tam multis bellis; niſi rarum ſit, Imperatorem regere & pugnare.

Anno Mundi 3833. Evergete mortuo ſucce- *Philopator.* dit filius Ptolomæus Philopator: ſi ſuperis placet, hoc nomen meritus ex Parricidio triplici utriuſque parentis & fratris: quaſi unicum ad appellationẽ illam parum eſſet. Pudet hoc monſtrum tenuiſſe regnũ annos 17. Quo & anno Philippus Demetrii filius Perſei pa- *Philippus.* ter in Macedonia regnare cœpit, Antigoni privignus qui victor in prælio, oborto ſanguinis profluvio, diem obierat.

At paulò ante Seleucus Ceraunus in Attalũ *Antiochus Magnus.* movens, à Nicanore dolo occiditur; Achæus parricidii vindex fratrẽ Cerauni Antiochum adhuc

adhuc impuberem regio nomine, ornat, se re- vera Asiæ regem gerens. Is Antiochus postea Magnus dictus est, quod Hermæam, Acheum, & purpuratos alios sibi dominantes excusse- rit paternum regnum receperit, ac de Philo- patore socordia omni corrupto victorias am- plas retulerit: unus tandem qui Græcorum consepultam gloriam suscitaret.

Punicũ bellum 2. Anno Mundi 3836. V. C. 535. ille Annibal sacramento puer in Romanos à patre armatus, cùm superiore Saguntum in Hispania expu- gnasset & excidisset, fidei magnum sed triste documentum, superatis Alpibus, in Italiam descendit, movitq; bellum Punicum secundũ, quod annos octodecim tenuit, cladium hor- rore tam atrox, ut Europa & Africa utriuf- que gentis stagnarit sanguine. Primò ab An- nibale stetit victoria, post defecit, dicas à lu- sco & deformi Afro in Scipionem conversam, amasse juvenem formaque floridum.

Prima itaque Pœni laurus, Alpes fuerunt, quas uni hactenus Herculi pervias, non tam aceto mollivit, vel igne confregit, quam im- probitate laboris disjecit. Prima tamen palma, si Romam spectes, ad Ticinum fuit; ubi Scipio Dux veteranus ab Annibale juvene fusus, & à filio prætextato adhuc servatus, utrinque didicit adolescentium esse fortunam. Altera ad Trebiam frigidissima hyems Sempronium stravit; rigentia gelu corpora scopi erant telis, non milites. Tertiam peperit Flaminii teme- ritas ad Thrasymenum, qui pugnandi cupidi- tate inconsulta, se totum præbens Punicæ fraudi, docuit suos etiam in armis regnare consilia. Quartũ vulnus & penè funus Romæ, Cannæ fuerunt, ignobilis Apuliæ vicus, ad quem 45. Romanorũ millia cæsa cum Æmilio

Consule.

Consule. Quid plura? Roma perierat, si vincere & victoria uti, idem essent.

Sed ab uno peccato ut Roma stetit, sic Carthago ruet. Nam statim Cannas Annibal Capuæ reperit; hic invenit miles, quo vitam amaret, quod ne perderet vinci pateretur. Sanè invictus hactenus, mox à Capua cœpit non vincere, cunctatione Fabii Maximi; mox etiam vinci felici Marcelli audacia: hi duo Romani Imperii scutum & gladius, alter cessando, alter agendo; contrariis artibus Rempublicam perditam excitarunt, æquali in posteros gloria, nisi majus sit cessando vincere, quàm agendo agere ut vinci possis.

Et inde clades exceperunt deinceps Annibalem; nempe Capuam suam illam Romam, quanto dolore obsideri vidit & capi! ut in Italica illa Carthagine Pœni amicitia supplicio esset. Qui animi sensus, cum avulsum fratris Asdrubalis caput ante castra vidit, & ab ejus cæde 50 militum millia periisse! quam grave spei jacturam facere, & privatum luctum augere publico! At quàm acerbum excedere Italia, superstitem Romam relinquere, ultione cadere, & timere Carthagini! postremò qui stimuli! in conspectu patriæ veteranum vinci à juvene, contueri Syphacem amicum Regem castris, regno & vita exui, in senatu suo suadere pacem quàm violaret, & civitatem Africæ dominam servire in Africa, pati jugum ab æmula; idque una culpa, quod post Cannas parcisset victoriæ. O errorem in principio levem gravem in exitu!

At Roma nusquam virtutis majora edidit monumenta, nec enim unquam vel animo cecidit vel spem abjecit, diceres clades in experimentum constantiæ missas. Nunquam Curia *Romæ fortitudo.*

decre-

decrevit fortiùs, nunquam se gessit plebs obsequentius; servis etiam ad arma vocatis Ingenuorum animus fuit; quin & Matronis sua fortitudo, dum luctum minuunt, & ex auro mundum in forum conferunt: tantum in adversis virtutum pabulum, & in calamitosis prosperitas mentis.

Et res gestæ. Nec frustra cecidit id mentium robur; nam & Hispaniæ, Scipionibus occisis, perditæ, per Scipionem vix adolescentem receptæ; & Syracusæ urbs validissima post triennalem obsidionem tandem expugnatæ, & in Sardinia bellum gestum; & Philippo Macedonum Regi arma illata; & de Campanis supplicium sumptum ut vix credi possit, vel hæc suscepta præsente Annibale, vel urgente & faucibus imminente perfecta. Sanè ab hoc bello, quasi posito fortitudinis tyrocinio, in Romæ leges totus ibit orbis.

Imperatores Romani. Nec genti tam forti defuerunt Duces, qui post Fabium & Marcellũ, vel eluderent Annibalem vel profligarent. Quantùs Gracchus qui per armata mancipia liberos vicit! quã fortis Fulvius qui seu alterum oculum Pœno effoderet, Capuam cepit ipso inspectante! quàm audax Nero, qui quasi bicorpor dum Annibalem in Brutiis premit, idem sub Alpibus Asdrubalem cædit! quam felix Livius, cujus auspiciis collega pugnante, cæsus hostis latè agros sternit! At quanta coronis illorum Scipio! in quo ut virtutum omnium splendor illuxit, sic felicitatis bellicæ decus emicuit. Is recepit Hispanias tam temperantia quam fortitudine, pro juvene fortis, at ultra juvenem castus & temperans: is consilio senex, bellum adolescens in Africam transportavit; sibi Masinissam, hoc est reipublicæ conciliavit, vicit

Scipio.

vicit igne Siphacem, Annibalem ferro, & cùm Africam Romanam fecisset, possetque Romam Scipionis facere, uno Africani contentus nomine se Romæ subdidit. Hoc revera est abdicare regnum: si tamen abdicat, qui subjectus animo vel in summa potentia, nunquā regnat.

Nec omittendus in his belli turbis Archimedes, Mathesi nobilis, qui patriam Syracusas contra Marcellum solus propugnavit; qui unico fretus ingenio, militum impetus, navium rostra, machinarum ictus, Marcelli fortunam, discussit & fregit: cujus vel unicum supra Annibalem Romani timebant; qui naturæ conditor novus cœli miracula ære illigarat, qui hostī vel nocendo excitaverat amorem sui. Id miles tibi licere non debuit, ut incautum perimeres: at honestius mori non potuit, quàm in acie sua, hoc est inter lineas; nec jucundius, quàm studendo, morte obita antequam visa. *Archimedes.*

Et Plautus in laudem ingenii admittendus, qui sub belli finem scenam Romanam exhilarabat Comœdiis, iis salibus & eloquentia, ut Musas & Satyros Latine docuisse visus sit. *Plautus.*

Circa hæc tempora in Ægyptios movit Antiochus Magnus, ad Cœlesyriam recuperandam, incerta pugna utrinque discessum. At Philopator in Ægyptum redux, ira in Judæos tumens, quos suis rebus minus favere comperterat, conquisitos omnes quingentis Elephantis proterendos objiici jussit, Deus tamen suis non defuit; semel iterumque sub ipsum discrimen servati innoxii, deficiente Regis memoria; dimissi tandem incolumes, oblivioni aram posuissent, nisi Deo suorum memori ponendam melius credidissent. *Judæi servati.*

Anno Mundi 3850. Philopator regio indignus nomine, vino et lustris confectus moritur,

Ptolomæus Epiphanes. relicto quinquenni filio ex sorore Euridice suscepto; qui postea dictus Epiphanes, id est, Illustris, nunc domesticis & externis præda; nam Antiochus statim Syriam & Palæstinam invadit; Philippus etiam de Cypro cogitabat, sed qui aliena occupant, circa sua retinenda statim laborabunt.

Bellum Macedonicum I. Nam Anno Mundi 3854. V. C. 553. Roma Philippum sibi ex fœdere Punico infensum bello lacessivit. Lævinus victrice classe tota Græciæ littora peragravit; post Philippus bis victus, bis exutus castris: dein Flaminio duce claustra Macedoniæ penetrata; Rex, ne vinceretur, pacem optavit; illi cum avito regno concessa, sed Græciæ libertas pristina: quanta Flaminii & Romæ gloria! qui in Philippo Alexandrum vincebant, qui Græciam olim libertatis ipsius patriam è servitute nunc manumitterent, & quasi natalibus restituerent. Si tamen liber dicendus est, qui Dominum mutat, vel ex rustico servo qui fit Atriensis.

Antiochus. Anno Mundi 3863. V. C. 562. populus Romanus, ne qua pars orbis illibata foret Antiocho Magno Syriæ Regi bellum indicit: Philippo Antiochus faverat, & cum Annibale Carthagine profugo exceperat odium in Romanos. Sed nec Annibal Pœnos in Syris invenit, nec Ægyptios in Romanis Antiochus: bellum ut magnificentius quam fortius apparatum, ita non viriliter gestum sed muliebriter. Dum Rex in Eubœa puellæ amore captus otiatur, ab insula per Glabrionem pellitur, & ad Thermopylas victus, amore in timorem verso, in Asiam fugit; jam per Æmilium classe lacerata.

Mox in Asiam penetrat Scipio, cui frater Africanus

Africanus pro Legato erat; nec ægrius in Asia quam in Europa vincitur Syrus & pro mulcta intra Taurum regnare jussus, satis habuit tam altis limitibus à victrice gente sejungi: Asiatici nomen Consuli cessit, Romanis Asia: tunc quippe gloria & præmium divisa; illaque contenti qui vicerant, hoc, quibus vicerant permittebant.

Quarto post anno idem Antiochus, non regno modo sed fama & opibus imminutus, dum ut illam reparet, istas malis inquirit artibus, Jovique Templum auro per sacrilegium spoliat, à contemptu in odium lapsus, necatur à suis. Succedit filius Seleucus dictus Philopator, propter bella contra Romanos ut volunt gesta: sed si gesta, tantum mente, non re; nam postea periit Heliodori insidiis, nihil dignum præter id honorificum nomen assecutus. *Seleucus Philopator.*

Creditur anno à Seleuco Rege tertio, Heliodorus in templum Hierosolymitanum ausu sacrilego irrupisse; nec impune, qui vindicaverat in Delphis Apollinem id Deus tulit: in ipso facinore Angelorum ministerio impius cæsus, precibus Oniæ vitam debuit; felix Reus si à supplicio sapere didicisset: nisi forte pars supplicii fuit dilata mors. *Heliodorus.*

Annus Mundi 3870. V. C. 569. clarus fuit censura Catonis Porcii, viri integritate nimia laborantis; qui quod in se pati nollet, non posset in aliis, exigeretque passim innocentiam quam repræsentabat; accusationibus ut lacessens ita lacessitus. Idem rarissimas hac ætate dotes complexus, Senatoris, Imperatoris & Oratoris, his etiam (integritatem viri Deo coronante) perdiu fruitus, ducentis scilicet propemodum annis, nam prope centum vixit sine morbo. *Cato major.*

Scipionis mors. Quo & tempore tres clarissimi Imperatores orbis obiere. Primum Scipio, dignus cui totus orbis sepulchrum sterneret, in villa Linternensi, grande Africani nomen deposuit. In eam pridem successerat forensis tumultus tædio, & qui Annibalem orbe exegerat, per urbanas rixas urbe exactus est: sponte discessit, patria nondum ingrata; exulque agere maluit, quàm in Romam peccare, aut se materiam peccandi præbere.

Et Annibalis. Altero post anno decessit Annibal, quasi sublato æmulo non esset quod viveret. Cum ab Antiocho ad Prusiam Bithyniæ Regem profugisset, senéxque, victus & fugitivus, Romanis adhuc terrori esset, ab iis ut juratissimus hostis ad necem quæsitus, quam fugiebat mortem arcessivit, spontaneo veneno vitam abrumpens, ut inutilem qua nihil amplius Romanis noceret; Imperator summus, sed crudelitate odiosus, quam vitam rapuerat aliis sibi eripuit, suusque carnifex talionem Romanis pependit.

Et Philopœmenis. Inter hos medius Philopœmen Achæus, ut honestius Annibale periit, sic calamitosius Scipione; vitæ anno 70. à Messeniis hostibus captus, necatus est; vir bellica tum fortitudine, tum arte insignis, tot inter prælia incolumis, vitam in carcere damnatus posuit. Diceres inde aversam à Græcis naturam suos Heroës aliò transtulisse: sanè Philopœmen Græcorum ultimus, aut quasi solum ut frugum sic virorum illustrium sterilitatem senserit.

Philometor. Anno Mundi 3873. in Ægypto Ptolomæus Epiphanes obiit, cui succedit Ptolomæus dictus Philometor, ironicè sanè, quem mater Cleopatra Vatiniano odio prosequebatur: nam cum

cum vivo patre in Cyprum expulit, & mortuo omnibus nervis enixa est ne Ægypto admitteretur at frustra odium fuit, quippe annos plures regnum obtinuit.

Sequenti anno Macedoniæ regnum firmissimo fulcro debilitatum est: Philippus Rex quasi sinistra dextram absc inderet, Persei filii sed è concubina geniti insidiis Demetriū filium interfecit: Et mox perempti innocentia cognita, vel pœnitentia facti, vel veneno à fratricida præbito periit; Macedoniam tot scelerum præmium relinquens Perseo. Sed id præmium mox in pœnam cedet, fietque gravior casus è solio. *Demetrii mors.* *Et Philippi.*

Anno Mundi 3878. Heliodorus ille Solymæi templi direptor, è sacrilegio parricida, Seleucum Philopatorem per insidias interceptum occidit, prætermisso Demetrio Philopatoris filio Romæ tunc obside, perempti fratrem Antiochum in regnum evehit, qui Epiphanes dictus, id est, Illustris, rebus gestis ut volunt, revera odio in Dei populum, acerbitate suppliciorum, & horrenda qua raptus est morte, posterorum memoriæ ad detestationem inscriptus. Qui & ob vecordiam dictus Epimanes, quantum discrimen ab una litera! utrumque nomen sceleribus & furore implevit. Hic sibi similem virum improbissimum Jasonem per summum nefas Pontificem, Hierosolymæ dixit, à quo statim profani cultus in templum inducti. *Antiochus Epiphanes.*

Anno Mundi 3883. V C. 582. denunciatur bellum Perseo à Romanis & à Paulo Æmylio post aliquot Imperatores Romanè conficitur. Nihil verò summo ad gloriam defuit, nisi oppositi Ducis ignavia: Thracibus, Illyricis & opulento ærario Perseus fretus, poterat ab Æmylio tam cito non vinci, sed crudeli- *Perseus Victus.*

tatem avaritia cumulans, cum illa suos perderet, hac alienos expleret, ipse cum opibus quibus sic parcebat in prædam cessit. Cum liberis Æmylii triumphum instruxit: ludente tamen fortuna, quæ Triumphatori natos eripuit, captivo servavit, ut is haberet plures quibuscum lugeret, ille ne haberet quidem quo cum lætaretur. Tunc Macedonia tanti olim sedes Imperii Provincia facta, & caput Orbis reipublicæ fuit accessio.

CAPUT IX.

A Perseo victo ad Christum natum.

Templi prophanatio.

ANNO Mundi 3886. Epiphanes Ægypti cupidus Philometorem Regem improvisum invaserat, ac propemodum spoliarat, cum per Romanum Legatum deterritus, re infecta rediens, ut conceptam iram quomodo effunderet, ac superiores belli sumptus resarciret, copias Hierosolymam convertit, obsidet, expugnat, cives captos obtruncat, templum donariis refertum expilat, & avaritiam impietate cumulans in Judæos ut religionem ejurarent tormentis sævit, exquisitissimis suppliciis negantes conficit: in quibus præclarissimos Martyres Eleasarum, Macabæos fratres, ipsorumque Matrem supra humanum animum fœminam, scriptura dum celebrat, immortalitati transcribit. Necati suppliciis, felices vivite, ornati gloria nullo unquam ævo intermoritura.

Judas Mathabæus.

Sed Mathias sacerdotum unus, filiis & clientelis clarissimus, Deo impellente, non tantum pati fortiter sed & agere ausus, contracta manu Judæos armat: ac quamvis statim morte

raptus,

raptus, diu tamen in filiis Judaicam rem servavit cultumque sacrum sancivit. Illorum princeps Judas Machabæus, qui paternæ virtutis æmulus, primo per insidias, dein aperto bello Syros persequutus, Antiochi Duces Apollonium, Lysiam, & Gorgiam cum ingentibus copiis, Solymam recipit, templum repurgat, editque facinora quæ Romanum fœdus meruerunt. Ita semper ab humili Deus summa suscitat.

Anno Mundi 3890. Antiochus Epiphanes, morbo ex mœrore contracto, propter infelices Expeditiones, cum Judaicam tum Babylonicam, tortus insuper doloribus viscerum acutissimis, cum intolerabili fœtore, impuram animam efflat; mali & improbi Pœnitentis exemplar: divinam appellans misericordiam, quam si reciperet violaret. Succedit filius Antiochus Eupator dictus, brevi tamen regno potitus. *Epiphanis mors.*

Nam Demetrius appellatus Soter Seleuci Philopatoris filius, altero post anno clam Roma dilapsus; paternum regnum, occisis Eupatore patruele & Lysia ejus moderatore; donec idem ab alio passus, doceat regna intutissima esse rerum humanarum. *Demetrius Soter.*

Sub hæc tempora cum Judas fortissimus Nicanorem cum 35. millibus cecidisset, interceptus à Bacchide Demetrii Præfecto, pugnans in acie ac pene victor perimitur, in honorum flore, rerumque gestarum gloria, gravissima Judæorum jactura. Quam tamen utcunque in Jonatha fratre fraternumque robur æmulante, post expunxerunt, intestinis odiis statim involvendi. *Judæ mors.* *Jonathas.*

Anno Mundi 3903. V.C. 602. cum superiore, Alexander Bala Epiphanis filius fraterque Eupatoris in Demetrium patruelem insurrexisset, *Alexander Bala.*

hoc demum vincit, victumque regno & vita spoliat. Idem à Demetrii filio brevi passurus; ut his temporibus Syriæ regnum scenæ instar fuerit, in quam subjerint personati Principes, mox persona posita nulli futuri.

Scipio Æmilianus. Quo etiam tempore Scipio Æmilianus ab Æmiliorum familia in Scipionum adscitus, utriusque ingens ornamentum, in Hispania gloriæ bellicæ fundamenta ponebat. Nec is Marte quam Musis clarior, suetus negotia laudatissimo distinguere otio, & militares ærumnas honestis studiis cicurare. Cui Deus claros ingenio doctrináque celebres è Græcia viros *Polybius.* adjunxit, Polybium & Panætium; hunc quidem Philosophia imbutum penitus, at illum politicarum rerum apprimè gnarum, dignumque qui Romanis rebus lucem afferret. In iis duobus vitæ tum privatæ tum publicæ præceptores nactus, habuit etiam in Terentio voluptatis honestæ materiam: Accessit tot bonorum *Lelius.* particeps Lælius in quo Scipio se & suas artes amaret; in quo pacis & belli adeptus socium, humanæ felicitatis cumulum attigit: nam quid felicius quàm eum habere, quem tua prospera te afficiant?

Terentius. At quantum Lælio debet posteritas! qui Terentium vel Afrum, vel servum, imò, utrumque, dum Scenæ dedit, Comœdiæ regnum instituit. Sanè is Terentius, qui judicio, suavitate & elegantia, vel omnium primus, vel secundus nulli, quem Momi fenestra in homines intimos admissum dicas; qui unus maximè in scribendo modum assecutus, tam laudandus est quod egregia plura non dicat, quam quod multa dicat.

Punicū bellum. Anno Mundi 3905. V. C. 904. Scipioni gloriæ segetem providit Deus. Carthagine stan-

te

te nutare Romam Cato censebat, & Massanissa veterem æmulam in invidiam frequens vocabat: hinc Punicum bellum tertium exarsit: datúmque Scipioni; ut urbem quam avus vicerat nepos everteret. Quadriennium ad expugnandam gentem insumptum est, adeò in Annibale vires exciderant, & facilè ruit quod jam emotum est. Asdrubalem quidem & obsessos terribilissimum telum armavit desperatio; sed ab illa mori possunt homines, non semper vincere: & de illa triumphavit Romanus; spontaneo urbs arsit incendio: maluitque Pœnus manu sua perire patriam, quam aliena, seque ipsum ut triumpho eriperet, morti consignare: quasi malè Romanis consuleret, qui capitales eorum hostes trucidaret: Scipio illibata per tot pœnas clementia, & Africani nomine in familiam suam iterum insito, Romam rediit securitatem in triumphum vehens.

Pseudo-Philippus.

Nec interea in Europa cessatum à bello, Andriscus in Macedonia vir ultimæ sortis, cum se Philippi filium diceret, jam animo regni capace, nomen Regis & formam induit. Visus est dignus quem Roma vinceret, quémque victor Metellus Carthagini apponeret, ab eo Macedonici nomen reportans. Macedonia quæ mancipium in Regem evexerat, vectigalis facta, libertate sua damnata est. Ita præpostera desideria optatæ rei jacturam pariunt.

Achaicum bellum.

An Mundi 3908. V. C. 907. magnis urbibus calamitosus; qui præter eversam Carthaginem & Corinthum, Græcarum urbium florentissimam à Mummio vidit excisam penitus. In hac belli Achaici finis, quo Achæi cujus caput Corinthus, duce Critolao libertate intemperantius usi, violatis Romanorum Legatis, appetiti erant, & statim à Metello victi:

post quem Mummius iterum victor Corinthum cœpit, diripuit, & delevit. Signa, vestes & tabulæ ad ornamentum Romæ servata: domus quia transferri non poterant incensæ: At ex incendio novum exortum miraculum Corinthium æs, quod ex metallorum mixtura plurium, quolibet pretiosius, ita postmodum victores vicit, ut in ære suo Corinthus Romæ propemodum adoraretur.

Fuit idem Annus magnarum rerum conversionibus insignis. Nam Viriathus Lusitaniam occupavit: vir calliditatis fortissimæ, qui ex venatore latro, ex latrone subito Dux, & Imperator, per 14. annos Romanorum fasces infregit. *Demetrius Nicanor.* Et Demetrius Nicanor dictus regnavit in Syria; qui Demetrii Soteris filius, Alexandrum Balam regni invasorem pugna victum & in fuga cæsum, ejecit solio.

Physcon. Sed hæc pugna novum Ægypto Principem peperit; Philometor enim dum Demetrium juvat, in prælio sauciatus, è vulnere obit, fratrique Ptolomæo sceptrum reliquit. Is Physcon dictus est, id est ventriosus (φύσκη Græcis majus intestinum est) quia tanta ventris crassitudine laboravit, ut nec sine baculo quo niteretur incedere, nec posset eum quisquam ulnis amplecti. Idem Evergetes appellari voluit, justius ab Alexandrinis κακεργέτης, id est, maleficus dictus; inter teterrimos nequissimosq; Principes numeratus: nequitia & crudelitate cum abdomine ventris crescentibus.

Tryphon. Circa Annum Mundi 3910. novæ turbæ Syriæ regnum implent: Cum Demetrius segnitie & inertia in contemptum iret, Diodorus sive Tryphon Præfectus militiæ regiæ Antiochum Alexandri Balæ filium adhuc impubetem producit in Regem, Demetrium expellit;

at

at ipse paulo post pupillum Regem, dum medentibus calculum secandum curat, interemit, sibique regnum hac cede parat. Demetrius interim dum ad abolendam segnitiæ notam in Parthos præliatur, ab iis capitur: post honesta detentus custodia Rhodogunam Phraatis Regis filiam uxorem ducit.

Antiochus Sedetes At Cleopatra Ægyptia Demetrii prior conjux ut Tryphonem Syria exturbaret, Antiochum Demetrii fratrem Sedetem à patria dictum regno donat suoque thalamo: favit eventus consiliis, Tryphon occiditur, regnat Antiochus. Sed cum is in Phraatem Parthum bellum moveret, Parthus ad illum retundendum Demetrium demittit; pugna inter fratres conseritur, Antiochus necatur: Demetrius uxorem Cleopatram & regnum recepit; sed statim crudelitate uxoris perimitur, quæ monstrum ambitionis & per omne nefas regnum quærens, illico Seleucum filium ex Demetrio susceptum de medio tollit, quod injussu suo regnasset; idem in Antiocho altero filio perfectura, nisi ab eo in facinore deprehensa, venenum quod parabat filio, adacta esset ipsa haurire: audacissima fœmina, suorum carnifex: justè filium carnificem passa. *Cleopatra.* *Antiochus Grypus*

Verùm nec inde Antiocho, qui Grypus dictus est, tutum regnum: nam aliquanto post alter Antiochus, nomine Cyzicenus, Grypi frater uterinus, ex Cleopatra & Sedete natus, insurrexit in Grypum, & cum eo in partem regni admissus est: variis utrinque pugnatū præliis, alternante fortuna, & se inter æmulos partiente. Hæc usque ad annum hujus seculi trigesimum gesta, in Syria calamitatum scenam aperuerunt. *Antiochus. Cyzicenus.*

Anno Mundi 3921. V.C. 620. Numantia tan- *Numātia.*

tandem à Scipione Africano expugnatur & evertitur; urbs si qua unquam celeberrima, cum civium animi loco murorum & turrium essent (·:s enim nuda admodum erat) per annos 24 Romam tot gentium dominam, non repressit modo, sed perculit, & pudendis fœderibus vicit. Laus Scipionis, qui Romanos prius quam hostes vicit; persanato milite & ad temperantiam primam revocato, in promptu victoria fuit, tantus est militi morbus, voluptas. Numantini victi, arma quæ in hostem non poterant, in se verterunt, ac urbe succensa, nihil ad triumphi pompam ne captivos quidem reliquerunt. Imperator honestius de terrore ac fortitudine victis triumphavit.

Gracchorum seditio. Eodem circiter anno Romæ exarsit Tib. Gracchi seditio, ex Mancini fœderis ignominia: hic à Tribunitia potestate tumultuum omnium face, cum in senatum insurgeret, à Scipione Nasica in Capitolio est interemptus. Cujus frater post annos aliquot cum Tribunus itidem eadem fratris iniret consilia, simili fato ab Opimio Consule mortem est passus. Iuvenes clarissimi, eloquent:a præter tempora sua insignes, digni melioribus; si ad meliora se convertissent, privatis odiis amorem patriæ postferentes, corrupta nondum plebe, vi quam parabant statim oppressi sunt. Sed fletu dignior Scipio, *Scipionis mors* expugnator ille urbium, Musarumque domicilium qui non sine suspicione laquei, domi in lecto repertus est mortuus. O res humanæ! ideo tot bellis superstitem esse, ut domi suæ, domesticos inter, in uxoris gremio, vi animam agat.

Lathurus. An. Mundi 3938. Physcon monstrum illud hominis in Ægypto moritur, cui succedit filius Ptolomæus dictus Lathurus, perpetuis Cleopa-

træ matris odiis lacessitus; unde & id nomen, quod ipsa invita clanculum regnum recepisset.

Anno Mundi 3947. V. C. 646. jam Romano populo in luxum & avaritiam prolabente, frugalitate prima extincta, exortum est Jugurthinum bellum, quo si minus Roma imperium, famam sanè & honorem perdidit, quo imperia stant. Ea per Jugurtham inter Numidas fraude præcipuum, qui occisis Hiempsale & Adherbale Massanissæ nepotibus; auro corruptis Senatoribus & Imperatoribus, diu Romanam lusit potentiam, suorúmque criminum pœnas amovit. Donec primùm per Metellum fractus, virum tam intactum auro quàm ferro strenuum, qui & inde Numidicus dictus; postea per Marium, novum quidem hominem, sed mox nobilitate quávis clariorem, victus omninò & in fugam actus; tandem à Baccho socero, Syllæ in manus traditus, catenis vinctus; in triumphum actus est; tam audacia promptus quam consilio subdolus, omnibus artibus sceleribúsque ad regnum usus: At quibus gradibus conscendit in solium, iis ad supplicium tandem descendit. *Jugurthinum bellum.*

Anno Mundi 3948. V. C. 647. nascuntur Cicero & Pompejus, clarissima Romani Imperii lumina, nec sine fato; qui armis & literis patriæ nomen & potestatem propagaturi ad ultimas terras & ad ultimas ætates erant, uno eodémque anno in lucem venerunt. Quo & anno Tholosa à Cæpione direpta, templúmque auro spoliatum, & expilatorum statim calamitatibus repensum; docuit sacrilegis nullibi gentium impune esse. *Cicero & Pompeius.*

Anno sequenti incepit bellum Cimbricum, quo peribat Roma, nisi illi seculo Marius contigisset. Ab ultimo Septentrione excita *Cimbricũ bellum.*

gentium

gentium examina, Teutones, Cimbri, & Tigurini, ad pessundandam Italiam inundabant: divisos tripartito, ne sibi oneri essent juncti, aggreditur Marius: primique Teutones ad Aquas Sextias oppressi prælio: dein celeritate mira regressus Marius, Cimbros superato Athesi vagos, fortius quam prudentius prælïantes, Catulo comite pugna vincit. Supererat tertia manus Tigurinorum, quæ sociorum accepta clade, fuga ignobili per sylvas & montes dilapsa evanuit. Utroque prælio barbarorum 340. millia cæsa, capta 140. millia; in quibus fœmina vix ulla; vel enim prælium fortes consumpserat, vel à prælio castitatis amor, ne à victoribus turparentur, in spontaneos laqueos egerat. Marius ab expeditione alter Romulus & Romæ cōnditor appellatus, tantùm ebibit gloriæ, ut hac mox ebrius triumphantem Romam suâm penè everterit.

Saturninus. Anno Mundi 3954 Apuleius Saturninus à Mario sextum Consule in Curia cæsus est; à quo ipso Mario in optimates instigatus fuerat; sed cùm ultra metas transiliret, seque Regem à suis dici pateretur, deseruit Marius quem tueri non poterat, novumque Icarum permisit in pelagus proturbari.

Jul. Cæsar. Hoc anno natus Julius Cæsar: de quo quæsitum est, utrum natus plus profuerit an obfuerit populo Romano, prodesse sanè haud multum potuit, qui avita libertate pessundata, universum orbem replevit cædibus, quibus sibi gradum ad regnum sterneret.

Regni Græcorum in Asia finis. Anno Mundi 3958. Antiochus Grypus necatur insidiis Heracleonis, cui succedit Seleucus filius, qui in Cyzicenum patruum movens, eum statim vincit ac necat. Sed nec diutius pace usus; quippe regno expellitur ab Antio-

cho

cho Cyziceni filio, qui inde Eusebes seu Pius dictus est post in Cilicia, dum exigit tributa peremptus. Paulo post Eusebes, dum in Parthos pugnat occisus, regnum vacuum relinquit Philippo & Demetrio Grypi filiis: sed & ipsis vario fato confectis: regnum Syriæ ad Tigranem Armeniæ Regem à Syris tot turbarum pertæsis delatum est, Anno Mundi 3670. Ita Græcorum in Asia cessavit imperium: sorte communi rerum humanarum, qua quæ nascuntur, in necessitatem interitus durant.

Mithridaticum bellum.

Anno Mundi 3960. V. C 659. Mithridates Ponti Rex bellum in Romanos suscepit, quod supra triginta annos gestum est, fortuna varia. Hic à teneris inter pericula & militiam duram educatus ausus sperare Romæ victoriam, illius potentiam mire exercuit: ac vix à tribus summis imperatoribus subactus felicitate Syllæ, Luculli virtute, magnitudine Pompeii nondum consumptus, domesticis tandem insidiis periit, à Pharnace filio ferro necatus, cum venenum suum & ipse vicisset. Quadraginta Romanorum millia uno die per Asiam vir audacia princeps peremerat, Romam ipsam, si sub ferrum iret, pereempturus.

Sociale bellum.

Anno Mundi 3963. V. C. 662. jam Roma suo ipsa pondere fatiscens, intestinis bellis cœpit agitari. Primum occasione Drusi ortum est, quod Marsicum à Marsis gente præcipua, Italicum, & Sociale dictum est: cum Picentes, Vestini, Marsi Pelegini, Marrucini, Lucani, Samnites, fidissimi ante socii, exciti Drusi promissis, ad obtinendam civitatem, in ipsam quam ambiebant insurrexerunt: tanto furore, ut nihil propius quam ut victrix illa gentium, suorum manibus collaberetur. Tandem ingens Populi Romani virtus, & semper in malis major,

major, totis contendens viribus, quos junctos non poterat, singulos vicit. Trecenta juventutis Latinæ millia hoc bello absumpta: nec Romanis paulò commodius fuit: adeò miserum est in civili bello vel vincere.

Marianum bellum. Anno Mundi 3967. V.C. 666. Marius servator ille patriæ, hanc nimia ambitione pessum dedit; jam penè decrepitus dum septimum ambit Consulatum & decretam Syllæ provinciam *Sylla.* captat, fugere primùm coactus, dein ab Africa redux, per Cinnam, Carbonem, & Sertorium, Octavium vincit, & dirissimam lanienam Romæ exercet; in qua Scævola, Catulus, & præclarissima reipublicæ lumina per indignum nefas occiderunt. Sed mox rediens ab Asia Sylla, patre Mario septimùm Consule jam defuncto, Marium filium & Carbonem vicit, tantùmque sanguinis in Urbe & per Italiam fundit, non modò per militem, sed per sævissimam proscriptionem omni carnifice immaniorem, ut vindicta Marianorum scelerum ipsis sceleribus funestior fuerit. Nono post anno Sylla dictus felix (si in tantis criminibus sit ulla felicitas) Romæ privatus obiit, deposita sponte Dictatura; sed tot interfectis parentavit Divina vindicta, pediculari morbo in acerbissimis cruciatibus felicem illum hominem consumente.

Auletes. Anno Mundi 3973. Lathurus Ægypti Rex diem obiit, à matre pulsus, ac post restitutus, ipsa eadem matre per alterum filium cui paraverat regnum interempta. Capessit regnum Lathuri filius Ptolomæus Auletes dictus, ab insano tibiarum amore, cùm se Dionysium quasi novum Bacchum appellari vellet, vir otio & vitiis omnibus corruptissimus.

Quo

Quo anno Pompeius adhuc eques sub Dictatore Sylla triumphavit de Africa, & primam pro Quintio Orationem habuit Tullius, utérque ætatis anno 25 geminis illis viris per ejusmodi tirocinia ad incrementa summa se comparantibus.

An. Mundi 3981. V. C 680. bellum servile in Sicilia per Aquilium Prætorem confectum, ac deinde Spartacum in Italia per M. Crassum. eruperant ex ergastulis servi, & ex ludo, duce Spartaco gladiatores; ingens periculum, ni utraque manus freto Italiæ dirempta esset, Victi sunt non sine sanguine; documento mortalium rerum, nihil esse tam humile, quin vel excelsissimis periculo sit. *Servile bellum & Spartanum.*

Eodem anno Sertorius, unus Marianarum superstes partium, in Hispania Pompeio par, per proditionem à suis necatur: hic vir ingens, Romanis Annibal, Hispanos armaverat, præclarisque artibus militiæ peritissimus Dux, contra omnes Romanorum vires propugnarat, donec Conjuratorum dolo in convivio periit; summæ profectò sed calamitiosæ virtutis. *Sertorius.*

Anno Mundi 3984. V. C. 683. quo Verrem nequissimum bipedum accusabat Cicero; magnæ spes, altera Romæ, Virgilius nascitur Mantuæ; indulgente in Romanam gloriam numine, ut ne Homerum suum jactaret Græcia, & haberet Italia, quo per urbium & Imperiorum ruinas in ultimis longè seculis triumpharet. *Virgilius.*

Anno Mundi 3987. Pompeius bellum Pyraticum 40. dierum spatio mira celeritate confecit. Pyratæ à Cilicia profecti Mediterraneo quàm latè patet circumfusi, sic omnes portus, littora, oras obsederant, ut Roma quasi caput à membris divulsum propè interiret; ipsaque *Pyraticum bellum.*

que membra passim caderentur: cum Pompejus jam ab Africa Magnus, sic singulos intercepit, ut cuncti incruento victi certamine mari cesserint, & in Ciliciam suam acti, in aratra remis commutatis, terram pro aquis feliciori sorte prosciderint.

Pompeji victoriæ. Anno sequenti Pompejus lege Manilia Mitridaticum bellum suscepit. Mitridates Tigranem Armeniæ & Syriæ Regem quem consortem belli acceperat, accepit & cladis, alter parte regni, alter & vita mulctatus. Romanis Aquilis ignotas vel nomine regiones aperuerunt. Iberi, Albani, Judæi, Arabes lustrati victoriis, Asiam extremum imperii limitem, meditullium fecerunt: & præter Parthos, quibus fœdus magis quàm bellum placuit ad Indos vix dum fama notos, intra Rubrum mare Caspium & Oceanum, ad Orientem & Boream terræ Pompeii signis domitæ vel territæ, Romam domitricem orbis suspexerunt. Ipse Pompejus ante in Africa & Europa victor triumphum de Asia magnificentissimum egit, triumphi materia mox futurus.

Gallicū bellum. Anno Mundi 3991. V. C. 690. dum Pompejus orbem terrarum Romæ subigit, ipsa Roma interna Catalinæ conjuratione tantum non perit. Is multis virtutibus ad pessimas artes abusus, cum patriæ inferret incendium, à Cicerone Consule deprehensus & repressus, post ab Antonio victus parricidii pœnas tulit. At quanta Consulis eloquentia, quæ audacissimum hominem elinguem effecit: quæ prudentia, quæ incensas faces restinxit, ferumque retudit jam eductum: quod animi robur, quod Catilinam infregit: Injusti Quirites, qui manui tantum, non linguæ vel animo triumphum decernitis.

Anno

Anno Mundi 3995. Julius Cæsar ex consulatu Gallias obtinet, suscepitque inde Gallicum bellum, quod per novem annos gestum plusquam quadringenta hominum millia perdidit, plura in captivitatem abduxit. E quorum spoliis assequutus Cæsar, ut venalem illam quam asserebat Jugurtha urbem pretio redemptam, sibi tandem refragrante nullo manciparit. *Gallicum bellum.*

Anno sequenti per Clodium perditissimum nebulonem in exilium actus est Tullius ille patriæ pater, ab eo populo quem centies in admirationem sui rapuerat: adeo incerta sunt quæ humana gratia nituntur. Nec justius per Catonem idem populus Cyprum occupavit: Ptolomæus Auletis frater nulla sua culpa regno spoliatus, ne huic cum ignominia superesset, in ferrum irruit; Cato ingentes opes hac rapina partas ærario intulit, quas illico Cæsar in injusti populi ruinam convertet. *Cicero exul.* *Cyprus occupata.*

Et ne in uno fratre peccaret populus, peccavit & in Aulete restituendo, contra religionem, instructo exercitu: Berenices filiæ cædes restituti principis operæ pretium fuit, quam deinceps pluribus aliis quasi accessionibus cumulavit. *Auletes reductus.*

Est tamen Roma quod tibi gratuler, quæ Suadæ medullam Ciceronem tuum revocasti, quæ incredibili plausu excepisti, foro & Curiæ quæ splendorem & vocem restituisti, quæ gazas immortales postremas viri orationes ad posteros traduxisti, quæ jactura orbis, si vel Milonianam, vel Philippicam alteram ignorasset. *Cicero revocatus.*

Anno Mundi 4001. V. C. 700. bellum Parthicum infelicissimum exitum habuit. M. Crassus Romanorum ditissimus, cum cupiditatem ultra promoveret, Parthicam expeditionem sibi confecerat, innoxiam & amicam gentem *Parthicū bellum.*

bello

bello provocando. Nusquam cupiditati injustæ justius fuit: Imperator transmisso Euphrate ad Catras post undecim legiones cæsas vel disjectas, filium unicum sub oculos suos confossum, & ipse cæsus est: nec cæso parcitum; aurum liquidum in os infusum est, ut quo auro animus tantoperè arserat, eo & exangue corpus ureretur. Quanta hoc seculo mortalitatis exempla! irritæ opes in Crasso, autoritas in Pompeio, eloquentia in Tullio regnum in Cæsare: quid est homunculi, quod iis pereuntibus concupiscatis?

Ptolomæus ultimus. Sequenti anno Ptolomæus Auletes moritur, cujus regnum excipit Lagidarum postremus, Ptolomæus Dionysius, tredecim annorum puer, cum sorore Cleopatra. Quis in impuberibus illis ruinam reipublicæ & imperii fundamenta tunc cerneret; tamen ut per fratrem cæso Pompeio Julius ponet imperium, sic Augustus per sororem corrupto, & occiso Antonio constitutam potentiam in plura secula confirmabit.

Cæsar Imperator. Anno Mundi 4005. V.C. 704. cùm Crasso ambitionis obice sublato, nec parem Pompejus, nec superiorem Cæsar ferre posset, orbis terrarum in partes discissus est. Hinc natum bellum quod tempore brevius, mole tamen rerum amplissimum, Romanam libertatem evertit gradumque stravit futuris Principibus. Nam Cæsar sortitus animum tam capacem orbis quàm cupidum, cupiditati suæ ne deesset, hoc anno Ariminum invadit, Pompeium urbe & Italia pellit; Hispaniam, Siciliam, Sardiniam, ac Massiliam, quæ provinciæ instar fuit, occupat, mox in Italia quasi in capite dictaturam init.

Anno sequenti Pharsalia Pompeium vincit,

cit, qui ad Ptolomæum fugiens, Ennuchi & Grammatici peremptus consilio, miserè jacuit, vixque in orbe quem totum subegerat, sepulchrum habuit in quo conderetur. Et puer idem perimebat Cæsarem, nisi juvante Cleopatra, Cæsar ipse servatus naufragio, dubitantem victoriam tanto periculo redemisset: Capta statim Alexandria, Ptolomæus dum pugnat submersus, Cleopatræ Ægyptus tradita; sed quod pudeat, in abjecti pudoris præmium. Post in transitu Pharnaces visus & victus, ne qua deesset triumphi materia.

Hæc hujus seculi anno septimo, qui annus dictus confusionis, ab octobri inchoatus, dies habuit 445. nec mirum, si orbis tam graui bello laborans minus advertere sydera potuit. Inde per Sosigenem Mathematicum & Julius conditus, & provisum in postremum, bissextili anno invento; quasi Cæsar non in terras modò, sed & in astra usurparet imperium. *Annus Confusionis.*

Anno octavo Cæsar ad Thapsum in Africa Jubam, Scipionem, & Catonem, constantiæ nomen non hominis acie vincit. Nono ad Mundam in Hispania Pompeii liberos decretoria pugna infringit: ac demum decimo, Idibus Martiis, in Curia, senatorum sicis confoditur, expeditionem Parthicam meditans: anno Imperii diceres, an belli quinto. Vir Imperatoris dotibus supra omnes clarus, nec ingenio minor, qui eloquentia Tullio proximus: sed tantas laudes in perniciem patriæ vertit ambitio; tetrum virus quod virtutes perdit. Nec tamen Deus percussoribus ejus ignotum voluit; nemo triennio amplius supervixit, neque sua morte defunctus est, ita plerumque sanguis sanguinem elicit. *Cæsaris regnum & mors.*

Anno

Augustus. Anno Mundi 4011. V. C. 710. qui fuit Augusti & imperii Romani primus, sublato Imperatore, mansit Imperium. Nam cum Antonius turbaret omnia & in Cæsaris bona invaderet; cum Sextus Pompeii patris bona repeteret, Octavius vix adolescens avunculi Cæsaris hæreditatem adiret, hinc turbæ variæ. Declaratus per Ciceronem hostis Antonius vincitur quidem ad Mutinam, sed Consulibus Hirtio & Pansa à prælio morientibus, solus Octavius suscepit imperium. Inde turpissimus inter ipsum, Lepidum & Antonium Triumviratus, horribilis proscriptio, qua per ultimum nefas Tullius cæsus est, caputque illud scientiarum sedes in Rostris positum. Quo tamen anno natus Ovidius, Poetarum ingeniosissimus, & Lugdunum urbs in posterum florentissima in monte condita à Munatio Planco; ut tanta jactura compendio aliquo sarciretur.

Lugdunum.

Augustus solus. Tum deinde victi in Thessalia Brutus & Cassius, Sextus Pompeius Agrippæ opera prælio navali ad Siciliam fusus, postea jussu Antonii cæsus: ipse Antonius ad Actium victus, cum ante Cleopatræ amoribus fractus, omni voluptatum modo emarcuisset, post Alexandriæ sibi spontaneam mortem consciscit. Nec audacter minus ne fortiter dicam Cleopatra, industria ad omne flagitium fœmina; quæ aspidis morsu venenum ebibens in regio cultu, ne captiva viveret, obiit. Ita soli Augusto sublatis æmulis imperium orbis paratum est.

Livia. Agrippa. Mecenas. Nec omittendi in Augusto, Livia, Agrippa, & Mecenas, è quorum disciplina Princeps evasit: nam qui sibi inceptum, iis confectum imperium debuit. Sane Livia non in thala-

thalamum modo, sed in Arcanum Augusti pervadens, prudentia supra fœminam conjugem rexit; Agrippa Principem victoriis auxit, & firmavit consiliis; Mecenas comitate morum & suavitate naturæ, imperandi tædia mitigavit: nec sine præmio: dubium utri majus, cum alter Juliam Principis filiam, amicitiam Augusti alter impetravit. Et in Horatio Mecenatis laus, cujus beneficiis Poetam clarissimum, perpurgati judicii, limatissimique ingenii, posteritas debet; tam elegantia nitidum, quam lepore comem, dignum sane quem Augustus ambiret. *Horatius.*

Sed ante, anno nempe Mundi 4014. Herodes Ascalonita, ope Antonii & Cæsaris, Rex Judææ à senatu dictus, libertatem criminum impetravit: vir malarum regnandi artium peritissimus, optimus servus, pessimus dominus, qui deinceps per procerum Judæorum, liberorum, & Conjugis supra liberos ipsos charissimæ cædes inclarescet, regnumque Jerosolymitanum, qua dolo, qua vi occupatum flagitiosissimis rationibus constabiliet, Deo tamen statim nequissimas artes exsufflante. *Herodes.*

Anno Mundi 4038. V. C. 737. Virgo Maria è Davidis prosapia, Solis Orientis phosphorus felix, ex parentibus Joachimo & Anna nascitur in pago Nazareth, ut verosimile. Beatissima, quæ salutem mundi decimo quinto post anno, gravidata cœlitus concipiet, & nono mense plaudentibus cœlis & elementis ad mortalium liberationem in lucem profert. *Mariæ ortus.*

CAP.

CAPVT X.

A Jesu Christi ortu ad ejus obitum.

Christus natus. ANNVS Mundi 4052. Olympiadis 194. tertius, V. C. 751. expectatissimus ille tam supernis & infernis mentibus quàm mortalibus, tandem effulsit, quo Dei filius nono antè mense in Mariæ intemeratæ Virginis gremio Spiritus sancti opera corporatus, in lucem prodiit, illibata Matris Virginitate 25. Decembris. At qua in purpura, quo in Palatio, quo satellitio, quibus deliciis? In mediæ noctis aura perfrigida, vilissima inter animantia, in antro deserto, in fœno & palea: ut jam inde mortales doceret aliquid ingens in apparatu tam novo componi, & supra hominem esse, qui propemodum infra hominem sponte nascetur. Felix Bethleem, quæ tantis ditata cunabulis cœlo ipsi habes quod opponas.

Jesu nomen. Annus Christi primus à salutifero Jesu nomine sumit auspicia; quod Calendis Januariis Dei & Mariæ filio in Circumcisione impositum, ut humanum genus spe vitæ erexit, sic Deum natum mortis admonuit; immò Regem ostendit quasi rapta cutis & effusus cruor, Diadema texeret, purpuramque imbueret.

Magorũ adventus Sanè sexto die Rex & Deus colitur & adoratur ab Arabiæ Regulis, quibus stella dux non tam oculis quàm animis prælucens, Deum in carne, Regem in inope, in infante virum propalavit: & functa munere statim evanuit: nam post ostensum Deum quid commonstraret?

At

At Simeon ut Jeſum noſceret, ſtella non e-guit: divino radio colluſtratus penetravit ad in-tima, & qua ætate caligant cæteri perſpicax ſe-nex, Aquilino obtuitu ſolem inſpexit. Morere feliciſſime ſenum, depone gravem annorum ſarcinam; ſi qui vitam geſtat mori poteſt, & ſi quid grave eſt Jeſum ſuccollandi. *Simeonis occurſus.*

At unde proſpera, res adverſæ perdunt! nec Annus eo flexu pergit, quo incipit! O hu-manarum rerum fixam varietatem: cui ſe ſub-didit Deus ne mutaret! In Ægyptum non-dum ſtans pedibus, fugit infantulus; & qui Regum ſacerdotumque ſuffragiis Deus audie-rat, ut humuncio fugam nocte tegit, & ag-noſci timens Ægypti caligine circumfundi-tur. Ite nunc homines, & improſperos caſus non amate. *Jeſu fuga.*

Nec tu Bethlehem Dei naſcentis aucta pri-mordiis, felicitate donatis propria: Herodes, immanitatis nomen, in te ſævit; & infantibus cæſis, undecunque te fœdat ſanguine. O ſuc-cedaneæ pro Jeſu victimæ: primitiæ Martyrum diminutæ, Crucis Symbola, Deique prodro-mi morientis: ite felices, quo vos ferrum mittit; non moleſtum ſit, orbari vita tantum delibata: in naufragio ſanguinis, portus eſt: deſinendo vita incepit, & jactura temporis Æ-vum redemptum eſt. *Innocentes Cæſi.*

Quamvis nec Herodi à quo cecidiſtis impu-ne fuit. Nam anno vel eodem vel proximo, tortus cruciatibus morborum periit. In ſuas ipſe pœnas ferax, atrocitatem dolorum fovit a-limentis: & immanitatis libidiniſque prodigi-um, jam tormentorum portentum, ea paſſus eſt quæ votum mortis facerent. Sed nec mori tam cito potuit, tametſi vivus ſepeliretur, corroſus à vermibus quos genuerat, in quibus alen- *Herodis mors.*

dis turpissimam tandem efflavit animam. Vir politicarum artium peritissimus, quibus privati sortem mutaverat regia, Cleopatram apud Antonium vicerat, & Antonio charus Augusti animum expugnaverat. Pravè tamen iis usus artibus, suorum cruore totus immaduit; affinium uxoris & liberorum cæde perfusus, vel sub ipsa morte natum mactans, imò suum funus procerum sanguine cupiens obrui: ut infælicissimus mortalium clamet silentio, malè per crimina regnum stabiliri. Mortuo filii succedunt, Archelaus, Philippus, & Antipas: Judæa in tres partes ab Augusto, quas Tetrarchias vocavit, divisa: sive ut Principes æquali portione singulos demereretur: sive ut totum in partes scindens sibi consuleret.

Cinna. Anno Christi 4. Augusti clementia in conjuratione Cinnæ eluxit: veniam reus consecutus & præmium, cùm Gemonias cogitaret, ad Fasces evectus est. Hoc telo inimicos Principes exarmavit, parcendo satellitium geminavit: adeò Regum stipator insuperabilis Amor est, cui stipendium clementia penditur.

Tiberius adoptatus. Quo & Anno idem Augustus privignum Tiberium è Livia & Nerone natum in familiam Juliam & spem Imperii adoptavit, à Rhodio vel successu vel exilio post annorum octo patientiam revocatum.

Caii & Lucii mors. Huic ad Imperiũ iter muniebat Caii & Lucii Cæsarum mors acerba: qui è Julia Augusti filia & Agrippa nati, dum ab Avo in diversas partes quasi orientia sydera dimittuntur, defectione subita occidunt: primus Lucius Massiliæ morbo: post Caius in Armenia ex sicarii vulnere mente non integra, dum Romam rediit, obiit in Lycia: ambo succrescentes spes perdentes in semine. Ita Augustus post Marcellum,

cellum, Drusum nepotésque raptos, uxori dedit, ut & ipse Tiberii Pater esset: quem ante adegit Germanicum Drusi filium adoptare, sive adolescentis virtute, sive Patris memoria captus, quem ab ipso natum plerique affirmant.

Anno Christi 10. Archelaus apud Augustum à Judæis dominationis tyrannicæ postulatus, regno dejectus, Viennam Galliæ relegatur: Judæa Provincia Romanorum facta, Patrem in vitiis imitari diutius Archelao non licuit: ambos, Dionysios Siculos dixeris: alterum parantem regnum, perdentem alterum. *Archelaus damnatus.*

Augustus hoc judicio Varianam cladem compensavit, qua superiore annò Quintilius Varus cum tribus legionibus à Germanis duce Arminio cæsus, dum jura expeditius, quàm arma tractat, labem non modicam intulerat Romano nomini: & ipse pœnas spoliatæ per avaritiam Judææ, quam administraverat Præses, tandem pependerat. *Variana clades.*

Secundo post anno Christus duodennis, solis instar per caliginem nubis effulgentis, Maria & Josepho relictis, in Templo ut rem Patris ageret, percontando Doctores docuit: sive ad majora proludens, sive silentium sequentium annorum commendans. Nam ab hoc facto ad trigesimum vitæ annum, se pro fabri filio gerens, silentio duntaxat loquutus & opere, Dei filius in vilissima arte delituit. O terrarum imperia, quanti estis? quæ ipsa sapientia præ securi & ascia spernit. *Christus in Templo.*

Post annos aliquot, nam incertus numerus, castitatis vivæ connubium castissimi Josephi morte direptum est. Fœlix quem Maria & conjugem novit & Pudicitiæ custodem coluit: cui in carne Deus alimenta debuit, obsequia præ- *S. Josephi mors.*

ſtitit qui pro corporato Angelo Chriſto contraditus, cœli terræque ſpem multa inter diſcrimina indefeſſus texit.

Anno Chriſti 18. Octavianus Auguſtus, ætatis 76. Imperii 57. Nolæ morbo & ſenio, addunt alii veneno à Livia præbito, (quaſi morbus & ſenium parum eſſent) vitam clauſit. Principum ſummus, qui prudentia fortunam emendans, vix adoleſcens comparavit imperium, & oppreſſis per immenſa pericula Æmulis fortitudini & ſapientiæ debuit, quod regnaret; hinc imperio uſus moderate, ſibi ſecuritatem, perennitatem poſteris peperit.

Qua & prudentia domeſtica mala emollivit in Marcelli & Nepotum morte, Juliæ libidinibus, Druſi obitu: tam ſui compos quam æqui amans, fortunam tulit, vitium plexuit, electus è pluribus, qui bellis extinctis Chriſto naſcenti orbem componeret. Ut vivus amori, ſic à vita luctui fuit: adeo virtus per oppoſita magis eluceſcit.

Tiberius. Nam ſucceſſorem Tiberium privignum dixit, qui virtutum ſpecie ingentia prætexens vitia, ſtatim oſtendit, quanta eſſet clades peſſimus Princeps, nec Auguſtum fulgere ſpendidius, quam à Tiberio.

Colonia. Circa hunc annum Colonia in Ubiis ad Rheni ripam à Germanico condita, quæ poſtea Agrippina à conditoris uxore vel filia cognominata eſt; tunc Romæ propugnaculum ad Germanorum impetus contundendos, poſt religionis & literarum domicilium.

Sed per hæc tempora Romana majeſtas duorum ſiderũ luce orbata eſt. In Ponto vitam Ovidius exul poſuit, cujus ingenium niſi corruptela morum infamaſſet, haberet Roma quem

Ovidii mors.

Ciceroni

Ciceroni componeret, Græcis anteferret, futuris ad invidiam ſeculis oſtentaret. Sed tanti eſt pudicum eſſe ſcriptorem, ut in Ovidio peccet ingenium, nec laudari poſſit ſine culpa.

Laudibus dignior Titus Livius Patavinus, qui Romanas res amplitudine ingenii aſſecutus, fama meruit ut Romæ præter Romam aliud quæreretur: Et implebat famam, dum Romæ ſcriptis æternitatem parabat, quam tot in triumphis totius orbis victrix non habuit. *Et Tit. Livii.*

Anno Chriſti 19 Germanicus cum ante de Germanis victis triumphaſſet, & ad Orientem provincias magno omnium plauſu adminiſtraſſet, Antiochiæ extinguitur veneno, ut creditur à Piſone impulſu Liviæ præbito; jactura imperii Romani longe graviſſima, qua peribat Princeps, ut bello ſtrenuus, ſic pace temperans, in quo Reſpublica vel decore poterat tumulari, qui demum Patrui vitia quaſi reducto fræno coercebat. Sane eo rapto, Tiberius in nefaria omnia paſſim prorupit, abjectaq; larva virtutis tametſi ſtudioſiſſimus ſimulandi, totum ſe exprompſit. *Germanici mors.*

An. Chr. 23. Ælius Sejanus Druſum unicum Tiberii filium, corrupta Livilla ejus uxore, veneno perimit, tam callide ut octo annos nefas latuerit. Hic Sejanus à flagitioſa adoleſcentia per ætatum gradus ad robuſtiora provectus ſcelera, viſus eſt aptus Tiberio per quem immanitatem ſuam ſatiaret: Ideo ei præter poteſtatem ſummam permiſſa omnia, & ad eam vir nefarius dum aſpirat, regni tollit hæredem, filioſque Germanici aggreſſus, Neronem & Druſum, populi Romani delicias, falſis delationibus irretitos perdit, Agrippinam matrem relegat; nullique cædi parcit, dum votis fruatur *Sejani initia.*

tur. Roma misera quæ dum ab altero possidetur, optatur ab altero, ne alterutri pereat, ab utroque perit.

Tiberii secessus. Secundo post anno Tiberius Roma, non amplius reversurus, Capreas petiit; Insulam ideo delectam ut liberius & occultius turpitudinem omnem exerceret: adeo nihil est, quod in pravum malignitas hominum non detorqueat. Quid enim ad honestam vitam & cælitibus proximam, solitudine aptius; quam tamen bipes impurissimus infandis spurcitiis inquinavit.

Cremutii libri. Is ante secessum Cremutium Cordum in necem egerat novo crimine, quod Brutum Romanorum ultimum scripsisset: libri ejus in foro cremati splendorem dederunt ingenio ad ætates ultimas duraturum.

Liviæ finis. Anno Christi 29. Livia Imperatorii olim thalami & propemodum potestatis consors, mulierum ambitiosissima diem obiit: diu gratia apud Tiberium orba, qui fœminam jam ab Augusto assuetam imperio cum non ferret, matremque non Dominam agnosceret, impotentius exprobrantem beneficia, vix matrem agnovit. Quantum sibi malum Ambitio, cui vel crescere vel cruciari necesse est.

Christi Baptismus. Jesus Christus Anno vitæ 30. æternæ arcana sapientiæ occulta hactenus mortalibus incipit revelare. Solem præcurrebat Phosphorus, Joannes è deserto quasi è Paradiso prodiens Angelus, vita & voce pœnitentiam scelerum nuntians, fœlix qui Dei filium aquis intinxerit, ipsumque digito præcognitum cœlitus commonstrarit.

Et Prædicatio. Jesus ab eo demissionis tyrocinio, victis in Eremo natura & Dæmone statim prodigiis & admirabilitate vitæ inclarescens, totam Divini-

Divinitatis suæ lucem Judæis offundit; at caligantibus tanta cæcitate ut Deum inficiantes in homine; repudiato lumine, in eas tenebras se abdiderunt, quibus etiamnum luctuosissime involvuntur. Adeo difficile est, emollire culpam quæ occalluerit.

Anno Christi 31. Joannes veritatis calculo supra sanctimoniam ipsam venerandus, ut adversis prospera coronaret, cum ante ab Herode Antipa Herodiadem, Philippi fratris uxorem incesto thalamo polluente conjectus esset in vincula, quod impudicam consuetudinem liberius arguisset, vir tantus, imo supra virum corporata virtus, Herodiadi in saltationis præmium traditus, capite cæsus est; pudicitiæ Martyr, Christiani præconis idea, mortalium omnium laudatissimus, cum ab ipso Deo panegyrista sit mortalibus cæteris antelatus, Herodes post annos aliquot à Caligula regno privatus, Lugduni in Gallia exul contabuit: Herodiade utriusque fortunæ socia; hic amor conjugem quam adulteram magis decuisset. *Joannes Casus.*

Eodem anno admirabilem fortunæ turbinem in Sejano Orbis obstupuit. Is tot criminum reus, cum extremum in Tiberio attentaret, quo die in Senatu Tribunitiam potestatem, hoc est, imperii consortium operiebatur, eo literis quas eam in rem laureatas ipse attulerat, jubetur a Tiberio ut hostis publicus interire.

Nusquam effusius Principi obtemperatum; tum ipse in votorum apice, tum filia summorum adolescentiam votum & spes, tum amici dignitatum omnium administri, Imperiali oppressi fulmine, subita rotæ conversione, vita spoliati, ad Gemonias unco protracti sunt. Vix ullus ad Imperium admotus propius, vix alius tam repentino casu excussius est; sane in *Sejani casus.*

regnandi libidine inter summum & infimum nihil medium est.

JESV mors, Jesus Christus anno Mundi 4086. V.C. 785. vitæ sanctissimæ 33. eam in Calvariæ monte, impiissima Pilati sententia Cruci affixus, humani generis Hostia posuit. Ante contumelias & cruciatus perpessus, quos Orci furor commentus est per Judæos. Sed die tertio renascens *Et resurrectio.* è tumulo, verissimus Phœnix, mortemque spolians in ipso Libitinæ spoliario, suorum spes emortuas vivus suscitavit: quadragesimo post die in cœlum ascendens, corona de orbe toto, non subacto modo sed servato, quâ triumphali quâ Civica à Patre donandus.

Pentecoste. Quem Deum exhibuit, donum decimo die ab eo cœlitus in terras missum, Spiritus sanctus ignitarum linguarum forma prolapsus, ea ubertate Discipulis superfusus, ut repente quasi divina fornace immutati, novos sensus induerint; & cœlesti robore vegetati Christum Deum enuntiaverint, quem modo in Cruce vix hominem fatebantur. Tanti est inter humana spirare superos, & fortitudinem inde hausisse, ubi germana est.

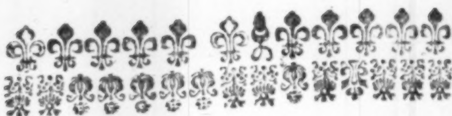
Stephanus. Sane illius specimen ingens edidit Stephanus, Primipilus Martyrum Pentathla fortissimus, & suum ipse Trophæum inter saxa quibus obrutus est. Quam multa in uno certamine mira! os Angeli, si beatæ mentes corpus induerent, eloquentia quæ Judæos flecteret, nisi jam in saxa induruissent; cœli expansi, & Jesus Agonotheta quasi ad pugnam stando succinctus, si in fœlicitate summa pugnæ locus: at nihil mirabilius, quàm sub ictum mortis preces fundere pro percussoribus, & iis ignoscere à quibus pereas. Macte hac virtute Stephane, hac una voce supra Græcas pal-

mas

mas triumphosque Romanos, quidquid quadraginta seculis fortitudinis fuit, superasti.

Et in hac reparati Mundi fœlicitate, par est nostrum istud tenuissimum opus absolvi: quod, mi Lector, non ingratum erit, si ab eo discas, ut à Deo petenda initia, sic à Iesu finem arcessendum, reliqua omnia futilia esse, falsa, & caduca, tot instar Principum, quorum præter memoriam inanem nihil admodum superest, de quibus ut multa dicta sint, tandem dicendum est obiisse.

Sperne terrena, ama Cælestia.



FLOSCULORUM HISTORICORUM
Pars Altera.

CAPUT. I.

A IESU Christi obitu, ad Constantinum.

EVolutis quadraginta seculis, levius opus, si spectes spatium temporis, superest; gravius porro si rerum molem infinitamque propemodum sylvam. Nam è ruina Romani imperii Regna progenita ita mutuis bellis depugnarunt, ut post extorrem ab orbe Pacem, Cadmæam sementem terris immissam, natosque Homines ad internecionem sui credideris. Sane post Gothos & Vandalos diuturna malorum patientia expugnatos; post Saracenos & Turcas victoriis, spoliis, & trophæorum onere delassatos, quiescere nobis ; et nos non licet ; fratresque pugnamus, & quod acerbius fraternis odiis. Sed hæc humanæ vitæ conditio est, ut cum Elementa Mundi conferant pugnas, & Homo per corporis animique affectus sit assidua belli materia, ideo non quiescat. Totum, concussis

Partibus,

Partibus, discantq; Mortales tranquillitatem nullam terris esse. Uno itaq; verbo contexet historiam Mundi, qui scribet, *Bella, horrida Bella:* Quæ nec à Christo nato conquiescunt, quia Christo sat fuit peperisse pacem futuram in Cœlis, ad quam itur & per nostra Bella. Sed ut in uno Belli verbo literas & syllabas designemus, sit initium.

Anno Christi Nati 34. post ipsius obitum 1. in quo Saulus infensissimus ille JESV hostis dum ita tumidus Damascum petit, ab ipso JESV circumfulgente luce profligatus, mutatus in alium, Paulus effectus est, & ex Lupo Agnus, quodque mirabilius, ex Judæo Christi assertor, eos hausit spiritus, quos per universum orbem effudit. Novus Christiani nominis Alexander; nam JESV fretus, & corpusculo suo accinctus, Syriam, Asiam, Græciam, Macedoniam, Italiam, & Hispaniam, ut multi contendunt; quin & ipsam Romam, Mundi caput, victoriis suis consignavit. *Paulus conversus.*

Eodem anno Sororum par Iesu acceptissimum, Maria & Martha, cum fratre Lazaro, aliisque comitibus, cymbæ, remis velisque detractis impositæ Massiliam appulerunt, Angelis remigum & gubernatoris vicem implentibus, fortunata merx, qua non modo Massilia Emporium nobile in futurum omen locupletata est, sed & tota Provincia per sanctas Hospites cœlum emit. In ea adhuc visitur Magdalenæ Antrum, Rupes in aere, imo conclave divinorum conscium; ut Pœnitentis pœna, sic Amantis thalamus; à quo pietatem haurit vel impius, non tam corpora quam Animas cælis admovente. *Magdalena.*

Anno Christi 37. Tiberius ætatis 71. Capreis animam egit impurissimam & immanissimam; *Tiberii mors.*

mam; bellua ut dictus est, luto & sanguine macerata: sui tegendi peritissimus artifex, totus tamen posteritatis oculis patuit, Deo hypocrisin detractione larvæ plectente. Lentis suppliciis in Reos grassari solitus, ne voluptatem torquendi perderet, neve miseri pœnas morte lucrarentur. Monstrum; cui aliena mala bono essent, & aliquid acerbius morte commentus sit.

Paterculus, & Valerius Maximus. Nec sub eo cessatum à literis, Augusti Genio Tyranni invidiam profligante; nam præter eximios Senatores innutritos ætatis prioris studiis; Valerius Maximus privatam ex multis concinnavit historiam, & Paterculus Romanam coegit in epitomen; novo uterque propemodum stylo ad acutas delapsi sententias, quarum in posterum laus celeberrima. dubium tamen an Eloquentiæ ornamento, an fuco: sane origo Acuminum prava, quæ ut Tiberio placerent, nata sunt.

Caligula. Capessivit Imperium Cajus Germanici filius, Tiberii ex fratre abnepos, dictus Caligula, qui à cæde Patrui ordiens, ea flagitiorum omnium dedit specimina, ut furiosum armatum, non hominem dicas. Quis credat Germanici filium, in castrorum disciplina natum, sic à temperatissimo Patre degenerasse, tam lubricus est à virtute flexus in vitium, & rarissimum est, Adolescentia tenax probitatis. Hic anno quarto Imperii dicam an furoris; à Chærea & aliis cæsus, qui populum Romanum uno ictu confectum optaverat, triginta periit, cui parcunt Historici, cum amentem dicunt. Tunc viguit Grammaticus Appion, dictus ob vanitatem Cymbalum mundi; cui Judaica sapientia Philonem opposuit, à schola Platonis eloquentem Philosophum. Sed præstan-

Philo.

tissimus

tissimus omnium Matthæus, qui primus mortalium Iesu Christi gesta conscripsit, tam argumento quam veritate scriptorum omnium eminentissimus: quem deinceps sequuti Marcus & Lucas: hic Pauli, ille Petri arcanorum conscius, mira inter diversos concordia: cum ab uno fonte qui est Sanctus Spiritus, singuli haurirent. *Matthæus.*

Anno Christi 41. Claudius Drusi filius, Caligulæ patruus, alio amentiæ genere fœdavit Imperium; ad humanum rerum ludibrium Orbi impositus, cum Reipublicæ Sapientia & virtute bellica partæ ignavissimus & stolidissimus præficeretur. Ideo maxime alienis obnoxius nutibus, vel uxoribus ad ignominiam gentis Augustæ, vel libertis ad rapinam imperii mancipatus, vir uxorius & Dominus serviens, cui libertas Mundi addicebatur, suam ipse nescivit. *Claudius.*

Eodem anno Agrippa ille regnare jussus à Cajo, catena ferrea in auream versa, (adeo vincula captivis & Regibus communia sunt) auctus & confirmatus à Claudio, Iacobum affinem Domini Ierosolymis capite minuit: idem perfecturus in Petro, nisi in capite servasset Ecclesiam Christus, ruptisque vinculis Samsonem novum misisset è carcere. Sane is admirabilitatem veteris vicit, cujus vel umbra laborantibus morbo sanitas fuit, qui verbo naturam emendabat in melius, tam animorum instaurator quam corporum, integri hominis verus Hippocrates. *Agrippa.* *Petri vincula.*

Ex Judæorum sævitia in reliquum Orbem disjecti Apostoli, præclari Imperatores sibi suas quisque provincias partiantur, futuri de Orci præside triumphatores; sed prius collata quâ se *Apostoli.*

qua se dignoscerent tesserâ. Symbolum totius Fidei normam & canonem inscripserunt, quod angustis verborum terminis, supra omnem humanam scientiam, Deitatem ipsam comprehendit.

Agrippa. Nec Agrippæ impunè fuit popularitas impia; nam anno post à tero Cæsareæ in ludorum pompâ, dum veste argenteâ radians Deus salutatur; repente conflictatus dolore acerrimo, ac putrescente in vermes corpore, quinto die efflavit animam brevissimo illo inter Deum, ut audiebat, & cadaver spatio.

Petrus Romæ. Anno Christi 43. Petrus Ecclesiam in Orbis capite positurus, unde ut à fonte in terras omnes derivaretur, Romæ sedem constituit, quam 24 annis obtinuit. Alter Vrbis Romulus, sed meliori auspicio, suo sanguine conditurus Imperium, quod potestas nulla revulsura esset, quodque in ipsos Animos per inauditam Imperantibus vim protenderetur; adeo in fatis erat, ut Roma terrarum & gentium Princeps esset.

Mariæ obitus. Anno Christi 46. Naturæ & Gratiæ tam fastigium quam ornamentum, Maria Deipara, ætatis ut creditur sexagesimo, cumulatissima meritorum, Amoris igne colliquefacta, ne moreretur diutius, obiit aliquando; nec enim placet cum aliis in annum 72. patientiam vitæ differre: enitente dudum e carcere Animo. Corpus Angelicum mandatum tumuloCœlum mox rapuit, nec terris præter memoriam relictum quidpiam: At immortalis ad ultima secula perennabit, nec usquam tam male merebitur de Deo mortalitas, ut excidat Matris recordatione, quam pessime nobis esset, si Mariam semel oblitteraremus!

Messalina. Anno Christi 48. Claudius ex ignominioso veteri-

veterno tandem experrectus, Messalinam conjugem, Augustæ domus turpitudinem, passus est interfici: eo prolapsam audaciæ, ut in ipso Palatio C. filio nupserit palam, præter assiduam stuprorum infamiam, quibus libidinosissima mulier pudori erat Romæ vel perditæ. Mutata Claudii servitus, non abrupta; nam flagranti ambitu inter libertos de uxore pugnatum: donec Agrippina Germanici fratris filia Pallanti victoriam peperit, sibique Imperium, nubens neptis patruo; regni sitientissima fæmina prompta id assequi per omne nefas: Ex Ænobarbo Domitio Neronem susceperat, cui regnum quærens malo omine dixerat, Occidat dum imperet, & ad utrumque promovit infelicissima matrum primo quidem ad imperium, ignara in eo foveri patricidium. *Agrippina.*

Anno Christi 49. Exurgente Dæmone, Christiani cum Iudæis Roma pelluntur. Nimirum Deo in Iudæam Petrum evocante, ut cum Paulo, Joanne, Jacobo, & Barnaba, Christianos Mosaicæ legis jugo vindicaret; nec enim servitus, ubi libertas, id primum ordine & dignitate Concilium, quod habitum Ierosolymis fidem fecit posteris, veritatem deinceps expandi, nec tota simul retexisse mysteria, ut vel nostræ infirmitati, vel suæ majestati consuleret. *Concilium Hierosolymitanum.*

Anno sequenti Paulus Christo Dionysium peperit, habita in Areopago concione, qua permotus æquissimus Iudex, Deo se tradidit, Animo corpus adjudicans, futurus cœlestium rerum mirus contemplator, dum Amorem Platonicum in Divinum commutat, choris Cœlitum visus inseresse. Is postea Christum in Gallias feret, & abscisso capite sedes quæret, futuris Regibus venerandas. *Dionysius Areopagita.*

Anno

Nero. Anno Christi 54. Claudius per Agrippinam veneno boletis infuso periit, cibo gratissimo mortem vorans. Nero matris artibus prætermisso Britannico, natus annos 18. supra 12. imperatus sufficitur; Burro Præfecto Prætorii, & Seneca aulæ moderatore; sub illorum potestate futurus, & virtutum famam collecturus, quam postea per omnia vitia dissiparet. Primum illius quinquennium quasi boni principis celebratur, quod tamen expers non fuit sceleris, Britannico fratre per præsentissimum virus sublato, ne haberet vel mater vel orbis quem cum ipso componeret: vel fratricidio proludens ad parricidium.

Q. Curtius. Sub Claudio Q. Curtius Rufus Alexandri memoriam historia scripta instaurabat; stylo per omnia victorem sequutus: at tam eleganti, ut in Adelle & Lysippo mortuus domitor Orbis, in Curtio vivat.

Corbulo Anno Christi 58. Domitius Corbulo, insignis post domitos Frisios, Artaxata caput Armeniæ cepit incenditque. Id regnum diu committebat Parthos & Romanos; donec Corbulo vetere republica dignus, revocata disciplina castrensi, & per ejectas voluptates expugnata militum ignavia, fugatis Parthis subegit Armeniam, misitque Romam Tiridatem, quem Diademate Nero ornaret: adeo Romanum erat, Regna perdere & constituere. Sed tantæ gloriæ fons ipse Corbulo, cum scelus esset sub improbo Principe Probum esse, evocatus in Græciam à Nerone, ne periret ignominiosius, sibi manus intulit: quasi honestius esset suo crimine mori quam alieno.

Nero matricida. Anno Christi 59. Ausus est nefas postremum omnium Nero, Agrippina matre bis necatá semel conatu, cum navi solutili mergendam

dam commiſit; iterum effectu, cum Anicetum immiſit ſcrutatum ferro viſcera, quæ tale portentum ediderant, quibus abortus optabilior fuiſſet quam partus, et quæ pœnas Orbi debebant Neronem genuiſſe Mox matricida in omne flagitium præceps ruit, pudoreque obruto, nihil non licere credidit impune matrem qui necaſſet.

Quo & anno LVGDVNVM in Galliis colonia celebris unius noctis incendio periit, & inter magnam urbem, nullamque vix horarum aliquot ſpatium fuit: ita ſunt & Urbibus repentinæ mortes, & fœlicitatem adverſitas rumpit: Quæ tamen Vrbs mox in plano poſita venit ad poſteros, & clariſſimos amnes complexa, quod habitetur laxius, debet incendio. *Lugduni incendiũ.*

Anno Chriſti 64. Prima perſecutio, Neronis edicto Chriſtianos vexat. Orta occaſio ex Romæ incendio, quo ſex dies Urbs devaſtata. culpam conferebat in Principem (id patricidæ ſupererat ut & patriam perderet) quam amoliturus Chriſtianos ſubſtituit, acerbiſq; ſuppliciis laceravit ad inimicorum miſerationem. Poſt late in incendii ruinis Domum inſtar Urbis extruxit, in qua novo luxu gemmæ & marmora ſuperata, & per agros ſtagna, amnes, & fontes natura vilis pretioſam vicit. *Chriſtianorũ perſecutio prima.*

Annus ſequens magnam graſſandi ſævitiæ Principis obtulit ſegetem, detecta Piſonis nobiliſſimi Juvenis conjuratione; cujus ultio præclariſſima lumina Romæ extinxit. In quibus Seneca & Lucanus; ille moderator ſtudiorum Neronis, hic ſocius, rapti hoc turbine; Nepos & Patruus, digniſſimi qui ultra ſeculum diem propagarent, ſi literis & bonis artibus ſenectus proſtaret. Dubitarunt poſteri, ubi gravius peccaverit Nero, in Matre, an in Præceptore; *Seneca. Lucan.*

ceptore; sane Matri ortum & regnum debuit, quibus corruptus est; debuit Senecæ, quibus se accommodans, probus esset.

Octavia. Post tot cædes, levius est referre Octaviam, quæ Palatio dudum pulsa, quia morum innocentia mariti turpitudinem illuminabat postea inductu Poppææ per Anicetum postulata stupri, pudicissima matronarum, pœnas dedit alienæ libidinis, quasi apud Neronem delictum esset, pudorem colere. Nec Poppææ ab humana Vipera securius fuit; nam prægnans ab irato calce uterum percussa, cum fætu extincta est; ne quod scelus teterrimo Monstro intentatum esset, dum fratrem, matrem, uxores, & prolem crudeliter necat. *Poppæa.* Erat Poppæa formæ specie & voluptatum usu spectabilis: quæ ab Othone conjuge Neroni tradita, Meretriciis artibus perdito grata, gravissimorumque criminum consors, dignum vita exitum habuit, ab eo cæsa per quem deliquerat.

Petronius arbiter. Nero tamen aliquando justus, qui novus Phalaris tauro suo Peryllum inclusit, hoc est, qui Petronium Arbitrum eruditi luxus ganeonem ad mortem impulit. Constat eum libidinum Principis fuisse arbitrum, & mandasse scripto quorum pars fuerat Scripsit res Nerone dignas, at ingenio Scipione digno. Pudet præclarum artificem vili materia deturpatum: morum intererat, si nunquam scripsisset, elegantiæ Latinæ, si aliud.

Judaicum bellum. Eodem anno, Judæi præfectorum avaritia & crudelitate vexati, à Romanis tandem deficiunt. Felicis & Albini rapinis exhausti, Sestii Flori contemptu & sævitia provocati, tota Judæâ & Galilæâ Romanos perimunt, incenduntque fulmen quo conflagrabunt. Vespasianus eximius bello Dux, & Britannica laurea florens

rens, in eos mittitur: Galilæa multa Judæorum cæde expugnatur, agri & amnes incolarum exundant sanguine; arx Jorapata expugnatur, Josepho propugnatore in posteritatis curam servato; prorogatumque à Vespasiano Jerosolymæ tempus, ut se internis cædibus perderet, munusque hostium occuparet.

Anno Christi 67. Petrus & Paulus, excellissima Orbis capita, eadem die Romæ pro fide Domini subeunt mortem. *Petri Martyrium.* Petrus quidem post Simonem Magnum oratione, telo potentissimo, in Theatro victum; Cruci affixus est, ad ipsius votum inversæ: seu ut patientiam spectaculo cœli armaret, sive Crucem quasi Dei thronum non auderet rectam inscendere. Successit Linus in primaria Mundi sede, habiturus in ea coævos Orbi successores. Paulus capite *Et Pauli.* plexus est, clarus victoriis de Idolatria fere ubique gentium reportatis; cujus in contracto corpore Dei capax animus, mundo sublimior, jam olim cæli receptus adytis, uno ictu debuit in locum migrare, cujus erat hospes. Terra hausit sanguinem, fontesque reddidit: quasi lacrymis prosequuta jacturam, vel ostensura Martyrum sanguinem fontes esse, in Ecclesia nunquam exsiccandos.

Anno Christi 68. Humani generis apostema *Neronis mors.* Nero sepse confodit; nec enim dignior toto Imperio: morientis manum exoleti juverunt, Epaphroditus & Sporus, iisdem pœnæ sociis qui fuissent scelerum. Victima Orbi debita, quem omni flagitiorum genere inquinaverat: Auriga, Comœdus, Leno, Adulter, Impudicus, & postremo vitæ actu Gladiator, nullum alium parem præter se nactus. In eo Augusti familia ut in scopulo passa est naufragium.

Nec

Seneca. Nec hujus monstri tempora præclaris defuerunt ingeniis. In quibus jam dictus Annæus Seneca Rhetoris filius, fœcunditate admirabili præditus, Philosopho-Rhetor, stylum miris instruxit argutiis, Philosophiam Eloquentia condiens; una tamen ubertate peccans, nec in se castigans, quod emendabat in aliis. Lusit etiam versibus sublime ingenium & amœnam Philosophiam in Theatrum mittens, ereptum Græcis Sophoclem suis exhibuit, majestatem Romanam sensibus Tragicis assecutus.

Lucan. Lucanus Senecæ ex fratre nepos, tam forti animo quam ingenio, sensus republica dignos in versus contulit. Exscribit Pharsalia fervidam indolem summorum capacem, & si ætate maturuisset, vel summis majorem. Sane quæ peccavit vel condonanda ætati; nam anno 27. vitam clausit: vel eo etiam amanda; adeo pulchra sunt, ingeniosa, & quo aberrant delectabilia.

Persius. Persius alia laude traditus posteritati, Neronis vitia descripsit in Satyris, caligine lucis involutus. nam quasi Solem pingas in tenebris, noctem offusam limatissimi judicii radiis discutit: & ipse fato præclararum rerum, cito vita raptus, anno nimirum 29. Longe plures egit Silius Italicus, bello Punico quam Consulatu clarior, qui opibus & dignitatibus Musas præoptavit, gnarus literarum dotem esse immortalitatem.

Epictetus. Sed fortasse omnium præclarissimus Epictetus, qui servus Epaphroditi Neronis liberti, in aula voluptatibus corruptissima, magister fuit libertatis & temperantiæ. Dicas Imperatorem orbis Epictetum, Neronem mancipium; irrisum esse summo fastigio, cum serviret dignus, imperaret indignus, nullum-que

que esse malum, quin aliqua boni gutta condiatur.

Anno Christi 69. Passus est Orbis quatuor Principes. Neronem ad mortem impulerat Galba adventans, & in Hispania dictus imperator, ætate prope decrepita: Cui satis fuit meruisse Imperium; nec enim iis artibus gessit quibus meruerat; obnoxius amicorum regimini, auctoritate Principis obvelantium cupiditates. Statim placuit, statim displicuit; sexto mense interemptus ab Othone, cum Pisone quem adoptaverat; dignus Imperio, nisi imperasset: adeo discrepant eventa consiliis. *Galba.*

Salvius Otho degustavit, non gessit Imperium, morte generosa turpitudinem vitæ emendans, Poppæa conjux, & Neroni familiaris neutri placuerat sine vitiis, quibus fretus, corrupto promissis milite, & Galba sublato 95. dies imperavit nam Vitellius à legionibus Germanicis Imperator dictus, ab ipso bis victus novissimè vicit. Otho vel Imperii desperatione vel tædio, cum ad repetendam pugnam urgerent milites, maluit, purpuram suo damno ponere, quam retinere alieno; eoque animo ferro incubuit. Sed desperatio abiecti animi est non erecti, & fortitudo tam patientiam præstat quam audentiam. *Otho.*

Aulus Vitellius idem Princeps fuit qui privatus, vitia docuit quæ didicerat: gulæ profundæ, luxuriosissimæ voracitatis, & crudelitatis magister. Octo menses bacchatus in Imperio: donec à Ducibus Vespasiani Romæ victus, & instar spurcissimi nebulonis productus in medium, omni contumelia lacessitus à plebe, in Gemonias tractus, excarnificatus interiit. Sed publica propemodum ruina: nam dum pro abdomine contendit pugnaciter, *Vitellius.*

citer, Cremona cum suorum clade eversa funditus; in Urbe fœda prælia, cæsa 50. hominum millia; Sabinus Vespasiani frater interemptus; & Capitolium tam religione tutum quàm munimentis, furore Vitelli conflagravit. Ita nihil propius factum, quam ut ab ignavissimo homine caput Orbis civitas perderetur.

Vespasianus. Interim Flavius Vespasianus Imperator dictus à militibus Syriacis & Pannoniis, honoris cupidis, ut quem singuli summum assequi non possent, saltem conferrent, cùm cunctanter suscepit Imperium, fortiter gessit. Ab Augusto primus veterem Romani nominis gloriam revocans; natales obscuros militari laude illuminans, in Britannia celebris, ubi tricies cum hoste conflixit; inde in Africam, post in Judæam translatus: ubique dignus Imperio, vel in ipso Neronis comitatu, mox Othone, Vitellio, Antonio primo, Cereali, Julio Sabino, patriam discerpentibus; amicis cogentibus Imperatorem se dedit, suscepitque nutantem Rempublicam, & servavit ad annos decem.

Jerosolymitana clades. Anno Christi 70 Judæi meritissimas à Christi morte pœnas exsolverunt. Jerusalem caput impietatis, post internas cædes, abominabilem famem qua ipsa mortales in alimenta cesserunt, à Tito Vespasiani filio quarto, obsidionis mense expugnata non simul; sed ut vinceretur sæpiùs, & everteretur funditùs, primo capta inferior Vrbs, post biduò Templum, quod invito Tito incensum; tandem Urbs superior, omniaque abolita ferro & flammis. Perierunt in obsidione Judæorum undecies centena millia, captivorum 97. millia abducti; tota in Imperio deleta gens pervicacissima; ut fatente victore, Numen ipsum grassaretur in victos. Expungenda civitas quæ Christum Regem abnuisset,

nuisset, & suo inundanda sanguine, quæ fudisset innoxium.

Anno Christi 79. Vespasianus constitutâ in Imperio Pace, cui primus omnium Templum posuerat, diem obiit, vir Imperatoriis, si avaritiam demas, virtutibus clarus; frugalitate, modestia morum & temperantia quæ veræ sunt sumptuariæ leges, luxum Urbis effrænem aliquatenus inhibens. Persanavit Imperium concussum bellis civilibus; & quod infrequens est, pacem coluit homo militaris. *Vespasiani mors.*

Titus filius successit in Imperio, quod rarissimum, emendationem morum assequutus: nam qui privatus *Nero* audiebat, princeps ita superavit Augustum, ut humani generis Amor dictus sit: liberalitate summus, ut vox illa, *Amici diem perdidi*, satis insinuat, quasi jactura Principum sit, non perdere, sed servare. Duobus annis imperavit; adeo quæ eximia, rara sunt & caduca; in successore nactus votum Augusti, ut & eo nomine desideraretur. *Titus.*

Eodem Anno 79. Vesuvius Campaniæ mons primùm exarsit, flammam ejectans & cineres, impetu tanto, ut in Africam & Ægyptum cinis pervenerit. Herculanum & Pompeii penitus obruti: ingens mortalium vis oppressa, in quibus Plinius senior, jacturæ tantæ non modica pars, vir omnibus literis ingenio par, non naturam modò sed Doctrinam omnem complexus libris; qui ne quid nesciret, scrutans incendium, flammis raptus est vel consecratus. incendium identidem prorupit in posterum, in amœnissima Orbis regione: vel ad gentis ne peccaret obstinatius, medicinam: vel ad Providentiæ regimen, ne una regio sine mixtura mali fœlix esset. *Vesuvius.* *Plinius.*

Anno Christi 81. Domitianus Titi frater na- *Domitianus.*

tura non moribus, suscepit Imperium; vitia virtutum specie primum obvelans, mox detracta persona libidine, avaritia, & crudelitate suppar Neroni. Nec sago quam toga melior, à Decebalo Dacorum Rege victus, empta pace Romæ de ignavia sua triumphavit. Profuit tamen Reipublicæ literariæ, quod Poesin vel amarit vel non oderit: nam ex Agonibus Capitolinis, unde ex æmulatione & præmio Poetæ fierent, quasi ex ludo præclarissimus evasit

Statius. Statius: vere entheus, & Musurum œstro perculsus, cujus silvas Parnassi laureta dixeris; &

Martialis Martialis Epigrammatum laudabilis scriptor,

Juvenalis si castior; quamvis de Roma Domitiani nihil nisi turpe esset quod scriberet & Juvenalis, non donis Principis, sed inquinatissimis incensus moribus, Satyras scripsit, quæ steterunt exilio: adeo vitium turpe est vel amanti: deflexit ab Horatio Juvenalis, & cothurno soccum mutavit.

Quintilianus. Nec eloquentia Poesin destituit; in Quintiliano scholastica duntaxat, à Rostris & Curia declamatiunculis ut remis addicta. Laus tamen magna Quintiliani, quod Romanis non modo ab innocentia morum, sed etiam styli prolapsis in vitia: perspicax ipse & Ciceronem anteposuit Senecæ, & declamavit, sin minus ausus in morum vitia, in styli peccata.

Apollonius. Et Philosophiæ cultores fuerunt; in quibus Musonius probitate morum doctrinam eximiam illustravit: & Apollonius Thyaneus Philosophiæ decus in speciem, revera probrum & catharma; qui turpissimam artem edoctus à Dæmone, præstigiator insignis, pro Deo habitus, ut haberet Orcus quem Christo opponeret, morte tandem patratis digna prodigiis excessit,

perem-

peremptus à Dæmone. Et Josephus Vespasiano gratissimus, studiis scriptaque Historia Judæis suis famam comparabat: vir utriusque Minervæ: sed ut bello infœlix, sic scripto insincerus, emendationis materiam reliquit posteris. *Joseph.*

Quin & militaris ars sub ignavissimo Principe per Julium Agricolam inclaruit: qui Britanniam abs se domitam classe circumvectus, primus Romanorum Insulam reperit, & Orcades Insulas ignotas hactenus detexit subegitque: veneno postea interceptus per Domitianum, cui alienæ virtutes vitiorum erant alimenta, vitam tamen non potuit, Tyrannus eripere, quam Taciti generi scriptis adeptus est: adeo quidpiam ferro Imperantium potentius est. *Agricola.*

Anno Christi 92. Ne cui innoxius Domitianus esset edicto & ferro persequutus est Christianos: in quibus Joannes Christo ille charissimus, senexque purissimus è dolio ferventis olei illæsus & integer, relegatus in Pathmum; qua in solitudine arcanorum cœlestium particeps Apocalypsim scripsit, hoc est, Ecclesiæ pugnas & triumphos, in posterorum pro moribus variis spem aut metum. Is sub Nerva rediens Ephesum, scriptoque ad asserendam divinitatem Christi Evangelio: dein sub Trajano, Christi anno & suo 99. postremus & unus Apostolorum sicca morte functus est. Non Alexandri quidem Hephestion sed Jesu amicitia celebris; cujus matri suffectus adoptitius, supereminuit omne fastigium, Christi frater, Mariæ filius. *Joann. Evang.*

Eodem anno Flavius Clemens Domitiani patruelis, & in Consulatu collega, objecto Christianismi crimine, occidit: & Flavia Domitilla ejusdem sceleris, hoc est laudis conscia re- *Clemens et Flavia.*

legata. Nam præclarissimis capitibus pro Christo mori omni Imperio fuit antiquius, placuitque Purpura quæ suo imbuta sanguine obsolesceret nunquam.

Domitianus. Tandem post tot cædes, Domitianus à suis, cubiculario & Domitià uxore consciis, confoditur in Palatio, anno imperii 15. Fratricida, suorum peremptor, lues grassans in Curia, ne muscarum quidem in solitudine patiens, Credo homines pro muscis habuit, quos nullo delectu passim interemit.

Nerva. Anno Christi 96. Nerva Cocceius jam extremâ ætate apud Sequanos Imperator dictus, cùm à senio & morum indulgentia cuique vel improbo esset obnoxius, nec Aula mutato Principe mutaretur, vidit prudentissimus senex quanta moles esset Imperium, & adoptavit Trajanum, dixitque Cæsarem hoc uno verbo de Orbe terrarum optimè meritus. Vivus prodesse non potuit, profuit mortuus: nam statim post annum vertentem obiit, securus sui, securus Imperii in Trajano.

Trajanus. Trajanus Hispanus, Nervæque extraneus, Coloniæ Agrippinæ suscepit Imperium, Anno Christi 98. tam gratus Senatui bonisque omnibus, ita comitate potentiam mitigans, uno verbo, sic à Domitiano diversus, ut unus Principum nomine Optimi insignitus, nemine præter Christianos affecto injuria, privati temperantia, Principisque magnanimitate; vivus nomen suum in Romanorum animis consecraverit.

Plinii panegyricus. Anno Christi 101. Plinius Consul celeberrimum illum Panegyricum Trajano absenti in Senatu dicit, immortale tam Consulis quam Principis monumentum, ut boni principis sic Oratoris optimi exemplar, ubi dignum argu-

mento

mento ingenium vel supra ipsum eminuit. Vincebat interea Decebalum Trajanus, non sine sanguine, Istrumque primus conjunxit prodigiosâ lapidum mole; post Romam redux Columnam illam excitavit, rebus suis mira arte inscriptam, Colosso parem, variasque condidit Bibliothecas: gnarus opera manuum ruinæ obnoxia, ingeniorum partus æternos. Deinde gloriæ flagrantior à Septentrione in Orientem conversus quærens bella quæ gereret, subegit Armeniam, Parthos Tigri submotos Ctesiphonte spoliavit & Seleuciâ; mari rubro classem immisit, quæ de Indis referret spolia, longeque toto victor Oriente, se Romanum prædicabat Alexandrum, mox ipsius fatum subiturus. *Trajanus.*

Verum tot præclara crudelitate in Christianos fœdavit, à quibus victus est. Præclari pugiles in hoc certamine triumpharunt; Simeon ætatis anno 120 par tormentis Crucis: Ignatius Antiochenus, bestiarum quibus objectus est cupidior, quam gloriæ Trajanus: Eustachius Perilli supplicio redditus, Onesimus, aliique: æterna tam boni Principis opprobria: adeò bonum præterquam à Christo nullum sincerum est. *Christiani sub Traiano.*

Nec Trajanus pœnas in Orcum distulit: nam anno Christi 115. Antiochiæ, cujus Præsulem occiderat, terræ motu tanto concussus est, ut metu propemodum interierit; servatus tamen ab ignoto quodam per fenestram Palatii, ut malo vel bono resipiscere disceret: [illegible]nis vis magna mortalium ex omni gente [illegible]um Pedone Consule oppressa est: unde Urbs una calamitas Orbis. Dicas Antiochiam orbam Ignatio, quasi detracto fulcro in præceps ruisse. *Antiochiæ terræ motus.*

Trajani mors. Et altero post anno Selinunte in Cilicia aqua intercute & apoplexia Trajanus obiit: cum tot ærumnas suas vidisset irritas: nam rebellarunt subactæ Provinciæ, Parthi Regem impositum depulerunt, Judæi in Palæstina & Cypro ad quadringenta sexaginta hominum millia effe-*Agareni.* rata rabie peremerunt, & ipse fulminibus portentisque ab Agarenis quos impetebat repulsus, pœnam ambitioso capiti acerbissimam passus est, cum nihil ex tot periculis præter unam mortem reliquum vel Reipublicæ vel sibi faceret, Romam cinis delatus, ingenti pompa triumphavit: hoc est Mors ipsa de mundi gloria triumphum egit.

Plutarchus. Dion. Prusæus. Plinius. Suetonius. L. Florus Tacitus. Vir tamen militaris, disciplinas promovit, tam scriptoribus quam Tribunis gratus: cum per eos gesta per illos traderet posteritati: In iis principes Plutarchus Chæronensis, literaturæ omnis fundus uberrimus, tam alienis exemplis quam præceptis suis morum institutor: Dion Prusæus sive Chrysostomus Græcæ facundiæ specimem ingens: in Latinis Plinius Tullii admirator potius quam æmulator, dignus ipse quem non laudes modo sed æmuleris: Suetonius accuratus minimorum scriptor, nullo ornatu: L. Florus styli compendiosa pictura res Romanas illuminans, à brevitate quod difficillimum depulsis tenebris, & omnium instar Cornelius Tacitus, sententiarum pondere succoque sensuum commendatissimus, politicæ rei vulgo magister, cum in eo legas plura quæ fugias, vix quod æmuleris.

Adrianus. An. Chr. 117. Adrianus ex consobrina Trajani genitus, vel ipsius testamento, vel Plotinæ artibus Imperium adiit, ac statim vel Antecessoris invidia, vel belli odio, vel ad securitatem, omnes trans Euphraté gentes victas à Trajano

suis

ſuis legibus juribuſq; reliquit, ut cum arte bellica eminere non poſſet, pacis præpoſtero ſtudio emineret; luſtravit provincias Imperii Romani, Præſidum ruinas qua poſſet ſarciens, gnarus eſſe Principis, beneficiis fovere quos regeret tanto labore, ut ad frugalitatis exemplum incederet pedibus: in Britannia murum ad 80. paſſuum millia erexit, imbecillitatem faſſus: cum veteribus militum animi pro muro eſſent. In Ægypto urbem Antinoem condidit, juvenis Antinoi monimentum an monumentum, ut vitam rependeret quam adoleſcens ad ſervandum Principem ultro profuderat: ſed male rependitur, quod ereptum ſemel reddi nequit.

Judæi domiti. In Palæſtina graviſſimo bello Judæos contrivit, cum everſa Jeroſolyma Æliam Capitolinam adjuncto ſimulachro Jovis erexiſſet: rebellantem poſtea gentem, duce quodam Barchocabo, cæſis quingentis octoginta eorum millibus, aliiſque pluribus fame & igne perditis vicit tandem: at magna ſuorum jactura, cum hoſtibus furor & deſperatio pro armis forent. Interdictus patria Judæus, quam nec adire vel ad flendum poſſet, ut & ſola miſerorum voluptas eriperetur.

Dionyſius Areopagita. Hæc Merito in Palæſtina: at immerito Chriſtiani toto Orbe vexati, in quibus Dionyſius ille Areopagita Galliarum Apoſtolus, cum vitam ad 210. annos produxiſſet. Athleta nobilis, coronam Martyrio reportavit, ſuique triumphi currus & ferculum, truncatum caput trophæũ mortis longius detulit. Fœlicius obiẽs quam Tyrannus ſuus Adrianus, qui 22. Imperii anno, vitæ 71. acerbiſſimis confectus doloribus, cum mortem quam antea per Antinoũ & præſtigias Dæmonũ fugerat, ardentiſſime quæreret, tandẽ invenit, fame et inedia ſemet perimendo, *Adrianus.*

gnarus in paucis virtutum ſpecie velare vitia, at crudelitate per Juſtitiæ Larvam emergente; Doctrinæ famam ſic ambiens, ut doctiſſimum quemque irrideret, plurium more, contendentium eminere unâ aliorum obtrectatione; Magiâ infamis, à qua æger non adeo vitam impetravit, ut neç mortem ipſam.

Ptolomæus & alii. Literis clari hoc tempore Ptolomæus Alexandrinus, Aſtronomicæ ſcientiæ decus & regula; Phlegon libertus Adriani benè de Hiſtoria meritus per Olympiadum calculum: Arrianus Nicomedienſis in Alexandri rebus nactus monimentum: A. Gellius è noctibus Atticis lucem quærens. Sed & hominum retrimenta Hæretici, Baſilides, Carpocras, Marcion, & portentum humani generis Gnoſticorum turba: jam Orco novum Tyrannorum genus in Eccleſiam Chriſti intentante.

Anno Chriſti 138. Adriano ſucceſſit Antoninus Pius, cognomine ſupra Africanos ipſos præoptando; quod meruit pietate; ſive in Adrianum, cujus & mortem quantùm licuit diſtulit, & mole Adriani in ſepulchrum erectâ poſterorum vitæ conſignavit; ſive in Senatores, quos ſævitiæ Auguſti ſubtraxit; ſive potiùs in Humanum genus, quod amore & beneficiis complexus eſt univerſum.

Antoninus Pius. Ad annos 23. non tam Imperio præfuit quam profuit, ab Italia nunquam, vix Româ profectus, adeo contrariam Adriano vitam inibat, ſeditiones & barbaros autoritate virtutum non armis compeſcens. Sanè hoc virtutum clypeo non paucos repulit quippe Pharaſmanes Iberiæ Rex quæ abſenti negaverat, præſenti conceſſit. Vologeſes Parthus occupatam Armeniam lectis Auguſti literis pudori impar dimiſit: Indique & Hircani hoc eſt ipſa barbaries

baries non alium arbitrum controversiarum legerunt: adeò pax potentior bello, ubi summa auctoritas in virtute summa innititur. Febri Antoninus obiit, ætatis anno 70. verè Civicâ dignus, nisi Deorum studiosior passus esset Christianos plecti: in quibus Romani Præsules Telesphorus & Hyginus suo sanguine Ecclesiam constabilierunt.

In literatis Galenus Pergamenus, Medicinæ ab Hippocrate alterum numen; Maximus Tyrius è Schola Platonis Rhetor philosophus: Ælianus hominum & animalium complexus singula; Justinus Trogi Pompeii Historiarum venenum suave, quas in epitomem contractas perdidit universas: Diogenes Laertius, Philosophiæ non dogmata scribens, sed exempla: & Sextus Chæronensis, Plutarcho avunculo doctrina suppar non fœlicitate, nullo monumento præter inanem famam superstite; aliique quorum corpora & ingenia alebat unius Principis amor & liberalitas. *Galenus, & alii.* *Justinus.*

Anno Christi 161. M. Aurelius Antoninus Philosophus, & L. Verus adoptati olim à Pio susceperunt Imperium, gesseruntque concordi animo, quamvis diversissimis moribus. Aurelius Faustina Pii filia in uxorem ducta, Stoicam Philosophiam non secta modò sed vita professus, verè Philosophi nomen integritate morum implevit. At Verus Æli filius, jam ab Adriano ad Imperium destinati, luxu & libidine diffluens, mancipium erat voluptatis; ut in uno Palatio virtus & vitium hospitarentur. Tamen in rebus publicis accommodavit se Verus Aurelio, statimque turbante Vologese missus ad Parthicum bellum, ut Martis periculis purgaret Venerem. Sed consilium Aurelii fefellit eventus: bellum per Cassium *M. Aurelius.* *L. Verus.*

Legatum quinquennio gestum prospere quidem: cum Parthus submotus Armenia, captisque ad Tigrim regiis urbibus, ad petendam pacem adactus sit, sed Lucii nulla emendatione, qui in Syria terrarum voluptuosissima considens, palam obiens quæ Romæ clanculum, rediit inde libidinibus corruptior, tenaciorque consuetudinis pravæ; adeo Animus mutatione cœli non curatur.

Marcomannicum bellum. Parthico Marcomannicum bellum successit, magnis copiis apparatum, majoribusque periculis gestum: Nam à Pannonia dum in Vrbem Lucius redit, correptus apoplexia, nono Imperii anno, voluptates cum vita conclusit: & ipse Aurelius dum Marcomannis victis pugnat in Quados, ab iis interclusus, siti & calore cum exercitu periturus, ultimam naufragii tabulam apprehendens, legionem Christianam quæ militabat in castris appellare passus est Deum suum: nec frustra; cum repente cœlum diffluens imbribus & coruscans fulminibus, iis perculsos Barbaros dissiparet, illis Romanos potos reficeret, quasi Deus mare Rubrum renovarit nubibus, quæ servarent suos, perderent hostes. Legio dicta FULMINATRIX, nam tam Quados quam infirmam Deorum colluviem fulminavit.

Christiani vexati Male tamen Aurelius de Christianis meritus, quos ante insequebatur sævissime; in quibus Pius, Anicetus, & Soter Romani Pontifices; Justinus ex Philosopho Christi assertor, geminaque Apologia clarus; Polycarpus Smyrnensis Præsul, flammis illibatus, quas & fuso restinxit sanguine septemque nati Felicitatis, partu fœcundissimo enixæ, cœlo quos ferrũ necabat. Recruduitque post Marcomannicum bellum sævitia; Philosophis, penes quos Aurelius, Christi-

Christianas virtutes quibus suæ larvam deponerent insectantibus, Tunc clara Lugdunum cœlo Aulicos peperit; in pluribus, Photinum Præsulem senectutis ornatum, & Blandinam in ancillæ corpore regio animo, ea tolerantem quæ Romanam fortitudinem vincerent; Deo per servam & fœminam vires & splendorem tanti Imperii triumphante.

Nec orbi Christianos mactanti pœnæ defuerunt; nam præter bella quibus attritus est, terræ motus quibus est concussus, famem qua oppressus, inundationes amnium quibus mersus; tam atrox pestis grassata est, Babylone in reliquas terras propagata, ut facile Deum plectentem agnoscas. Sed & Principi foris nulla securitas, quem Marcomannico bello expeditum evocavit Oriens, rebellante Cassio, & ab ipso victo pugnantem in Sarmatia mors excepit; tam infœlicem domi quã foris, quippe qui conjugis projectam impudicitiam Socratico animo tolerasset, Commodumque ab ea natum vivam matris effigiem, eo prolapsum sceleris nosset, ut Patri per Medicos mortem offerret, quam oblatam, vel à Medicis, quorum erat repellere, vel à filio cui vitam dederat tam æquo excepit animo, quasi à necessitate sola immissam: anno Imperii 19. vitæ 58. virium etiam quam ævi validior: vir integritate morum, præter superstitionem, nulli secundus, suis ipse Philosophis Sanctior, Romanis tamen infœlicissimus ob assiduas calamitates. Max in Constantino spectabit Orbis quantum intersit Philosophum inter & Christianum & aliunde quam ab inani sapientia fœlicitatem regni arcessendam. *Calamitates publicæ.*

Famâ tunc illustres Hermogenes Rhetor, Herodes Atticus, & Athenæus; Priorum no- *Athe. Tus.*

men, hujus etiam scripta veritate omni condita, doctis celebrantur; Philostratus Lemnius, eruditus Sophista, Apollonii gestis, hoc est mendaciis, & fuco celebris; Apuleius Afer, Philosophico pallio Magiam obvelans, impuritatem mentis salebroso stylo aperuit. Et circa hæc tempora Lucianus, qui ex Christiano Atheus tam bene falsorum Numinum, quam male veri derisor, præclarissimum ingenium scommatis & satyris maledicentissimus hominum contaminavit.

Philostratus. *Apuleius.* *Lucianus.*

Commodus. Anno Christi 180 Commodus Aurelii filius, vel ut plures volunt gladiatoris, Caligulam & Neronem Imparator dictus, excitavit. Publicarum rerum cura in Perennem ac deinceps in Cleandrum rejecta, quasi graviore humeris suis sarcina, cum exoletis & meretricibus in Palatio, cum gladiatoribus & bestiariis in arena, omni turpitudine dehonestatus, crudelissimus etiam in clarissimos quosque Senatorum, Herculis personam induens, pluresque clava mactans, Patris virtutes spurcissimis vitiis expunxit: adeo difficilius est filium probum gignere, quam eligere; fœlicibus ab usque Trajano adoptionibus, infœlicissima in Marco sobole. Hæc pestis grassata est annos propemodum 13 donec ab Narcisso Athleta in palæstra extincta; cum jam Sororem, affines, & voluptatum usu charissimos peremisset: nam apud hæc monstra, nec naturæ nec scelerum affinitas tuta est.

Pertinax. Anno Christi 193. Jam ad casum prolabens Imperium, in plura divisum capita, vix uno nixum est. A nece Commodi Helvius Pertinax è Grammatico miles, è milite ad Præfecturam Urbis evectus à Senatu jam sexagenarius Imperator dictus est. Sed statim post mensem

sem alterum à Prætorianis antiquos Principis mores minus ferentibus, novo facinore interemptus est: dignus ævo meliore, cui Romanæ virtutes placerent.

Inde milites vænale Imperium Didio Juliano togæ quam sagi artibus clariori commercio turpi addixerunt. Sed faciliùs capessitur imperium quam tenetur; aversante tam indignum Principem populo, multisque cædibus in foro patratis, cum jam Severus adventaret, nec retinere Julianus purpuram posset, nec vellet deponere, à Senatu capitis damnatus, eo truncatus est, secundo mense quo imperaverat: Nundinator infœlix, qui mercem emerat, qua periret. *Did. Iulianus.*

Nec ideo in uno quievit Imperium, quod Severus in Illyrico, Albinus in Britannia, Niger in Syria patebantur, non diu tamen, cùm Severi celeritas Romam occuparet, fraus Albinum vinceret, aperta vis Nigrum. Quippe is Juliano perempto jam Romæ dominus, ne contra geminos pugnaret, more gladiatorum dividens: Albinum Cæsarem dicit. Nigrum hostem, variisque præliis fractum, tametsi fortissimum, tandem capit, necatque. Byzantium appendix victoriæ, quæ obsessa triennio & expugnata, in vicem abiit: post humanarum rerum ludibrio caput futura Orbis, quo expungebatur. Inde Severus consortis impatiens in Albinum vertit, & ad Lugdunum Nigri fortitudine pugnantem & fato captum occidit; Lugdunum florentissima Colonia vastata igne & cædibus; adeo miserum stetisse à victi partibus. *Severus.*

Tum iterum petitus Oriens, Parthisque fractis, ob Christianum militem coronam in donativo recusantem, ut rerum ingentium parva *Christiani passi.*

exordia,

exordia, acerbissima in Christianum nomen crudelitate sævitum: inter plures Irenæus Lugdunum missus à Polycarpo, tam virtutum dives quam doctrinæ, vitam sub gladio fortissime posuit. Sævitiæ causa Plautianus, Afer ortu & crudelitate, socer Bassiani, & Imperator Imperatoris, opum supra cupiditatem plenus: at mox Deo vindice abs genero suo interfectus est, obstupescente Imperio tam repente Nihil qui erat omnia!

Irenæus

Severus

Obiit Severus Imperii anno 18. quem cruore maceratum dicas, tantum effudit: agebat in Britannica expeditione, ubi animi mœrore contabuit, ob natorum hostile dissidium, securum tamen reliquit Imperium, cujus limites tuerentur legiones duæ supra triginta. Sed Christiana Religio in Sarmentitiis & Semiaxiis tutior, quæ cladibus suis ferax, de ipso Imperio triumphabit.

Clemens Alexandrinus.

Sub Severo, Clemens Alexandrinus, summæ & Christianæ eruditionis, miris Stromatibus literatum orbem vestiebat, Tertul. animo, ingenio, stiloque Afer & igneus, nimiæ austeritatis, qua præceps raptus in Montani hæresim lapsus est, an resipuerit incertum, ne summa ingenia vanitas efferat, quibus casus sæpe in censu est. Melius desiit Minutius Felix ex insigni causidico Christi assertor. Tunc & Papinianus Juris consultorum scientissimus, Alexander Aphrodiseus qui primus Aristoteli lucem impertiit, aliique in ea temporum acerbitate, quasi nives sub Ætnæ incendiis viguerunt.

Caracalla.

Anno Christi 211. Antonius Bassianus, Caracalla dictus à vestis genere, cum Geta fratre Imperio potitur; at statim solus, interempto fratre in matris gremio, ipsaque postmodum in uxorem

rem ducta; adeo proclivis in extrema scelera casus est. Nihil patris præter crudelitatem imitatus, viginti mortalium millia qui fratri faverant interemit; in quibus Papinianus oraculum Themidis, cum excusare fratricidium nollet, de medio raptus illud auxit. Regibus passim & fidem fregit & gulam, ac Parthicæ laureæ cupidus in Artabanum nuptiarum specie deceptum movit; sed transito Euphrate, astu Macrini Præfecti Prætorio, a milite cæsus est; anno ætat. s 29. suos inter milites, quibus sibi ut licerent omnia, donabat omnia: ita scelus sceleri semper intutum est.

Id anno Christi 217. quo Opilius Macrinus, gente Maurus, ad Imperium gerendum sponte coactus est, filiumque Diadumenum Antoninum dixit & Cæsarem. Sed quis credat virum militarem à mulierculis pulsum Imperio? Mæsa Iuliæ á Macrino peremptæ soror, cui filiæ erant Semiamira & Mammæa, milites auro expugnat, & Bassianum Varium vix adolescentulum, Semiamiræ filium, & ut volebat credi Caracallæ, Antonium dictum imperatorem appellat. Macrinus à militibus proditus, ac pugna victus, cæsus est cum filio, nihil ex paterna claritate præter immeritam mortem auferente. *Macrinus.*

Ita Heliogabalus à Sacerdotio solis sic dictus 15 iniens annum, ingenii Romanæ Reipublicæ probro, non auro modo sed per fœminam Barbaram imperat: Ipse ultimum humanitatis portentum, tribus annis per infamia quæque volutatus, prostibulo quovis corruptior, ne Assyriæ Sardanapalum Roma objiceret: tandem per milites confossus, in spurcissimum locum projectus est, inquinamentum Naturæ; simulque Mater flagitiosissima mulier; digna enimvero quæ id monstri pareret. *Heliogabalus.*

Vi-

Origines. Vigebat tunc maximè Origenes Alexandrinus, sublimis ingenii sed ancipitis; qui suorum temporum stupor, posteriorum error in pluribus; cupidissimus Martyrii adolescens, quod senex horruit; notior peccans quam pœnitens; novus Salomon, præter suæ salutis ambiguum; docuit summa ingenia magnis esse navigiis paria, quæ mergantur faciliùs quod magna sunt, nisi gubernaculo pareant.

Alexander. Anno Christi 222. Alexander Mammææ filius Heliogabali consobrinus & ab eo adoptatus, novâ rerum formâ gessit Imperium. In palatio justus, in castris severus, in pugna fortis, prioris monstri delevit infamiam; ut nullus Principum ad Naturæ leges magis accesserit. Togæ officia sic moderatus est; ut per Ulpianum aliosque Jurisconsultos legum justitia; per se, Judicum emineret; bonorum delectu, malorumque pœna. Et idem in castris non milites ducens; sed Quirites revocata vetere disciplina, victis in Oriente Persis, Afris in Mauritania, cùm se ad Germanicum bellum converteret, ut orbem totum per partes vinceret, à Germanis militibus una cum Matre ad Moguntiam interfectus est; vitæ anno 29. vere dignus Alexandri victoriis, si tam spargere didicisset quam legere; sed mater avaritiæ propior filium perdidit. Quid enim militi, à quo exigis omnia, nihil donas?

Persicum Regnū. Circa hæc tempora defecit in Artabano Arsacidarum ultimo Parthicum regnum, quod 400. annos perstiterat, magno Romanorum non terrore modò sed damno. Iterumque Persicum instauratum Artaxerxe Rege; quod Parthorum succedens odiis, Græcos & Italos malè mulctabit: Deo quasi familias ludente Imperia, & in sepulchris veterum nova suscitante.

Tunc

Tunc Dio Cassius Principi charus & fastis in- *Dio Cas-*
sertus, inauguravit literas trabea, Romanæ *sius.*
Græcus scriptor historiæ perquam accuratus;
quam tamen negligentia temporum perdidit,
dum studiosa brevitatis in Xiphilino, ignoran-
tiam fovet, & umbram amans corpus amittit.
Tunc & mira præstabat Gregorius ille Thauma *Grego-*
turgus, *Neo* Cæsareæ in Ponto Episcopus; cu- *rius.*
jus inter prodigia summum illud, qnod suos ci- *Thau-*
ves Ethnicos mutarit in Christianos; nisi mi- *matur-*
nus sit in animos hominum liberos, quam in *gus.*
rupes & maria dom nari.

Anno Christi 235. Maximinus Thrax, Cy- *Maxi-*
clops & Busiris dictus ob immanitatem, o *minus.*
mnium primus sine decreto Senatus, autoritate
militari purpuram induit. Ac statim direptis
Germanis, in Sarmatas movit; at cum Roma-
num sanguinem passim effunderet, odio o-
mnium in se collecto, æmulum sensit, quantũ-
vis imparem. Quippe in Africa Gordianus Se- *Gordia-*
nior octogenarius cum filio ad imperium invi- *nus Se-*
tus evehitur, sed fortuna quem promoverat de- *nior.*
stituente, filio à Mauris interfecto, ipse tanti
ævi vitam abrupit laqueo, eo solum Imperator,
ne sua morte decederet. At Senatus Gordiani
fautor, vel Maximino vel omnibus pereundum
censens, propositi constans, Pupienum & Bal-
dinum dicit Imperatores, hunc nobilitate cla-
rum, illum virtute, quibus Gordianus puer
majoris è filia nepos adjungitur, ut in trium
Principum autoritate, nobilitate & fortitu-
dine, conflaretur quodammodo unus è sin-
gulis. Inde Maximinus omisso bello Sarmatico,
quasi furens bellua properat Romam, futurus
materia cædis non causa; cum enim in via
obsedisset Apuilejam, militesque sæpius re-
pulsos haberet crudeliter, ab iis cum filio non
minoris

minoris superbiæ juvene interemptus est, vir regno indignus, quod sola immanitate teneri posse affirmabat.

Pupienus & Balbinus. Nec ideo Balbino & Pupieno firmum imperium, nam cùm primùm ob dissimilitudinem morum, discordia, dein contemptus mutuus, postremo militum odium Senatorios Principes indignantium exortum esset: data occasio Prætorianis interficiendi primum Pupieni, deinde & Balbini, superstite uno Gordiano militibus grato Ita autoribus sua placent, aliena displicent.

Gordianus Junior. Gordianus annorum sexdecim adolescens, sui spem eximiam excitavit statim, non implevit; Misitheum doctissimum virum delegit socerum; cujus consiliis regeretur, ac ipsius ductu Persas imminentes Italiæ trans Tigrim repulit præclara victoria. Ultra perrecturus; nisi extincto Philippi fraude Misitheo, ipse post ejusdem Philippi artibus spretus à milite, primum parte multatus Imperii, dein toto, post vita, juventutem egregiam calamitoso fato clausisset.

Gothi. Circa hæc tempora Gothorum nomen primum Romanis innotuit, mox origo tantarum cladium, nobilissimique ruina Imperii: ii incolebant regionem Scythiæ Europææ. Tanaim inter & pontum Euxinum, non longe à Danubio versus Occidentem, quam Getis adscribunt Geographi; unde postmodum instar Oceani fractis aggeribus Europam obruent.

Philippus. Anno Christi 244. Philippus Arabs, in præmium perempti Gordiani, quæ calamitas temporum erat, potitur Imperio: quo ad seculares Ludos instituendos magna belluarum ostentatione abusus; sexto potestatis anno, Decium Legatum in rebelles Pannonios mittens, mu-

cro-

cronem intendit quo peteretur; nam Decius à rebellibus dictus imperator, arma in eum convertens, victum acie cædit: filius duodennis, tanta austeritate ut nunquam riserit, Romæ perimitur. Dicas fortunæ rotam Romanum Imperium; vel Augustos ipsos victimas esse, ornatas tantum ut ferirentur. An Christũ Philippi noverint, certo nihil constat: sane nihil admodũ in eorum moribus Christum sapit; & hanc dotem placet illibatam esse Constantino.

Plotinus celebris Platonicus, & auditor Originis, Romæ tunc docebat, ingenti mortalium plausu. At longe melius Cyprianus, Carthagine, eloquentia prius clarissimus, vera Christi doctrina suos imbuebat. *Plotinus.*

Anno Christi 250. Decius è Pannonia ortus nihil prius habuit quam sævire in Christianos dira laniena, à qua præclarissimi quique sublati. Sed statim à Gothis in quos pugnabat oppressus, filio in conspectu perempto, vivus voragine haustus, nec cadaver ad sepulchrum dedit; instar fulminis tam cito evanescentis quam percellentis. *Decius.*

At ex immanitate natum posteritati miseriarum Asylum; cum Paulus Ægyptius adolescens fuga saluti consulens, in solitudines invias penetravit, captusque nova tranquillitate, primus omnium vitam Eremiticam exemplo instituit: tanto deinceps studio propagandam, ut in solitudine futura sit Civitas: cujus tamen incolæ soli essent, & in frequentia singuli Pauli. *Paulus Eremita.*

Eo & tempore Christi Ecclesia passa primum Schisma; dum in Cornelium legitimum Romæ Pontificem, Novatus Afer, qui jam contra Cyprianum in Africa schisma conflaverat, curat Novatianum creari Pseudopontificem; jam inde ambitu in res sacras irrepente. Sed mox de *Novatianus.*

tume-

tumescente procella Petri navis in anchoris stabit: cœli quippe machina corruet, inconcussa stante Ecclesia.

Gallus & Volusianus. Decio perempto Vibius Gallus cum Volusiano filio, pace cum Gothis inita, summum rerum conscendit apicem; à quo altero anno dejectus per Æmilium Æmilianum Pannoniæ Præfectum, cum undique Barbari in Romanum Imperium inveherentur. *Æmilianus.* Nec ideo Æmiliano Mauro genere fastigium secutus fuit; repente enim à militibus, Valeriani mores & nobilitatem suspicientibus cæsus est, quasi Parcarum forceps Imperium esset; aut Purpura foret stola Libitinæ.

Valerianus. Anno Christi 253. Aurelius Valerianus, antea Censor, ex illustri familia, cujus vita pro morum censura fuerat, quasi communi Orbis suffragio Imperio admotus est, primo quidem sibi constans, & prioris innocentiæ tenax, sed mox à Mago corruptus, & à Macriano Præfecto incensus, Christianos omni tormentorum genere excruciavit. Inter quæ Cyprianus ille Christi Rhetor, eximiè truncato capite peroravit, & Romæ Laurentius igne in craticula tostus. Porsennæ dexteram toto corpore repræsentavit.

Sed simul lues & gravissima bella orbi incubuere, Barbaris undique Romanos limites revellentibus. Gallieno Valeriani filio Occidens traditus; ipse Orientem ad comprimendum Saporem petit, infœlicissimo & meritissimo exitu: nam post varias clades illatas à Scythis vastantibus Asiam, ab ipso Macrino crudelitatis face Sapori proditus, diu extremæ calamitatis quò pertingat humanitas, exemplum fuit. Incurvatus præbebat humeros inscendenti equum Sapori, in cavea ferrea belluæ instar circumla-

cumlatus; verè quadrupes dum se incurvabat, & Fortunæ monstrum, ex Imperatore Suppedaneum, & assertor Numinis, merita pœna docente populos. Nec mori honestius aut facilius licuit, detracta cute fœdè laniatus, toto corpore animam egit, hominisque formam adhuc vivus perdidit, cujus usu diu caruerat.

At statim, ad extremam Romæ infamiam, Præfecti passim se Augustos dicunt, & Imperium velut hostile spolium partiuntur, ea audacia ut exiguo tempore præter Gallienum, triginta Cæsares vel Tyrannos Romanus orbis sit passus. Sed vel duorum Regnum impatiens, quomodo tot ferret? Passim ergo mutuis attriti cladibus, sibi invicem fuere exitio, dejecti parte dum totum ambiunt. *Tyranni 30.*

Unus tamen memoria dignus Odenatus Palmyrenorum Princeps, qui se ultrò Persis objiciens eos repulsos ingentibus victoriis fudit, perfecitque ne Barbarorum spolium Roma esset. Sed ut ætatem cædium & turbarum dicas, Odenatus cum Herode filio Mæonii consobrini dolo perimitur; itidemque Mæonius à militibus postmodum cæditur: obruebatque Orientem Persa; nisi Zenobia Odenati uxor, supra virilem animum fœmina, pro filiis impuberibus suscepto imperio, ea in Persas Scythas Arabes & Armenos patrasset, ipsumque Gallienum, quæ tot viris pudori essent; ita tamen ut militaris mulier & pudica foret, nec in sexu alieno suum negligeret. *Odenatus.* *Zenobia.*

Tunc primùm Franci, gens bello fortis; orbi innotuere, quique à Gallis, sive à Scythis ad Tanaim orti, è Germania prorumpentes in Galliam, totam ad Pyrenæos diripuerunt, sedibus in Batavia positis, è quâ vix tandem à Constantino, Constantini patre sunt pulsi; *Franci.*

mox

mox ponendo in ævum imperio præludentes.

Gallienus. Gallienus interim inter socordiam & fortitudinem medius, imo utriusque vicissim particeps, vel luxu Romæ diffluebat, vel in castris æmulos impetebat, direptumque Imperium solus annos octo obtinuit; donec ob literas ab Aureolo Mediolani obsesso fictas, à suis Ducibus in obsidione peremptus est; vir nullius frugis, nisi quod Christianis pepercerit: quem non puduit haberi Principem orbis, dum Pater postremus omnium mortalium esset.

Claudius 2. Claudius Dalmata Gallieno succedit, vir revera dignus Imperio; quod tutatus est cæsis Gothorum trecentis millibus, navibusque mersis bis mille; gens enim populosa undecumq; in paratam prædam involarat. Altero anno Claudius periit morbo; Deo intercipiente lanienam in Christianos jam expeditam. Traditæ Quintilio fratri habenæ, quas uno mense non tenuit, cæsus à militibus, verum & fortem Principem extimescentibus.

Porphyrius. Tot inter turbas quis locus literis? Infœcunda igitur ætas doctis viris; nec eos inter annumerandus Porphyrius, qui gente Judæus, religione Christianus, mox Apostata & impietatis Antesignanus, ea evomuit quæ Orcum sapiant, ingeniosus tantum ut noceret & Philosophiâ quasi cote atrocissimam bilem exacuens.

Aurelianus. Anno Christi 270 Aurelianus Sirmiensis, fortitudine militari clarissimus, qui bello Sarmatico uno die hostes 48. pluribus diebus ultra 950. interfecerat, rebus perditissimis reparator occurrit. Ac primũ in Italia Marcomannos Romæ imminentes, semel victus, post tertium victor, ingentibus prælis fudit & prostravit. Dein ad Orientem versus, victis in itinere Barbaris, Zenobiã difficillima expeditione, bis

victam

victam, recepta Ægypto & tota Asia egit in vincula. Tandem in Galliam quasi ad Triarios movens, quæ obtinebatur à Tetrico, exercitum à Duce derelictum fudit, promotoque ad veteres fines Imperio, Romā ad meritissimū triumphū rediit. Mirum quod superfuit Tetricus, obiitq; Corrector Lucaniæ, qui diu Augustus vixerat. *Tetricus.*

Nam de Zenobia prodigium est: fœminam hoc est tam ambitionis quam vindictæ immodicam, solio detractam se triumpho servasse, quasi alienæ gloriæ appendicem; & victricem illam animam, orbis capacem, tam cito transeuntem ad fœminam, tam fortiter pati posse quam agere; eademque manu & mente tractare colum quam gladium: Nempe à Christi legibus veram hauserit fortitudinem virilis mulier. Sane Captiva nobilis Aureliano fœlicior, qui tam multis hostibus victis, cum in crudelitatem propensior se ipse non vinceret, Mnesthei Notarii sui fraude, à militibus tot palmarum sociis interfectus est: Deo vindictam Christiani sanguinis exigente, quem gravi persecutione contra fas omne effuderat. *Zenobia.* *Aurelianus.*

Sexto post mense vacanti Imperio à Senatu Tacitus datus est, & eidem tertio mense erepţus, improborum militum metuentium pœnam factione. Frugalissimus ac temperantissimus Princeps præstare in aliis mores suos non potuit, sublatus est, ne diu peccantes exemplo argueret. Florianus ejus frater arripuit Purpuram, qua secundo mense exutus à Probo, dominationis umbram cum morte mutavit. *Tacitus.*

Anno Christi 276. Probus augurio nominis lectus à milite, tam probum quam fortem se gessit, expulsis Germanis seu Francis e Gallia: & in Ægypto Saturninum profligavit; quem invitus necari passus est; Iterumque revocatus *Probus.*

tus in Galliam, Bonosum quem Britannia Cæsarem fecerat, chariorem Baccho quam Marti, victum acie in suspendium adegit, ancipiti bello & supra spem periculoso; adeo vel Amphoras armat imperium: Anno sexto Probus, pace parta, cum frequenti opere exerceret milites, ab iis tristi temporum illorum fato in solo suo perimitur; nempe difficilius moderari pacem quàm bellum.

Manes. Hoc tempore Manes è Perside in totum orbem turpissimas ineptias propagavit, Paracletum se fingens: unde nati Manichæi, Orci Satellites, implicantes multos erroribus. In Africa prædationis arcem posuerunt. Ipse mox Manes justo supplicio, ob Regem lusum vanis promissis, in Perside cute spoliatus, qui se Deum finxerat, infra hominem periit.

Carus. Anno Christi 282. Carus sumit Purpuram, quam cum filiis Numeriano & Carino participat: & ad bellum Persicum mox accinctus, ducto Numeriano, eloquentissimo & eximiæ spei adolescente; cum per occupatam Mesopotamiam Ctesiphontem usque progressus esset, ingenti orta tempestate, Æger in lectulo coruscante fulmine periit. unus plurium Imperatorum qui militari ferro non periret. Numerianus ex dolore paternæ calamitatis oculis læsis cum in lectica ferretur, perimitur ab Apro socero, à Diocletiano statim perimendo. Carinus in Occidente à Patre relictus, ab eo degener, disparque germano, omni libidine inquinatus, cum validiùs quam pro turpitudine Diocletiano, obsisteret, à suis Præfectis victor in prælio libidinem viri detestantibus interfectus est. Ita impuritas si quando fortis est, nunquam fœlix.

Diocletianus. Anno Christi 284. Valerius Diocletianus Dalmata,

Dalmata, Apro occiso suscepit imperium, gessitque annis 20. bella bellis serens, triumphosque triumphis connectens. Nova prorsus politica pluribus & extraneis communicavit summam potestatem; quodque mirabilius, plures inter consortes suo unius nutu administravit Rempublicam, ita regno natus ut regnaret & inter Augustos. Primum adscivit Imperio Maximianum, agrestem quidem & Semibarbarum, sed amicitia fidum, bonumque militia, tum deinde Constantium Chlorum, & Galerium Maximinum Armentarium dictum: illum quidem Claudii nepotem ex filia, innocentia morum insignem: hunc Dacum è parentibus agrariis, pastorem olim armentorum, at bello fortem pulchrumque corpore: uxores datæ, Constantio Maximiani privigna, Galerio Valeria Diocletiani filia: patritioque facta Imperii, ut suam quisque partem tueretur. Per eos repulsi ab Romano solo fœliciter Barbari; perduelles oppressi, ac pace ubicumque parta, legibus bonis damna sacra bellorum. Præcipua triumphi causa Narseus Persarum Rex, qui à Galerio ignominiam cladis reparante fusus & victus, liberis, coniugibus, & tribus ultra Tigrim Provinciis spoliatus, Diocletiano Galerium inhibenti regnum precarium debuit. *Maximianus Constantius. Galerius.*

Sed in iis triumphis nova bella cladesque novæ exoriuntur Cœlum inter & Tartarum: hujus legatus Diocletianus qui viperino in Christianos infensus odio, constituit illos excisos radicitus natura rerum semel expungere. Præluserat ante in Aulicis & militibus Sebastiano Tribuno nobilissimo gemina morte interempto: Thebæaque legione una cum Tribuno Mauritio per Maximianum deleta penitus: (digni *Christiani passi.*

gni milites quorum nomina scribantur fastis, ita pro vera patria quæ cœlum est, fuderunt sanguinem) Tandem acerbissime exurgens in singulos, edictorum vi, ministrorum strenuitate, & tormentorum atrocitate, nihil intentatum omisit, quo Christianum nomen exscinderet. Quis non horreat in una Ægypto 144. millia mortalium cæsa, 700. millia in exilium acta; præter Africam totamque Europam in carnificinam versas: ut totum Orcum dicas in orbem effusum, ubi nemo nisi tortus vel tortor sit. Triumphavit tamen iis cladibus Christi Ecclesia, & secundâ per ignem purgatâ longe illustrior, damnis suis ferax, miseriis fœlix, ruinis erecta, jacturis dives, rediviva in morte, mortalium victrix & Dæmonum, sementem fecit effuso sanguine, profligatura statim Imperium, & Orbem totum missura sub jugum.

Diocletianus. Interim Jovius ille Diocletianus, superbissimus Principum, Dominus (si superis placet) ac Deus; ille veste serica auro distincta, gemmas etiam vestigiis calcans, ab mortalium victus quisquiliis, præ furore abdicavit Imperium, Salonasq; in patriam secedens, culturæ olerum se addixit, coegitque Maximianum in eodem die Mediolani purpuram ponere quo ipse Nicomediæ se fastigio rerum demittebat. Novo prorsus exemplo rarissimosq; æmulos nacto; nisi laudem deterat causa, dignumq; sit minima quod indignatio & furor peperit.

Constantius. Ita Constantio & Galerio relictus orbis divisusque, sed se Alpibus continens moderatione summa Constantius, biennio post vitam charissimam omnibus clausit; pauper, si Principem spectas; imo dives, qui veras opes in amore subditorum positas nosset; Galerius, cum augeretur moles regiminis, Severum per Italiam, & Maxi-

& Maximinum sororis filium per Orientem, Cæsares dixit. At Maxentius Maximiani filius ex concubina, Romæ à Prætorianis nuncupatus Augustus, Severũ quem Galerius in ipsum miserat, desertum à militibus, & Ravenna evocatum perimit; tam cito nullum quam Cæsarem. Unde Maximiano spes resumendi Imperii, quod parum ex animo deposuerat; sed à Maxentio repulsus, & in Galliã profugus; reus insidiarum in Constantinum, Massiliæ cervicibus laqueo fractis, impietatis perpetuæ & ambitionis præposteræ pœnas luit. Porro Galerius Severo destitutus, Lacinium laborum impigrũ bellique strenuum Cæsarem facit: ipse Romam contendit, Maxentio imminens. Sed brevi post tempore phthiriasi correptus, qua dolorum impatientia, qua sera & inutili pœnitentià, mortem implorans & deprecans; impurissimam animam egit; Christianorum acerbissimus tortor, quorum urbem integram in Phrygia internecione deleverat, quasi sævire in singulos clementiæ foret: idem atrocitate morum terribilis: vere Armentarius, & quasi regeret tauros non homines, stoliditate forti conspicuus. *Maxentius.* *Galerius.*

CAPVT. II.

A Constantino Magno ad Odoacrum.

ANno Christi 306. Novo miraculo à Septentrione dies illuxit: nimirum Constantinus Constantii ex Helena priore conjuge filius, Patri succedens; post insidias à Galerio positas, divino præsidio elusas non semel, imperio *Constantinus magnus.*

& Orbi exoptatissimus, utriusque Tyrannos oppressit.

Maxentius. A Maxentio factum initium, qui diutius Roma omni libidine & immanitate fœdata, succinctus 160. millibus peditum, à Constantino sexto imperii anno ad pontem Milvium est victus, & in profundum mersus limo voratus est, nulla re strenuus præter libidinem, alieni cruoris prodigus, parcus sui, fœdissimam animam luto tradidit. *Maximinus 2.* Maximinus nepos datus est Licinio profligandus, pernicies propemodum ultima nominis Christiani, & dirum exitium, si vires animum adæquassent. Hic à Licinio in Illyrico in fugam actus, & in Cilicia Tharsi inclusus, alteram obsidionem à morbo passus est, tam truculento & fœdo, ut cadaver spirans, morte sæpius appellata, à pœnis vitæ ad æternam mortem transierit. *Catharina.* Is est cui Catharina Virgo Alexandrina martyrium debet, vera Christianorum Minerva, Divina sapientia humana fulciens, & armato patientia corpore quasi nova Ægide furorem profligans.

Licinius. Licinius unus supererat, Constantino jam affinis, cujus sororem Constantiam uxorem duxerat; vir agrestis, literis ac probitati morum perinfensus, qui præter ferrum & militiam cætera omnia infra virum duceret. Is cum Christianos acerbe vexaret, à Constantino ipsorum fautore prælio victus, datusque uxoris precibus, cum iterum in priora mala revolveretur, (adeo difficile est ex animo resipiscere) iterumque victus esset, jam tertium res novas moliens Thessalonicæ peremptus est; ubi enim pestis invaluit, excidenda est, non curanda. Ita Republica ad Constantinum unum devoluta, ingenti mortalium bono, ut impietatem orbi pepererat,

pepererat, veram in poſterum religionem tradet; tantum in Principe in utramque partem momenti eſt.

Nempe Conſtantino parum fuit liberaſſe Tyrannis Imperium, niſi & orbem ſervitute dæmonum emanciparet. A Cruce abjectiſſimo illo patibulo prima victoria; viſa eſt ſplendens, ſolaribus radiis non extincta, pridie pugnæ in Maxentium, polliceri victoriam literis aureis, & ſtatim pro ſigno pilis impoſita, pollicita præſtitit, futura victoriarum in poſterum prærogativa. Inde Conſtantinus per beneficium ad beneficii fontem progrediens, Chriſtum Deum faſſus, ſacris undis ablutus, primus vero Deo inauguravit Imperium, admiſſus à Silveſtro Romano Pontifice in ovium gregem, cujus Lupos ſuſtulerat. Et ipſius Pontificis ductu fundatæ Romæ Eccleſiæ, Lateranenſis, & Apoſtolorum Petri & Pauli; cui deinceps decedet Capitolinum illud faſtigium, Romanam ſuperbiam Piſcatoris humilitate calcante per quem Urbs orbis domina prorogabit in Animos dominatum, & infirmitate munita vere ponet ſine fine Imperium, quod nec temporum curſus, nec ullæ rerum metæ concluſerint.

Crux viſa.

Roma Chriſtiana.

Nec ſatis externum hoſtem Eccleſiæ compreſſiſſe, niſi & internus ſpecie pietatis crudelius graſſans exſcinderetur. Quippe eſt ars dæmonis, ubi infirma vis eſt dolum intendere, & per Partem læſam inferre Toti perniciem: Inde ſchiſmata & hæreſes, & ejuſmodi damna; quæ non inferuntur corpori niſi per membra. Conſtantino ergo victori peſtilentiſſimum virus Orcus oppoſuit, Arrium Alexandrinum Presbyterum, qui fidem petens in capite, Chriſtum Deum negans, jam ſpargebat impune toxicũ. Quod ut opprimeret Auguſtus in ſemine,

Concilium Nicænum.

Nicææ in urbe Bithiniæ anno 325. Concilium Patrum indici curant. Convenerunt præclarissima Mundi lumina, spirantes Sanctorum reliquiæ, in contritis corpusculis Diocletiani victores; in quibus Nicolaus & Spiridion, aliique ad trecentos octodecim; qui Ario ad palinodiam adacto, fidei normam sanctissimam, Nicænũ Symbolum conscripserunt; exultante Principe, Trophæum illud alterum de Tartaro poni. At vomita illa inferni Arius; eluso Principe pœnitentiæ specie, in furorem statim revolutus, undecimo post anno, novâ in Urbe, novo lethi genere raptus est; quasi purulentus animus turpitudinem oris horreret.

Arius

Crux inventa

Et favit suffragiis Patrum Deus, qui Crucem filii probatam miraculis, & thesauri instar effossam ab Helena, adorandam Orbi proposuit. Judæaque Dæmonum fanis expurgata, Christianis in posterum venerationi & amori fuit. Helena porro Constantini mater, cui in filii pietate instaurationem magnam orbis debet, religiosissima mulier, nec laboris parca nec sumptus, circa appendices fidei strenua, parabat eximia religionis fomenta, quæ deinceps omnium commodo adolescerent.

Constantinopolis.

Quis fidem credat, novam Romam mundo peperisse, Sane Constantinus cum expurgare veterem minus posset, condidit novam, ne quid cum Idolis participaret. Byzantium in Thracia placuit, quæ ad Bosphorum sita, Europæ limes & Asiæ, utriusque centrum evaderet: dejecta fana, erectæ Ecclesiæ, nova propemodum posita fundamenta, ornatus tantus qui Romam caperet: & cum principe familiis nobilissimis emigrantibus, in novam secessit vetus, si non tota saltem innoxia. Constantinopolis civitas dicta, sedes Imperii, conversionum

num ingentium campus, post futura caput impietatis, quæ nunc pietatis. Tunc Deo dedicata est, eversis funditus Idolorum templis, anno Christi 336. naturâ rerum libertatem suam gratulante.

Crispus. At tot inter lumina aspersæ nubeculæ Constantino: Crispum filium Alemannorum victoria clarum quem spes supra mortalium vota ostentabat, Faustæ novercæ criminationibus fictis implicitum damnavit citius quam deceret Patrem: Novercamque ipsam post compertam sceleris ardenti balneo interemit: quasi crudelitatem pœnitentia augeat, vel flagitium emendet immanitas. Sed & Arium punivit mollius, sororique Constantiæ dedit, ut impiissimus divino tantum telo feriretur. Ita Augustus Augusto similis, diversa fortuna domi ac foris, intra lares habuit unde se hominem meminisset.

Constantini mors. Anno tandem Imperii 30. placido fine Nicomediæ decessit: revera Magnus, sive Cælum spectes, sive terram: de utroque perbene meritus, Cœlo dum Terram peperit, illamque calamitatibus liberam; ornatamque victoriis parem cœlo fecit. Tam privatis virtutibus quam Imperatoriis clarus: quod rarum admodum; adeo angusta mortalitas plura excludit. Novus sol Religionis, quam à Britannia exoriens, ingenti spargens terrarum tractu, tandem occumbens ad Indos detulit: non sine miraculo, qui jam occidens Orientem solem illuminaret. Præter filios Imperatores, Dalmatium fratris filium Cæsarem dixit: plures enim sufficiendi Atlantes, qui ruinam ipsius fulcirent.

Lactantius. Sub eo Lactantius, Arnobii schola dignissimus, profanam eloquentiam Christiana condiens pietate, Crispi institutor, præclara scrip-

S. Antonius. sit de religione. Verum Antonius Ægyptius longe præclarior, qua virtutibus, qua sectatoribus posteritati commendatissimus, qui solitudine societati conjuncta, utriusque prodigium & exemplum fuit; ut Arrius per eum maxime condonetur Ægypto.

Constantini filii. Anno Christi 337. Divisum Constantini filiis Imperium est. Constantino cesserunt cuncta trans Alpes; Constantio è freto Propontidis Asia ad Persas; Constanti intermediæ regiones cum Africa. Dalmatius factione militum statim oppressus est. Sed inter consortes Imperii nullus limes, quem non confundat Ambitio. Constantinus & Constans dissentiunt: At Constantinus dum irruit in aliena, prope Aquilejam ignotus occiditur, triennio post Patris obitum; uno Imperatoris fastigio clarus.

Constans. Constanti regnum illustrius fuit, belli strenuo & religionis propugnatori, sed per ætatis imprudentiam objectus adulatoribus, & in prava Principum degener, contracto militum odio, à Magnentio Gallo usurpante Purpuram interfectus est, ævi anno 27. spei plurimæ juvenis, si tam amicos quam hostes cavisset, artemque bellicam virtute domestica constabilisset.

Constantius. Ita anno Christi 350. in uno Constantio dispertitum antea confluxit Imperium, distractum tamen à Magnentio & Vetranione. Sed de hoc actum illico; nam cùm in procinctu exercitus essent, eloquentia Constantii miles Vetranionis permotus, ad eum descivit; Vetranioni concessa vita cum otio. Ita primũ ab orbe condito. Rhetorica peperit regnum, & in armorum fremitu dominatum lingua exercuit.

Magnentius. Sed non tam facile cum Magnentio debellatum, qui fratre Decentio Cæsare dicto, Constantio per triennium acerrime obstitit; donec acie

acie apud Murciam profligatus; amissis suorum 36. millibus, & in Galliam profugus, Lugduni se suo confodit gladio: grandis corpore animoque sed crudelitate barbara truculentus, Decentius fratrem æmulatus, morte timidiore, se ipse suspendit. Victoria tamen non incruenta Constantio, qua suorum cæsa 30. Millia; mutuis viribus occumbente Imperio: dum Sappores Persa Orientem palmis consignaret: pluresque delevisset, nisi à Nisibi per Jacobum Præsulem repulsus,, & examinibus culicum in fugam actus, pœnam Pharaonis in æquali superbia repræsentasset.

Post Magnentium victum Constantius Cæsarem dixit Gallum patruelem, sorore Constantina in uxorem data, & Oriente permisso. Sed dum is superbia, illa crudelitate & avaritia sibi omnium odium parant, multisque cædibus injuste grassantur, à Constantio evocati anno post quarto; Constantina quidem febri absumpta est, Gallus autem instar privati abscissa cervice regiam purpuram humana mutavit. Adeo & Regibus privatorum fata impendent. *Gallus.*

Tot inter turbas fuit acerbissima Ecclesiæ clades attrocitate tyrannica sævior, cum orbis universus vix Dæmonum cultu depulso, Arrii labe statim infectus fidem tot cruciatibus partam, unius literulæ detractione pessundaret. Stabat quidem in Romano Pontifice & Athanasio fides; sed dum hic extorris ille remotior, minus excludunt irruentes lupos, greges misere discerpebantur. Sane hæreseon antidota admovebantur Concilia; sed quæ vel irrita vel corrupta non essent remedio, vel morbum augerent. Sardicæ indicta Synodus Episcoporum 376. Arbanasium absolvit & revocat, sed statim post Constantis obitum Valens & Vrsatius; *Arrianismus.*

carcinomata Ecclesiæ, ejecto Athanasio permiscent omnia. Nec habita Concilia vel Aramini, vel Seleuciæ vel Mediolani, maiori sunt emolumento: dolo Arianorum Medicina vertente in toxicum. Imo triumphante Tartaro de Hosio Cordubensi; illo virtutibus & senio venerando, qui cum Ecclesiæ stabilitatem firmitate animi exscripsisset, turpiter lapsus commaculavit res præclare gestas, erudivitque mortales quid à sua fragilitate timere debeant. Ut de Macedonio sileatur, qui ab Arianis in Constantinopolitanam sedem per vim intrusus, & inde post multa patrata scelera à Constantino ipso dejectus, novam commentus est hæresim in spiritum sanctum; ne qua Sanctissimæ Triadis Persona ab Orci veneno esset illibata.

Hosius.

Macedonius.

Inconcussæ tanta in jactatione columnæ, Athanasius maxime & Hilarius. Quorum ille à prima adolescentia Arianismi terror & fulmen, jactura famæ, patriæ, facultatum, telorum omnium scopus, fugiens, exulans, latens, & de toto orbe præter sepulchrum expunctus, vel in ipso mortis spoliario Catholicam fidem tutatus est; exemplum posteris, fortitudinis fugientis, ac Parthico more triumphantis in fuga.

Athanasius.

Hilarius Nec Hilarii Pictaviensis laus deterenda, qui in Asiam eadem de causa relegatus, in Synodo Seleuciæ nutantem fidem constabilivit; mira Numinis providentia, ut duo Exules, Orientem alter, alter occidentem, à ruina præcipiti continerent; quorum exilium ad hanc ruinam erat comparatum.

Constantii mors. In his Religionis Imperiiq; vicibus, cum anno superiore Constantius Julianum Galli fratrem dixisset Cæsarem, dolore ardens quod idem

dem post Francos domitos Imperatoriam purpuram usurpasset; cum inter ipsum & irruentes Persas distraheretur animo, quem hostem peteret, febri periit, nimiaque regni cupidine regnum amisit. Tam manu promptus quam linguâ; at Patre indignus, quod Arianis & Eusebiæ uxori nimis obnoxius, illis turbas Ecclesiæ, huic Julianum Cæsarem indulsit.

AnnoChristi 361. Julianus Constantio mortuo, iam vetante nullo Imperator, Christianæ fidei desertor impius, in eius perniciem quas natura concesserat dotes convertit Bellator egregius, quod Alemanni Franci, & Saxones victi testantur. promptus ingenio quod libri superstites; vita ab omni luxu aliena, quod cultus Cynicus; quibus armatus turpis Apostata in Christianum nomen insurrexit. Grassatus novo genere persecutionis, Philosophos Aruspices, Victimarios, honore persequi Christianos summo contemptu; illis dignitatum fastigia, iis ne literas quidem humaniores permittere: abstinere ferro ex invidentia, ne Martyrii laurea cæsos coronaret: at si quod intus sæviens mactaret immanitas, alia specie detrahere gloriam mortis, ignominiam culpæ affingendo, quasi Deo imponeret nequissimus bipedum, qui ne homibus quidem sub barbæ silva sese absconderet. Quin & suis diffisus artibus, in societatem perfidiæ Judæos adiunxit, Jerosolymitani Templi instauratione gentem odiosissimam orbi fovens & erigens. *Iulianus Apostata.*

At eo illustrior Christi victoria, quo relata de pluribus. Nam Judæorum in Templo conatus irrisi: flammeis globis è fundamentis erũpentibus, rubrisq; Crucibus in operarum veste fulgentibus ut inimicissimi Crucis vel inviti

eam dum evertunt erigerent, fierentque alienæ Trophæum victoriæ. Et desertor fœdissimus, dum in Persas movet, diisque suis plenus lauros & triumphos præcogitat, à transfuga proditus Ecclesiæ transfuga, fame & Persis urgentibus, post gravem pugnam sagitta de cœlo missa percussus, in blasphema voce quamvis vera, impuram animam Orco tradidit, vitæ anno 32. sacris olim infulis destinatus; ita corruptio pessima quæ ex optimo.

Iovianus. Anno Christi 363. Joviano ab exercitu collatum Imperium, & ab eo dedecorosa pax sed necessaria cum Persis inita: qua servati milites quos imprudentia Juliani in intimam Persidem duxerat. Jovianus rediens odore pruinarũ in cubiculo calce recens illito extinctus est; memorabilior pace reddita cum Deo fanis sublatis, quam cum Persis abscissis limitibus.

Valentinianus & Valens. Anno Christi 364. Ad absentem Valentinianum gente Illyricum delatum est Imperium, præmium Religionis Tribunatui sub Juliano prælatæ: Valens frater ab eo dictus Augustus Orientem suscepit administrandum, quem per annos 14. ab Arrianis correptus pessime habuit. Nam Procopio qui purpuram invaserat Arbetionis arte devicto plerosque comitum interemit crudeliter. Dein ob Theodori detestabilem curiositatem, in successorem Principis inquirentis ipsi Theodoro aliisque pluribus nex illata, Juliano charis ob Deorum cultum, ipso Dæmone suis exitium procurante. Nec mitior in Orthodoxos quos Episcopis orbatos di revexavit: Petro Alexandrino sublato, aliisque octoginta Præsulibus, ad se petendæ paci delegatis, impositis navi & combustis, certus in capite cætera corporis membra interire.

Tunc

Tunc à pio secessu ad propugnandam Fidem revocati illustres amici Gregorius & Basilius, qui olim Athenis virtute pronuba conjuncti a nimis, literarum studiis celebres. Præ Juliani flagitiis adamata solitudine, præclara Monachis virtutum dogmata per exempla scripserant. Et Gregorius Nazianzeni in Cappadocia natus, cum Julianum scriptis carminibus impugnasset, (nam & Christi asseclis suæ Musæ) nunc Valentius in Valentem insurgens, ea scripsit & dixit, unde Theologi nomen assecutus, omnes Triumphatorum titulos vicit. Et in Ponto Basilius ortus, non sequutus inferiora, Cæsareæ postea Episcopus, Valente miraculis & reverentia fracto, tantum connisus est, ut fidem casui propiorem fulciret. Quem & juvit frater Gregorius Nyssenus, pietate & doctrina summus. Jam inde Gregorius Ecclesiæ fortunatus & per naturæ & amicitiæ vinculum Deo consilia sua promovente. *Gregorius Nazianzenus.* *Basilius.*

Sed Valentem pede claudo pœna assequitur. Hunnos ut repelleret (ii ultra paludes Mœoticas ad glacialem Oceanum, gens tam laris expers quam legis, se trans Istrum effuderant) Gothis expulsis in Romano solo dederat sedes. Sed Gothi à Præfectis inclementius habiti armis sumptis invadunt Thraciam, & Valentem à bello Persico revocatum, pugnantem incautius, ne Gratianum consortem victoriæ pateretur, non modo vincunt, sed & in casa rustica ignotum flammis subjectis concremant, ut cujus furore arsisset Oriens, ejusdem flammis restingueretur incendium. Debita Valenti merces à Gothis, quos per Ulphilam Episcopum Arrianum infecerat, pertinaci veneno, & longe ad posteros ad Europæ exitium transituro. *Valens.*

At Valentinianus Occidentem ægerrime con- *Valentinianus.*

contra irruentes Barbaros tutabatur. Repressi primum Alemanni, ingensque moles ad Rheni ripam à Rhætiis excitata, ut muro illo duplici immanitas gentis frænaretur. Dein Britannia à Scotis Pictisque per Theodosium vindicata; idemque Dux præclarissimus in Africam contra Firmum missus quē Imperii dignitate Mauri ornaverant, pari fortitudine difficillimum bellum confecit. Sed & Theodosio filio adhuc imberbi cessit insignis victoria, in Quados & Sarmatas in Moesiam irrumpentes: raro Naturæ facinore, ut illustrem Patrem degener filius non expungat. Quadi tamen mortem excusatione criminis Valentiniano crearunt; quippe ferventior animi Princeps dum excusantium culpam exprobrat, ira vehementiore succensus, obstructo vitali spiritu efflavit animam. 12. Imperii anno: seipsum infensissimum omnium passus. Eant nunc homines, mortemque fugiant, quam à se pariunt; quid veneno opus aut ferro; si perimus spiritu ipso, quo vivimus?

Gratianus. Ergo anno Christi 376. Duo filii Valentiniani gerunt imperium: ac quidem maior Gratianus, novem ante annis id à Patre assequutus fastigium erat, junior Valentinianus adhuc quadriennis ex Justina Magentii quondam conjuge susceptus, absente Gratiano ab exercitu Augustus dictus est. Quod ipsi adeo Gratianus frater non invidit, ut tribus post annis Valente patruo interempto, Theodosio juniori in Imperium adscito concesserit Orientem; securitatis publicæ quam autoritatis privatæ cupidior. Ipse interea Rempublicam aggressus, Alemannis apud Argentariam fusis, optimi fortissimíque Principis specimen præbet; sed hunc Deus tantum terris ostendit. Nam

maxi-

Maximus commilito Theodosii, Imperium *Maxi-*
rapit in Britannia, indignatus sibi ac socio non *mus.*
eadem concessa præmia, transgressusq; in Gallias, Gratianum turpiter desertum à milite, apud Lugdunum assequutus, in ponte Rhodani per Andragathium Ducem interemit, vitæ anno 28. eximium virtutibus Christianis, victorem si quis alius voluptatum, veræque fidei permanentem: Deo sinente justos rapi eodem fato quo impios: ne amemus vitam, quam si in bonis accenseret, Numen justis non raperet.

Nec Valentiniano Juniori fortunatior obitus *Valenti-*
contigit; quo adhuc puero Justina mater gessit *nianus*
Imperium, pulchro corpore mulier firmique *Iunior.*
animi, sed Arianismo imbuta, quem & filio suo affricuit. Quid huic stabile fundamento imponas? Unde male tutum deinceps Imperium. Maximo Italiam occupante & fuga vitæ consulendum fuit, appellato Theodosio, nuptiisque Gallæ delinito. A quo redditus quidem Italiæ est, profligato Maximo, & quod majus est fidei. Sed fratris fato anno hujus seculi 92. Viennæ in Gallia cum in otio ageret, ab Arbogaste Franco quem exautoraverat strangulatus est, & ut opinionem voluntariæ mortis faceret suspensus, laqueo: quasi imperatori parum esset interfici, nisi flagraret infamia: & execratione flagitii miserationem obrueret.

Anno 379. Theodosius Hispanus, Laucæ in *Theodo-*
oppido Gallæciæ oriundus, Trajani virtutes *sius.*
non vitia revocavit; ac Thraciâ Barbarorum
jugo vindicata, Constantini fœlicitatem resti- *Conci-*
tuit Orienti. Fœlicitatis porro maxima pars in *liu Con-*
Concilio Oecumenico Constãtinopoli habito, *stantino*
anno hujus seculi 81. quod à Nicæno 2. est; in *polita-*
quod ab 150. Episcopis præter Nicæni confir- *num.*

matio-

mationem, damnatus Macedonius, & fides orthodoxa de Spiritu sancto stabilita. Diceres Deum rependere Principi beneficia, tot in eum bonis cũulatis. Præcipua sunt pacatus Oriens, Occidensque datus vel invito. Mirum tantum bellatorem tam obstinate bella fugisse, suæque gloriæ detraxisse, ne alienæ paci detraheret. Ideo qui gentes Scythicas nondum Augustus pugnis attriverat, Gothos jam Augustus devincit beneficiis. Ideo Maximo gentes Transalpinas addixerat cum Illyrico; ne in alieno bella conquireret. Sed cum Maximi scelera Alpes transgressa, monitore Valentiniano delata essent Constantinopolim; cum Gratiani sanguis, spoliatus Augustus, & affinitas nova vindictam poscerent; tandem armatus Deo movit in Maximum: Alpibusque transmissis, quas aperuerat Andragathii stulta celeritas ad navale prælium decurrentis, Aquilejæ improvisus oppressit Maximum, gravemque orbi vomicam excidit. Andragathius parricida, suus ipse judex & tortor, sese in undas præcipitavit è navi, quibus ambitionis ignem restingueret, culeo dignus, nisi desperatio prævertisset pœnam vel auxisset. Quis credat hoc bello Valentiniano partum Imperium, nihil Theodosio præter gloriam partum, quodque tot periculis suum foret, restitutum esse ut alienum.

Maximus

Eugenius.

Nec tandem cæso Valentiniano, tam privatæ vindictæ vel gloriæ studuit, quam Divinæ: cum enim Arbogastes Imperatoris titulum imposuisset Eugenio, & uterque revocato cultu Idolorum in Christianum nomen insurgeret; Theodosius censuit interesse Dei se armari: & ipse in Alpium jugis tutus, Vexillo Crucis in signum elato, prodigiosis armis hostes fudit,

dit ipsorum telis ventorum turbine in os retortis: interfectus Eugenius aliena manu, sua Arbogastes, ut eadem manus scelus esset & pœna; & qui alieno nutu regnaret, periret alieno Tunc demum Occidens extinctis justis injustisque Principibus, Theodosio cessit, victoremque Roma suspexit, nec diu tenuit, quod senatus in Deorum cultu pertinacior, sui Principis Deum ignoraret: sublati tamen sumptus in sacra, (eversa jam erat ara Victoriæ, & victoria, de victoria, ipsa reportata) templisque Dæmones interdicti, quatenus animis pelli nequiverant.

Theodosius pœnitens. In his virtutibus Theodosii nævus unus, iræ impatientia: qua aliquando ob raptatam Placillæ Augustæ statuam, Antiochiam vastitate damnaverat; ac ægre Flaviani Episcopi precibus nocentium pœnas innocentibus dederat. Eaque iterum inflammatus, Thessalonicæ, ob interfectum Præsidem septem hominum millia quasi feras theatro inclusa, occiderat, nullo culpæ discrimine. Sed id delictum emendavit Pœnitentia, tanto sanctior, quanto illustrior: quippe infrequentior pœnitens Princeps quam peccans, & raro quibus omnia licent se ipsi accusant, Damnantque rarius; ut in iis culpæ confessio sit summæ vel sanctitatis vel stoliditatis.

Hieronymus. Hæc ætas orbi peperit immortales viros, quorum doctrina sanctitate fulsit: Hieronymus Strigoniensis, eloquentiæ Tullianæ suppar, vim ingenii explanationi scripturarum dedit, ævique magnus Hebræam linguam absorbuit. Romanas voluptates secessus Bethlemitici asperitatibus domans, matronisque nobilibus longo intervallo cœlum insinuans. *Ambrosius.* Ambrosium Valentiniano debet Ecclesia, à quo Præfe-

ctum habuit quem Præsulem fecit; vere Apem, quod cunarum prodigium fuit, experta; dum suavissimam orationem melle condiret; & in Arianos virilis eloquentiæ aculeos stringeret. Sed quantum ipsi Ambrosio in Augustino debet; qui à Manichæis, hoc est, à castris dæmonum vindicatus, apex ingeniorũ, naturæ operæ pretium ultimum seculorum omnium stupor, facultatis divinæ Magister, ea postea debuit Gratiæ, ut eam tam voluntate receptam quam intellectu perceptam, suis non libris modo sed moribus ad notitiam & exemplum cunctis ætatibus proposuerit.

Augustinus.

Ausonius. Nec prætermittendus Ausonius Burdegalensis, tam orator clarus, quam Poëta, in Discipulo Principe fœlicior Seneca. Erudivit quippe Gratianum, amorem illum cœli & terræ factusque Consul de Rhetore, vidit fasces & purpuram ambitionis ultimum votum Scholastico pulveri decessisse. Sed nec in Paulino minor Ausonius, à quo didicit quæ non docuerat: cum vir Consularis & Imperatore collega dignissimus, repudiatis vitæ illecebris, in secessum Nolanum se abdidit, futurus post clarior quo tunc obscurior, & à Nolæ tenebris ducendus ad Infulas, prodigiosis charitatis radiis illustrandas. Et Græcia in Arsenio obstupuit magistrum & prope dominum Augustorum, fugientem Aulæ spes & delicias, ambire desertam solitudinem, & inter Monachos postremum esse, qui Senatorum primus destinabatur; tanti est percepisse, Deum inter & mundum quantum intersit.

Paulinus. *Arsenius.*

Arcadius. Anno Christi 395. Theodosio Magno vita functo ex paterna divisione Arcadius 20. annos natus Orientem suscepit; Honorius decennio minor Occidentem: additi singulis eximii Duces

ces quorum armis & consiliis regerentur. Sed ut cæca est hominum providentia ex spe tutelæ orta est clades. Nam Rufinus occulta flagitia ambitione incendens, custos datus Arcadio, ut damnis reipublicæ potentiam suam constabiliret, Alaricum Gothorum Regem permisturum omnia sanguine, in Græciam vocat. Inde Stilico Alanus Honorii tutor & socer, dudum ardens Rufini perniciem, ut sublato æmulo utrimque Imperium suum esset, Gainam Gothum itidem cum copiis mittit, qui Alaricum repulsurus Rufinũ perderet. Hoc Gainæ perditissimi hominis facinus primũ, quo, inspectante Arcadio, Rufinum occidit, meritissimum quidem, sed injuria Justitiæ cui Reus peribat. Dein Eunuchum Eutropium Rufini artium potentiæque hæredem, eodem jure, id est summa injuria exulem obtruncat. Postremo quasi umbra Arcadii ipsi officeret, (tunc enim Principis umbra Arcadius) in ejus caput consilia iniit; invadendi certus Imperii; nisi Deus consiliis proditis imminentem Constantinopoli dispulisset; aperto Marte victus à Fravitta, ad suos fugiens Hunnorum Regi quas debebat Arcadio pœnas solvit.

Dubium tamen an Gainas pestilentior Orienti, an Eudoxia Augusta; tantos tumultus in Joanne viri domina mulier excitavit. Os illud aureum, divina Pitho, Pauli medulla, hoc est Chrysostomus è sede Antiochena in Constantinopolitanam evocatus, ut Vrbs princeps eloquentiæ principe lætaretur, cum vehementius in mulierem vitia præsertim Eudoxiæ impotentis ambitione fœminæ inveheretur; indignata mulier privato non esse obsequium quod Augusto, per Theophilum Alexandrinum Præsulem coacta Synodo, relegat *Joann. Chrysostomus.*

gat

gat in exilium Joannem, quem jam in civem cælum ambiebat. Post redditus quidem populi studiis, sed suo etiam zelo restitutus, cum Eudoxiam & de statua & de prioribus vitiis increparet, iterum extorris urbe, Comanis periit acerbitate custodū. Supersunt viri monumenta quæ laudare vanum est cum Chrysostomi sint.

Arcadii mors. Id scelus unum Deum admisit vindicem; nam anno proximo Eudoxia morte miserabili rapta est, etiam prægnans, & emortui fœtus sepulchrum vivens. Quin & sua morte pœnas conjugis pependit. Arcadius, anno vitæ 31. Imperii vel sui vel alieni 11. Nec pœna Augustæ in gemina morte constitit; ejus sepulchrum assiduo motu concussum est, donec revocato Joannis corpore conquievit. Dixeris pugnare terram in cadaver, nec bellum desinere nisi reddita pace in Joanne.

Honorius. Honorio diuturnior fuit Occidentis administratio, sed non tranquillior: quamvis penes ipsum titulus, res unius Stiliconis fuit. Is ut necessitatem sui faceret, bella continuo fovit aut peperit. Gildo Africæ Comes consiliis ejus inscius favit, qui in Honorium rebellans, primæ victoriæ locum dedit. Quam ut Stilico levi discrimine reportaret, Masceze lem in Gildonem fratrem armavit, germanosque quasi in arena committens, post Gildonem victum & necatum, victorem occultis insidiis interemit; nempe veritus nequis uno se flagitiosior foret. Incendit animos palma celebris de Rhadagaiso, qui ducentis Scytharum vel Gothorum millibus Italiam invadens, in angustiis Fesulanis à Stilicone conclusus, morte vel servitute exercitus temeritatis pœnas exsolverat: tanta quidem strage, ut quibus captivis ferrum pepercerat, passim pestilentia quasi

quasi vilissimis pecudum gregibus vitam eriperet. At sæpe Imperiis, si victor est malus, vicisse nocuit: Stilico ut rem inceptam perageret, Barbaros omnes quos habebat in potestate, tentaturos Rhenum evocavit, in iis angustiis Eucherio filio extorqueri posse purpuram sperans. Hæc ambitionis pœna gravissima, ut ubi se putat contigisse fastigium, præciperetur in infima: Stilico in exitu consiliorum Ravennæ occisus, & Eucherius cui dibapha texebatur Romæ necatus, tanta militum ira, ut in Gothorum uxores & liberos ferrum eductum; inimicæ gentis semen exscinderet.

Frustra tamen iram exprompseris, si infirma sit; sibi plus noceat vindictæ specie, & hostium dubium furorem provocet. Gothi omnes qui palabant fusi per Gallias Alarico Duce rem inauditam orbi aggrediuntur. Recta Romam contendunt, illamque Mundi dominam post Gallicam cladem annis ante nongentis intactam vel Annibali, arctissimâ premunt obsidione. At expugnatam ne ambigas, propugnabat Honorius, Is nec obsessam juvit auxiliis, nec captam prosequutus est lacrymis: imo & recedenti Alarico negata pax ut impugnaret iterum: & de Gallinâ imperator sollicitus, ô lusum mortalium rerum! Romam captam risit. Id contigit anno Christi 410. ipsius conditæ 1163 ne miretur Orbis se in partes distractum, avulso capite. Urbs triduum spoliata, sed modestia barbaris rarâ, dicas reverentiam Dominæ nondum extinctam, nec servis, ut captæ illuderent, natam audaciam. Alaricus aliquanto post in Siciliam tendens morte subita interiit; quasi nihil dignum foret post Romam captam quod gereret. *Alaricus.*

Inde ruina jam præcipitantis stetit Imperii. *Placida.*
Nam

Nam Ataulphus Alarici successor, amore captus Placidiæ sororis Honorii, eaque in uxorem ducta, pace Honorio & Imperio concessa, Hispaniam constituendi regni gratia petiit. Ita, quod mirere, forma muliebris servat Imperium, & semel Amor multa post secula frugi fuit. Providit & Deus Honorio Ducem, qui perditis rebus opem ferret; Constantius qui profectus in Galliam, Constantinum, Constantem filium, & Jovinum, invasores purpuræ, necavit; jam Attalo per Gothos, & Heracliana per Marinum, ejusdem reis vel ambitionis vel criminis interemptis fœliciter. Mox Placidia post Ataulphi mortem Honorio reddita, junctaque Constantio, ipsi in victoriæ præmium, Imperii consortium & filium Valentinianum peperit: sed brevis utriusque fructus, cum paulo post morbo perierit. Tandem Honorius anno ætatis 40. Christi 425. hydrope moritur: jam undecunque Barbaris Romanam illam Togam discerpentibus. Quis eum Theodosii Magni filium credat? nisi in uno, quod Pater non quæreret regna, filius perderet.

Constantius.

Pelagius.

Et ne qua lues huic seculo deesset; ortus Pelagius Brito, monstrum turpissimum, qui ut hominem dominum sui faceret, Divinam Gratiam extinctam voluit; cui tamen servire vera libertas est, & perfectum Arbitrium si cum Deo sentit. Nec Hydræ suus defuit Hercules Augustinus: huic de Gratia credendum maxime cujus ipse Trophæum est ætatibus omnibus perillustre. Suas etiam stellas illa nox habuit; ætatem ferream Poëtis mitigantibus Prudentio, Sedulio, & Paulino; inter quos Claudianus ut in ignibus minoribus Luna, tantum eminuit suavitate & elegantia carminis, quantum argumenti granditate decessit.

Claudianus.

Sub

Sub Honorii finem varia in Imperio Romano nata sunt Regna; sed ut in aliis rebus ex alieno interitu; sive peregrinis gentibus Romæ rapientibus quod ipsa singulis olim rapuerat. Primi Burgundiones, ex plurimarum nationum colluvie contracti, à Constantio pacem & sedes occupant, apud Helvetios & versus Rhodanum, anno Christi 413. regnumque Burgundionum constituunt: cui deinceps accedat lato incremento, Comitatus Burgundiæ, Sabaudiæ cum Provincia. Et fœlicitas summa regni primordia fortunavit: cum ab Utparo Hunnorum Rege oppressi, appellato Deo Christianorum, ejusque salubribus aquis mundati, congressi statim cum Hunnis, eorum 30. millia victores perimunt; fortiores victoria Dæmonum quam Hunnorum. *Burgundiones.*

At anno Christi 420. ortum est regnum longe illustrius Francorum in Gallia. Primus illorum rex Pharamundus (sive Rhenum transmiserit, sive successores) legibusque sancitis Monarchia posita; quæ Deo clavum in procellis gravissimis moderante, stat etiamnum post annos 1230. & ad Mundi exitum quantum conjicere licet perdurabit. Perpetua Regum serie ad Ludovicum 14. ordine 65. devoluta, sperat in eo paternam avitamque gloriam instaurandam, nec à Deo datum nisi ad summa. *Francorũ regnum.*

Anno proximo Vallia Gothorum Rex, Ataulpho suorum dolo Barcinone perempto: in Hispania condidit Regnum, deinceps monumentis pluribus celebrandum; quamvis Vandali Bæticam occuparent unde Andalusia. Alani cum Gothis sedem in Tarraconensi fixissent quæ Gothalania, post Catalonia. Ita nascebantur proxima tempore, futura quondam diversissima studiis Regna, & æmulatione *Hispanis regnum.*

imperii

imperii distractura Orbem in partes. At placet omen, quod Francicum vel anno vetustius est, suisque duntaxat populis non aliorum mistura ponitur.

Confertur etiam in annum Christi 422. Scotici regni primordium: Scotis in majoris Britanniæ Boreali parte sub Fergusio Rege stabilientibus Imperium, quod hactenus per Reges plurimos jactatum procellis innumeris persecverat.

Theodosius Junior. Interea in Oriente Theodosius octennis puer Arcadio patri successerat, anno Christi 408. alienâ prudentiâ domi forisq; infelicissimus Principum. Domi instituebat soror Pulcheria, & ad mores suos religiosissima Virgo conformabat; foris Isdigerdes Persarum Rex, datus ab Arcadio tutor novo exemplo, Orienti pacem constituebat, quia non turbaret. In hac rerum tranquillitate adolevit Augustus, donec turbæ domi & foris natæ, humanæ sortis exegere stipendia. A Barane Persa natum bellum, qui Christianis infensus Isdigerdis indultu multum propagatis, apud Theodosium profugos repoposcit armatus; Vt honesta belli causa, sic exitus fœlix: Ablegato Ardaburio Persæ victi; Phalanx illa Immortalium morte deleta, & centies mille terrore perculsi dum fugiunt, in Euphratem obvium irruentes, stitêre fugam cum spiritu. Et ab hoc prælio pax certa in posterum; nam ut à bello lento pax incerta, sic à truculento firmissima; cùm vel utrinque tædium, vel ab altero infirmitas fit. Palladius eques uno triduo è Mesopotamia Constantinopolim victoriæ nuntium tulit; volare dicas non currere, ipsamque Victoriam alas commodâsse.

Domi pugnatum acrius, & debellatum lentius,

tius, ad tutelam vel regiminis vel religionis. *Nestorius.* Prior tumultus à Nestorio Præsule Constantinopolitano, qui blasphemo ausu cum in Christo duas personas adstrueret, Mariam hominis matrem non Dei affirmans, Orthodoxam fidem perditum ibat. Inde tertia Oecumenica Synodus coacta Ephesi, anno Christi 431. ubi à ducentis Episcopis damnatus Nestorius, *Concilium Ephesinum.* & cura Pulcheriæ deiectus, ac in Oasim Arabiæ relegatus, in malo pervicax, corrosâ à vermibus lingua interiit; ante mortem expirans sceleratissima corporis parte.

Nec pœna Nestorii aliquot post annis deterruit Eutychem Constantinopolitanum Ar- *Eutyches.* chimandritam, quin novæ auctor hæresis assereret in Christo unam esse Naturam unamque voluntatem: adeoque mendacium veritatem pressit, ut in Synodo prædatoria Ephesi habita anno Christi 449. præsidente Dioscoro Alexandrino, lupo inter oves truculentissimo; laudatus Eutyches, asserta hæresis, Flavianus sanctissimus vim inclamans, extrusus, & calce ictus Dioscori triduo mortuus, temporum calamitatem incusent; Ea rerum mortalium varietate, ut Ephesi eadem in urbe eodem sub Principe & veritas regnet & pereat. Sed ab aulica lue tantum mali ortum: nec enim Theodosius ab domesticis tumultibus liber, quippe inter Principes de regni finibus contentio est, inter Aulicos de ipso Principe.

Soror & conjux de Theodosio contende- *Pulcheria.* runt. Soror Pulcheria rectæ administrationis conscia ne fratris animus ageretur transversum clavo hærebat. Eudoxia conjux, (tametsi Pul- *Eudoxia.* cheriæ deberet & conjugem) hæc enim Athenais Leontii Philosophi filia, quæ corpore animoque cultissima, ex summa inopia ad Augusti tha-

sti thalamum per Pulcheriam erat evecta) ea tamen, ut ad ambitionem prona est mulier, quo propius à summo distabat: eo ardentius flagitabat. Inde diffidia, & specie religionis Jerosolymam profecta Eudoxia: inde à reditu per Chrysaphium potentem Eunuchum remota Pulcheria, & gynæceo inclusa. Sed ea postmodum revocata, Chrysaphius mulctatus exilio, & Eudoxia unius pomi dono suspecta Principi, Jerosolymam iterum secessit, exemplum posteris duabus fæminis non convehire Imperium. Ita regens alieno ductu Theodosius, equo delapsus, ex luxatione morbo contracto, quinquagenarius obiit, anno Christi 450. moderatus & temperans, pietatis litterarumq; studiosus; sed sororius, uxoriusque, nullo boni discrimine. Theodosiànum Codicem edidit, novarum legum præclarum exemplar, veterumque emendatorem in pluribus.

Theodosius.

Trisagion.

Sub hæc tempora tanta fuit Deo mortalium cura, ut eos modum invocandi doceret, adolescentulo in aerem sublato quasi in scholam ubi Angelis magistris edidicit solenne illud Trisagion, in terris postea seculis ultimis decantandum. Nec in Simeone Stylita miraculum minus, qui in columna excelsissima omnis pene mortalitatis expers annos plures egit; nova ipse patientiæ Columna: saxum enim dicas, nisi quod ulceri sensum præbuerit, de cœlo tactus animam egit, ignem terrestrem sanctissimâ victimâ repudiante.

Simeon Stylita.

Valentinian. 3.

Anno Chr. 424 Valentinianus ad Theodosium sobricũ cum Placidia matre confugiens, ab eo Cæsar postea Augustus Occidentis effectus est; missusque Ardaburius, qui Joannem scribam post Honorii obitum invasorem Imperii, fultum Castini præclarissimi Ducis præsidio,

dio, throno depelleret. Primum quidem Ardaburius Ravennæ inclusus, sed inde ab Aspare filio non sine miraculi specie liberatus. Joanne oppresso, Castino extorre, Valentiniano sanxit Imperium: Duo adolescentulo designati Duces quorum consilio regeretur, Bonifacius & Ætius, eximii, nisi communem operam privatus ambitus intervertisset; data Bonifacio administratio Africæ, Ætio Principis. Sed is consortis impatiens, qui non modo primus sed solus esse contenderet, Principem in Bonifacium, Bonifacium in Principem occultis artibus sic incendit, ut Bonifacius Valentiniani odio Genser cum Vandalorum Regem ex Hispania in Africam evocaverit; vel ulturus injuriam, vel instauraturus benevolentiam.

Facilius non admittitur hostis quam expellitur; Gensericus Africam ferro & flammis vastatam sub jugum mittit, doloque Ætii patefacto, Bonifacium serò pœnitentem, prælio victum expellit Africa, novo ipse potius imperio. Bonifacius interim in Italia vincit Ætium, sed paulo post morbo extinctus, locum æmulo relinquit vacuum, Ætiusque potestati primæ restitutus: malo exemplo, sed plerunque necessario, ut gratia Principis auctoramentum sit criminis. Ita utcunque Valentinianus se tuetur, conjugio Eudoxiæ Theodosii filiæ, & Ætii virtute, post Francos Clodione Rege à Gallia pulsos, & Theodoricum Gothorum Regem obsidione Narbonis. *Gensericus.*

Sed ecce tempestas horribilis Hunnorum! Rex Attila ad Europam obruendam insurgit. Jam ante Thraciam & Illyricum sævè populatus, ingenti auro à Theodosio delinitus, ad sua *Attila.*

recesserat; ubi Bledæ fratris cæde ferocior potentiorque, gentes innumeras in bellum trahens, nempe septingenta hominum millia, se Dei flagellum nuncupans, cæca Justitia seu potius occulato furore, nullo delectu, sibi cruore litabat omnium. Inde Romani & quibus regna in Romano solo, Franci, Gothi, Burgundiones, Alani, communis metu periculi, vires consociant, ad communem pestem repellendam Ætio Duce, pugnantibus ejus auspiciis, Meroveo Francorum, Theodorico Gothorum, Gunderico Burgundionum, Sangibano Alanorum Regibus; in campis Catalaunis in Gallia, anno Christi 451. pugna conserta; cui vix par ulla veterum alia. Fuisse horribilem cæsa utrinque 162. millia hominum docent; præter 90. millia Francorum & Gepidarum, qui nocte pugnæ prævia sibi occurrentes, quasi ad prælu dium mutuis vulneribus conciderunt. Victum Attilam constat, quod munitis castris se continuerit; solitusq; hactenus aliena claustra diffringere, sibi sua opposuerit. Ætius pepercit victoriæ, sive tantæ gloriæ splendore offusus; sive pontem aureum fugienti sternens, nec furiosum desperatione armandum ratus, sive Gothos veritus, ubi nullus eos coerceret hostis: sive necessitatem sui facturus, dum superesset hostis quem vinceret.

Leo Magn. Attila dilapsis Gothis securior in Italiam tendit, novoque furore incensus. Aquileja, Mediolano, Ticino eversis, cum Romam peteret, novam sui victoriam præbuit. Occurrit Leo Pontifex Maximus ac sola veneratione armatus, ore Sanctissimo quingenta hominum millia repræsentans, ita truculentiam viri vel mollivit eloquentia, vel animi fortitudine fregit, ut Hunnus pertæsitus, omissâ prædâ facillimâ

Italia

Italia abscesserit. Hanc victoriam Dei non hominis fassus est Attila, visumque Senem interminantem fulgente gladio. Sane is Leo fuit & religionis virtutumque omnium studio, & Christianæ eloquentiæ facultate, & inconcusso animi robore, ut in singulis Magnus, dignus fuerit per quem tantam victoriã de crudelissima bellua cœlum retulerit. Inde Attila quasi penitus fractus, & in Gallia victus est à Thorismundo, & in sua Scythia vino victus, in ipso nuptiali toro, sanguine in fauces illapso, stertens extinctus est: in somno, vino, & nuptiis, instrumentis vitæ vitam ponens, tot inter pugnas Morti ereptam.

Tunc, anno scilicet 451. cum Italiam infensus peteret, Veneti ejus adventu perterriti, relictâ continente, in proximas Insulas in Adriatico sinu secesserunt, ratique procellas maris tutiores Hunno sæviente, inter fluctus urbem posuerunt firmissimam, situ admirabilem, futuramque rerum gloria maximam. Hæc Vrbs Venetiæ, quæ Romanæ Reipublicæ quasi repudiatam à gentibus hereditatem cernens, illius virtutes, fortitudinem, constantiam, opes & luxum aliquando, incremento magno exscripsit. *Venetia.*

Aliquot ante annis Angli à Britannis in auxiliũ evocati ad Pictos & Scotos repellendos, è Saxonia profecti Scotos quidem fugarunt; sed regionis allecti commodis, ex hospitibus Domini iisdem armis, quibus Scotos depulerant, Britannos subigunt, regnumque constituunt, tot in posterum tumultibus actum, ut non in Insula sed in ipso Mari positum asseras. *Angli.*

In his novis regnis Maximi omnium clades imminebat, nempe Romani, Valentiniano dolo Anicii Maximi interempto, anno Christi 455. *Valentiniani mors.*

Occasio impudicitia, Imperiorum omnium pestis: violata ab Augusto uxore Maximi ardens ira maritus ut adulterum perderet, ipsum prætextis calumniis ad dandam Ætio mortem inducit, quo unà Imperium nitebatur, nudumque munimento per satellites aggressus, in campo Martio curat occidi, ætatis anno 36. cũ sapere tot imperii cladibus male didicisset.

Scriptores. Ferreum tamen seculum præclarissimis viris destitutum non est, nam ut Græcos omittam, in quibus Socrates & Sozomenus res gestas consignarunt historiis, illustrarunt Gallias Prosper Aquitanicus, Vincentius Lirinensis, Eucherius Lugdunensis, & Salvianus Massiliensis, suavissimis querelis & ipso melle conditis ævum incusans. Fuit & Cassianus vitæ Monasticæ institutor, in spiritualibus rebus perspicacissimus, nisi quædam labes doctrinam viri aspersissent.

Pulcheria. Anno Christi 450. Pulcheria cui Theodosius Martianum in virum delegerat, eidem nupta dotale Imperium transfert, integra tamen virginitate, & quod in fœmina rarissimum admisso consorte regni non thalami. Statim Concilium Chalcedone indictum, ad delendam Ephesinæ Synodi infamiam, in quo magno omnium consensu damnatus Eutyches, ejusque fautor Dioscorus, & asserta duplex in Christo Natura, Divina & Humana, priorum hæresium extinctione. Quo veluti fastigio præclaris rebus imposito, Pulcheria anno 54. vitam obiit, gnara maxime religionem politiæ adjungere, Divina prudentia humanam fulciens, imperandi exemplum, in fratre & Deo nacta materiam & fœlicitatem.

Concilium Chalcedonicum.

Martianus. Martianus quatuor annos superfuit, vir militaris; unde calamitatum belli non nescius, movit

movit omnia ne bellum moveret, & Genserico timendus potius quam spernendus, in Occidentis procellis Orientem pacavit. Donec gravis annis ab Aspare Patricio, ut creditur, veneno sublatus, vitam admodum Christianam clausit. Thrax erat genere, gregarius olim miles; unde prodigium, in hoc fastigio abesse superbiam; cum humilitati depositæ arrogantia plerumque succedat.

An. Chr 456. Asparis studio Leoni cessit Orientis Imperium, quod religionis causa turbatum, ejusdem Augusti religione pacatum est. Nam & Alexandrini Proterio Episcopo nefarie interempto, suffectoque Timotheo Æluto pessimo capite, pœna affecti; & Petrus Gnapheus vir stolide Eutychianus exulare Antiochia jussus. Nec ad bella segnis imperator, qui Gensericum grassantem contudit: victoriam relaturus, nisi Basiliscus Verinæ Augustæ frater cum mille navibus in Africam missus, vel ignaviæ vel proditioni prius se objecisset, quam Genserico vincendum. Et Aspari solvit mercedem Imperii, pœnasque criminum; filium enim ejus Ardaburium creavit Cæsarem; utrumque postea datus insidiis Patris interemit; at designato ad Imperium Leone puero; ex Ariadna filia nepote Zenonis generi spreta turpitudine, alvi profluvio decessit, cum in affinibus plura quam in se peccasset: sed in Principe culpa est suorum flagitium. *Leo 2.*

Tunc ab Elementis, quiescentibus hominibus, calamitates illatæ. Antiochiam Syriæ terræ motus horribilis tantum non delevit: Antiochiam Isauriæ dehiscens terra totam absorpsit: Constantinopolis urbium caput quatriduano arsit incendio & oborto ex candela in foro relicta, quasi ad majus ardentis ludibrium: *Mala publica.*

ut urbes dixeris mortalium instar agitari morbis & perimi. Clades reparata Studii consularis viri pietate, monachorum Insomnium excitato cœnobio, qui per continuas vices nocturnas diurnasque horas implerent divinis laudibus decantandis; cœlestium munus quantum mortali fas est referentes.

Insomnes monachi.

Maximus 2.

Anno Chr 455. Post Valentiniani cædem Maximo breve Imperium fuit Eudoxiâ conjuge, cui consilium de mariti prioris nece aperuerat, in vindictam ardente, & occultis literis Gensericum in Italiam evocante: nempe mulier ultione flagrans Vesuvius est, per sua detrimenta proximis nocens. Gensericus advolat valida classe, Romamque captam per dies 14. diripit. Maximus in fuga lapidatus, Eudoxia cum prole gemina à Valentiniano suscepta Placidia & Eudoxia, multisque captivorum millibus deportatur in Africam, vindictæ libidinem calamitatibus summis rependens Gensericus tamen ne Martianum irritaret, Eudoxiam minorem Hunnerico filio nuptui tradit, matremque cum Placidia Olybrio paulo post matrimonio data Constantinopolim mittit. Hic est Hunnericus qui crudelissima laniena Orthodoxos vexavit; donec octavo regni anno, instar Herodis, verminante corpore, se suis dentibus laniavit: supra 400. Christianorum millia morte affecerat, impellentibus Arianis Præsulibus, quibus sanctitas aliena opprobratio erat suæ perfidiæ.

Gensericus.

Hunnericus.

Mox in casum præceps ruit imperium, infirmis duntaxat nixum capitibus, & in ruinam simul præcipitantibus. Nam eodem anno quo urbs capta, Avitus in Gallia se dicit Cæsarem; sed à Romanis explosus, & à Recimero magistro militiæ comprehensus in Præsulem inauguratus.

Avitus.

guratus post in Gallia mœrore animi moritur.

Majorianus à Leone impetratum Imperium diutius tenuit quam Avitus; Nam quadriennio non tam regnavit quam ut regnaret contendit, donec ab eodem Recimero, quem in auxilium ad Alanos Gallia pellendos evocaverat, perfidioso supra fidem homine necatus est. Nec Severo Recimeri opera commodior fuit, per quem devicit quidem Alanós in Italiam irruentes; sed cum jam triennio imperans videretur ævi longioris, ab eodem veneno sublatus est: Jam Augustorum trium parricida, & omne fati genus in Principibus orbis experto. *Majorianus.* *Severus.*

Inde cum Imperium 19. menses vacasset, Recimero ad nutum omnia constituente; tandem anno 467. Anthemius Occidenti à Leone præficitur; qui aliorum damnis præcavens sibi, collocata filia Recimero, spe Imperii demulcere perfidum nititur. Sed anno post quinto socer à genero, innocens à scelerato Romæ obsidetur, captusque occiditur, adeo tenax est consuetudo criminum, & flagitiorum nullus est cumulus. Recimero tamen tot scelerum præmium raptum est illico, paucis post diebus obeunti ex morbo; Deo pœnas scelerum protelante, eo graviores, quo exclusa pœnitentia longiores. *Anthemius.* *Recimerus.*

Olybrius Placidiæ conjux degustavit Imperium; sed quarto mense obeunti Glycerius anno Chr. 437. Ravennæ succedit, qui Gothis ingenti mercede delinitis, regnavit, triennio; donec à Julio Nepote motus Imperio, Salonensis episcopus factus, pœnam tulit, quæ multorum quondam votum fiet. Sed anno post altero Nepotem Orestes Patricius exercitu instructus in Dalmatiam relegavit, ubi Glycerius agebat Præsulem, & Momyllum filium creavit *Olybrius.*

Augustulus. Augustulum dictum; malo sane omine, cum anno sequenti ab Odoacro dejectus sit, finemque habuerit Romanum Imperium, in Julio Cæsare conditum, totius prope orbis strage, cum stetisset 525. & eo desierit illa Respublica terrarum potens, ut Barbarorum omnium suorumque præda, nec qui imperaret, nec in quem regnaret habuerit: ne sui quidem pomœrii domina, cujus fines orbis vix capiebat, adeo Dei est perennitatem conferre Imperiis, & præstare per tot rerum vices stabilitatem.

Parisiis. Barbari interea ex aliorum damnis promoti Regna ubique constabiliebant. Merovæus transito Rheno, eam Galliæ patrem quæ à Francis dicta est Francia occupat, regnique sedem Parisiis collocat. Ea nempe urbs, quæ olim Insula fluente Sequana circumscripta, nunc longe lateque ad utramque amnis ripam effusa nulli secunda urbium, pene est omnium Princeps, quæ stupor orbis, naturæ compendium, artis officina, doctrinarum fundus, quidquid extra quæras una complectitur.

Childericus. Nec occasioni parcunt Burgundiones, pervadentes Galliam Lugdunensem; Gothi pariter Suevis in Hispania profligatis, Aquitaniam sibi adjungunt, ægre Romanis Galliarum media tuentibus, dum hinc inde limites revelluntur.

Iis tamen levis spes affulsit in Childerico extorre qui à Francis ob incontinentiam regno ejectus, & ad Turingiæ Regulum profugus, anno Christi 456 vacuum Ægidio Romano thronum reliquerat: sed octo post annos Vinomandi amici opera, desideratus à suis & revocatus, Ægidii spem decollavit, & ab exilio didicit, quod nulla prosperitas docuisset continentem esse & frugi.

His

His temporibus Sidonius Apollinaris Gothicas tenebras illuminabat, Avito affinis, nobilitatē stirpis splendore ingenii supergressus, stilo tamen ferreo & qui Gothos saperet, multa perscribens: unde calamitatem temporum defleas, quibus abjudicato Tullio placebat Sidonius: affirmesque vere Romam barbaram quæ sic loquebatur. *Sidonius.*

Anno Christi 474. Zeno Leone filio statim mortuo invasit Imperium, nec aliter gessit, quam ceperat. tam animo deformis quam corpore, Continuis tamen exercitus plagis emolliri potuit, ni induruisset. Primum à Basilisco Verinæ socrus fratre solio pellitur, & cum uxore Ariadna apud Isauros latens ægre vili olere famem sedat. Sed cum Basiliscus præter vitia Zenonis adjungeret hæresim, Armato Duce cum exercitu ad Zenonem transeunte, rebus conversis, ipse fit captivus, Zeno Augustus. Qui memor inediæ in Isauris perlatæ, Basiliscum cum liberis castello inclusum fame peremit, novo supplicio Regibus, & à veneno tutissimo; ut quibus esset rerum omnium copia, ii interirent defectu vilissimæ. *Zeno.*

Nec Armato proditori Zeno commodior, cujus filium ut promissis staret, Cæsarem dixit at statim ut proditorem plecteret, Patrem interfecit, natumque exautoravit sacris addicendo, ne patrem unquam posset imitari. Plures alias vitavit insidias, donec acutiore morbo vel ebrietate summa correptus, tanquam exanimatus, sepulchro illatus jussu Ariadnæ; cum postea sensum recepisset, ne quidem vociferatus, vere interiit, nullum unquam sepulchrum letalius, ante mortis index, nunc causa; nec in hoc Quiescere solemni voce inscripseris, sed agi, desperare; & furere.

CAPVT. III.

Ab Odoacro ad Carolum Magnum.

Odoacer. ANNo Christi 476. Odoacer Herulorum Rex à Nepotis amicis in Orestis odium accersitus pervasit Italiam, & Oreste occiso Romam cepit, hoc seculo tertium, analecta Vandalorũ legens; & dignitate explorato titulo, regnum Italiæ primus constituit, &, ne umbra regni Romæ superesset, sedem Imperii Ravennæ posuit. Sed occulta Dei providentia Pontifici summo Vrbem comparante, quæ abdicata vetere sanctior nova ratione terris imperaret.

Anastasius. Anno Christi 491. Ariadna Augusta Anastasium humili munere Silentiarii fungentem ad nuptias suas thronumque evexit. Is Dicorus dictus ob pupillas oculorum discolores, nomen implevit, vitæ maxima diversitate; nam primordia boni Principis, cætera pessimi. Euphemio Patriarchæ Syngrapham dedit de tuenda Synodo Chalcedonensi; Chrysagyrum tributum ignominiosum è meretricibus collectum sustulit, Magistratus vendi prohibuit, & spem sui magnam concitavit. Quin & bello non inutilis, Longinum Zenonis fratrem acie vicit; Cabadi Persæ Amidam extorsit, & Daras Anastasiopolim dictam minuit, & amplissimo muro Barbaros à Byzantino freto discrevit. Sed virtutis larvam vitium, ubi tutum est, deponit illico.

Patuit Anastasius, cum potestas invaluit: Palam Eutychianorum fautor, Orthodoxos vexavit; Euphemium & Macedonium Sanctissimos

ctissimos Patriarchas urbe ejecit, suffecto Timotheo viro turpissimo: Trisagio addidit, qui crucifixus es pro nobis, quasi Deitas passa esset: Severum hæresiarcham Antiochiæ intrusit, Hormisdæ legatis interdixit Græcia: id unum enitens, ut orbem perderet, & vulgata pestis in plures nocentior esset. Adversa tamen aliquot passus est, ut recipisceret. Nam Vitalianus urbem classe obsedit, & gravissimas seditiones populus pro tuenda fide concitavit: sed Vitaliani classem excussit, Procli arte Mathematici vel Magi; sedavit populum perfida fide, palam Diademate posito culpam deprecatus. Ita elusit homines, neutiquam Deum, à quo tonitru territus, cum per cubicula amens discurreret: ictus fulmine animam misit: anno Imperii 27. vitæ supra octogesimum. Ab hoc telo nulli custodes, nullæ phalanges, Principes tegunt.

Anno Christi 493. Nova in Italia regni mutatio à Theodorico Ostrogothorum Rege: (nam Gothorum Orientales Ostrogothi, Occidentales Visigothi dicti) qui Odoacrum 71. annis regnantem, & biennio Ravennæ obsessum, accitum dolo ad convivium interemit. Hic Theodoricus ante imminens Orientali Imperio, à Zenone, fortitudinem viri extimescente, blanditiis, muneribus, & honoribus satiatus, destinatus erat Occidenti in Herulorum perniciem. Quibus victis, & regni sede Romæ restituta, belli pacisque artibus præclarissimum Principem egit: Orthodoxæ fidei quantumvis Arianus fautor: urbem ornavit ædificiis: Italiam instruxit legibus, Pannoniam armis edomuit: ac longe lateque propagatis vel Imperio vel imperii gloria, terrori vel admirationi omnibus fuit. *Theodoricus.*

Bi:

Caßiodorus. Et annumerandus in Theodorici bonis Cassiodorus, ipsius maximum ad amplitudinem instrumentum, consiliis agenda dirigens, & doctissimis scriptis acta illustrans; simul Principi suo Agamemnon & Homerus. Vir doctrina magnus, sanctitate pene par; bene apud posteros stili gloria meritus, at meritissimus exemplo, quo negotiis aulicis extricatus, Deo uni intendens, se claustro abdidit, cujus angustiæ mundum excludunt, ut cœlo pateant.

Clodovæus. Nec in solis Gothis majestas imperii, & in Francis eluxit; imo major quo Deo nixa securior. Nam Clodovæus Childerici filius anno Christi 496. Christianam fidem suscepit, Rhemis à Remigio undis ablutus, ex voto quo se Tolbiaca pugna adstrinxerat. In unctione Ampulla delata cœlitus prodigium fuit omnibus seculis, cujus liquor effusus plus quã sexagies, nulla humana ope restitutus regni cui conditus est durationem fovet aut sequitur. Inde Christianissimorum titulus Regum, ut modestissimus sic illustrissimus, in humilitate fastigium gloriæ, & à vero fonte claritudo. Inde victoriæ Clodovæo partæ, prima in Gundebaldum Burgundionem regno multatum, altera in Alaricum Visigothum non regno modo, sed vita orbatum, & nequid ad laudem deforet, in ardore prælii dextra victrice. Prærogativa Francorum, quibus Rex unus implet exercitum. Et DEVM fuisse in partibus docent cerva Vigennæ vadum præmonstrans, & Encolismæ muri sponte corruentes, ut felicem Clodovæum dicas, cui Deus pro cuniculo ac pro ariete esset.

Clotildis. Clotildi tamen multum Galli debent, multum orbis, quæ primum conjugem suavitate

morum cicuravit, dein pietatis sensu perstrinxit post victorem Tolbiaca pugna triumphavit; ut ante Francus DEUM conjugis quam Christum noverit, & fœliciter uxorius religionem à toto hauserit. Ea Clotildis quæ postmodum sanctitate morum insignis, tam privatim pia quam publice, præibit posteris quid Reginæ pati possint, quid agere.

Anno Christi 518. Justinus Thrax, è subulco miles, magno fortunæ lusu, aliena pecunia sibi emit Imperium, gessitque aliter quam paraverat, fortiter ac religiose. Hæreses in hæreticis quantum potuit extinxit, ac Severum illum antesignanum Antiochia pulsum coegit prævertere fuga supplicium. Nec segnius in Persam Cabadem bella suscepit; eximiamque de Zeliobe Hunnorum Rege vindictam tulit, ad Persas transfuga, suarumq; partium desertore; quippe monitus de proditione Cabades Hunnum cum 20. millibus interemit, pacemque Justino reddidit: ita fides à proditoribus violata ipsos prodit rependitque legem talionis. Sed deinde propter Regem Colchorum redintegratum bellum, in cujus apparatu tam Justinus decessit quam Cabades, legata hæredibus necessitate pugnandi. Græcis tamen multum sine bello militum periit; sive Constantinopoli, scurrilem ob causam factione Venetorum tumultuante in Parasinos, adeo scintilla parit incendium; sive Antiochiæ, terræ motu tam horrendo, ut supra quadringenties millia civium obruta fuerint corruentibus ædificiis; extremâ calamitate, ubi sua cuique domus sepulchrum est. Justinus Senior.

Ut Justinus Colchorum Regis tutela piissima Persas commovit, ita justa Hæreticorum persecutione Theodoricum irritavit; adeo nullum Theodoricus.

lum mortale bonum sincerum est. Nam Theodoricus ut irritam apud Justinum legationem advertit à virtutibus degener, Joannem summum Pontificem legationis Principem Ravennæ in carcere squallore & inedia necavit, Symmachum & Boetium Consulares viros truncavit capite, passimque sæviit in Orthodoxos. Nec ultio divina diu protelata, oblato in cæna piscis ingentis capite, cum sibi objectum Symmachi caput exsertis dentibus minans exclamaret, correptus mania periit, anno Chr. 526. regni 33. justa primordia teterrimo exitu corrumpens. Sed rara fides hæreticorum virtuti, nec apud homines constat, quæ Deo imponit.

Boetius. Boëtius vere ultimus Romanorum, tanto Brutis & Catonibus major, quanto veræ virtutis tenacior; non peremit Imperatorem nec se; tam illum affligentem tulit quam se afflictum, suoq; & alieno fato expectato, à Philosophia consequutus est quod illi à pugione sperabant. Posterorum intererat calamitosum esse Boëtium, ut ad eos tanta solatia pervenirent.

Justinianus. Anno Christi 527. Justini ex sorore Nepos Justinianus ab avunculo designatus capessivit Imperium; summæ famæ Princeps, sed aliena *Belisarius.* gloria partæ, nam per Belisarium & Narsem triumphis, per Trebonianũ legibus, per tributa ædificiis celebris, Constantinopoli immotus terrarum orbem percursat. Primus Belisarius, novus Pompejus, de tribus terrarum partibus lauream retulit. In Asia Cosroëm Persam sæpe victum ad pacem adegit: in Africa Gilimerem fratris Helderici peremptorem, victum & captum Constantinopolim misit triumphandum, regnoque Vandalico extincto, Romanis Aquilis Carthagine receptis, intermortuam Imperii gloriam suscitavit.

In Europa pro laborum modo claritas major, & in Italia vindicanda Justiniani fœlicitas & Belisarius totus impendendus. Amalasuenta Theodorici filia regnum Gothicum pro Athalarico filio administrabat; eo mortuo, Theodato nupsit: à quo per nefas in balneo suffocata; data Justiniano belli occasio, ut in alieno plectendo crimine, quod jam in Africa suam rem ageret Deo tam sceleratus odiosus fuit, quam acceptus vindex: Belisarius Sicilia, Neapoli, ipsaque Roma potitus, in ea propugnanda se totum exprompsit: Theodato occiso Vitiges novus Gothorum Rex stipatus 150. hominum millibus eam obsidebat, pugnatum est sexagies novies, uno die ad 30. Gothorum millia cæsa: nunquam Roma illustrior, nec in Annibalem, Gothi repulsi, & in una urbe domitores Europæ prostrati. Ab eodem Ravenna Gothorum Roma expugnata, captus Rex Vitiges; ac penitus debellatum foret, nisi Cosroë Orientem turbante, evocatus ab Augusto Belisarius: ac repudiato Gothorum, quod offerebant, Imperio, vir fortissimus tam spernendo regno quam parando, laboresque amans non præmia, ad revocantem properasset, instauraturus Persicas palmas. Mediolanum tamen à Gothis captum & excisum, cæsis trecentis hominum millibus, barbaræ gentis & victæ parentavit furori. *Gothi victi.*

Amoto Belisario, in novo Principe Totila quasi in capite redivivum esurrexit Gothicum corpus: statim Romani victi; Campania, Neapolis, Samnium capta, ipsaque Roma iterum Gothica, tantum est momenti in capite. Ideo Belisarius Italiæ redditus, nondum tamen totus, defectu exercitus: quem ubi reparavit. Romam recipit, cepissetque cætera, nisi tertium *Totila.*

Belisarius. tium ad Persas missus (quasi manu victoriam duceret) se inanem Italiam reliquisset Totilæ. Vir eximius, utriusque fortunæ tam pugna quam palma; nam cum jam incurvus senio repulisset Hunnos à Græcia, mox scopus invidiæ præclarissima quæque appetentis, in obscurum carcerem splendidissimæ gloriæ lucem tulit; sed detersâ calumnia clarior, sepulchro intulit intemeratam in Principem fidem, & victorias de orbe toto non semel relatas. Uno minor, quod Silverium summum Pontificem, ut Theodoræ Augustæ faceret gratum, indignius habitum Constantinopolim miserit; adeò nihil mortale est, quin labem contrahat, nec Achilles ullus sine talo.

Narses. Interea Totila, per absentiam Belisarii, non Italiam modo, sed ipsius suburbium Siciliam invaserat; cum Narses dux novus, propemodum fœmina, & ab gynæceo ad bellum missus, anno Christi 552. animo vitium corporis emendante, Siciliam recipit, Gothos pugna vincit: eosque, Totila & Teia Regibus diversis præliis interemptis universa tandem expellit Italia: magno rerum mortalium lusu, cum semivir tot viros vinceret. In ea expeditione

Longobardi. magno usui Græcis Longobardi; Ii ex Scandinavia, quæ Norvegia est, progressi, Alboino duce Cunimundum Gepidarum Regem tenentem Sirmium & pleraque Dalmatiæ, ingenti prostraverat pugna, occupatisque occumbentium sedibus, Narseti navarant operam in Italia, mox sibi contra Italiam ipsam navaturi.

Justinianus. Ita Justinianus alienis inclarescebat victoriis, dum pacis artibus domi ornabatur. Nam cum per leges vivant Imperia, iis tum novis sanciendis invigilans, tum veteribus in ordinem

nem in tanta congerie redigendis, Triboniani Jurisconsulti peritissimi opera. Codicem & Digesta conscripsit, publicavitque scientiam Juris evolutam ambagibus veterum, & Ariadnæ filum tot Labyrinthis: eximiam sane nisi eam iterum pugnantium Interpretum sensus prioribus tenebris immersissent. Deinde Salomon novus ædificavit amplissimè; in uno Sophiæ hoc est sapientiæ divinæ Templo Capitolini Jovis Dianæque Ephesiæ magnificentiam extinguens; ut olim ingemiscentes. Ars & Natura exultare tunc viderentur. Quin & religioni studuit propagandæ; in Concilio 5. Oecumenico Constantinopolitano 2. ad superiores hæreses exscindendas habito anno Chr. 552. visusque Deus indulgere spatium præclaris dotibus prorogando in 38. annos imperiū. *5. Concilium Constantinopolitanum.*

Sed fortasse nemo alius sit, qui tot Dei bona suis vel alienis malis corruperit. Nam ut publica prætereantur incommoda: & bellorum ubique, & famis in Italia tam atrocis, ut cibo essent humana corpora, & pestilentiæ Constantinopoli sic horrendæ, ut vel uno die triginta occumberent capitum millia: Ipse Augustus ab Hypatio conjurato, seditione commota prope dejectus, à Belisario per cædem Hypatii restitutus est; Tribonianum passus est impium hominem & avarum, institorem Legum quas promulgabat: per Theodoram impotentem ambitus fœminam, nimis uxorius, Silverium Papam de throno ejectum, in Palmariam relegatum in mortem adegit, substitutum Vigilium pro mancipio habuit: ac demum in Severi hæresim præceps dum Christi carnem corruptioni negat obnoxiam, corrupit ipse tam fœdo exitu sua primordia senectutis, stultæ novum exemplar, præclaros

triuma-

triumphorum titulos una hæretici appellatione expungens.

Benedictus. Eo tempore duo diverſi momenti inſtituta illuſtrarunt Occiduas partes. Benedictus Italus in Caſſiano monte vitæ novo genere conſtituto; Monachorum auctor extitit, qui religioſis virtutibus prælucerent orbi & mederentur; tam ubere proventu, ut poſt annos aliquot viſa ſit Thebais in Europam migraſſe, calamitatibus mortalium aſylo poſito.

Sericū. At duo Monachi alia ratione celebres, ex Indis in Græciam artem ſerici ex bombycibus conficiendi ad incrementum luxus intulerunt: cum ante fælici inopia textum ejuſdem rariſſimum eſſet, nec dum ad corruptelam morum publicatum.

Juſtinus junior. Anno Chr. 565. Juſtinus avunculi Juſtiniani ſucceſſor graviſſimis ærumnis parta diſſipavit ſocordia. Primam jacturam auctoritatis eſt paſſus, ut Conſtantinopoli precarius Imperator, cum ſcelera paſſim patrarentur, ad Præfectum confugerit, cui adminiſtratione urbis conceſſa, emendandos commiſit alios ſe neglecto: adeo facilius ab aliis quam à nobis virtutem exigimus: Tum Italia ipſi per imprudentiam periit, nam fortiſſimo Narſete exautorato, & ad penſum gynæcei cum ignominia revocato: vir ante Gothorum victoria, nunc ultionis libidine fœmina arceſſivit Longobardos, qui quam ſervarat Italiam perderent, & tot gentium cruore ſuam delerent infamiam: ita dedecus fortis animi telum eſt vel experimentum, quo humana fortitudo læditur, Chriſtiana firmatur.

Longobardi. Novum itaque regnum Italia patitur anno Chr. 568 deinceps Barbaris ſpoliantibus dominam gentium, nam Alboinus qui in Pannonia

conſti-

conſtiterat, Narſetis promiſſis illectus, Ciſalpina Gallia vetante nullo occupata, novi regni ſedem Ticini poſuit, poſt diutinam triennii & ſex menſium obſidionem, à gente Gallia Longobardia poſt Lombardia dicti: ſtetitque regnum annos 206. tanto tempore crudeliſſimis Barbaris nondum cicuratis. *cum regnum.*

Alboinus vix Ticino receptus Italiæ delicias morte commutavit, immiſſis à Roſimunda conjuge peremptoribus; dum mulier vindictæ impotens, ob ingeſtam contumelosè Patris necem, maritum ejuravit pudore proſtrato Helmichi, deinde quaſi alienum adulterorum ſubjecit gladiis, ipſa poſtmodum Helmichis ſuumque futura ſupplicium, hauſto quod propinabat veneno.

Eodem tempore Exarchatus Ravennæ ſumpſit initia; ubi nempe Longinus Narſeti a Juſtino ſubrogatus, quæ Imperatoris in Italia forent, adminiſtraturus, conſedit Ravennæ, & Exarchus ſive Princeps dictus eſt. Sed continuis in annos detrimentis hujuſmodi poteſtas tandem evaneſcet. *Ravennæ Exarchatus.*

Nec ſemel in ſuffecto Longino peccatum eſt, eadem ignavia poſtratus Oriens. Nam bello Perſico per Juſtini avaritiam renovato, cum dux Martianus Perſis pugna victis obſideret Niſibim: Auguſtus Martiano fortiſſimo viro Acacium quaſi ad decerpendam laborum palmam ſubſtituit: ſed irritatus contumelia ducis exercitus, ſponte dilapſus, urbem libertam & apertos limites irruenti Hormiſdæ Coſroe filio tradidit. Ita fortibus viris non dandi exercitus vel omnino dandi; ne vel occaſio vel ignominia fortitudinem incendat ambitu vel vindicta. Juſtinus contracta phrenetide obiit: lucido tamen intervallo Tiberium Augu- *Juſtinus.*

ſtum.

ſtum dixit; nunquam prudentior quam cum desipiens eum virum ſucceſſorem eſſe juſſit.

Tiberius. Anno Chr. 578. Tiberius Juſtino mortuo ſolus Imperator, ſtatim eximia pugna cum Deo liberalitate contendit. Effuſe prodigebat opes in pauperes, Deo per miracula quas prodigeret ſubminiſtrante: ſane Narſetis theſauri luci fœliciter redditi, illico cœli quæſtoribus commiſſi pepererunt Perſicas palmas. Nam multæ à Perſis recuperatæ provinciæ: Coſroës victus tanta victoria, ut dolore animi mox obierit, ſcripta lege, ne quis Perſarum Romanos in poſterum bello laceſſeret. Inſtaurabat Imperium tantus Princeps, cum quarto anno præcoci morte raptus tabe deceſſit; fœnerator eximius, qui ſupra centeſimas caperet, & exinaniendo fiſcum impleret.

Mauritius. Anno Chriſti 583. Mauritius Cappadox Tiberii gener, ejus virtutibus præter liberalitatem ſucceſſit. Varia bella in Perſas & Avares geſſit, nam Hormiſdas ſpreta Coſrois lege pacem abrupit: res à Romano & Philippico Legatis geſtæ fœliciter: ſed fœlicius à Bazaduce Perſa; qui muliebri veſte ab Hormiſda donatus, ut infamiam expungeret, concitavit in eum proceres, injectiſque vinculis exauctoratum, Coſroæ filio tradidit, à quo poſtea fuſtibus cæſus eſt: quis credat fuſtuarium Regum eſſe fatum? Sed idem Coſroes à ſuis expulſus à Mauritio ad quem confugerat regno reſtitutus, tutam pacem ſanxit & coluit, graviſſimarum cladium in poſterum autor.

In Caganum Avarum Regem debellatum non eſt: viro forti & ſtrenuo continuis vaſtationibus Thraciam infeſtante Imo is Mauritio cauſa calamitatis & necis fuit: cum enim decem millia captivorum militum interemiſſet,

quos

quos levi pretio redimere Mauritius recusarat; Deo avaritiam Principis ulciscente, Phocas ex milite subito Imperator, admissus Constantinopoli à Prasina factione, Mauritium cum quinque filiis interfecit: prodigiosa Augusti patientia, & Christiana humilitate, utroque suo sanguine avaritiæ labem eluentis. Ita cœlo viam sternit calamitas, & sub plagis discunt homines sapere. Quinto post anno Constantina Augusta cum tribus filiabus ab immani Phoca, ultra metus causam sæviente, percussa Chalcedon, in conjugis fortunam transiit; frustra Tyranno vindictæ radices exscindente, quam suo tempore luculentiorem exigit Deus.

Italia interim pessum ibat, vastatione Longobardorum, sævitia, pestilentia, & aquarum inundatione, nisi pietate Gregorii Magni suffulta inhibuisset præcipitem casum. Is ex præfecto Urbis Benedictinæ familiæ sponte adscriptus, & renitens anno 590. in summum Pontificem lectus, religionis, liberalitatis, fortitudinis, privatæ pietatis, & doctrinæ vivum exemplar; ea gessit, scripsit, & passus est, ægritudinem corporis emendans animi valetudine, ut stabilimentum Ecclesiæ, Romæ securitas, pauperum pater, doctor pietatis, non modo annis sexdecim quibus sedit, sed futuris seculis fuerit vere Magnus, quocumque modo amplitudinem metiaris. *Gregorius.*

At Francorum regnum tantum non periit, post iteratas fratrum certantium pugnas, in duabus mulierculis nitens vel ruens. Altera Fredegondis, quæ Chilperico conjuge per Landericum adulterum cæso, anno Christi 584. ea felicitate qua fortitudine filio quadrimestri delato in aciem, hostes vicit; & pupilli cura flagitiis *Fredegondis.*

gitiis primis velum obduxit. Hic est Clotarius 2. qui laureatis cunis educatus, inter palmas mox adolescet, dissipatas regni tetrarchias collecturus.

Brunechildis. Mulier altera Brunechildis: quæ dominandi libidini posthabens omnia, per liberorum cædes impune grassata; tandem Clotario tradita, multorum rea parricidiorum, ut pereundo sæpius compensaret pœnis flagitia, equi indomiti caudæ alligata, discerpta est. Peritissima tamen simulandi, sanctissimos viros specie pietatis in fraudem induxit, adeo unius Dei est pervadere arcana mentium, & à vero fictum disjungere.

Hermenigildus. Nec Hispaniæ tranquillitas major: nam post tumultus varios patrem inter et filiũ, Hermenigildus à Levigildo patre Ariano peremptus, ob Catholicam fidem, quam ab Ingunde uxore innocentissimus Princeps hauserat, anno Christi 583. At Recaredus defuncti frater, quinto post anno, Patris successor, Orthodoxam fidem amplexus est, unde illustrissimum ad Reges posteros Catholici nomen, ipsaque Hispania ab hæresis lue intaminata: tam alte imbuta est Martyris sanguine: nec immerito coloribus cæteris Rubeum præfert, cruore sanctissimi principis purpurata.

Phocas. Anno Christi 602. Phocas tyrannice usurpato imperio, sola crudelitate insignis, truculentior suis quam hostibus, à Cosroë Persa Mauritii necem ulciscente gravissimas passus est clades, dum suorum Ducum intentus cædibus, qui repellerent hostes obtruncabat. Nec Caganus Avarum Rex segnior, qui vastata Thracia, in Italiam irruit, multisque Longobardorum cæsis abscedit.

In qua expeditione tam Romilda Gisulphi conjux,

conjux, quam filiæ, contrarium specimen sui ediderunt. Mater suo corpore suorumque proditione Caganum mercata, ab eodem ignominiosam mortem obtinuit: at castissimæ filiæ pullorum carnes mammis substernentes, Avaribus quasi fœtore corporis odiosæ, pudicitiæ florem sibi & Longobardis fœminis conservarunt; sic ut mali vitium, ita boni virtus est ferax; nec alterutrum sibi soli prodest aut nocet. Agilulphus postea Longobardos suos Theudolindæ conjugis impulsu & doctrina ad Christũ traduxit: tantum in fæminis momenti est in quam lancem propendeant: nec ullus efficacior magister ad virtutem aut vitium. *Longobardi.*

Sed diutius Phocas pœnam præstolatur, quam per Heraclium exigit Deus, Octavo tyrannidis anno: igne camini ærei, ne ferrum cruore inficeretur, vivum carnificem comburente. *Phocas.*

At sæculum ferreum temperabat aureo Joannes Alexandrinus Præsul, ob largitiones in pauperes Eleemon dictus: datus à Numine ut calamitosissimas Orientis plagas opulentissimo foveret animo. Mirum est, tam multa largiri privatum potuisse, mirabilius voluisse: alterum Dei est, cujus sunt omnia, alterum hominis, cujus est opes diligere. Quis ergo animus, qui profundebat sua quasi aliena, nec amabat opes nisi ut perderet: at jactura fœlix, quæ sementem facit. *Joannes Eleem.*

Anno Christi 610. Heraclius cum supplicio Phocæ tam Imperio quam Mauritio parentasset, egregium se præstitit ad Reipublicæ labes reparandas. Lentius tamen, sive quod ad summum ex infimo plures gradus, sive quod Deus ab Heraclio victo triumphaturus maxime foret. Sane Heraclio primo nihil abjectius, nihil *Heraclius.*

nihil medio fortius nihil desinente contemptibilibus, ut in medio Deum, in extremis hominem noveris. Primi itaque anni ingentibus victoriis Cosrois consignati: totus propemodum subactus Oriens, Asia ferro & igne vastata, capta lugubri Christianorum excidio Jerosolyma, quorum nonaginta millia à Judæis empta, crudelissimisque confecta suppliciis: humanæ pignus salutis Crux sancta Ctesiphonẽ delata: Ægyptus & Lybia direptæ, Carthago septimo anno expugnata, Chalcedon obsessa, Cagano impune Thraciam pervadente, ut Augusto Constantinopolis una esset Imperium.

Sed adeptus apicem gloriæ Cosroes, volvente fortuna, præceps statim ruit. Heraclius spe pacis cum ignominia, dejectus, per annos septem tantis victoriis Persas domat, in Armenia, in Assyria & in ipsa Perside triumphator, ut fidem superet, vel Heraclium esse qui vinceret, vel Cosroem, qui vinceretur. Et in partibus fuit Christi Mater, quæ Constantinopolim absente Augusto ab innumera Barbarorum multitudine terra marique obsessam servavit: decimo die disjectis copiis terrore panico, & ingenti classe horribili tempestate discerpta: tanti est, Deo commilitone pugnare. Postremo Cosroes Seleuciæ obsessus, & à Syroe filio vinculis, fame & sagittis ad tergeminam mortem actus, teterrimo exitu consumpsit victorias; Crux sancta à Syroe perhonorifice restituta, ab Heraclio Jerosolymam reportata, ipsius Imperatoris humeris quasi triumphali ferculo vecta: sed cum miraculo & Christianæ demissionis encomio, consignavit pacem, palmasque docuit cœlo mitti.

Mahometus. Illorum tamen temporum ac Heraclii maxime labes Mahometus, orbis pestilentia, teterrimaque

rimaque Inferni vomica. Is anno Chriſti 622. novam promulgavit ſectam, ex Arianiſmo, Judaiſmo & Ethniciſmo conflatam, quam cum mendaciis, ferro, & fraudibus ſtabiliſſet, nono poſt anno periit, dolo uxorum, quas plures duxerat; quatuor Amiris conſtitutis ad Chriſtianorum perniciem. Mirum eſt, hominem inopem, ignavum, epilepticum, hoc eſt, tam animo infirmum quam corpore, poſuiſſe fundamenta tantarum ſtragum: & ab ignobili caſtro Arabiæ prodiiſſe gentem orbis domitricem, adeo mali ſemen immenſum creſcit, & ſero, ubi cancer invaluit, ſtringitur ferrum. Quibus lacrymis calamitoſa poſteritas Heraclii ſegnitiem deplorabit.

Qui tandem Monothelitarum labe infectus Imperatorum Chimæra deceſſit anno regni 30. frustra in Judæos arma convertens; quibus opportunius Mahumetanum virus exſcidiſſet. Martina, quam fratris filiam uxorem duxerat cum filio Heraclioni regnum pararet; acerbo ſenatus judicio exſecta lingua relegata eſt, comite filio abſciſſis naribus deturpato, ita Conſtanti Conſtantini filio Nepoti Heraclii avitum tandem ceſſit imperium, pater enim ex priore conjuge veneno à Martina noverca ult. Clotarii perierat Jam Tragædiis Principum Conſtantinopolitanam ſcenam miſcentibus. *Heraclius.*

In Galliam Dagobertus Clotarii filius, clarus bellis in Saxones finitimoſque populos geſtis, Dionyſio Galliarum Patrono magnificentiſſimam ædem inſtruxit: quæ in poſterum Regum Franciæ Mauſolæis ſtipata, dedocebit homines vanitatem tantos ſpiritus tam auguſto conſcribens limite: Principum ſchola, & à pulviſculo magiſtra ſapientiæ. Fuit is *Dagobertus.*

Dagobertus suæ stirpis postremus : nam reliqui Reges ad Childericum 3. ab avita fortitudine multum degeneres, indigni qui ad Clodovæi familiam spectent : torpentes ignavia, sub umbra Majorum in palatiis delitescentes, vana Regentium simulacra, non Reges dicendi.

Constans 2. Anno Christi 641. Constans Heraclii nepos inivit Imperium : tam in Oriente infirmus, quam in occidente crudelis. Nam Muhavias Saracenus invasit Cyprum, Syriæ propugnaculum, & imminebat Constantinopoli 1500. navibus, nisi duo fratres stupenda audacia, fracto carcere quo tenebantur, Amiram ducem classis trucidassent, classemque ipsam injecto igni cum apparatu omni concremassent : adeo nulla est ætas nec ulla sors, tam virtutum inops, quin aliquo exemplo redimat vitium. Postea iterum pugnatum, victusque Constans cadebat Imperio, nisi intestinæ Saracenorum discordiæ ipsi non tam regnandi quam sæviendi spatium prorogassent.

Martinus Papa. Hac enim clade nihilo melior, Martinum summum Pontificem Concilio Monothelitas damnantem per Exarchum Colliopam Roma vi raptum Chersonam relegat : ubi pedore & miseriis obiit, veritatis Martyr, eo laudabilior, quo lentiore supplicio : dignitatis & commodorum omnium jacturam passus, coactus est vitam ante odiisse quam perdere. Inde nihil mirum à Constante Theodosium fratrem peremptum, quippe peccatum pœna peccati est, fraterque visus in somnis Cæsari, propinans calicem plenum sanguine, tam sacrilegum quam fratricidam terrebat. Ab iis cladibus Constans in Italiam transgressus, nec fœlicior fuit nec melior : à Grimoaldo Longobardorum Rege Beneventano prælio victus est : cumque

eumque Romam quasi alienam ornamentis omnibus spoliasset, ac Siciliam cæterasque Provincias Græcorum direptionibus objecisset; in ipsa Sicilia, mulieribus maxime sævitiam ejus execrantibus, in balneo à fœmina situlam in ipsius caput impingente occisus est; novo plane lethi genere: ut nulla sit mortis ratio in diadematis illis capitibus non tentata: Deo in sublimibus viris & ad splendorem propositis, docente quid Homo sit.

Rhodum antea obtinuerant Saraceni, à qui- *Colossus*
bus solis Colossus dejectus est, ruinâ tam pro- *Rhodius.*
digiosa, ut ejus partes nongentis vel asinis vel camelis oneri fuerint; admirabilibus illis antiquitatis instar cæterarum rerum evanescentibus, ut maximum miraculum sit ex tot miraculis nullum superesse.

Proximo anno quo Constans periit, Bodilo *Bodilo.*
nobilis à Childerico Franciæ Rege servili verbere castigatus, vindictâ horrenda tum Regem tum ejus uxorem & ad graviorem ultionem prægnantem occiderat: tantus est furor qui scrutatur viscera in quibus sæviat, & per involucra naturæ mactet insontes.

Circa hæc tempora duobus à fratribus regna *Bohemia.*
celeberrima tenuibus surrexerunt initiis. Zechius Croata è Sclavonica gente, pœnam ex homicidio fugiens, in regionem Germaniæ venit quæ nunc Bohemia, Lusatiam Moraviamque adjungentibus posteris. Sed longe clarior frater Lechus, qui exilii comes & inopiæ, in
Sarmatiam deduxit coloniam, ubi Polonia, *Polonia.*
illustrissimum futuris seculis regnum: Christiani orbis in Barbaras gentes non propugnaculum modo, sed balista, ensis & clypeus, quo repulsi hostes imperantur.

Constantinus Pogonatus. Anno Chr. 668. Constantinus 4. Constanti patri succedit: dictus est Pogonatus, quod imberbis profectus in Siciliam, promissa barba redierit, fœlicitate ác religione patrem emendans, oppresso Mexicio invasore purpuræ in Sicilia. Saracenos imminentes Constantinopoli fortiter repulit, primò septenni bello defessos, & amissis pluribus, dum redirent, procella demersis: deinde Saphino duce ingenti classe bellum instaurantes, in mari combussit: miro Callinici Mathematici invento, quo vel aquæ fierent ignium pabulum, & Natura victa se nesciret. Hic est Ignis Græcus ad hanc ætatem tanto rerum humanarum damno propagatus: ut nusquam sit quam inter hostes potentior, majore nullo incendio, quam quod in undarum sinu exarsit. At dum hæ clades quietem Imperio pariunt, *Bulgari.* Bulgari gens Scythica à Volga fluvio ad Istrum effusi necessitatem belli inducunt: victi mox victores, Cæsare ob ægritudinem castris excedente, Sclavis subactis cis Istrum sedem ponunt, Augusto ipso tributum pendente, quod ad solatium è Saracenis victis exigebat.

Conciliū Constantin. 3. Nec sedatis bellis Religioni defuit, operam navans in promovendo sexto consilio Generali; quod anno Christi 680. habitum est Constantinopoli, unde dictum Constantinopolitanum III. in Secretario Palatii quod Trullum vocabant, damnatique decretis Patrum Monothelitæ, affirmantium in Christo ut duas Naturas, ita duas esse voluntates & operationes: Et ne supersit de Augusto dubium, plura in honorem summi Pontificis is ipse sancivit, obiit Imperii anno 17. Numerandus in bonis, nisi regni primordia deformatione fratrū maculasset: cum enim proceres, tres fratres Imperatores

peratores, in honorem Trinitatis optarent, ipse quasi assentiens, advocatos proceres trucidavit, naso fratribus per crudelitatem præciso, quasi hoc corporis dehonestamento transiret in animum turpitudo.

Hoc tempore Bamba Hispaniæ Rex, cum laude justitiæ & fortitudinis administrato regno, ut summum fastigium rebus præclare gestis imponeret, sponte purpura exuta Monachum induit; ratus, ut erat, nullum esse majus regnum quam sui, & multo gloriosius servire Deo, quam subditis imperare. *Bamba.*

Anno Christi 685. Ad Justinianum Constantini filium delata est purpura; cui soli hactenus licuit ut ab avita progenie quintus teneret Imperium. Hic præcipitantis ingenii cum ad libidinem suam omnia faceret, Rempublicam susque deque miscuit seque ipsum objecit acerbissimis calamitatibus. Aliquot victoriis in Oriente inescatus, sibique expedita omnia ratus, pacem initam cum Bulgaris solvit, eo exitu ut in angustiis oppressus, pene solus amissis copiis sit servatus. Inde convertit se ad Saracenos abruptoq; quod ipse pegigerat fœdere, appellantibus fidē publicam hostibus, & instar vexilli instrumento fœderis hasta prælato per Sclavorum proditionem, quibus fretus susceperat bellū Augustus, ab iis victus est; Deo violatam fidem per fidem proditam ulciscente. *Justinianus 2.* *Rhinotmetus.*

Nec privati mali Justinianus immunis, qui anno Christi 694. à Leontio copiarum Præfecto ob crudelitatem nudatus purpura, & quod acerbius, exciso naso imminutus, (unde ei Rhinotmeti nomen) ac Chersonam religatus, diminutionem triplicem passus est. Sed nec Leontio tutum Imperium; qui triennio post ab Absimaro idem perpessus, traditusque cu-

ſtodiæ, calamitatem alienam ſua ſolatus eſt. Abſimaro, qui Tiberius dictus eſt, adminiſtratio felix; donec anno 705 Juſtinianus Bulgarorum armis adiutus, recepit Imperium: ac de Leontio & Abſimaro capto ſupplicio adeò non emendavit priora vitia, ut crudelior calamitate novis cumularet. Nam ingratus in Bulgaros, eos bello appetiit; cum Saraceni Carthagine occupata latè Africam perderent; ſed ab iis victus ingrati animi pœnas ſolvit. Inde ad privatam ultionem verſus, quoties truncas nares emungebat, rapi ad ſupplicium jubebat è Leontii partibus quempiam; quaſi pro mucore eſſet, ſanguis alienus, vel inimicorum cruore vulnus coaleſceret, aut humanis victimis parentaret naribus. Imo & in plures innoxios vindicta effuſa: Cherſonæos omnes, apud quos exularat, certus natura rerum exſcindere: miſſus itaque Cherſonam exercitus, qui crudeliſſimis tormentis cunctos perimeret. Necati quam plures, tandemque nemini parcitum foret; niſi miſeri Philippico Bardani in eos miſſo obtuliſſent Imperium, quo arrepto Juſtinianus cum Heraclio filio ab Helia Prætore occiſus eſt, cujus filios necaverat, uxore coquo Indo coacta nubere. Ita dum ultioni immoderanter indulget, divinæ vindictæ reus, ſe humanæ obnoxium præbet; furor quippe cæcus, dum alienis malis invigilat, ſua non præcavet.

Philippicus Bardanes. Anno Christi 711. Cæſo Juſtiniano, dicas ambigere Diadema quo ſtaret capite; vix enim alterum annum complexus eſt Philippicum; cum hominem hæreticum, ſtolidè prodigum, & rempublicam perdentem ignaviâ, privatum oculis à proceribus dum ſomno tenetur, jam in gubernaculo cæcutientem amovet procul.

Nec

Nec diutius hæsit in Artemio Anastasio, qui à Theodosio tributorum collectore in urbe regia obsessus & captus jussus est in Clericum tonsus, exulare. Imo Theodosio post repudiato: tandem in Leone Isauro quamvis immeritissimo omnium constitit; ipso Theodosio sponte cum filio Clericis adscripto, ut quæ aliis captivitas esset & pœna, spernenti imperium libertas foret & præmium.

Anno Christi 713 Ingentem rerum conversionem passa est Hispania, Roderico Rege à Saracenis occiso in prælio. Is Vitizam Regem perditissimum cum armis victum privasset oculis, sibique ipsi regnum confecisset; eo sic intemperanter est usus, ut stuprata Juliani Comitis vel uxore vel filia, Saracenos ex Africa in Hispaniam exciverit, eorum Duce Juliano privatam injuriam ruina patriæ ulciscente; Deoque libidinem Regis extinctione regni plectente. Ab hac victoria tota propemodum Hispania Maurorum fuit; aliquot è regio sanguine vix per Asturum montes servatis, semenque amplissimorum postea in Europa Regum foventibus. Quorum Pelagius præstantissimus sequenti anno celeberrimo prælio Mauris victis, Legione condidit regnum; unde posteri gradatim progressi plura in Hispania regna constituent, quasi clarissima de Mahumetana gente trophæa. *Saraceni in Hispania.* *Pelagius.*

Anno Christi 717. Leo datus olim ab Artemio rector Orienti, eo amoto, favore militum purpuram induit, Isaurus ob patriam dictus, ut ob hæresim Iconomachus Gravi statim procella jactatus est, Saracenis cum tribus navium millibus Constantinopolim obsidentibus. tanta pertinacia, ut ultra biennium in omnia cœli salique incommoda contumacissime de- *Leo Isaurus, Iconomachus.*

certaverint, & abſumpti potius quam victi in urbis conſpectu perierint, vix quinque navibus reliquis; ut Conſtantinopolim Scopulum dixeris, ad tantæ claſſis naufragium. Rebellavit & in Leonem Artemius, ſed à Bulgaris proditus, morte accepta didicit, ſecurius Clericum agi quam Principem.

Iconomachia. Leo hoſtium liber pro agendis Numini gratiis, atrociſſimum bellum excivit in ſuperos, illorum imagines pictas & fictas veneratione omni interdicens, imo quaſi abominatione dignas expungens. Hinc turpiſſima hereſis Iconomachorũ, & acerbiſſimi in Orthodoxos cruciatus, ea fortitudine de imaginum cultu qua de Chriſti perſona certantes; adeo pulchrum eſt corpus Eccleſiæ, cujus ſi membrum læditur, totum deforme eſt. Bene veritati à Gregorio II. cautum eſt interim; qui invicto animo irruentem armis & decretis Auguſtum repulit, perfecitque ut integer peſtis Occidens eſſet ſuffragante Deo conſiliis, & maxima Italiæ parte, abdicato Cæſare, ad Romanum Pontificem ſe conferente. Dum Leo infirmus iracundiæ, ſive claſſe disjecta quam in Romanos armaverat, ſive Saracenis diſtrahentibus ultorem animum, Chriſtianorum carnifex periit. Novus Enceladus qui non cœlites, ſed eorum umbras laceſſeret, crederetque imaginum caſu cœlum ruiturum.

Joannes Damaſcenus. Quarum patrocinio celeberrimus Joannes Damaſcenus; in media Saracenorum colluvie nitidiſſimum Sidus; armata cœlo dextera Leonem oppugnavit, eaque ſcripſit quæ Tyranno ingrata cœlo gratiſſima, truncatam manum reſtitutamque miraculo, pœnam & præmium, veræ tranſcribunt immortalitati. Fœlix vulnus, quod à Maria curari debuit.

At

At quo anno, nempe 726. Leo impius exorditur bellum in superos, eo Carolus Martellus Christianum orbem à Saracenorum armis vindicavit; reportata victoria in campis Turonicis, qua cum Rege Abderama perfidorum 375. millia cæsa. Christianorum paucis duntaxat desideratis. Gens pessima inundabat orbem, nisi jam maris & Pyrenæorum victrix occidisset in Carolo, spesque immodicas in effuso sanguine demersisset. Nec statim in uno hydræ capite debellatum, plura excertæ colla resecta sunt, ad Avenionem receptam, ad Narbonem captum Franciscus Hercules monstrum pressit; donec Gallia purgata penitus. Phocensem provinciam, & Septimaniam, Maurorum spolia, in triumphum duxit. Nec sua contentus Galliâ Martellus, & in Italia authoritate pugnavit, Luitprandum Longobardum ab Romæ obsidione revocans, summoque Pontifici libertatem parans; prærogativa Nepotum, quibus supremo Antistite nihil augustius. *Carolus Martellus.*

In quam religio non una in Gallia promovetur; novo more Britanniam vectigalem habet. Nam Inas Westsaxonum in Anglia Rex Romanæ Ecclesiæ ditiones suas subjici voluit, jussaque quaque domo pendere S. Petro in successoribus denarium annum. Sed posteri tributum sanguinis exigent, & Ecclesiæ militantis dispendio triumphantem ditabunt. *Angli. Vectigales.*

Anno Chr 741. Constantinus Leonis patris Imperium & impietatem suscepit, jam natus annos 22. dictus Copronymus, quod sacros fontes ventris onere in baptismo fœdasset; & Caballinus, quod equorum sordibus mire caperetur. In eo præter amorem sordium, & immensa scelera nihil observandum; novus Dio- *Constantinus V. Copronymus.*

 cletia-

cletianus sacrarum cultores imaginum diris vexavit suppliciis: hostem se Deiparæ impurus nebulo gessit, ut vel eam appellasse flagitium foret; in Monachos præsertim furorem exprompsit, quos expertus Catholicæ rei Triarios, si licuisset, funditus perditum ibat; in Sanctorum Lipsana debacchatus est, pseudosynodum conflatam ex hæreticis congregavit; Stephanum Monochorum Antesignanum diuturnis & exquisitis laniavit suppliciis; Deo interea connivente, & longissimam sæviendi materiam diuturnitate vitæ permittente. Ita res humanæ divina trutina pendi debent.

Fœlicitas tamen impuri capitis impegit aliquoties; nam Hunni postremo in Pannoniam irrumpentes, occupatam suo de nomine dixerunt Hungariam: & Exarchatus Italiæ cum Pentapoli ipsi ablatus ad infensissimum hostem Summum Pontificem transiit; & Monachorum robur invictum dolorem incendit quovis supplicio acerbiorem: & publicæ calamitates increpabant Tyrannum identidem. Nam Constantinopolim per decem dies tanta caligo obsedit, ut nox diuturna animorum noctem exprobrarit, Syria terræ motu agitata est, quo urbes vel præcipitatæ in valles, vel ad sextum lapidem projectæ fragilitatem mundi incusarunt; insedit urbem tutam gravis pestilentia, ut inanis propemodum, cadaveribus solis oppleretur; tanta fuit hyemis sævitia, anno 764. ut Pontus Euxinus gelu coalesceret, & à Danubio ad Euphratem usque regiones continua glacie connecterentur. Sed tandem novus Julianus à Maria profligatus, ut vetus à Christo, in expeditione Bulgarica, igne interno proflagrans, cum exclamaret se vivum cremari propter Mariam Deiparam; cruciatibus

Prodigia.

bus æternis animam tradidit, an Christi 775. vere cœlo infensus, cui detrahebat; Patronorum expers, quos offenderat: carens perfugio, dum Mariam abdicat, Enimvero dignus quem Iconoclastæ nostri auctorem appellent.

Occidens interea mutationes novas expertus est: prima in Gallia, in qua Pipinus Martelli filius, avitam paternamque gloriam suo fulciens merito, anno Chr. 752. excluso Childerico Merovingiorum postremo, Francorum Rex à Bonifacio Moguntinorum Præsule inauguratur Lubricum exemplum, quod in regno Principum amantissimo bis tentatum, mox damnatum in posteris, habendum est in remediis, quæ mortem sæpius quam salutem creant. *Pipinus.*

Et in Italia Exarchatus Ravennæ extinctus est, anno circiter ducentissimo quo inceperat; Astolpho Longobardorum Rege Eutychium Exarchum pellente Italia, captis Ravenna urbe primaria, & Pentapoli, nempe Arimino, Pisauro, Ancona, Auximo & Vrbino. Sed cum inde Astolphus ferocior Stephanum Pontificẽ Maximum premeret, velletque similiter pulsum Italia: evocatus à Stephano Pipinus prima quidem expeditione perdomuit, at secunda ne tertium edomandus esset, detractam Pentapolim Stephano addixit: securitate in posterum præstita, ut se Ecclesia tam in homines quam in dæmones tueretur, Astolphus paulo post in venatione occisus, testis est vel inter ludos mortem irrepere. *Exarchatus.*

Nec parum explanandam Dei providentiam; quod ubi impurus Copronymus omnibus nervis in Monachismum pugnabat, cum in Italia illustrissima capita sanciebant Nam anno Christi 746. Carolomannus Pipini frater, Martelli filius, abdicata spe mortalium rerum, *Carolomannus.*

Monasti-

Monasticum institutum in Gassino suscepit; sui victoria tanto majore, quanto adolescenti difficilius est, mundum abjicere inexperto, solas blanditias obtendentem, quam viro post miseriarum experimenta. Nec in isto exemplum defuit; Rachisio Longobardiæ Rege, cum uxore & liberis religiosæ vitæ se devoventibus; adeo quidpiã est supra summũ fastigium, quo ascendant homines descendendo; & ultra diadema est aliquid dignum mortalium votis.

Leo V. Porphyrogenitus. An. Chr. 775. Leo Copronymi filius patre non melior gessit Imperiũ, cujus adhuc infans consors fuerat, unde Porphyrogeniti cognomen tulit; quasi natus in purpura, vel in conclavi purpura dicto. Bella gessit in Saracenos, sed acerbius in Orthodoxos, imaginum causa; donec quinto anno sacrilegio cumulavit priora crimina: Coronam enim insignem gemmis è sanctæ Sophiæ raptam capiti cum applicuisset, carbunculis igneis è capite tumescentibus inter dolores periit: nempe Deo sacra templis lumina sunt, ignes sacrilegis.

Constantinus V. Anno Christi 780. Constantinus similiter Porphyrogenitus Irene Matre administrante Leoni patri successit; magna fortunæ varietate annis octodecim, purpura privatorum miserias non amoliente. *Irene.* Irenes exordia pia & fortia: nam Nicephorum Constantini Patruum Imperii cupidum, fractum præliis fugavit Græcia, & religione incensa curavit œcumenicam Synodum apud Nicæam Bythiniæ convocari; in qua consentientibus 350 Episcopis cultus imaginum instauratus, correcta priorum delicta Cæsarum, & pax Ecclesiæ restituta, anno Christi 787. *Concilium 7.* Id Concilium Generale 7. Nicænum 2. Deo per infirmam mulierem trium imperatorum hæresim emendante.

Hunc

Hunc rerum cursum interpellavit Ambitio, Regum lues, regnorumque calamitas. nam Constantinus anno Chr. 790. tutelam matris suam ratus infirmitatem, iratusque Stauratio, per quem Irene administrabat omnia, tandem obsequiū Imperio mutare cogitur Sed re nondum matura ab Irene interceptus, ac pro puero verberibus exceptus, tametsi natus annos 20. domi includitur; consiliis participes plagis affecti in exilium amandantur. At ejusmodi morbus tam levi remedio non curatur: mox exercitibus, Matris imperium abnuentibus, ipsa in Palatio, quod ædificaverat, carcerem patitur: Stauratius in vincula datur, & admovetur gubernaculo filius. Nec ideo à turbis desitum; nec ea facilitate Imperium geritur, quà occupatur; Constantinus suo male gesto Irenem laudavit; nam familiares affecit suppliciis, & quidem innoxios: uxori repudium misit: & ex Virginum gynæceo Theodatem rapuit; infæliciter pugnavit in Bulgaros, suisque patruis eruit oculos. Hæc Irenem defenderent octo post annos resumentem Imperium, nisi in pœna filii ostendisset animum vindictæ impotem & privatæ sortis: misero effossi sunt oculi, eodem die quo patruos luce orbaverat, nec relicta vita nisi ad sensum calamitatis quam statim dolore & desperatione absumpsit, ultionis & regni spe omni abscissa. Irene quatuor adhuc annos thronum insedit, cruore nati stabilitum vel nutans.

C A P.

CAPVT. IV.

A Carolo Magno, ad Fridericum Ænobarbum.

ANNO Christi 773. Carolus Pipini filius, tam rerum gestarum amplitudine quam Magni cognomine Alexandro & Pompejo par, jam ante suscepto Gallico regno, advocatus ab Adriano Pontifice, quem Desiderius Longobardum Rex divexabat, Alpibus transitis, paternas palmas instaurat; tam capta quam obsessa Papia. Desiderius datus in vincula, & cum liberis Leodium missus, pacem Pontifici, gloriam Carolo, finemque Longobardorum regno pepererunt. Inde Carolus in Hispania Pompilone capta Mauros ingenti calde fundit fugatque, ne qua regio tanti viri gloriæ expers foret. In reditu tamen à Vasconibus postrema pars exercitus carpta, ne fœlicitas summa oneri esset. Tum in Germania Thassilo Bavarus profligatus, & in Monasterium trusus; Hungari irrumpentes ita repressi, ut vix superessent qui agros colerent; dum Saxones omnium hostiũ pervicacissimi singulis propemodum annis rebellantes, ferebant palmas Caroli ferro demetendas: Cos Francorum, eorum Carthago, Martis campus, otii discussio, honestaque laborum materia.

Alphonsus. An. Chr. 779. Alphonsus Legionis Rex acri prælio Mauros profligat, ac Ulyssiponem Lusitaniæ caput eisdem eripit Belli causa honesta dignaq; unde Princeps nomen Casti habuerit; quod pertæsus tributi Virginum, quas à Christianis Saraceni exigebant, bellum susceperit,

ne

ne castissima corpora inquinatissima libidine fœdarentur: hæc arma sanctissima, quæ Dei limites in corporibus humanis prorogant.

Eodem anno Alcuinus Caroli præceptor, Academiæ toto orbe post celeberrimæ Parisiis jecit fundamenta; discipuli vel domini jussu, doctrina insignes, quantum ferebat ignorantia temporum, amplis stipendiis evocavit, qui scholis apertis profiterentur scientias. Carolus quippe amantissimus literarum, ab iis censebat partam bello gloriam illustrari, earum cultu deponi barbariem: & florentissima esse regna, in quibus exercerentur triumphis corpora, & excolerentur animi disciplinis. *Academia Parisiensis.*

Anni 800. exitus illustris fuit Caroli Magni in Occidentis Imperium promotione, à Leone III. Pontifice Maximo Romæ in ipsa S. Petri Basilica, quod 14. annis ingenti terrarum bono obtinuit. Vir dignus in quo Gallia summum rerum scanderet apicem, nec Constantinum aut Theodosium invideret Hispaniæ vel Britanniæ: qui pietatem intermortuam excitavit, in condendis Basilicis effusissimè prodigus: ita literis arma distinguens, ut sui Imperii fortissimus & doctissimus haberetur; ab omni vitio, si unum excipias, (homo quippe erat) prorsus immunis. Franciæ limites prorogavit amplissime, Pyrenæos, Alpes & maria supergressus, ab Ibero ad Calabriam & Vistulam, tot diversas gentes obsequii necessitate conjungens. Mirum, quod vix ab ævo condito reperire sit, Carolum à Pipino viro fortissimo quartum non degenerasse; & abavum, avum, patrem & filium continuâ serie, virtutum paternarum hæreditatem incrementis tantis auxisse. Unde humanum est, Carolum in liberis *Carolus M. Imperator.*

nxvo

nævo infectum; nam è novem deterioris sexûs nullam elocavit matrimonio, præter unam; è tribus filiis Pipinus & Carolus morte rapti, victoriarum spem interceperunt, unus Ludovicus superstes, qui tametsi Pii cognomine Antoninum Principem Optimum vincat, tamen impar tanto fastigio vere Caroli Magnitudinem infirmitate sua exaggerabit. Obiit Carolus Aquisgrani anno vitæ 72 thesauris immensis in Ecclesias distributis, hoc est, Deo hærede scripto.

Nicephorus Logotheta. Anno Chr. 802. Nicephorus Patritius & Logotheta Generalis Irenem pie & fortiter res administrantem solio deturbat, relegatque in Lesbum insulam, fœminam egregiam, & sine nævo, si mater non fuisset partu, vel fuisset affectu. Nicephorus crudelitate & ignavia palam odiosus, nono post anno à Grunno Bulgarorum Rege, cui deprecanti pacem obstinate negaverat, noctu victus est, & in tabernaculo cæsus; Stauratio filio, quem Cæsarem dixerat, graviter saucio, vixque fuga elapso. Hic vitiorum omnium officina, Manichæorum maximus fautor, monenti amico, dixit se à Deo Pharaonis instar induratum, exitusq; similis vitam clausit.

Michael Curopalates. Tertio post mense Michael Curopalates Procopia ducta gener Nicephori, Stauratio in Monasterium pulso, Imperator est appellatus, sed suscepta infœlici expeditione in Bulgaros, biennio post Leoni Armenio cessit Imperium. Theophylactus filius jam Cæsar dictus cum matre Procopia & fratribus in exilium pulsus; Deo in Nicephori sanguine Irenem vindicante.

Ludovicus Pius. Anno Christi 814. Ludovicus ob liberalitatem in sacra loca Pius dictus, tot paterna re-

gna

gna suscepit; Carolo propter pietatem & religionem parem admodum similis, sed mansuetudine & patientia rara in regibus gloria, bellicæ laudis defectum corrigens. In Bernardo tamen fratris filio Græcos mores imitatus, dedit aliorum impulsibus unde pœniteret, adolescenti perduelli ereptis oculis, & sequuta ex atrocitate supplicii morte. Sed excusat severitatem in nepotem, in liberos infœlix indulgentia, quibus delicti primi venia fuit secundi occasio. Ex Juditha conjuge, quam Priore mortua Ludovicus duxit, calamitas orta; nam Lotarius, Ludovicus & Pipinus ex priore suscepti, inita conspiratione Gallis inauditum suscipiunt facinus: patrem non modo armis insectantur, sed oblata pace accedentem quasi ad liberos, comprehendunt; & indignissime ab Episcopis damnatum male gesti imperii, regno exautorant, anno Christi 834. unius criminis reum, quod Pater esset. Ita Ludovicus à liberis propter conjugem, hoc est, per amoris & obsequii nomina, atrocissimam subit infamiam, ut orbi & cœlibes solitudinem suam non accusent.

Restitutus tamen mox à Proceribus, nec ambitioni datum ultra peccare: ubi Pater se Regem oblitus, quasi privatam condonavit injuriam, flevitque postea Pipini præcocem mortem; & sexto post anno obiens morbo, *Lotarium* & Ludovicum vocavit in partes cum Carolo ex Juditha suscepto: ut huic Francia, Ludovico Germania, *Lotario* Imperium cum Italia obveniret. Partes immensæ, sed totum ambientibus parvæ: unde bellorum seges, fratres commissi, regna pugnantia, & tandem distractis partibus, Monarchiæ clades.

Hoc

Dani Christiani. Hoc tempore circa annum Christi 826. Ebbo Rhemorum Præsul, solemni legatione ante ad Danos missus ad ferendum Christianum cultum, victor rediit triumphatis Dæmonibus; Trophæum Heraldus Danorum Rex, qui cum magna suorum multitudine Moguntiæ sacris undis ablutus est. Hæ laureæ dignæ non Capitolio, sed Cœlo, quibus victi non detruduntur in carcerem strangulandi, sed regnaturi cœlo evehuntur.

Leo V. Armenius. Anno Christi 813. Michaele sponte cœnobium ingresso, Leo Armenius in Oriente Imperator præclarum statim specimen edit: Crunno Bulgarorum Rege ante Augustorum victoriis claro graviter saucio, & in fugam acto. Sed inde male bono usus, in furorem raptus Iconoclastarum, cum insuper Manichæis faveret, patuit Michaelis Balbi insidiis, à conjuratis ipso in templo quod spoliaverat confossus. Mirum quod Balbo jam ad supplicium destinato somnus purpuram peperit. Leoni vigilia regiæque minæ ademerunt; ita res humanæ dissociatæ sunt, & ad ludendam providentiam nostram: plerunque opposita parentibus soboles, & causis effecta.

Michael Balbus. Ita anno Christi 820. Michael Balbus eductus è carcere throno imponitur, Phryx genere, tam moribus quam lingua corruptis, juxta Leonem Iconomachus, majora vitia superinduxit. Fœliciter tamen Ducem egregium Thomam Constantinopoli repulit, & Bulgarorum ope demum profligavit; sed ne dignum victoria credas, ea utentem cogita, quam fœdavit acerbitate supplicii; Thoma captivo inter diros cruciatus truncato manibus pedibusque. Idem postmodum in Imperio passus est Balbus: quod hostes undique decurtarunt: Nam Hispa-

niæ Mauri Cretam occuparunt; excussit jugum Dalmatia, Saraceni proditore quodam Euphemio invaserunt Siciliam; nec ipse fato functus est integer, raptus phrenitide; hoc est animo, vivo adhuc corpore consepulto.

Anno Christi 829. Theophilus Michaëli patri succedit tam Iconomachiæ quam Imperio; cujus anno 12. ex tædio & mœrore ob reportatam à Saracenis victoriam obiit. Celebris sub eo Lazari Monachi in pingendis Imaginibus pia constantia, qui manu per Theophilum ignito ferro transfixa, restitutaque divinitus, unus Imaginum orbem implevit; Parrhasio & Apelle fœlicior, cujus colores tererent cœlites, penicillum duceret Deus ipse. *Theophilus.* *Lazarus.*

Anno Christi 840. In Occidente Lotharius Ludovici filius Imperator, cum in fratres dominari vellet ut Princeps, non ut frater, iis consulere, bellum exoritur; junctique Ludovicus & Carolus absentis Lotharii copias magno profligant prælio ad Fontenatam villam, ex utraque acie centena virorum millia ceciderunt, præcipui ex nobilitate occisi, ut Gallica potentia tam in victoribus quam in victis fracta, pene prolapsa sit. Lotharius altero prælio pulsus Germania, petita pace impetravit plura quam bello illato: inter Germaniam quæ Ludovici esset, & Galliam quæ Caroli, media regio concessa Lothario; unde in posteris Lotharingiæ nomen percelebre, claritudine Principum & virorum fortitudine perillustris. Lotharius agitatus bellis assiduis, sævissima insuper grassante pestilentia, nimium expertus quanta calamitas sceptrum foret, id sponte deposuit, anno Imperii 15. instituto Monachorum se tradens, *Lotharius.* *Lotharingia.*

ut

ut qui regeret alios, regeretur; paulo post febri extinctus, tranquille claudens vitã turbulentã.

Normanni. Interea nova barbarorum irruptio fœdarit Gallias; quippe Normanni, gens vel à Dania vel à Norvegia, exundantes obruunt Galliam decusso nobilitatis flore inermem, & Hamburgo capto quod Carolus Magnus iis retundendis objecerat, soluti repagulis percurrunt Gallias, dira ubique & inaudita crudelitate grassantes; donec accepto auro reversi in Daniam, intestinis bellis sævientes, respirandi spatium Francis concesserunt.

Saraceni in Italia. Nec Italia tutior aut tranquillior quam anno 845. Saraceni Siciliam invadentes totam conturbarunt. Ora Campaniæ fœlicissima prima ex scensione tentata est: copia enim alieni voti est pabulum. Beneventum captum, ob eãũ prædæ Cassinum, ac direpta Romæ suburbia; inutili imo noxiâ prædâ, direptoribus naufragio mersis in reditu. Ideo Leo IV Pontifex urbem communivit, novaque auxit dicta Leonina: fœlici augurio, ut aliarum urbium princeps foret.

Ramirus. In Hispania Ramirus Legionis Rex conserto prælio 70 Saracenorum millia delevit, dignus Alphonsi Casti filius. Ita fortes in calamitate Principes consignabant sua regna victoriis, & Maurorum prosperitatem virtute afflicta deterebant.

Theodora. Anno Christi 841. Theodora Theophili vidua pro filio Michaële Porphyrogenito etiamnum puero, Imperii clavum moderatur. Piissima fœmina reduxit cultum Imaginum: dejecto Patriarchatu Joanne Syncello pessimo bipedum, Methodium sanctissimum virum substituit, Manichæos invalescentes excidit; re nulla omissa, qua priores clades sarcirentur: mira Numinis providentia, ut ætates singulæ Christianis

stianis fœminis, illustrentur, & habeat infirmior sexus quo aspiret.

Et per sororem captivam Constantinopoli, Bogor Bulgarorum Rex Christo adjunctus, eo invocato ad pestis famisque solatium; & postmodum Theodora opitulante Bulgari in Regem, quod Christianus esset, rebellantes victi, non corpore modo, sed animo, ut Christiani & ipsi fierent. Nempe placet Deo per fœminas innotescere. & quoddam est imbecillitatis cum Divinitate consortium. *Bulgari Christiani.*

Verum Theodora dum supra sexum gerit Imperium, à filio Michaële Porphyrogenito eo deturbatur, anno Christi 856 Is a Barda avunculo excitatus jamq; vitiorum impatiens, quæ Magistram morum horrebant, matrem aula pulsam includit cœnobio, quæ nec diu regno superstes, fato Irenes periit, nisi quod altera in natū acerbior, altera forte mollior, infœlix utraque, dum Neronē alit. Michaël amoto obice in omne vitium præceps ruit; & quasi nasci in purpura, & in flagitiis idem foret (nam Porphyrogeniti pene omnes corrupti) semel obita infœlici expeditione in Syriam, omissa rerum cura, nugis & stupris totū se addidit; ubi rebus levissimis thesauros immensos à matre collectos tam cito dissipavit, quam lente coaluerant. *Michael Porphyrogenitus.*

Interim Bardas Cæsar dictus specimen præbuit Principis boni, in literis intermortuis revocandis; sed se malum gessit, in amovendo Patriarcha Ignatio, viro sanctitate & doctrina conspicuo (is Michaëlis Curopalatæ filius splēdorē purpuræ probitate morum illustrabat) cui Photiū substituit virum prave doctū & humanioris literaturæ tam scientē quam ignarū divinæ. Ipse idē passus in substituto Basilio Cæsare: nam an 866. cum Nepotis ineptiis refragaretur *Bardas.*

morosius,

morosins, ipso inspectante à congerronibus trucidatus est: suffectusque Basilius Macedo, exul, pauperculus, una equorum cura commendatus, eique matrimonio juncta est Eudoxia nobilissima sed Augusti pellex, fortunæ lusu, ut de Equisone fieret Imperator. Cum tamen ludos non desineret Michael suosque collusores per ludibrium, manu, naso, oculo, vel capite multaret; imo quendam remigem indutum purpura dixisset Cæsarem, strueretque insidias Basilio, antevertens Basilius semisomnem, percussorum ferro objecit; tam ludicris ineptum quam seriis, qui vel joco sævire, quemque dicas immutasse sexum cum matre, nisi quod vel fœminas tam turpis otii pudeat.

Michael.

Ludovicus II. Anno Christi 855. Ludovicus Lotharii filius in Occidente Augusti iniit dignitatem. Lotharius frater illicitis cum Valdrada implicitus amoribus, sive ut excuset, sive ut puniat, belloque cum Saracenis Italiam vastantibus involutus magis quam illustris. Caroli magni præclarissima virtute jam deficiente, & in Nepotibus per Italiam, Galliam & Germaniam sparsis, in ambitionem immodicam, sed infirmam degenerante.

Carolus Calvus. Ludovico morbo defuncto. an. Chr. 875. Carolus Calvus Romam advolans arripuit Imperium, Gallia propemodum à Ludovico fratre Germaniæ Rege spoliatus. Sed nec diu potitus Imperio, cui par præter cupiditatem nihil habebat: nam anno post altero à Sedacia Judæo, quo medico utebatur, veneno pulvere temperato interemptus est: calamitate magna mortalitatis; ut mors, quasi multæ illi non suppetant viæ, per medicamenta & salutis instrumenta grassetur. Calvus Bosonem conjugis fratrem

fratrem creaverat ducem Italiæ, futurum ingentium motuum fontem.

Ludovicus III. à sermonis vitio Balbus dictus, purpuram patris optavit potius quam vestivit: ac licet à Joanne Pontifice in Gallia coronatus, tamen nec titulo imperii nec jure frui diu potuit, altero anno Compendii non sine veneni suspicione defunctus, hac una re memorabilis, quod Augustus fastos nomine impleat. *Ludovicus Balbus.*

Anno itaque Christi 880. Carolus Crassus Ludovici Germaniæ Regis filius defuncto Balbo, præteritoque ejus filio Ludovico, imperatorem se gessit, nec omnium infirmum per septem annos in Normannos, Saracenos, & Comitem Tusciæ ducem Spoletanum, cui ad Saracenos profugienti Berengarium consanguineum suum opposuit, donec octavo anno, cum Germaniam, Galliam & Italiam propemodum solus teneret; magno humanæ miseriæ casu, cum corpore simul animoque langueret, in Subditorum ac maxime Germanorū contemptum incurrens, desertus ab omnibus, cliens factus Arnulphi Nepotis, ex Fratre Catolomanno & nobili concubina nati, vix impetratis ad usum vitæ aliquot locis, tantum non inops paulo post obiit: novo prodigio jungens mendicitatem & regnum; ne quid sit cujus se Principes immunes putent. *Carolus Crassus.*

Interea Balduinus primus extitit Flandriæ Comes, anno Nempe 865. ea dinastia à Carolo Calvo impetrata cujus filiam Juditham octo ante annos raptu adduxerat; pœna tanta criminis abusu rerum jam inde vertente in præmium. Et anno 887. permissa Neustria incolenda Normannis; cum post graves clades illatas obsidione Parisios premerent nec ratio alia suppeteret truculentos hostes amoliendi, nisi do- *Flandria.* *Normania.*

nando

nando partem, totum rapientibus, ut abscisso membro corpus sanaretur.

Basilius. Macedo. Anno Christi 867. in Oriente Basilius Macedo ex prisca quidem Arsacidarum nobilitate, sed annorum serie sic obscura, ut homo pauperculus in curandis equis ageret vitã, obtruncato Michaële gubernacula tenuit; nec pro equisone, justitia & fortitudine in paucis insignis. Statim à Deo principium; exturbato Photio Ignatium revocat; habitumq; ipsius cura Concilium Generale octavum Constantinopolitanum IV. anno Christi 869 quo damnatus Photius, & Iconomachorum zizania evulsa stirpitus; *Concilium 8.* deinde Saracenos plurimis expeditionibus tum præsens, tum per Legatos quos non obvia fælicitate majores rebus gestis quã ambitione est nactus sæpissime vicit ab eorum tyrannide Asiæ parte, Dalmatia & Calabriæ pluribus oppidis ereptis. Nec omittendus Andreas Scytha, qui Tarsensem Amiram, Mariæ filium arguentem infirmitatis, ejusdem filii potentia fretus, ingenti prælio delevit, ut cæsus Amiras Christi potestatem deprædicaret silentio.

Basilio liberi, summa fœlicitas Principum, non defuerunt; Cæsares enim dixit Constantinum Leonem & Alexandrum. Quamvis postea imminuta fœlicitas in Constantino, quem morbus rapuit; & in Leone, quem Magi Santabareni delata ultio mancipavit carceri, & necasset fortasse, nisi Psittaci vox internortuum affectum patris suscitasset. Mox ipse Basilius 19. imperii anno, novo prorsus casu vitam egit. Ingentem enim percussurus cervum, ab eoque raptatus ramis cornuum zonæ implicitis, quamvis zona ab uno comitum abscissa servatus esset, tamen læsis ex vulnere intestinis paulo post obiit; ita fortissimus Imperator ab animali

mali timidissimo mortē hausit; & servatus quidem. Male tamen quod servatorem stringentē ferrū necari jusserit; quasi zona lamentis scindi debuerit, & chirurgi novacula parricidiū sit.

Aliquot ante annos Ignatio mortuo in sedē Photius erat restitutus, indignus quam vel semel insideret. Is de Christiana re pessimè meritus, novo Bibliothecæ genere juvit eruditos, nec enim ingentia librorum volumina quandoque peritura capsis inclusit, sed oculis lecta animoque digesta scriptis mandavit, nulla temporum injuria peritura: studiosissimus omniū, qui posteritati ultimæ studuit. *Photius.*

Anno Christi 886. Leo Basilii filius, se vatore Psittaco patri redditus, ei successit, ob artium studia dictus Philosophus 24. anno Imperium tenuit bello non admodum fœlix; à Berengario & à Bulgaris expeditione gemina victus: ita inepti sunt ad Martis munera philosophantes. Imo & insidiis tentatus domesticis, & in templo fuste percussus, vix servatus est. Nec prorsus philosophiam coluit, Zoe pellice Augustæ uxori superinducta, adeo Philosophia sine Christo fucus est. Ventris morbo contabuit, filio suo Constantino adhuc sexenni sub tutela Alexandri fratris relicto, quem ex matrimonio quarto susceperat. *Leo Philosophus.*

Alexander post annuam administrationem in ganeis poculisque transactam, cum pupillū Augustum castrare intenderet, nimia jactatione per nares & veretrum erumpente sanguine extinctus est, in ipsa molitione sceleris raptus, imbellem ætatem Deo vindicante.

Anno Christi 888. Arnulphus Carolomanni è pellice filius à Germaniæ proceribus Carolo Crasso substituitur, variaque sorte novem annis imperat. Primus belli campus Germania *Arnulphus.*

fuit, in qua dum Bohemi per Hungaros subiguntur, patefactus est Hungaris in reliquam Germaniam aditus. Tum pugnatum in Belgio, Normannique post populatas Gallias victi, eorum centum millibus in prælio cæsis. Postremo Martis area Italia fuit, quam Guido Spoletanus & Berengarius Foroliviensis intestinis armis discerpebant: ab Pontifice coronatus Guido Lamberto filio postmodum moriens coronam reliquerat: qua statim ab Arnulpho Italiam invadente spoliatur: & in venatione ab Hugone Mediolanensi perimitur. Arnulphus præter alias urbes, Romam cepit, quod mirere, per lusum, dum milites lepusculum fugientem per mœnia insectantur, Romanis custodibus metu perterritis & dilapsis; tuncque Roma gentium domina facilius quam lepus capta est. In Germania redux Imperator phthiriasi periit, anno Christi 899. cum ante Augusta adulterii convicta acerbiorem vitam effecisset.

Ludovicus III. Ab Arnulphi obitu, Corona Imperii decursis celeriter aliquot Caroli annis, ad Germanos statim transivit. Non tamen sine turbis & sanguine. Ludovicus Bosonis filius Rex Italiæ proclamatus, cum securus dimissis copiis Veronæ ageret, à Berengario antea profugo deprehensus imperio privatur & oculis: Anno Chr. 904. Nec ideo tuta potestas Berengario; nam cum Hungari vastata Germania transcendissent Alpes, & in angustiis oppressi à Berengario, nec prece nec pretio salutem possent redimere, metu, ut fit, in desperationem verso, Berengarium ingenti clade profligarunt, vastaruntq; Italiam nullo vetante.

At Ludovicus Arnulphi filius duodecennis designatus à Proceribus Imperator, nihilo melius

melius se Principem gessit. Hungarorum irruptionibus & Procerum motibus in Germania sua quasi in carcere conclusus: donec anno Christi 912. ætate adolescens, toleratis rebus supra virum, morbo absumptus est. Et in eo exaruit Caroli Magni Germanicus surculus, emigravitque Imperium ad Germanos non in unâ tamen stirpe; quasi indagaret Austriacam, in qua quiesceret.

Tot inter tumultuantis Europæ funera, quis pietati consultum credat? Anno tamen Christi 910. Guillelmus Pius Princeps Pictonum & Arvernorum Cluniacense Cœnobium in Burgundia condidit: cui primus Berno præfuit. Familia quidem ad Benedicti normam aptata, sed quæ deinceps Ordinis caput, & radicibus suis innitens truncus, feracissimos sanctitate ramos per Europam late propagabit. Infœlix nimirum Belli & ignorantiæ seculum ruebat in præceps, nisi pacem & literas Religiosi quantum in se fuit sustentassent.

Anno Christi 912. Conradus Franconiæ dux à Germanis coronatus est Imperator: Othone Brunsvicensi jam annis gravi coronam recusante. Septem annis eo potitus, bellis intestinis in Germanos proceres, ac Hungarorum incursionibus vexatus est; hoc memorabilis, quod fato proximus insignia Imperii ad Henricum Saxoniæ ducem, illius Othonis Brunsvicensis filium miserit, à quo nuper ingenti prælio victus esset, eum unum tanto fastigio aptum contestatus, tum maxime Principatu dignus cum deponeret. qui ultionis libidinem suorumque commoda Reipublicæ posthaberet. *Conradus.*

Eodem anno cicurati sunt Normannorũ animi Rollonis ducis baptismate: is post Rothomagum *Rollo Normannus.*

magum sexto ante anno expugnatum, Francis imminebat, novas, iterum clades illaturus; sed à Deo victus fidem suscepit, & Gisla Caroli Simplicis filia in matrimonium accepta, tum demum in Francicum corpus coaluit.

Navarræ regnum. Et hoc tempore in Cantabria & Asturia ortum est Navarræ Regnum ab Eneco Sanctio, qui Arista dictus, in ipsis Pyrenæi radicibus; quod inter Hispanos Gallosq; medium utramque gentem non tam dirimet quam componet; ambitione limites montium supergrediente.

Henricus Auceps. Anno Christi 919. Henricus Saxo, dictus Auceps quod capienti aviculas delatum esset Imperium, 17 annis illud obtinuit. Quamvis armis fortis, bellum tamen ab Arnoldo Bavaro pro Imperio commotum verbo non manu confecit; petito colloquio, & Bavaro persuaso; adeo vel furor prudentia regitur. Hinc Hungaros vicit Saxoniam vastantes, tunc Borealium partium luem: Misniam in Sclavos muniit; primumque Misniæ Marchionem erigit; Vandalos ad mare Balthicum ingenti prælio profligat, ac omissa vel non permissa Italia, paralysi obiit; in bellis victor, quæ non quæsierat, pacis nunquam compos; quam unam quærebat.

Italiæ status. Italia interim in ultimam calamitatem prolapsa, propudiosum meretricum facta stipendium, sub Regum titulo discerpebatur. Nam præter Hungaros impune grassantes, post Berengarium à Joanne X. coronatum, eundemque a Rodolpho Burgundiæ Rege victum, & Veronæ Flamberti cujusdam necatum scelere; Hugo Arelatensis ejecto Rodolpho Rex dictus Italiæ, non à Pontifice, sed quod probrum fuit, à meretrice; ab eadem statim regno depulsus est:

est: uno verbo Muzonia, hoc est mulier, impudica, ambitiosa, & potens, quasi emissa Orco Megæra, florentissimã regionem pessundabat. Præstat has turpitudines silentio tegi quã scriptis exponi; quibus Roma iam sui præda, non à Nerone, sed à meretricula diripiebatur.

Fæliciori calamitate usus est Pelagius puer in Hispania nobilis, quem nec ætas tenera, nec Principis Mauri blanditiæ, nec atrocissima tormenta, à fide & pudicitia dimoverunt. In triumphatoribus Hispaniæ numerandus, qui se uno armatus Saracenorum copias vicit, tam blandientes, quam sævientes. *Pelagius Martyr.*

Anno Christi 912. Alexandro mortuo Constantinus Porphyrogenitus Leonis filius, vix septennis servitutem potius quam Imperium iniit; tota propemodum vita pupillariter aut serviliter habitus. Ætate prima tutores Constantinum Ducam imminentem puero vix amoverunt; & Simeonem Bulgarum Regem ab urbe precibus & muneribus, quod infirmorum est, depulerunt. Inde Zoë mater clavo admota, matrem quidem se gessit, sed Principem, cujus nutu regeretur & filius. Mox quasi Augustus Imperium foret non Imperator, de eo regendo duos inter fortissimos Duces contentio, Romanum qui Lacopenus dictus est, & Phocam. Romanus astutior, qui Helena filia Constantino in uxorẽ data Phocam oppressit, & quasi perduellẽ excœcavit, Zoem cœnobio inclusit, filioque Christophoro Cæsare dicto, Constantinum generum sic nihili habuit, ut Imperator & Porphyrogenitus pingendis Imaginibus vitam toleraret. Sed nihil indignius quam Theophylactus Romani filius, annorum sexdecim, in Constantinopolitanam sedem intrusus, ea juvenis amentia, ut equorum amori *Constantinus VII. Porphyrogenitus.* *Romanus Lacopenus.* *Theophylactus.*

omnia posthabens, illorum fimo sæpe infulas polluens, inter sacrosancta mysteria pullum equinum inviserit, bruto quovis abjectior, & ad catabulum juste damnandus.

Sed tandem Deo ambitionem viri ulciscente, Romano raptus Christophorus filius; duo reliqui Stephanus & Constantinus superstites quidem, sed in paternam calamitatem: Ii quippe tam infensi severitati patris, quam eorum vitiis pater, eum comprehendunt, attonsumque in Insulam relegant, ut qui alienos liberos perditum ibat, perderetur à suis. Mox aliquando Porphyrogenitus exsurgens, destitutos Patre filios in vincula conjicit, statim relegandos, solusque regnum capessit, quod cum Romano filio, ex Helena prioris Romani filia suscepto, 15. annos gessit: donec ab eodem filio veneno perierit anno Christi 959. vitæ 54. eo fato ut semper regnarit, at fere nunquam; securus in aliena potestate, in sua perditus. Theophylactus, ille Caballinæ gentis antesignanus, morbo contracto ex incitata equitatione intercute periit; fato Hippolyti dignior, ab equis ad insaniam charis discerpendus, ut inde esset pœna, unde & culpa.

Otho Magnus. Anno Christi 936. Otho Henrici filius in Germania imperat, dictus est Magnus, pro rerum gestarum amplitudine, quantùm calamitosa ferebant tempora, quibus 36. annis afflictatus est & illustratus. Diuturnũ bellum in seditiosos eum exercuit, quodquè acerbius in geminos fratres; quorum Taumarus morte culpam luit, Henricus veniâ; adeo varia sunt hominum fata, & priora emendantur posterioribus. Post pacatam Germaniam sollicitavit Italia, quæ à Berengario juniore ejusque filio Adalberto regni nomine vastabatur; bis

Alpes transmissæ, conflictum sæpius; donec anno 968. Adalberto in acie cæso, penitus extinctum est Italiæ regnum, Imperatore jure victoriæ potissimam ejus partem occupante. Nec modo victoriis Magnus Imperator, sed religione, basilicis pluribus conditis ornatisque perpetua beneficentia; parta tandem Imperio pace decessit, quam tot annis ærumnisq; tantis quæsierat; vere Magnus ambitione conscripta terminis.

Circa hæc tempora Christus fœliciter Borealibus illuxit gentibus: nam an. 965. Poloniæ regnum amplissimum per Micislaum Regem fidem admisit. Inusitata causa vis Amoris, quo ardens Micislaus, in filiam Venceslai Bohemorum Regis, cum virgo Christiana abdicaret Ethnicum hominem is ut sponsam obtineret Christum amplexus est, coluitque constanter, Cracoviensi & Gnesnensi fundatis Ecclesiis. In exemplum ivit pietas Regis, placuitque subditis sentire cum Principe: nec enim efficacius imperatur quam agendo. *Polonia Christiana.*

Colla ægrius submisit Dania, immanitate morum nondum subacta, duobus Regibus deorum cultum vix evellentibus: quorum primus Heraldus à Suenone filio regno expulsus est; alter ipse Sueno, tametsi initio infensissimus Christianis, tamen postea per adversa doctus Christum appellare, sic eum coluit, ut jam præco fidei, proceres suos doceret quæ didicerat, piisque verbis priora facta rescinderet, tenui tamen fructu; donec Poppo vir Sanctus illæsa manu ferrum candens tractans, popularium suorum animos prodigio captos Deo adjunxit, adeo Barbaros inusitata capiunt, & qui sensibus serviunt per ipsos sensus vincendi sunt. *Et Dania.*

Mahomedes Maurus. Infœlicius in Hispania, quam Mahomedes Maurus Almansoris Regis Gordubensis Prætor crebris victoriis concutiebat; ejus generositate Saracenicum nomen instauratum, qui bis & quinquagies in Christianorum terras irrupit, Veremundo Legionensi Rege ingenti clade affecto; donec tandem prælio victus, doloris impatiens seipsum absumpsit inedia, turpiori à se victoria quàm ab Hispanis.

Romanus junior. Anno Christi 959. Romanus junior Constantino patre veneno necato, Imperator factus est parricidio, potestate tantũ per trienniũ usus, imo abusus, cùm voluptatibus & libidinibus totus marcesceret; per quas exhausto corpore, morbo vitam amisit, quam debebat ferro parricida: Puer appellatus, non tam ab ætate quam à moribus. Bene tamen quod Nicephoro Phocæ commisit exercitus, tantum enim vir fortis & prudens administratione nova perfecit, ut Saracenos Creta expulerit, celebresque victorias, pluribus captis urbibus, in Oriente retulerit.

Nicephorus Phocas. Nec Imperium arripuit, nisi vitam ne perderet. cui Brindes Romani cubicularius insidiabatur; futurus itaque Imperator aut nullus, maluit militibus purpuram ingerentibus obsequi, quam inimicis mortẽ offerentibus. Theophanam Romani viduam uxorem duxit, futurus pater ipsius liberis tam affectu quam nomine. Instauravit palmas Imperator, quas privatus posuerat, toto notissimas Oriente, Cilicia, Cypro, & Syria Imperio adjunctis. Attamen Antiochiam Syriæ expugnavit invitus, monitus olim ea urbe capta sibi periturum. Verum non ab urbe, sed ab avaritia mortem offendit. Cum enim tam odiosus domi, quam foris clarus, militarem gloriam expilationibus

civium

civium deturparet, gravique annona premeret populum, in insidias delapsus est procerum, à quibus in Palatio peremptus est, sexto protestatis anno. Amarus odii publici fax ingenti muro palatium cinxerat; at ea die qua muro perfecto claves portarum acceperat, à conjuratis intra murum sporta exceptis in cubiculo suo jugulatus est; veritasque voci afferta, qua ipse monitus, frustra ad cœlos munimenta tolli, si intra malum existat. Cæca mortalium providentia, quæ cavet longinqua ut à proprioribus pereat. Cavenda Nicephoro uxor Theophana, quæ se frigidius amari dolens, ad Tzimiscem animum applicans, ad eum jam dotale tulit Imperium.

Igitur Joannes Tzimisces anno Christi 969. *Tzimisces.* dux præclarissimus, sed Nicephori nece maculatus, Theophana in exilium acta, justa præposteri amoris pœna, Imperium adiit, & ex prima fortitudine administravit, repulsis Antiochia Saracenis, oppressis Nicephori affinibus & Russorum ingenti multitudine prælio victa, quæ Victoria Theodoro adscripta Martyri; viso inter ordines obequitare, juvitque Principem sibi detrahi gloriam, Deo adjungendam. Primus omnium Principum jussit nummos imagine Christi signari, hac inscriptione, Jesus Christus, Rex Regum; placuit exemplum posteris, Christique Regnum in Reges assertum, cujus nutu ponuntur Imperia & evertuntur. Sexto sui anno Tzimisces tabifico veneno periit, quod Basilius Eunuchus præbuerat, veritus ne admimistratione quarumdam urbium dejiceretur; ita tot virorum victor à Semiviro victus; juxtaque Nicephorum intestino malo raptus est, fortis, communitus.

Cayrus. Interea nempe anno Christi 971. ab Alcuino Saraceno, urbs in Ægypto ædificata est Cayrus; Memphim & Alexandriam obrutura splendore et amplitudine, regnique sedes Babylonico æmuli, ita nescio quid præter conditores urbes æternat.

Otho 2. Anno Christi 973 Otho secundus Magni filius Imperium tenuit; juxta patiem agitatus bellis, sed sorte varia; præter civile, quod Germani moverunt Proceres, cum Lothario Francorum Rege sic pugnavit, ut ab eo primum Aquisgrano pulsus, deinceps eundem Parisios usque armatus egerit, ab eodem rursus multa cæde ad Axonam fusus. Eadem propemodum sorte cum Græcis in Italia contendit, primum victor, post victus ac fugiens; ægre navi servatus quamdiu latuit, ægre ubi agnitus est natatu evadens; ut aliquando regni gloria non oneri modo, sed periculo sit. Iram conceptam vertit in Italos, à quibus in pugna fugæ initium, Beneventum incendit; Romanosque clarissimos vocatos ad convivium, occidit in epularum lætitia, vere morte improvisa in vitæ ferculis; ipse postmodum angore animi obiit; fortunæ & Martis variantis exemplum.

Eduardus S. At in Anglia magnum patratum est nefas anno Christi 977 in Eduardo Rege sanctitate morum illustri, qui novercæ dolo periit, Ethelredo filio regnum comparantis. Sed in subditos Deus crimen Principũ ultus est, Anglia Ethelredo Rege, Canuti Daniæ Regis deprædationibus assiduis vexata est, & parta scelere potestas servitus fuit.

Camaldulenses. Et hoc tempore Anachoretarum Camaldulensium Ordo institutus ab Romualdo viro integerrimo & abstinentissimo; qui vitam in spontanea corporis afflictatione ad annũ vicesimum

simum supra centesimum produxit; adeo vivere non est indulgere voluptatibus.

Anno Christi 983. Otho III. Secundi filius duodecennis Imperium auspicatus est pueritia factionibus multum obnoxia. Hinc enim Henricus patruelis Bavariæ Dux sibi imperatorem & spem Imperii vendicabat; inde Atheleida avia materque Theophano natum reposcebant, eo justius quo securius. Fides apud Proceres valuit, raptus Henrico puer, datusque fæminis ita institutus, ut pro ignorantia temporum literatissimus, *Mirabilia* Mundi vulgo diceretur: doctrinæ laude eximia, præ qua nihil in orbe mirabile foret, Romam adiit à Crescentio Consule turbis agitatam, & Gregorio V. Pontifice sedi restituto impetravit, ut ferunt, Electorum Septemviratum, quibus in posterum diligendi Imperatoris facultas esset. Ad nobilissimam suffragationē lecti Præsules, Moguntinus, Coloniensis, & Trevirensis; additi Duces Bavariæ & Saxoniæ, cum Brandeburgico Marchione cui limes Imperii adversus Sclavos iam commissus. Per hæc ereptus successioni locus, datus ambitui: & Imperiū per plures stirpes vagatum, ditavit plures opulentia sua, sibi tantū detrahens quantū aliis largiens.

Otho. 3.

Electores Imperii.

In hoc rerum successu, nihil Othoni infoelicius fæminis; nam Maria conjux, ob adulteriū mente conceptum quod in Comite Mutinensem filio impegerat, affecta supplicio, domum Augustam maculavit infamia: & Crescentii uxor Imperatori charior quam decebat, indignata hunc resipiscere, iam melioris frugis interemit, missis chirothecis veneno infectis, florentē ætate & ad amplissima institutum; decessit orbus fœlix ii cælebs, expertus fœminas tam in cunis probas, quam in toro malas.

Anno

Hugo Capetus. Anno Christi 988. Regnum Galliæ secundò mutationem principum passum est. Defecerat Caroli Magni genus in Ludovico V. sine prole n ortuo, Hugo Capetus vel à Ludovico regno donatus, vel Francorum comitiis lectus, tertiæ stirpi originem dedit, quæ prioribus ut annorum serie perennior, sic splendore rerum illustrior, non modo ad nostrum ævum illibata pervenit, sed ævi coæva, si cœlo creditur, perdurabit. Hugoni militari viro Robertus filius pietate summa successit; quasi alter Numa post Romulum, ut quos armis efferaverat pater, religione filius cicuraret.

Sabaudiæ Duces. Decennio post novus Principum surculus in radicibus Alpium inseritur in Berardo. Is Saxoniæ Ducis filius, & Othonis secundi ex fratre nepos à Rodolpho Burgundiæ Transjuranæ Rege obtinuit Moriennæ Comitatum, & Taurinatium Marchionatum. Unde orti Sabaudiæ Duces, Regum lata prosapia, si regna meritum non titulus condit: quamvis nec à Cypro titulus defuit; sed gestorum gloria titulis major est.

Basilius II. Anno Christi 975. Constantini Porphyrogeniti filii, Basilius secundus & Constantinus octavus avitum tandem receperunt Imperium, mira Dei indulgentia, Nicephoro & Tzimisca quasi tutoribus rem pupillorum agentibus. Sed eorum alter voluptatibus vixit, alter reipublicæ. Is Basilius qui vicesimo ætatis anno throno evectus, eum per 50. annos insedit, unus Principum perenitate Imperii clarus. Nec inanis rebus annorum series, sed illustrium eventuum fœta, non vixisse modo, sed regnasse Augustum prædicat. Bardam Slerum usurpantem Imperium per Bardam Phocam exulem vicit: in Italia contra Othonem Calabriam vindicavit:

vit; ipsummet Phocam rebellione fœdantem victorias oppressit fœliciter, Bulgaros tot annos Græcis imminentes ita continuis attrivit victoriis ut pene deleverit, semel eorum capta 15. millia privavit oculis, remisitque ad suos, relicto turmis singulis uno duce lusco: obstinatæ genti cæcitatem exprobrans mentis. Nec annis gravis à bello cessavit, in consilio repetendæ Siciliæ deprehensus à morte. Dignus summa laude, nisi literarum osor, fisci studiosus, alienus à liberalitate, præclariorem Principis partem abscidisset; obiit quidem cumulatissimo fisco, sed veræ regnantium opes amor subditorum: frustraque congeritur, quod statim alieno luxu periturum est.

Constantinus VIII. Constantinus ventris Venerisque mancipiũ Basilium fratrem excepit: optime quidem, quod jam annis pleno proculcare Imperiũ diu non licuit: triennium superstes, rempublicam inertia, prodigalitate, & crudelitate afflixit: id unum allaborans ut Zoæ filiæ jam quinquagenariæ pararet Imperium. Quod nec perfecit sine flagitio, dato illi in maritum Romano, à prima uxore jusso abscedere: obiit tertio post nuptias die: unus maxime testis, non esse à fratribus idem expectandum, nec esse similitudinem morum, quæ ortus.

Turci. Circa hæc tempora, anno nimirum Christi 1003. Turcorum nomen orbi innotuit. Ii gens Hunnica Caucasi Borealis accolæ, à Sultano Babylonio evocati, ut Persas rebellantes contunderent, Duce Tangrolipice eos profligarunt. Sed cum ad sua redire à Sultano prohiberentur, commisso prælio Sultanus victus, victoresque Perside, Babylonia & Mesopotamia occupatis, patriam fœliciori solo immutarunt. Hi sive ante Mahumetica lue infecti,

sive

sive post ex Saracenorum contagio, statim evadent Mahumetis cultores obstinatissimi, & maximo Christianæ Reipublicæ damno tremendum Orbi ponent Imperium.

Henricus S. Anno Christi 1002. Henricus Bavariæ Dux, Othonis primi ex fratre nepos, Eghardo Thuringio frustra renitente, cepit Imperium, æmulatione principum litigiosum; donec eminens virtus tam securo regno quam justo potita sit. Is Imperatoriis titulis Sancti nomen adjunxit implevitque magnis virtutibus. Nec domi Sancto, foris gloria defuit; quam triplici in Italiam expeditione, Harduico bis Longobardia pulso, & seditione Ticinensi oppressa, collegit luculentam. Et ejus fœlicitatem vel infirmior sexus promovit Sancta Cunegundis *Cunegundis.* beatitudinis Henrici maxima portio, Virgo nupta Virgini, & in Matrimonio eadem perstans: fœlices nuptiæ, quibus virginitas pronuba, dos integritas, pudor ornamenta, & juncti sunt animi immunes corporum.

Hungaria Christiana. Nec in Gissa sorore desideratus Henricus, quæ nupta Stephano Regi Hungarorum, Christo conjugem peperit, Gentem q; ferocissimam ad religionem veram traduxit; quasi in fatis esset, ut per fœminas tota Europa Deo vinceretur. Porro qualia virtutis rudimenta, quibus fastigium sanctitatis adeptus Stephanus, à fundamentis eu inuit, suosque docuit veræ virtutis nullas esse cunas.

Henricus. Obiit Henricus inter optima consilia cum Roberto Franco communicata; nullo relicto hærede præter Ecclesias; quas & condiderat & ornaverat, præcipue Banbergensem: ratus, quod erat. Nepotes & posteros interire, ævo superesse quod Deo sacrum est.

Iis temporibus aperta Normannis Gallis Calabria.

labria. Victus pro numero; cum eorum quadraginta nobiles à Jerosolymitana peregrinatione redeuntes, Salernum Apuliæ obsessum à Saracenis ita propugnarunt, ut incredibili virtute fuso Barbarorum exercitu urbs liberata servatores exceperit, prærogativa Principatus futuri, & fœlici amplissimarum rerum exordio. *Normanni Calabria.*

Anno 1011. Castellæ Comitatus in Regnum transiit; Sanctio majore Navarræ Rege, ob jus uxoris Castellam possidente, regnumque appellante eam provinciam, quæ merito Hispaniæ cor, vel ob situm, vel ob generositatem, dici debet. Sanctio Ferdinandus filius successit, in quo statim novi regni effulsit titulus, Lusitaniæ maxima parte Mauris erepta; cui & regnum Legionense adjectum est, ductâ uxore Sanctia sorore Veremundi Regis Legionensis; jam Deo per mulieres Austriacæ stirpi comparante Monarchiam. *Castellæ regnum.*

Anno Christi 1024. Conradus II. Franconiæ Dux ab Henrico Principibus commendatus, eorum suffragio lectus est Augustus. Et hic obiit consuetas expeditiones Imperatoribus, moribus Germanicis pacandis, & Italiæ bellis opprimendis. Papienses adegit arcem reponere quam everterant; Ravennates à quibus expellebatur in urbe propria domuit; Romanos ad flagitandam veniam impulit, rixa de corio bovis inter Germanum & Italum mota; Ereptam Græcis Apuliam Normannis quorum opera usus attribuit. Post in Germania contra conjuratos, in Burgundia contra Othonem, in Hungaria contra Stephanum victor: iterumque in Italiam profectus; pacato Imperio, cum securus de otio pacis cogitaret, tot periculis illibatus *Conradus II.*

libatus, morbo occubuit, anno potestatis 15. Vir imperterriti animi, qui discrimina nec quæreret nec defugeret, nossetque victoriam temperare clementia, tam parcendi promptus quam vincendi.

Musicæ notæ. Hoc tempore musica incremento magno promota est, invento Guidonis Aretini, circa annum 1024. qui sex Notas illas vulgares commentus est, ad juvandam eximiam disciplinam faciliusque discentium animis imprimendam: aliquo humanitatis levamento, ut cum litterarum jacerent studia, ars honestissima esset in pretio. Et pietati consultum in Monasterio Vallis umbrosæ, quod anno 1030. in *Vallis umbrosa.* Apennini jugo conditum, magnis incrementis illustrique virtutum splendore ad posteros venit.

Casimirus Monachus. Vidit & Gallia in Casimiro adolescente quanti esset Mundus. Juvenis regno natus, quippe Miceslai Poloniæ Regis Filius, post patris obitum regno cum matre pulsus, dum Parisiis dat operam literis, Cluniacensibus Monachis se adlegit, fœlici naufragio ad portum appulsus, nactusque regnum abdicando. Nam aliquot post annos, jam Diaconus revocatus à Polonis, & dispensante Pontifice throno impositus uxore ducta, pro dignitate sceptrum tractavit; quis enim tractet dignius, quam qui contempsit.

Romanus Argyrus. Anno Christi 1028. Romanus III. Argyrus dictus, vel Argyropolus; quod ad prodigalitatem opes effunderet, cum Zoe conjuge Orientis Imperium tenuit, gessitque juxta Soceri Constantini, sin minus ignaviam, saltem fortunam. A Saracenis maxima clade in fugam actus est; mox ex prodigo avarus, id enim sequitur, acerbissime tributa exegit; frustraque à

conju-

conjuge quæsitis liberis, cum amaret illam ignavius ab eadem sexto anno veneno tollitur. Ubi Zelotypia libidinem armavit, quæ fides vetulæ.

Anno itaque 1034. Michael Paphlago Zoæ adulter, & eximiæ formæ ab eadem in thalamum & thronum evehitur; fuitque fastigium rerum, gravissimorum scelerum merces. Sed neutri diu perstitit tanti empta: nam Zoe ab Joanne Spadone Paphlagonis fratre redacta in ordinem, honestæ custodiæ mancipata est, ipsique Joanni cura rerum incubuit; Paphlago Comitiali morbo afflictatus, publico abstinuit, purpuræ stipes, non Augustus. Donec ejusdem fratris consilio Zoem cogit, ut Michaelem Calephatem ex sorore nepotem adoptet Impe-rio, ac initio Principatus sui septennio, seriò flagitiorum pœnitens Augustum mutavit Clerico, ratus culpam facilius cum fomite perituram. Interea Maniaces Dux eximius eripiebat Siciliam Saracenis: sed calumnia & aulicis artibus Constantinopoli impetitus, infectum opus dimisit, armisque invictus fraudi succubuit. *Michael Paphlago.*

Michael Calephates anno Christi 1041. Piscatore olim navium genitus, cedente avunculo thronum inscendit, tam gradu indignus quam casu dignus Primum crimen ignarus animus quo Zoem relegavit, Joannem Spadonem avunculum expulit: alterum crudelitas, qua in proximos sæviebat. Commota statim seditio, Theodora Zoæ soror ab exilio quod indixerat Argyrus revocata, & Augusta dicta. Quin & Zoe à Calephate accersita instigante acrius seditionem, Calephates & Constantinus avunculus victi excæcantur: Zoe iterum gubernaculo admota Constantinum Monomachum *Michael Calephates.*

machum in virum deligit, & honoris quam amoris ardentior, ipsius patitur cum Scleræna dilectissima coniuge stare connubium: quasi Constantini alia uxor esset, alia Augusti: gemente interim imperio inter repudia & nuptias libidinosæ mulieris.

Constantinus 9. Monomachus. Adit ergo Imperium Constantinus Monomachus, quinto post Calephatis initia mense: gravibusque perculis statim impellitur: sive à Maniace Duce illo fortissimo ambiente purpuram, sive à Leone cognato idem fastigium usurpante, sive à Russorum Principe innumeris navigiis Byzantium obsidente. Sed iis perfunctus periculis, æmulis fœliciter sublatis, & Russis procellarum vi divinitus mersis: longe gravissimum à Turcis adiit, impune percursantibus Orientem, & Byzantio iam imminentibus à quo etiam servatus est, eorum intestinis dissidiis, aliena damna in mutuas clades vertentium. Tot hostium liber morbo succubuit, & gemino quidem, articulari & pleuritide oppressus, anno Imperii 13. cum antea Zoe decessisset, tot imperatorum uxor & serva.

Henr. 3. Niger. Anno Christi 1039. Henricus III. à colore crinium Niger dictus Conrado, Patri successit, diversis expeditionibus in Hungaros clarus, ad Petrum eorum Regem reducendum: Romanoque bello implicitus ad sanciendam veri Pontificis dignitatem. Inter hæc decessit, dominatus anno 17. Filio Henrico adhuc septenni relinquens Imperium.

Anglia Danis liberata. In Anglia dominatio Danorum extincta, revocata Anglorum. Nam defuncto magno illo Canuto Daniæ, Norvegiæ & Angliæ Rege, cum & Canutum filium brevi mors rapuisset, Sueno Norvegus, cui Daniæ & Angliæ regnum

gnum obtigerat, cum Danis omnibus Heraldi fraude Anglia pulsus est. Quippe Heraldus Danos per præsidia distributos exceptos conviviis potosque liberalius trucidari jussit, unaque nocte per totam Angliam vino potius quam ferro extinctum est multorum annorum Imperium; nec enim Annibalem unum Capua perdidit. Heraldus Eduardo regni umbram permisit, ipse totius potestatis compos.

In Oriente anno Christi 1055. Theodora soror Zoës defuncto Monomacho imperat & anno sequenti Michaëlem V. consortem Imperii designat. Is jam decrepitus & nullius rei nisi militiæ gnarus, in qua versatus à puero, unde Stratiotici nomen collectum ab Eunuchis eo promotus est, ut consilio indigeret alieno, nihilque ratum esset quin ipsi gererent. Sed utraque potestas, tam servientis Imperatoris, quam servorum imperantium, brevis fuit. *Michael V. Stratioticus.*

Nam anno 1057 exercitus Isacio Comneno imponit Imperium, urbemque capit, truso in Monasterium Stratiotico, & ad militiam novam applicato. Cujus tamen exemplum Isacius sponte æmulatus est quarto post anno, deposita purpura, & Constantino Duci tradita. Dicas illo ævo Orientis Imperium lucem esse, quâ contacti perirent statim, ni ipsa periret, & purpuram crimen fore, eluendum morte vel pænitentiâ. *Isacius Comnenus.*

Anno Christi 1054. Henricus IV. vix infantiam egressus, inauguratus Imperio sub tutela matris Agnetis. In eo videas obstinatum pectus luctari cum cœlo, & contumaciam criminis nec adversis fractam, nec mollitam prosperis: Regni annos bellis aut periculis distinxit, nullū fuit tempus quo non vinceretur aut vinceret; tres passus consortes Imperii, tres *Henricus IV.*

Pontifi-

Pontifices sacris fulminibus intonantes, duos filios in se pugnantes, bis corona sponte exutus, ter diris devotus, & cum tot malis superfuisset, nusquam insipuit, ita in chalybem cor induruerat. Fons calamitatum, indulgentia materna, corrupta indoles, & consuetudo peccandi à teneris: porro fastigium, detracta summo Pontifici obedientia. Hinc à Gregorio VII. olim Hildebrando fortissimo Ecclesiæ propugnatore pronuntiatum in Henricum anathema, hinc Germania atque Italia bello flagrantes.

At ubi ex pœnitentia peccavit gravius Imperator, & post impetratam à Gregorio veniam, ad ingenium, hoc est, ad contumaciam reversus, condonatum crimen novo suscitavit, Patrem Judice Pontifex mutans, ut perstaret exauthoratio, curavit in Comitiis Procerum Rodolphum Sueviæ ducem Augustum legi, unde nova belli seges, quo anno quarto Rodolphus occubuit, servatusque ultioni divinæ Henricus. Nam successu elatior in Italiam advolans Romam obsidet, capitque primo Leoninam, ductu Godefredi Bullionii, cui deinde in præmiū Lotharingiam tradidit, tum postea veterem urbem expugnat, incluso in Adriani mole Pontifice. Fœliciter hactenus, cum Robertus Normannus ex Calabria expeditus Gregorium liberat, & ultioni imminentem Cæsarem in fugam agit, cum Pseudo-pontifice Clemente III. Deo tam sonti quam insonti indulgente, dum illius crimen istius pœnam imminuit.

Nec ideo adversorum prosperorumque pugna cessavit, quippe Gregorio Salerni mortuo, visus Henrico hostis obiisse; sed statim in Vrbano II. Cluniacensi olim Monacho, ut Eccle-

siæ

fiæ clypeus, sic Henrici gladius promptus est, diræque in perduellem Principem renovatæ. Quin & Conradus filius, ut Ecclesiam Matrem agnosceret, Henricum Patrem infitiatus, ei detrectat obsequium qui Deo negaret: sed occulto Dei judicio subiatus æmulus, liberatusque pater necessitate belli, quo vel victor perderet. Post Vrbani obitum Paschalis Pontifex, cum Henricus perstaret in crimine, in pœna perstitit, & Henrico filio, Patrem ejurante, ipsumque adigente ut Moguntiæ insignia regni deponeret, vidit noxium obstinatissimumque rebellionis in aliquot urbes profugum, tandem Ecclesiæ supplicia pendere, odiosum omnibus, pene omnium egenum, animam agere, anno Christi 1105. capacem equidem magni Imperii, belloque strenuum, quod vel Saxones continuis ab eo victoriis profligati testantur; sed fœda aspersum hæretici labe, per quam dotes vertit in crimina; si minus valuisset, minus peccaturus.

Inter hæc magna rerum momenta nutarunt aliquot in terris regna. Normanni in Italia Duce Roberto Guiscardo condunt Principatum: is anno 1059. à Nicolao II. summo Pontifice Apuliæ & Calabriæ Dux renuntiatur, sed Romanæ Ecclesiæ vectigalis: quam eximie in Imperatores hæreticos tum ipse tum ex posteris plures propugnarunt; hac maxime fide se Gallos testati. Sicilia pariter Rogerio Roberti filio assignata, tunc à Saracenis possessa, post iisdem magnis facinoribus eripienda. *Normanni in Calabria.*

Nec Italico mari Normannorum fortitudo conscripta est, transilivit Oceanum, & Angliam *Et in*

Anglia Guillelmus Nothus. Angliam vicit. Nam cum Eduardus absque liberis obiisset, & Guillelmum Normanniæ Ducem Nothum dictum, hæredem scripsisset, Heraldus deposita larva se Regem gessit. Sed anno Christi 1066. Guillelmus accepto ab Alexandro Pontifice vexillo, transmissus in Angliam, commisit prælium, quo Heraldus cæsus, ipsique regnum insulæ partum est; multis annis tenendum à posteris; nec tamen incruentum, diu Anglico solo Principum sanguine macerato.

Delphini Viennenses. In Gallia novus Principatus à Guide Gratianopolis Comite, anno 1075. qui nomen sibi fecit in Delphinatu Allobrogum gente; unde Delphini Viennenses orti; inter Franciæ Reges & Sabaudiæ principes medii, eoque tutiores.

Carthusienses. At longe illustrior Delphinatus Carthusiæ solitudine, quæ anno Christi 1085. à Brunone & sociis incoli cepit. Opus divinæ gratiæ prodigiosum, quæ naturam vincens, eremum horribilem mutavit Elysiis, & corporatos Angelos terris dedit. Propagata in Europam reliquam solitudo; & Carthusia plerisque in locis inventa vel facta: Mirum tot homines abdi sponte vivos in sepulchra: sed veri Phœnices nanciscantur cunas in tumulis, nec vivunt ulli suavius quam ita mortui.

Cistertienses. Et in eadem Gallia, nova militia aucta Religio, anno 1098. in Cistertiensium ordine, quem condidit in Burgundia Robertus Abbas, loci nomine traducto in Ordinem, mox magnis incrementis promovendum ab adolescente Bernardo.

Polonia Regis sui scelus nova ignominia eluit, anno 1079. in Stanislao viro sanctissimo à Boleslao Rege per nefas occiso; Ignominia, præter Regem percussum anathemate, in expungendo Regio titulo, quo Polonia ducentis annis caruit, ut meminissent posteri, non omnia licere Regibus, nec ipsorum arbitrium legem summam esse. *Stanislaus.*

In Hispania novum Lusitaniæ regnum habet primordia, anno Christ 1089. Cum enim Alphonsus Castellæ Rex Toletum ante aliquot annos expugnasset; & Hali Saracenorũ Princeps ad suorum res instaurandas ex Africa in Hispaniam trajecisset, ingens discrimen res Christiana adibat, ni Galli Proceres opitulati essent Hispano. Illorum insignis virtus enituit; præcipuè Raimondi Tolosani, Henrici Lotharingi, & Raimondi Burgundi; quibus Alphonsi filiæ nuptui datæ, & Henrico dotis nomine quidquid Christianorum erat in Lusitania. Vnde postea Portugalliæ nomen & Regnũ, magno Christianæ fidei incremento: quippe conditum regnum fide & religione, iisdem artibus adolevit. *Portugallia.*

Sed nullum iis temporibus laudabilius facinus, quam quod susceptum est ab Europæis Proceribus ad Jerosolymam Saracenis eripiendam. Sanctissimi belli tuba Urbanus Pontifex in Concilio Claromontano in Gallia. Expeditionis principes, Godefridus Dux Lotharingiæ, Balduinus & Eustachius ejus fratres, Hugo Regis Galliæ frater, Robertus Flander, Stephanus Blesensis, Raimondus Tolosanus, Bœmundus Apulus; insigne, Crux panno puniceo insuta vestibus: milites, effusissima mortalium copia: regni præludia; Nicæa Bythiniæ capta. Antiochia per summam commeatus *Jerosolymitanum regnum.*

tus inopiam expugnata & à Turcis statim obsessa, à Christianis erumpentibus servata, centum millibus Saracenorum cæsis in eruptione. Tandem an. Chr. 1099. quarto post susceptam expeditionem, Jerosolyma 38. die obsidionis capta, horribili hostium strage. Bullonius qui in muros primus insilierat, regni Jerosolymitani corona donatus, ereptumque Barbaris Sacrosanctum Jesu Mausolæum. Inde Ascalonem itum, ubi Admiravistus ingenti suorum cæde in fugam actus est.

Sed fortunata exordia detrivit illico Godefridi mors, anno ab inito regno proximo, quasi puderet ubi Christus passus sit imperare. Viro fortissimo Christianorum Principum speculo successit Balduinus frater, urbesque Palæstinæ maritimæ Genuensium ope expugnatæ. Brevi tamen has victorias corrumpet avaritia cum dominandi libidine; & ubi vitia Saracenorum Christianos imbuerint; bene parta male dilabentur.

Hospitalarii. Interea parvis initiis magnarum rerum sementis facta est. Hospitalarii circa annum Christi 1104. instituti sunt; quorum erat sepulchrum Christi adeuntibus, suppeditare necessaria. Ii postea, ut id muneris religiosius obirent; sacris vestibus cum albata cruce in pectore à vulgo distincti sunt. Ex necessitate peregrinos tuendi accessit studium rei militaris, & eum in ordinem plerisque Nobilium confluentibus; ex hospitaliariis orti Equites primum Jerosolymitani, deinde Rhodii, postremo Melitenses; Reipublicæ Christianæ firmissimum propugnaculum, irrumpentis Turcæ agger immotus; & sibi ipse crescens æternus sine fœmina miles, sine prole.

Anno Christi 1061. Deponente Isacio Imperium

Conſtantinus X. Ducas.

perium Orientis ſuſcepit Conſtantinus Ducas, domi quam foris melior, literarum amantior, quam militiæ, eam enim quod ſtipendiis parceret ſolvit, limiteſque imperii Turcis aperuit. Uros tamen Scythicam gentem lacrymis vicit & precibus quibus ad Deum fuſis gens barbara peſte abſumpta eſt; ita eſt quædam infirmitas potens. Octavo dominationis anno obiit: Eudoxia Auguſta jurejurando adacta, ne alii viro enuberet, ut cuſtodiretur Imperium liberis; ſed male fœminæ viduitas creditur.

Romanus Diogenes.

Septimo menſe à viri obitu, anni 1068 nupſit Romano Diogeni eumque purpurato lecto admiſit. Porro Diogenes animi acer emendaturus Ducæ inertiam, tranſivit in Aſiam, variiſque præliis Turcas profligavit, donec extremo à Conſtantino Ducæ fratre deſertus fortiter pugnans à Turcis captus eſt; & miro fortunæ luſu ab eorum Sultano fortitudinem viri ſuſpiciente dimiſſus, à privignis Conſtantini filiis proditorie interceptus, excæcatus eſt, ſequuta morte ex vulnere. Ita pax bello ſævior, & hoſte vel Turca eſt affinis implacabilior.

Michael Parapinaceus.

Inde anno Chriſti 1071. Michael VII. Ducæ filius, dictus Parapinaceus poſt tantum crudelitatis facinus imperat; ſed umbratice duntaxat, à Pſello præceptore orationibus & Jambis ſcribendis adhibitus (unde forte Parapinacei nomen) reipublicæ cura ad Nicephorum Logothetam traducta. Porro diverſa ſunt Imperatoris & Oratoris munera; debentque Principes ſcribenda facere, non facta ſcribere.

Nicephorus Botoniates.

Sed ei ſtatim otioſius ſcribendi ſpatium paraturus Nicephorus dictus Botoniates, quaſi vacuam nactus rempublicam, uſurpat purpurã, an. 1077. ſcriptoremque Poematum in cœnobium

bium trudit Idem ipse quarto post anno ab Alexio Comneno passurus. Nec hic prætereundus Xiphilinus Trapezuntius Patriarcha Constantinopolitanus, doctrina clarissimus, qui Dionis Historici epitomem dedit; male an bene, judicent posteri, qui fruuntur Epitome, Dione orbati.

Alexius Comnenus. Anno Chr. 1081. Alexius Comnenus Isaci Imperatoris filius, acclamatus Augustus à Legionibus, urbem regiam occupat & Botoniatem monasterio claudit. Tunc inventa illa honoris nomina Sebastocrator & Protosebastos, ad Isacium Alexii fratrem appellandum, quibus natu major delinitus non invideret Augusti titulum & aliquid purpuræ nomine tenus decerperet. Alexius diuturno Imperio memorabilis, nam 38. annos regnavit, Latinorum gloriam invidentia auxit: cum enim iniquius ferret veteres Græcorum æmulos suo in agro sementem facere, nihil non tentavit quo eam perderet. Sed tam vis repulsa quam elusus dolus: quippe è Boemundo in Thracia victus, ab armis destitit; & dolus irritus, ubi non temere creditus est, fidesque Græca semel deprehensa seipsam exauthoravit. Prius Imperio quam sibi mortuus, Joanni filio antequam decederet, potestate cessit, plura patraturus si cum Latinis arma & consilia communicasset. Sed ambitio solitaria est, consortium fugit.

Henricus V. Anno Christi 1105. Henricus V. Patre mortuo, ejectoque ipsius cadavere, cum fatali Imperio bellum in Ecclesiam Romanam suscepit. Nam ubi aliquandiu in Germania prælusit, copioso exercitu in Italiam ducto Paschalem Pontificem opprimit, & à captivo per vim Investituræ jus obtinet, quæ litium causa jam inde à Patre. At ubi vis, quæ ibi voluntas; abscedente

dente Henrico, rescissa omnia, illigatusque anathemati Imperator; nisi male obtenta statim ejuraret. Quare defunctus Saxonum armis in Italiam redit, & post mortem Paschalis substituto Gelasio opponit Antipapam Burdinum; Gelasio in Galliam Pontificum portum confugiente, & paulo post in Cluniacensi cœnobio obeunte. Tandem in Callisto III. coaluit pax, Burdinus imago Pontificis Sutrii captus. Saxones denuo armis minantes, Germani Proceres belli pertæsi, expugnarunt Henricum, impetraruntque ut occupato decederet jure: sic solutis diris Ecclesiæ restitutus est, & anno regni 20. fœlicius quam pater obiit. Cum interea Romana Ecclesia præter Mathildis opulentam in Etruria hæreditatem quam adiit, ex imbecillitate potentior, in vinculis & exilio jus suum obtineret, & de armata contumacia nuda triumpharet.

Sed & specimen sui edidit in Concilio Generali nono, Romæ in Palatio Lateranensi habito sub Callisto III. Anno Christi 1121. trecentis Episcopis convenientibus; quo maxime jura sancita Ecclesiæ. Et adepta milites in condito Præmonstratensium Ordine, anno 1116. cujus autor Norbertus, vitæ arctioris studio, instituti rationem cœlo præmonstrante, unde loco & ordini nomen. Nec in ejus triumphis prætereundus Bernardus, adolescens Burgundus, qui tertio antè anno Cistertiensium familiæ cum luculenta caterva juvenum se adscripserat vir miraculorum, præsertim in animos, quos fingebat ad arbitrium, religiosæ vitæ Alexander, magnarum rerum administer, Pontificum & Regum Magister, Christiani orbis unus propemodum norma; cui solum & cœlum obtemperarent.

Concilium 9. Lateranense I. *Præmonstratenses. S. Bernardus.*

Templarii. Et ad Ecclesiam spectat Templariorum militum institutio, anno 1118. quorum erat habitare juxta porticum templi, unde Templarii, in Palæstinam peregrinantes deducere, & à Saracenorum direptionibus tueri, magno in posterum futuri nomine summisq; opibus: unde pernicies; male enim professis Christum, cum opibus: quæ nimiæ vel animum lædunt abusu; vel corpori nocent, dum sui desiderium non habentibus movent.

Bellum Anglo-Gallicum 1. Circa hæc tempora bellum exarsit inter fratres, cujus igne duo potentissima regna Galliæ & Angliæ multis deinceps annis conflagrarunt, ortâ de Angliæ regno contentione inter fratres Henricum & Robertum; Henricus victoria non tantum Angliam sibi asseruit, sed & Robertum Normannia expulit, anno 1107. ideo se clientem beneficiarium Regi Galliæ Philippo professus. Sed inde belli seges perpetua; id quippe Regum est, ut vix ullum parem, superiorem nullum patiantur. Concitatum bellum decimo post anno, pro Gifortiâ arce, Henricum inter & Ludovicum Crassum; quod deinde sopitum est, non oppressum. At Henricum excepit magna calamitas, ipsius liberis in freti Britannici transitu mersis, ut qui fratri bona eripuerat, non habuerit cui vel sua relinqueret. Superfuit Mathildis filia, Henrico Augusto nupta, multarum origo controversiarum.

Sabaudia. Tunc cœpit Sabaudia usurpare nomen infaustis Principum, ubi anno Christi 1107. Amedeus secundus Maurennæ Comes, dictus est primus ab Henrico Imperatore Sabaudiæ Comes; virtute Comitum propagationem limitum excurrente.

Veneti. A Venetis in Oriente præclarè res gestæ; quorum

rum Dux Dominicus Michael excitatus à Callisto ad ferendam opem Christianis in Palæstina laborantibus, instructa classe Joppen à Turcis obsessam liberavit, Tyrumque Phœniciæ celeberrimam terra marique quatuor mensibus oppugnatam Alexandro constantior cepit; dum Genuenses & Pisani mutuis cladibus atterebantur.

Anno Christi 1125. Lotharius Saxoniæ Dux post multum Procerum ambitum Imperator eligitur, quamvis renitens admodum. *Lotharius II.* Is temporibus difficilimis provisus est cœlitus ad propugnandam Ecclesiam, periculosissime laborantem: nam Innocentius II. Pontifex à Rogerio Siculo quem pellebat Apulia captus, inimicis locum dedit evehendi ad sedem Petrum Leonis, Anacleti nomine; à quo tametsi liberatus à Rogerio Roma prohibitus; profugit in Galliam, ope Ludovici quintùm implorata: quam jam ante Vrbanus, Paschalis, Gelasius, & Callistus non irritis votis flagitarant; adeo Gallorum est præbere portum Petri naviculæ.

Sed & Lotharius appellatus ac Bernardi divina emollitus eloquentia, Germanũ Imperatorem se gessit: reducturus Pontificem, primùm Italiam petiit: secundùm Romanos ad obsequium adacturus, tertiùm Rogerium, qui solus obdurato animo tuebatur Anacletum, tota Italia depulsurus: responderunt optatis eventa, Innocentius sedi restitutus, Romani in obsequium acti: Rogerius cum Pseudopontifice ingenti victoria terra marique victus in Siciliam suam se recepit; Anacletus ab omnibus explosus paulo post obiit, honore ignominiosus, & in dignitatum apice execrandus, tanti interest, suffragatorem habere DEVM, an homines. Lotharius tantis rebus gestis, in Ita-

liæ reditu obiit; quam à se pacatam dimisit aliis; unus Imperatorum à Carolo, cui res Ecclesiæ suæ essent, cuique vires & fortunam impenderet.

Ramirus. In Hispania novum portenti genus visum est, Eunuchus & Pater, Maritus & Presbyter, Rex & Monachus: Is Ramirus è Monasterio ad thronum eductus, ut fratri Alphonso Aragoniæ Regi in obsidione Fragræ perempto substitueretur; anno Christi 1126. summo Pontifice ob necessitatem regni dispensante. Quippe privata posthabentur publicis; regnumque jus summum est, cui reliqua cedunt.

Joannes de Temporibus. Gallia etiam suo privilegio visenda, quæ per annos 361. aluit hominem. Is Joannes à Stampis sive à Temporibus, quasi temporum dominus vita tam longæva: sub Carolo magno stipendia meruerat, obiitque tandem sub Crassi filio, anno Christi 1128. fœlicem putas? ego diu miserum; nam præter communia tempestatum, belli, & morborum mala; quanta miseria per tot annos in momenta fatum expectare, & subire mortem quoties fugis: si mali metus malo gravior est.

Fulco Rex Jerosolymorum. Anno 1133. Novi Regis auspicia victoriam Palæstinam ornant. Nam Fulco Andegavensis Comes dum religionis causa Jerosolymam petit, sponsam & regnum nactus est: quippe Balduinus secundus Rex Jerosolymorum virtute Juvenis commotus, huic maiorem filiam Melisscindā cum spe regni collocat; aspiravitque nuptiis cœlum, ingenti victoria de Turcis parta. Ita Pietas honorifice excepta, myrto, auro, lauro coronata est.

Conradus III. Anno Christi 1137. Conradus Dux Sueviæ renuntiatur Augustus, statim civili bello impli-

implicitus, Henrico Superbo Saxoniæ Duce ad idem fastigium aspirante. Sed Henrico proscripto & mortuo, cum Guelpho frater bello non cessaret, Conradus Vinsbergum obsidet, Guelphone acerrime propugnante. Ibi primum natæ celeberrimæ illæ factiones, quæ deinde tot annis universam Italiam devastarunt, Guelphorum, & Gibellinorum, nam à Guelphone Guelphi hostes Cæsaris, Cæsariani Gibellini dicti à Geblinga natali solo Conradi. Ibidemque editum præclarissimum illud muliebris virtutis exemplum: cum urbe dedita, fœminæ quibus data asportandi quæ vellent licentia, efferentes humeris viros suos iram Cæsaris emollierunt; quasi triumphales conjugalis affectus quadrigæ, & Christiano matrimonio dignæ, quo mariti gratia spernenda omnia. *Guelphi Gibellini.*

Sed iis motibus difficilius bello finem imposuit, Fulco Rex Jerosolymæ sectando leporem equo excussus mortem invenerat: uxor & impuberes filii gubernaculo tanto infirmi, Edessa à Noradino præstantissimo Saraceno expugnata, Christianorum opem appellabant. Bernardus ille Rex armorum, cœnobii tenebras aularum luce immutans, apud Ludovicum VII. Galliæ Regem, tum apud Conradum, sacri belli Tuba, Cruciatam expeditionem pronunciat. Sed quantum interest divina inter & humana consilia? Cæsar ductis ducentis peditum, septuaginta Equitum, millibus, per Hungariam capessito itinere, Manuelis Græci imperatoris invidia cui præbita fides, frumento ab eodem maligne præbito, vel cum pernicie gypso admixto, fame & morbis, viarumque errore corrupit exercitum. Delatus deinde cum Franco in Syriam, sed nullo emolumento; conficiente discordia quod effe- *Cruciata expeditio.*

ctum erat invidia. Cum enim duo exercitus Teutonicus & Gallicus Damascum obsiderent, Duces veriti ne urbs traderetur Theodorico Flandro, in latus alterum transferunt castra; unde soluta obsidio, Conradusque ad suos rediit; Franco postmodum hærente ejus vestigiis. Ita florentissimi exercitus generosis ducti Principibus, ex fortissimis orbis conflati gentibus, religiosissimo impulsi consilio, non modo re infecta, sed calamitosissime gesta, in hostico perierunt. Nempe Deus cœlo non terris expeditionem indixerat, quærebatque milites astris laureatos. Conradus aliquanto post in Germaniam redux Bambergæ obiit, dum de pacanda Italia cogitaret.

Concilium X. Lateranense II. Ea quippe motibus agitata gravissimis armatum Cæsarem flagitabat. Nam quamvis anno 1139. habitum esset Concilium Generale sub Innocentio II. in æde Lateranensi, quod ordine decimum est, & Lateranense II. ab Episcopis mille frequentatum; in quo Pseudopontificis Anacleti acta rescissa sunt. Tamen haud multo post Innocentius à Rogerio Siculo captus, eum Apuliæ Principem Regemque Siciliæ dixerat, futurum Ecclesiæ clientem in posterum; Rogerio dum Conradus bello Germanico destinabatur recipiente in Italia quæ Lotharius ceperat. Sed Romani potestatis cupidi ejecerant Pontifices, urbesque finitimæ intestinis bellis vexabantur. Eos quidem Eugenius III. redegerat in ordinem multo labore, sed animis acerbatis infida pax erat.

Anglo Gallicum bellum. Gallia in Eleonoræ Reginæ repudio belli gravissimi sementem fecit; anno 1151. Eleonora cum Ludovico conjuge in Palæstinam profecta, Antiochiæ corrupta deliciis, & pudore violato vel læso, redux à Ludovico Rege dimit-

dimittitur: ignominiæ impatiens fœmina Pictavos & Aquitaniam cum ulciscendi libidine ad Henricum cui nupsit secundo detulit. Ita Henricus materno jure Anglorum Rex, & Normaniæ Dux; paterno Comes Andium, Turonum, & Cenomanorum, auctus nova uxoris dote, ea instigante mox bellum in Gallos conciet, quod potius civile Gallicum quam Anglicum dicas: cum Gallia in partes divisa, hinc duntaxat Anglos socios habuerit, mutuis conscissa vulneribus, donec membra iterum in corpus unum coalescant.

In Hispania res melius gestæ, ac Portugalliæ regni titulus partus, anno Christi 1139 Re vocata veterum Imperatorum acclamatio, qua Alfonsus Lusitaniæ Princeps parta de quinque Regibus Mauris insigni victoria, ab exercitu Rex proclamatus est: transmissa ad posteros pugnæ memoria, Regumque Portugalliæ sumpta insignia, quinque minora scuta in cæruleo clypeo impressa; ad designandos Reges profligatos. Hoc regna debent fundamento surgere, fortitudine piâ & fœlici. *Portugalliæ regnum.*

Anno Christi 1118. Alexio mortuo Joannes filius, ob formam corporis Calojoannes dictus, Orientem excepit. Primum in suos clementia et moderatione pugnavit; nam Irene mater in Bryennium generum propensior, insidias Joanni intentabat, quibus periisset, nisi Bryennii socordia occasione corrupta, se Joannes ipse confirmasset, suosque ad meliorem mentem revocasset parcendo. Inde domi expeditus, se foris exprompsit. Turcas magnis affecit cladibus, multis eorum urbibus expugnatis, ad Istrum accolas qua vi, qua industria sub jugum misit, & contracta cum Lothario amicitia Persarmenios ingenti prælio stravit. *Calojoannes.*

Mariæ triumphus. Quæ laurea Mariæ adſcripta Deiparæ, ipſique triumphus Conſtantinopoli ſplendidiſſimus actus eſt, glorioſiſſima Joannis moleſtia; quid enim honorificentius quam Mariæ ductu pugnare & vincere, & habere propitiam quam ambiunt Cœli.

Poſtremo Joannes cum ab æmulatione, ne invidiam dicam, tranſverſum actus, rebus Syriacis Chriſtianorum parùm proſpere ſe immiſcuiſſet, tam fortiter quam infeliciter obiit:lævâ enim forte in venatione læſa telo venenato, cum ipſi vel moriendum eſſet, vel manus truncanda, illud elegit: negans unimano Cæſare terras regi poſſe: vere periturus integer, & corporis damno manum ſervaturus. Ex liberis minori Manuëli legavit purpuram prætermiſſo Iſaco majore natu, iræ impotentis juvene: hoc exitu exſcribens Principem: cui Reſpublica pro liberis eſt.

Manuel. Itaque Manuël Comnenus ſuccedit anno Chr. 1.148. potius Latinorum invidia quam fortitudine paternum exemplũ, cui perniciem debuit Conradi exercitus, Francuſque calamitatum maximam partem. Et in Rogerium Siculum pugnatum ſæpius donec à Palæologo recepta Corcyra, ac ægre in Siciliam retuſus Siculus. Inde communicata cum Regibus Jeroſolymitanis arma parum fœliciter; certatum & in Venetos navali claſſe: donec magnis multiſque rebus ſuſceptis magis quam confectis, 32. anno Imperii, quod Alexio filio reliquit, ceſſit è vita. Fatis vicinus Aſtrologiæ cui fidebat admodum deteſtatus ineptias, Monaſticam veſtem induit; ipſa morte confutans Aſtrologos, ſuperfuturum annis adhuc quatuordecim pollicitos. Sed Aſtrorum ſermo à mortalibus tanta diſtantia minus percipitur.

CAP.

CAPVT. V.

A Friderico Ænobarbo ad nostram ætatem.

ANno Christi 1152. Fridericus Sueviæ Dux Conradi ex fratre nepos, à capillo & barba dictus Ænobarbus, tam Suffragatorum quam Patrui judicio creatus est Cæsar: Germanicis statim lacessitus bellis, quibus ad Italica fieret gradus. Vix ullus Principum majori ambitu impugnavit Romanam Ecclesiam, vix de ullo Ecclesia triumphavit magnificentius: sex expeditiones in Italiam, hoc est, in summum Pontificem suscepit, Mediolanum munitissimam urbem bis expugnavit, semel diruit: unus sex Pontifices potestatis annis æquavit, imo Pseudopontifices duos Victorem & Paschalem sui schismatis authores habuit. Nihilo secius ab hostibus condita Alexandria surrexit, ejusque arma discussit, ab Alexandro III. pulso Italia diris devotus est, & de cœlo tactus sacrosanctis verbis, postea pestilentia victorias pravas absumente, ab ipso Alexandro Venetiis profugo debellatus pacem petere cogitur, victorique colla submittens, vivum Ecclesiæ trophæum posuit. *Fridericus Ænobarbus.*

At melius quam inceperat desiit, in Palæstinam cum exercitu profectus, pluribus in itinere contra Turcas præclare & fortiter gestis: donec anno Imperii 38. dum in Ciliciæ vel Armeniæ amne natatu calorem disjicit, aquis haustus & aliquanto post extinctus, spem conceptam simul extinxit, mox Friderico filio in obsidione Ptolemaidis febri confecto. Vir egregius,

gius, si juventutem ad ea detulisset, quibus senex periit; & parcendo Pontificibus defendisset clade Palæstinam, frustra mox obrutam vindicaturus.

Conciliũ XI. Lateranense III. Interim Ecclesia licet ab hoste tanto impetita, de dignitate pristina non remisit. Nam & Arnoldus Brixiensis pervicacissimus hæreticus Romæ combustus est; Et anno 1179. ab Alexandro habitum undecimum Concilium Generale, Lateranense III. Romæ 300 Episcoporum, in quo damnati Albigenses hæretici, & de electione Pontificis multa sancita.

Valdenses. Et inter repetita bellorũ incendia Gallia & Anglia Romanam Sedem impugnaverant, altera membris, altera capite. Quippe in Gallia quidem Valdo mercator Lugdunensis, bona divendita in pauperes erogabat, malo consilio, eorum multos ad errores suos alliciens, benignitate præpostera, ut salute corporum animos perderet; circa annum Christi 1159. Vnde hæretici dicti Valdenses, & pauperes de Lugduno. Et anno ejusdem seculi 77. detecti in Narbonensi Gallia deteriores hæretici, *Albigenses.* Albigenses: quod ad urbem Albigam nati vel damnati, Manichæis valde affines, exscindendi mox ferro & flammis.

Thomas Cantuariensis. Anglia vero peccavit in capite Henrico II. qui Thomæ Cantuariensi Præsuli intulit necem, pro fide & libertate Ecclesiæ occumbenti: anno 1170. Præjudicium ingens calamitatis futuræ, dum alter Henricus alterum Thomam eadem de causa morte afficiet, eritq; Anglia seminarium Martyrum.

Augustiniani. Gallia tamen novo Eremitarum ordine illuxit, anno Christi 1157. condente Guillelmo illo celeberrimo Bernardi discipulo, & Aquitaniæ Duce famosissimo, Eleonoræ bis nuptæ

parente,

parente, qui postea quam sancta de corpore sumpsit supplicia, animumque pœnitentia eluit, ad regulam S. Augustini Anachoretas instituit; qui deinceps magno mortalium commodo ad nos propagati, cœnobitico agentes more ditant Ecclesiam.

Vidit eadem Gallia mirum Architectum in Benedicto duodecenni puero, qui impulsus & adjutus divinitus Rhodanum rapidissimum amnem ad Avenionem ponte conjunxit, circa annum Christi 1177. novus Amphion, qui non testudine, sed sanctis precibus, moveret lapides. *Avenionis pons.*

Rem Christianam tristissimus casus prostravit in Asia, Guido Lusignanus ex nobilissima in Pictonibus familia à Sybilla Regina Jerosolymæ in torum & regnum assumptus, altero post anno, Christi 1187. libertatis & regni jacturam passus est. A Saladino Babyloniæ Sultano acie victus & captus est, capta Crux sancta, flos equitum cæsus, ipsaque Jerosolyma Barbaris tradita deincepsque reliquæ; tam lugendo fato, ut ex tot urbibus, tres duntaxat Tripolis, Tyrus & Antiochia, Christianis superessent. Ita excisum Jerosolymitanum regnum, nondum vertente seculo, quo conditum erat, Christianisque ostensum est, pietate regna non armis teneri. Porro is erat Saladinus, qui regnum non corruptum modo, sed validum extorqueret, Godefrido conditori, præter pietatem, cætera similis; voluptate nulla nisi dominandi, vere Saracenorum Cæsar, tam clementia quam fortitudine. *Jerosolymitanum regnum.* *Saladinus.*

Anno Christi 1190. Henricus ab asperitate morum & severitate tam in se quam in alios, Asper dictus, Friderici patris excepit imperium; quod in occupanda utraq; Siciliæ impendit *Henricus VI.*

dit maxime. Guilhelmo Rogerii filio sine liberis, præter Tancredum natum ex pellice, obeunte; jus regni ad Constantiam sororem Guilhelmi eandemque Henrici uxorem spectabat. Nec defuit suo juri Imperator, coronatus à Celestino III. invadit Apuliam, transmissoque Freto Siciliam: ac post Trancredi fata inita pace cum Sibylla ejus vidua Guillelmoq; filio, regno potitur, fœliciter hactenus, sed in posterum crudelitate maculata fœlicitas. Nam oblevem suspicionem ex Siculis plurimi in cruciatibus necati, Sibylla in carcerem trusa, ac Guilelmus insons orbatus oculis; in quo desiit Guiscardorum familia stirpsque fortissima illa Normannorum. Cum inde copias in Palæstinam misisset, iniretque consilia de invadendo Bysantino Imperatore, fato propemodum paterno periit, in venatione largiore aquæ gelidæ haustu, febri contracta, anno Imperii VII. relicto filio Friderico à tribus mensibus ex Constantia jam quinquagenaria suscepto. Ita ingens illa Ænobarbi ambitio, cui Europa minor, in infante trimo vagiebat.

Palæstinæ expeditio. In Palæstina conamen ingens, sed irritum. Philippus Augustus Galliæ, & Richardus Angliæ Reges, posituri odia, in communem hostem incensi, delati erant in Syriam, hoc emolumento ut Ptolemais caperetur. Sed cum Reges æmulos nec religio conciliaret, affecta valetudine in Galliã Philippus rediit; quem brevi secutus est Richardus, contentus ad Jerosolymam accessisse propius; data pax Saladino, tantumque armorum commotum, ut securius barbari agerent. Guido ille Lusinianus Cypri corona à Richardo donatus est, qua posteri ad trecentos annos potiti, cum Jerosolymitani regni umbratili titulo. Richardus in Germania

nia dum se occulit deprehensus, conjectus in carcerem, captivitate diuturnâ multoque auro rependit superbiam, qua Leopoldum Austriacum ignominiose affecerat: odiosa in omnibus, maxime in Regibus, quos tam multa evehunt, arrogantia.

Paulo post sublatus Christianorum terror Saladinus, & suo funere mortalitatis magister; cum jussisset lancea interiorem suam præferri tunicam, cum hoc elogio, Istud unum ex domitore Orientis restare. Eo nimirum regna, victoriæ, thesauri confluxerant, ut esset tunica tantarum opum compendium. Novem reliquerat liberos, sed quos statim eorum patruus Saphadinus necavit, præter unum Noradinum, ab amicis paternis servatum; ut qui tantum sanguinis hauserat, suum in liberis funderet, vel Heroum fato, quorum hæredes alieni sunt. *Saladinus.*

Tunc & tertius militum Ordo, nempe Teutonicus anno Christi 1192. ad repellendos Saracenos Hospitalariis & Templariis accesserat, cujus equites cruces nigræ chlamydibus albis assutæ distinguebant ab aliis. Ii ex Teutonibus selecti, cum plerumque alii Franci essent, ut haberet fortissima natio, & occasionem palmæ & præmium. *Ordo Teutonicus.*

Anno Christi 1180. Alexius Comnenus duodecim annorum Manuëli patri successit, ætate tenera regimini alieno obnoxia calamitatibus involvente Imperium. Prima omnium atrocissima Andronicus, Manuëli cognatus, flagitiorum omnium fundus; qui ab exilio rediens ut pupillum Alexium à tutorum injuriis vindicaret, maximas intulit. Nam rerum potitus, Xenam Alexii matrem suffocavit, matri filium addidit, cadavere in mare projecto, ejusque *Alexius 2. Comnenus.*

ejusque sponsam undecennem cruento toro adhibuit; tertio post Manuelis obitum anno; adolescente Alexio in purpura nato; ut miserabilius interiret.

Andronicus. Nec Andronico diu frui licuit crimine; cum enim ab Hydromantia didicisset prima successoris futuri elementa, Isacio Angelo in quem cadebant dum comparat mortem, sibi hanc conficit; quippe Angelus Andronici metu in templum fugiens, à populo salutatur Augustus, ab extrema miseria ad supremũ fastigium sine gradu scandens. Nec Andronicum vel arma vel preces vel fuga juverunt; comprehensus à populo, exquisitis suppliciis, & quod Principi molestius, ignominiosis, inter duas columnas pendulus, diu animam impuram egit, acto Imperii biennio; hoc uno fœlix, quod calamitate resipiscens, inflictas pœnas æquo animo patiens, divinam justitiam implendo pacavit.

Isacius Angelus. Anno itaque 1185. Isacius Angelus, expulsa Comnenorum familia, populari gratia throno evehitur; quem statim ignavia & perditissimo luxu maculavit: ac quantumvis ad annum decimum per varias conjurationes non tam dominationem quam delicatam vitam deduxerit; tamen à Valachis spretus & victus, inter unguenta & convivia, vivum potius cadaver dici quam Princeps debuit. Donec à fratre Alexio flagitia fratris per fratricidium vindicante captus & excæcatus, non tam Imperio dejectus est, quam servitute voluptatum.

Alexius 3 Comnenus. Alexius sumpto Comneni nomine, spretoque Angeli; anno Christi 1195. fratris Imperium, hoc est, luxum & voluptates, quasi hereditarias, cepit. Fœliciter pro scelere multos æmulos sustulit ferro vel veneno; graviorem

hostem

hostem nactus in Henrico Imperatore occidentis Macedoniæ partem exigente, quem & mors ademit. Cum itaque impune lascivia muliebrique luxu diffluerer, Alexius Isaci fratris excæcati filius elapsus custodia, & ad Venetos infensos Byzantinis profugus, illorum ope & Francorum in Syriam intendentium fugam, patrio throno imponitur, ea tamen modestia, ut patri Isacio quantumvis cæco Diadema reddiderit, se ejus collegam professus. *Alexius IV. Angelus.*

Sed Isacio beneficium damno fuit, cum enim quibus debebat omnia, multa concederet, orta inter Græcos & Latinos rixa, quidam Alexius Ducas regii generis, ob supercilia conjuncta Murzufius dictus, à Græcis detestantibus Angelos Augustus dicitur, Isacio sene interim mortuo. filius Alexius in carcere laqueo periit, mense septimo potestatis. Murzufius tertio post mense sibi fuga consuluit, cum à Francis potestatem tyrannicam insectantibus pacem non impetraret, multo minus bellum ab iis illatum repelleret. Ita ad Latinos delatum Orientis Imperium, hostibusque permissa corruptissima urbs voluptatibus, nempe ante perdita quam capta, luxu hostilibus armis præeunte. *Alexius V. Ducas.*

Ab Henrici Asperi morte aliquot annis Occidentis imperium, cum duo contenderent, neutrius fuit, donec Philippo Henrici fratre Bambergæ inter salutationis officia interēpto, & Othone ab Innocentio III. abdicato, Fridericus Henrici filius adhuc adolescens Imperator diligitur, anno Chr. 1210. avo Friderico pene per omnia futurus similis. Nam quadraginta potestatis annos per utramque fortunam implevit, adversa pressus, cum prospera *Fridericus II.*

male

male uteretur. Romanæ Ecclesiæ beneficium fuit, lues, & odium novus Enceladus Divorum fulmina lacessit & sensit; ab uno tandem anathemate ustus: paterni hæres odii in Mediolanenses pugnavit atrociter, Guelforum & Gibellinorum ad Italiæ perniciem factionibus omnia miscuit; à Pontificibus solio pulsis throno dejectus est; restitutus illorum gratiæ, armatus adiit Palæstinam, sed successu nullo; ad obsessam Parmam sperata conditaque victoria cecidit, & triumphali curru dejectus captivorum gregem propemodum auxit. Postremo ne quid aviti fati deficeret, vidit Diadema raptum hosti imponi, non quidem filio, sed quod acerbius, extraneo, rejectis liberis; flagitii pœna transeunte ad posteros, & in seram stirpem vindicante crimen Ecclesia. Tarenti obiit anno 1250. impiæ ut creditur contumaciæ pœnitens, nihil ex tantis turbis præter dolorem animi colligens.

Ecclesiæ fortitudo. Ecclesia interim palmæ instar eluctantis in pondera, Moderatores nacta fortissimos, eos singulos victoriis pluribus designavit. Sane Innocentius III. jam ante Raimundum Tolosæ Comitem, fautorem Albigensium intrepide obstrinxerat anathemate, ramos perniciosos excisurus in trunco: Idemque in Joanne Angliæ Rege præstiterat; tam fœliciter ut eum pœnitentia eripuerit pœnæ, illũ rejecta pœnitentia pœna rapuerit. Ille ipse Innocentius an C. 1215 XII. Concilium Generale quod est quartum Lateranense, Romæ convocavit, quasi Christiani Orbis Centuriata Comitia, præsentibus Episcopis 412. ut de Palæstina recuperanda viæ inirentur. Et quamvis in Ægypto occupanda fefellerit eventus concilia; nihil tamen illis successus detrahit, ex bono parente plerumque corruptus.

In

In Honorio geminus partus fœcundavit Ecclesiam, Religiosorum Ordinum institutione. Alter Prædicatorum, qui à Dominico Hispano Albigensium hoste acerrimo & sanctitatis florem adepto piè instituti doctrina virtutum studia excolentes, pulsa cœnobiis ignorantia, scientias rel gione donatas in ærarium Dei transcripserunt. *Dominicani.*

Alter Fratrum Minorum, à Francisco Assisio paupertatis cultore eximio sumpta origine; tanto proventu, ut per orbem Christianum postmodum sparsus, Christi exemplum ubique præbuerit, & in novos deinceps ordines vel repullulascens vel repubescens, sanctas propagines juventamq; piam in ultimâ transmiserit secula, fœcundus semper, idem & multiplex. Ea in Francisco authore mira patrata sunt, ut spoliatissimus mortalium rerum, locupletissimusque cœlestium: qua copia, qua inopia Seraphinum exscribat. *Franciscani.*

Innocentius IV. fortitudine cumulavit hanc fœlicitatem; unus maxime Friderico par, à quo fractus pervicax animus, armatumq; Cœlum in terras. Id perfectum anno 1245. in decimo tertio Concilio Generali, quod primum est Lugdunense; ubi Fridericus anathemate percussus & abdicatus Imperio, expeditio in Palæstinam decreta, illius Duce Ludovico Rege Galliæ constituto. Eritque Lugdunum in urbibus memorabilis quod omnium prima non in Gallia modo, sed in cæteris trans Alpes gentibus, hospiti Cælo præbuerit sedem, Deique majestatem quantum terræ capiunt, sinu exceperit. *Conciliũ 13. Lugdunense I.*

Sed dum Italia intestino bello dirimitur; Veneti jam ante potiti Creta quam Genuensibus eripuerant; an. Christi 1236. Rhodum Saracenis *Veneti.*

racenis expulsis occupant; armatique postea Ecclesiæ nomine in Fridericum, Apuliam invadunt; sicut & Ferrariam Mediolanenses; cui præficitur anno 1240. Pontificum nomine Azzo Princeps Estensis familiæ ad nostra tempora per exempla pietatis & fortitudinis illustria deductæ fœliciter.

Estenses

Philippus Augustus.

Porro Gallia tunc Heroum ferax pro gloria & religione certavit eximiè. Philippus regnandi laude dictus Augustus anno 1214. juxta Tornacum celebrem illam Bovinensem pugnā profligavit. Ex adverso stabant Otho, magis Imperii titulo spoliatus quam viribus, Joannes Angliæ Rex inveterato in Francum odio; & Ferdinandus Flandriæ Comes; ita certi victoriæ ut captivis vinciendis catenas ferreas circumferrent; victi tamen sunt; Otho & Joannes in fugam acti, Ferdinandus captus, in ea quæ parantibus vincula. Otho exarmatus hac victoria, & coactus à Friderico veniam petere, haud multo post in Saxonia latens morbo obiit. Nec Joanni melius, qui ab Anglis Proceribus exauroratus est, arcessito Ludovico Philippi filio. Ita plerunque victoria ludit, & raro cum Superbia contubernio, fœlici Lauro Modestiam donat.

Simon Monfortius.

Id jam ostensum anno ante proximo, apud Muretum in agro Tolosano oppidum; cum Simon Monfortius Heros Christianus cum octingentis Equitibus & mille Peditibus, pugnam prope incredibilem suscepit & confecit, profligatis centum millibus Albigensium; & ne turbam inconditam credas, aut prælium tantum delibatum, ducebant Hæreticorum ordines Aragonius Rex, & comes Tolosanus, quorum ille in acie pugnans occubuit. Quid Spartani jactant Thermophylas? tanto eminentior

Leonida

Leonida Simon, quanto victo præstat is qui vicit. Quinto post anno fortissimus Dux in obsidenda Tolosa læsus saxo interiit; dignus qui Romanum fulmen vibraret, abscissosque Ecclesia terris abscinderet. Expeditionis successores nactus est Reges, Ludovicum Leonem Augusti filium, alterumque Ludovicum ejusdem nepotem; ut jam inde domandi Hæretici provincia sit Franciæ Regum.

Sed nihil illustrius Ludovico illo Augusti nepote, viva calamitatum Apologia, qui novo vincendi genere triumphavit hostes è vinculis. Nempe in eo Imperatorem suum exhibuit Deus, qui vinceret non mortales, sed calamitosissima, quibus mortales vincuntur. A Saracenis in Ægypto captus est anno Chr. 1250. suisque major victoribus, docuit Reges quidpiam esse supra Regni fastigium, quod in ejus ruina perstet erectum. *Ludovicus Sanctus.*

Et Ludovici temporibus debet Sorbonam orbis universus; Roberto Sorbonio illustrissimi Collegii fundatore, circa annum Chr. 1243. vel decennio postquam Academiam, ærarium Theologiæ, sapientum Areopagum, fidei Atlantem, Doctrinæ cœlum si dixeris; adumbrabis illam non exscribes. *Sorbona.*

Suam etiam gloriæ segetem Hispania messuit; anno 1212. celeberrima de Mauris victoria, post Calatravam urbem expugnatam. Ad obruendam Hispaniam incredibili multitudine Mauri irruperant; obruerunt quidem, sed cadaveribus, ducentis eorum millibus in acie cæsis Nec ad unum Regem tanti facinoris laus spectavit; Castellæ, Legionis, Aragonis, & Navarræ convenerant, ad discriminis partem vel gloriæ. Vigesimo postquam Academiam anno Ferdinandus Castellæ *Hispani Mauros vincunt.*

Rex

Rex Cordubam cepit, Maurorum arcem & regiam civitatem, illorum rebus post pugnam in deterius prolabentibus, quasi corpus exhaustū sanguine, vel serpens contrito capite caudam vibrans.

Interregnum Imperii. Interea in Germania exautorato Friderico, fluctuavit aliquandiu sine gubernatore Imperium, quippe Henricus Landgravius Thuringiæ, designatus clavo ab Innocentio, dum se illi expedit, victoque Canrado Friderici filio victoriam urget, in obsidione Ulmæ vulneratus interiit, anno 1246. ad coronam evectus, obsequio magis quam cupiditate. Huic altero post anno substitutus Gulielmus Hollandiæ Comes, licet repugnante Friderico, & post eius obitum Conrado filio, se tamen gerit pro Imperatore, donec anno 1254. pugnans contra Frisios interemptus est, vacavitque Imperium XIX. annis, Electorum suffragiis inter Richardum Regis Angliæ fratrem, & Alphonsum Castellæ Regem Mathematicū illum nobilem distractis, & Friderici liberis de Augustali apice male contendentibus, cum nec regna avita retinerent, & cædibus mutuis grassarentur.

Conradus Rex Siciliæ. Nam Conradus anno 1254. Apuliæ Rex cum Henricum fratrem Siciliæ Regem nefarie peremisset, statim à Manfredo Friderici notho veneno tollitur relicto in Germania filio parvulo Conradino, juste Divina Nemesi Fridericum plectente in posteris, ut eorum liberi qui Pontificem Patrem ejurassent, naturæ rupto vinculo se ipsi perderent. Manfredus illico, ne periret crimen, Conradini vel infantia vel morte prætexta, in peremptorum involat regna; sed Neapolitanis Pontificem appellantibus, movetur bellum pro fratricidii pœna vel præmio, *Manfredus.* quod varie gestum est, ad annum 1254. quo

Galli

Galli in Italiam evocati fontem novo regno an novis bellis aperuerunt.

Eo quippe anno Clemens IV. Calorum Comitem Andegavensem Ludovici sancti fratrē utriusque Siciliæ regnis inaugurat, per vectigal annuum 40. millium aureorum. Nec facilior inauguratio Pontifici fuit, quam victoria Carolo: ad Beneventum uno prælio debellatum, Manfredoque in pugna occiso, Italiæ nobilissima portio Gallorum fuit; Sed raro tam facili pretio regnum stetit anno. 1268. Conradinus Conradi filius Sueviæ Dux, sceptri jam potens, avitum relliturus, numeroso exercitu aggreditur Carolum; ad Fucinum lacum pugnatum est; & ex victore victus Conradinus, in fugamque actus & nova calamitate ex fugiente captivus, cum Friderico cognato Austriæ Duce, sequenti anno Neapoli spectaculum fuit luctuosum, capite illo coronando minutus in urbe regia, quam ingressus erat in vinculis Friderico ejusdem sortis Comite. Magis Carolo miseria quam armis nocuit; fuitque jus summum, si non summa injuria, summa tamen invidia; creditumque regna tanti non esse, ut iis nati ea propter perirent Principes, calamitosissima regnantium sorte, si throno dejectis mors una restaret. In eo Fridericorum excisa stirps, nec Ecclesiæ hostibus licuit perennare. *Carolus Andegavensis.* *Conradinus.*

At de regnis caducis dum contendunt Principes; cœleste comparavit Ludovicus Gallus. Inito enim de bello sacro inter Reges Francum Anglum & Aragonium fœdere; postquam Eduardus Anglus Asiam tenuit, & Ludovicus in Africa capta Carthagine Tunetum obsidet; lue pestilenti in castris orta, eadem dignus immortali vita Princeps sublatus est; anno 1270. *Ludovicus sanctus.*

Vere

Vere apud posteros virtutum meritis sanctus; sed sanctitate regia, quæ fortitudinem & animi robur incenderet; adeo Dei est non officere muneri quod imposuit, nec Cœnobitam in Rege præstare.

Thomas Aquin. Bonav. Hoc tempore bello flagrans Italia viros alebat Christianæ pacis feciales, Thomam Aquinatem, & Bonaventuram Etruscum; utrumque doctrina & pietate percelebrem: hoc tamen discrimine, quod Thomas splendorem prosapiæ claustri tenebris texit; Bonaventura è Francisci tunica ad splendorem purpuræ evecto: at ille idem doctrina quamvis alte imbutus tamen pietatis sensu commendatur, alter vero tametsi penitus Deo delibutus, doctrinæ fama venit ad posteros; adeo parca laudis humanitas est, nec unum in geminis sinit excellere. Sane Thomas deductam cœlo Theologiam terris impertiit, ut in eo vel hospitantem Angelum, vel eum inter Angelos hospitem credas.

Galloru in Græcia Imperiu. In Oriente interim Græcorum Imperium ad Gallos divertit, ab iis obtentum per annos 58. Primus Imperator Balduinus Flandriæ Comes; qui anno 1204 Expulso Murzuflo Alexii peremptore, à Latinis Principibus Constantinopoli inauguratus est; enitente maxime cæco illo perspicacissimo Dandalo Venetorum Duce, ne quis Latinorum Venetiis proximus imperaret. Nec tamen Balduinus totum Imperium unus obtinuit; nam ut è Colosso Rhodio multæ statuæ fusæ sunt, sic ex ruina Imperii dominationes plurimæ natæ. E Latinis Bonifacius Marchio Monferratensis Peloponnesi Rex appellatus est; Athenarum Godefridus Trecensis, Theodorus Lascaris Theodori Comneni gener Nicææ in Bithynia novum regnum

gnum condidit; David & Alexius fratres Andronici Tyranni nepotes, in Ponto Trapezuntinum regnum posuerunt, aliud sed admodum breve sibi Thessalonicæ Theodorus Angelus quæsivit, statim à Mysis captus & excæcatus. At quam minimam orbis partem quam multi dividunt, ut dicas in grano formicas certantes.

Sed Balduino diuturna pars non fuit: nam primo anno interceptus à Joanne Mysorum Duce conjectus in carcerem, pædore aut tormentis periit, fato Orientalium Imperatorum, vix sua morte fungentium. Huic successit Henricus frater continuis Tartarorum irruptionibus infestatus, (ii quippe ab Asiatica Scythia ingenti numero prorumpentes Saracenis & Græcis passim occisis, innumeram mortalium vim exhauriebant) qui pace cum Theodoro Lascari contracta, decem annos Imperium tenuit, si sit Imperium suorum interesse calamitatibus, nec mederi.

Id tamen qualecunque ad ejus generum Petrum Antisiodorensem delatum, & eidem statim ereptum, ac Roberto filio virtute Jolantæ conjugis traditum, in Balduino nepote desiit; qui uno supra 30. annos Imperator, Christi 1261. à Michaele Palæologo, ex vetere Palæologorum & Comnenorum familia, eo depulsus est, fraude & insidiis, hoc est Græcis moribus: nam Francis Constantinopoli absentibus: noctu per proditores patefacto ingressu, ab hominibus octingentis capta urbs regia, redditumque Græcis imperium; cymba profugit Balduinus, sola præteritorum memoria in posterum se consolans, vel macerans.

Rodolphus I. Anno Christi 1274. tandem post diutinum interregnum, Electores in Rodolphum Habsburgensem Comitem conveniunt, debentem virtuti plura quam fortunæ, quique solis meriti ambiret Imperium. Hic sua contentus Germania, Italiam Imperatorum scopulum vel fugit vel sprevit, nunquam persuasus eam ut adiret. Et habuit in Germania triumphorum materiam: primum in Ottocaro Bohemiæ Rege opibus præpollente, quem armis & contemptu fractum adegit ad veniam, iterumque reparatis viribus tumidum, vicit in acie à gregario peremptum milite. Inde Austria Alberto filio data, familiæ Austriacæ celeberrimæ in posteris Regumque feracissimæ nomen dedit. Et in Helvetios Burgundosque quater & decies repetitis pugnis totidemque palmis, Victoriosi titulum Rodolphus adeptus est; ubique dignus quem ambiret victoria. Jam senex obiit, clementia & comitate morum infra Augustum; imo supra, cum maxime Principes demissione sui emineant.

Conciliũ 14. Lugdunense II. Eodem anno quo Imperiũ Rodolphus iniit; habuit Lugduni Gregorius X. Concilium Generale XIV. Lugdunense II. præsentibus quingentis Præsulibus, in quo actum de Palæstina recuperanda, Regibus Europæ ad sacram expeditionem incensis; quin & Palæologo Romanam Ecclesiam supremam fatenti, concessum Orientis Imperium, ut adunatis animis vires facilius jungerentur. Sed pia consilia mors sancti Pontificis disturbavit, & profanus Principum ambitus sanctissimis votis intercessit.

Anno Christi 1282. Eruperunt pressa diu consilia; cum Galli omnes per Siciliam fusi, ipso Paschatis die, & (ne immanitati sacrilegium deesset) sub campanæ signum ad vesperti-

nos

nos hymnos convocantis, in singulis oppidis ab ipsis Siculis contrucidati sunt. Cædis causa, Siculorum in Gallos odium; auctor, Petrus Aragoniæ Rex, qui ducta in uxorem Constantia Manfredi Nothi filia, ex qua liberos susceperat, Friderici regna quasi dotalia reposcebat; instrumentum, Joannes Prochyta, qui religioso cucullo tectus, *hoc est ovina pelle lupum dissimulans*, impune Siculas urbes circumcursans, odiorum flammas incenderat; socius, Michael Palæologus, qui ut Carolum amoliretur imminentem Byzantino Imperio, (Carolus enim filiam desponderat filio Balduini) aurum Aragonio ad ducendum dolum ut fertur suppeditaverat. Ita *ex libidine, odio & ambitione, sceleratissimis parentibus, orta proles illa flagitiosissima*, & patrata cædes apud Christianos, quam in Mithridate damnavit olim barbaries, *adeo nihil est quod libido regni non violet.*

Aragonius Sicilia potitus est, & jacta sunt diuturnæ Gallos inter & Hispanos discordiæ fundamenta, quæ posteri magno mortalium malo, nimis strenue ad fastigium educent. Interea Carolus Divina & humana ope ultionem intendit, Martini Pontificis anathemate, Gallorumque armis accinctus; sed alterum Petrus contemptu elusit, alterum fraude, singulari pugnâ ad Burdigalam Carolo indicta; ita disjectum à Sicilia bellum, nec ad Burdigalam pugnatum, Aragonio detrectante certamen, cujus præmium jam occupaverat. *Petrus Aragonius.*

Inde à Sicilia in Aragoniam bellum illatum, sed trium Regum lugendum funere; quippe eodem anno, hujus seculi 85. Petrus Aragonius tanti fax incendii decessit ex vulnere; Philippus Audax Franciæ Rex dum Perpiniano capto redit ad suos, ex morbo obiit, & Carolus *Carolus Claudus.*

Neapolitanus tædio & dolore non Siciliæ modo a continenti sua avulsæ, sed captivitatis filii Caroli Claudi, quem Rogerius exul Apulus pugnantem navali prælio ceperat, victumque Aragoniis dederat. Is postea à Constantia Petri vidua ultionis libidine neci admotus, ejusdemque pietate pro Christo passo statim ereptus, sibique restitutus abdicatâ Siciliâ, novis iterum bellis cum Jacobo Petri filio, per vim extorta repetens, componetur: utroque suum affirmante, quod jure alter, re alter teneret.

Michael Palæologus. Sed & obierat anno 1283. Michaël Palæologus qui 22. annis potitus Imperio, Latinorum cautior quam Turcorum, dum Europam servat, Asiam perdit; Turcis in ea septem Satrapias constituentibus. Ita præpostera semper Ambitio, & oculata à fronte, à tergo cæca est, & dum fluctum frangit, ruit in scopulum.

Raimundus Lullus. Hoc tempore Raimundus Lullus in Hispania, magnum amoris humani Divinique specimen fuit Siquidem mulierum amoribus penè ad insaniam implicitus cum resipuisset, cœlestibus flammis sic exarsit, ut sanctè phanaticus per agros discurrens, ubique novum incendium circumferret. De literis bene meritus dicendi artem scripsit, vel Labyrinthum ingenii posuit; notior posteris famosa auri arte quam pietate: ut mali quam boni tenacior fama est.

Adolphus Nassovius Anno 1292. Adolphus Nassovius consequutus est Imperiū Occidentis gessitque sex annis cum dignitatis tantæ ruina. nam bello concito Philippum inter & Edvardum, Anglo stipendiariam militiam pollicitus, Germanis in contemptum venit, Albertumque Austriacum æmulum excitavit, primum ut se hostibus

ſtibus Gallis adjungeret, dein ut repudiata affinitate, Romanorum Rex ſignatus, in ipſum Auguſtum armis contenderet. In prælio læſus Adolphus periit, relinquens Alberto laureatum Imperium. Francus & Anglus contracto fœdere, Adolpum ut communem hoſtem inſequuti ſunt, qui fidem auro mercatus, auro fefellerat.

Anno poſt altero Petrus Mortonus, Celeſtinus dictus, in Pontificatum ſummum evehitur; ſed cum privatæ vitæ aſſuetus, negotiorum turbam horreret, ſolitariam ſanctitatem negotioſæ anteferens, ſe dignitate ſponte abdicavit. Jam ante Ordinis conditor, quem Celeſtinorum dixit poſteritas, Cœlitum vitam ſeceſſu, abſtinentia, ſacriſque precibus imitantium. Petro ſucceſſit Bonifacius VIII. rebus agendis aptior, fortaſſe pluribus quam par eſſet. *Celeſtinus.*

Lucebat hoc tempore Joannes Duns, Scotus origine, Franciſcanus familia, fama & meritis Coſmopolitanus, hoc eſt civitate totius orbis donatus, dignus qui ſubtilitate ingenii cum ſoliditate Thomæ contenderet: paremque pari opponeret in arena Scholæ certantibus. *Scotus.*

Anno Chriſti 1298. Albertus Auſtriacus Rodolphi filius imperavit; bellis in Germanos ſuos exercitus, quos ad nutum ſubegit majoribus dignus, niſi minora Martiam indolem conſumpſiſſent. Nono Imperii anno nefarie trucidatus eſt dum in Bohemos bellum appararet, à Joanne fratris filio, quod ejus bona diutius pro tutore teneret; *impie quidem, ſed occulto judicio Adolphi animam repetente.* *Albertus Auſtriacus.*

Sub ea nova Helvetiorum Reſpublica circa annum 1307. ſumpſit originem, Eorum pauci *Helvetiorũ fœderatio.*

Alpium incolæ ab Imperatoris ministris vexati, inito fœdere ceperunt injuriam propulsare; à parvis initiis per gentes multas fœdus invaluit; facile animis ad tutelam sui coalescentibus, perstatque hodie potentissimos inter Principes illibatum. Gens tam expers ambitionis quam amans libertatis, tuendorum potius quam promovendorum finium cupida, non tam suis montibus quam votorum modo circumsepta; alienam hactenus ambitionem fregit, dum suam tenuit; adeo tutissima sunt quæ mediocria, omniumque decrescunt minime, quæ crescunt minime.

Curtracensis pugna. Gallia interim bello Flandrico gravem jacturam passa est, in pugna ad Curtracum edita anno 1302. ubi temeritate Roberti Atrebatum Comitis, flos nobilitatis excisus, cum ipso Roberto; præstantissimis Equitum turmis se deinceps in Lisæ amnis fossam Andabatarum instar præcipitantibus. Ibi vere Gallica pugnatum indole, hoc est imperterrito sed cœco animo; quis enim oculatus ad prælium non inspecto campo processisset? *Sed ars illa belli nostris Heroibus Ludovicæo sæculo debebatur.* Excepit & Philippum Regem tumultus novus à Bonifacio Pontifice suscitatus; quo tamen defunctus novam Romam Lugduni in Gallia sua vidit.

Clemens V. Nam anno 1305. Clemens V. Burdigalensis Lugduni à Cardinalibus Pontificia thiara coronatus est. Pompa supra regiam, quam tres Reges ornarunt, Francus, Anglus, & Aragonius; sed prope lugubris; pariete collapso, coronatisque capitibus si non exitium at timorem exitii gravem inferente: Joanne tamen Britanniæ Duce ruina oppresso; ita sibi est prosperitas oneri, & quæ pompam augent, ruinam urgent. Pontifex tumultuum Italicorum pertæsus, tota

Italia

Italia factionibus Alborum & Nigrorũ scissa, Sedem Pontificiam Roma Avenionem transtulit, ubi hæsit annis minimum 70. Urbs Gallica quidem, sed Phocensis Provinciæ, & Neapolitano Regi attributa, splendorem Curiæ gratulans excepit, ornata deinceps præclarissimis ædificiis sacris & profanis, quæ tantorum hospitum amplitudinem celebrent. Tres Cardinales Romam legati, qui res Italiæ administrarent. *Avenio Pontificũ sedes.*

Circa hæc tempora, pyxis nautica ingenioso invento, sed prorsus ancipiti ad navigationis usum reperta est; qua ad acum magnete illitam venti indicarentur, cursusque navium dirigeretur. Certe tanti non erat hauriri fluctibus, armare scopulos nostra audacia, & ventosæ artis beneficio provocare ventos, ac in peregrina naufragia sese immittere. *Acus nautica.*

Anno Christi 1293. Andronicus Palæologus Michaëli patri successit, longa dominatione 40. propemodum annorum calamitates longe producens. Turcos infensissimos passus est, à quibus tota dejectus Asia, vix Europam suam defendit; quos in opem exciverat Massagetas, quasi hostes deessent, molestissimos omnium expertus, idem in Rogerio famoso illo pirata Apulo miseriæ perferens quem adscitum socium prædonem sensit: accessit ad cumulum, domesticum malum, Andronicus junior, ex filio nepos, cujus corrupta adolescentia fratri Manueli & Michaeli patri attulit mortem, illi quidem ignoto inter nocturnas grassationes, huic dolore & tædio. Nec in eo constitit perditus juvenis, sed in avum rebellis, ab invito extorsit Imperium, tanto senis dolore, ut corruperit oculos luctu; quæ miseriâ octo *Andronicus Palæologus.*

annos protracta, tandem vitam posuit rerum adversarum cursu longissimam.

Othomannus. Sed quod omnium acerbissimum & Christianis luctuosissimum, sub eo, nimirum anno 1300. natum est Imperium Turcicum, Asiaticis Europæisque terribile, in Othomanno Satraparum Asiæ potentissimo, cui cum Bithynia obvenisset, idem Satrapias cæteras sibi subjecit, gradumque posteris stravit, ad erigendam sublimem illam potestatis molem, qua orbis premitur gemitque perdiu diræ tyrannidi mancipatus.

Henricus VII. Luxenburgus. Anno Christi 1308. Henricus Comes Luxenburgius dictus Imperator, ut conditionem à Clemente Pontifice impleret, sopita Germania, in Italiam properavit, quam Præfecti singuli in tyrannides singulas partiebantur. Ibi solito Transalpinis more, fausta primordia, infœlix fuit exitus. Nam ad Padū urbes Guelphorum domitæ, expugnata Brixia, Roma in verba eius adacta: sed inter hæc prospera Valramum fratrem & Beatricem uxorem amisit, hanc morbo, illum vulnere; ipse tandem morbo absumptus, haud sine veneni suspicione, cum in Robertum Neapolis Regem quem exautoraverat, arma intenderet; anno 1314. autoritatis ad superbiam tenax, quippe, fato quodam Henriciani nominis Pontifici detrahebat Italiam.

Concilium XV. Viennense. Interim anno Christi 1311. habetur à Clemente V. Viennæ Galliæ Goncilium Oecumenicum, ordine 15. cui interfuere Patriarchæ duo Orientales, Episcopi 300. præter Reges Francum, Anglum, & Aragonium. Ibi actum de Terræ Sanctæ expeditione, damnatæ hæreses, & extinctus Ordo Templariorum; quos multorum criminum reos, partim ignis adsumpsit,

Templarii.

partim

partim texit exilium, eorum bona vel Franciæ Regi concessa, vel aliis sacris Magistratibus adjudicata, vel Equitibus S. Joannis, quibus postea tradita Rhodus, Insula Saracenis erepta, Rhodiorum Equitum indidit nomen.

Annus Christi 1322. vidit Imperatorem Ludovicum Bavarum, post Inter-regnum ostennii, quo divisis Electorum suffragiis, hinc Ludovicus Bavarus, inde Fridericus Austriacus Germaniam bello diviserant. Tandem multa post prælia, ultimo captus Austriacus, vir fortissimus, cum sua manu 50. hostium confodisset, fortuna fortitudini infensa, sibi captivitatem, Imperium æmulo peperit: quo tamen abusus ad ruinam Pontificum, postremo ruinæ quam apparabat, obrutus est. Quippe in Italiam profectus, Gibellinorum factionem instauratam pro viribus in Joannem XXII. inflammat, Romæ in ipsa Pontificis sede Pseudopontificem Nicolaum à quo acciperet coronam collocat, fraterculos quosdam infensos Pontifici fovet ac tegit; ac demum in Germaniam redit, corona auctus, sed infœlici, & Pontificiis execrationibus juste devota. Tandem Clemente XI. Joannis & Benedicti diris reum addente, Electores ab ipso exciti, Carolum Bohemiæ Regem abdicato Ludovico Cæsarem dixerunt. Ludovicus haud multo post equo lapsus in venatione diem extremum clausit. *Ludovicus Bavarus.*

Anno Christi 1336. Natum est bellum Anglo-Gallicum II. gravissimum omnium, quoque Gallia tantum non periit. Orta est ex affinitatis vinculo ea lues, Eduardo III. jure materno regnum Galliæ postulante, id quod Philippus VI. postremo Regi patruelis, sibi per legem Salicam arrogabat. Jus dictum est armis per du- *Anglicum bellum III*

centos annos, quibus Galli tametsi inferiores, Deo tamen patrocinante, litem non sine prodigio impetrarunt. Nobilis in paucis pugna Cressiaca in Ambianis, qua Philippus fortissime dimicans in fugam actus. 20. millibus Gallorum cæsis, in quibus Joannes Bohemiæ Rex, oculorum tenebras animi acie illuminans, aliique è nobilium flore præcipui. Inde Calesium expugnatum fame, & Anglia Franciæ propemodum juncta. Nec Joannes Philippo patre fœlicior, qui anno post decimo in Prctonibus pugnans, ab Edoardo Principe pugnam deprecante, non modo victus, sed captus est cum Philippo filio, & in Angliam adductus, hac fortitudinis gloria, quod fugam nesciret. Pax quidem ad Britiniacum coaluit, anno 1368. sed admodum fragilis, & gravius statim dissolvenda.

Mauri ad Salsum victi. Longe illustrior in Hispania Castellani Regis victoria, qua ad Salsum amnem, anno 1340. ducenta Maurorum millia ceciderunt, postquam Albohacen Mauritaniæ Princeps transmisso Mari, spe invadendæ Hispaniæ, non tam ad prælium quam ad palmam decurrerat. Sed Dei est superbos calcare, & ferociam intumescentem infringere.

Joannes Palæologus. In Oriente anno 1341. Joannes Palæologus Andronico Juniori succedit, sub tutela Joannis Cantacuzeni: sed ambitio fide potior, ut tutori regnum, sic pupillo mortem comparabat, donec jam adulto pupillo, cui hactenus consuluerat ætatis infirmitas, à Græcis in Monasterium trusus est Cantacuzenus, in quo Historias scriberet, redditumque Palæologo paternum Imperium. Deus enim scelera aliquando plectit in semine, & parcendo punit nascentia.

Anno

Anno Christi 1346. Carolus Bohemiæ Rex, abrogato Bavaro Imperator, postquam æmuli vel armis victi vel tempore mitigati, artibus pacis inclaruit, quam sollicito semper animo coluit. Ideo literarum, quæ pacis proles, studiosissimus. Academiam Pragæ excitavit, qua Bohemi sui barbariem ponerent, & ipse quinque linguarum peritus, in quibus Latina, quod illo ævo rarissimum Principi, tam fuit studendi exemplum, quam stimulus. Reipublicæ amans, Bullam auream condidit, ad comprimendum Procerum ambitum, & ad designandos Ordinum gradus, religiosissimus vel majestatis dispendio Stratoris officium Urbano V. Avenione præstitit, equitemque Pontificem sequutus est pedes, gnarus nullum fastigium Deo non subjici, nihilque augustius quam ob eum sese demittere. Hoc uno culpatus, quod Bohemiæ regno plurimum studuit, minus Imperio, visusque est posteris, non Reipublicæ, prospexisse. *Carolus IV.*

Anno Christi 1360. gravissimam res Christiana jacturam patitur, nam Amurathes tertius Turcorum Imperator, inito fœdere cum Joanne Palæologo, Genuensium navibus sexaginta suorum millia in Europam transmittit, specie quidem juvandi Græcum contra Triballos, revera ut alieno prætextu promoveret rem suam, quod actum est, & Adrianopolis in Thracia Turcici facta sedes Imperii, ipseque Palæologus Amurathis factus vectigalis, pœna justissima societatis turpissimæ: cum non allegendus sit socius, qui possit esse, cum libuerit, dominus. Amurathes tamen postea à transfuga occisus, 37. præliis defunctus. *Turci in Europa.*

Anno Christi 1377. Gregorius XI. Avenione Romam sede translata, urbi Augustæ primum redditur. *Romæ Pontifex redditur.*

mum ornamentum restituit, totique Italiæ diuturnis bellis oppressæ spe pacis illuxit. Hic ortu Gallus patriæ commodis anteponens Ecclesiam, vere ratus est viro forti patriam esse orbem terrarum. Quia tamen graves morbi duris & acerbis curantur remediis; hinc sequutum est immane schisma 30. annorum post Gregorii obitum: cum ab creato Urbano VI. deficientes quidam Cardinales Pseudopontificem Clementem VII. delegerunt: cui post annos 14. substitutus Petrus de Luna Aragonius: obstinatissimo animo dignitatis umbraticæ vel ad mortem custos, nec fortasse unquam magis in alio orbis obstupuit vim ambitionis.

Venceslaus. Anno Christi 1379. Venceslaus jam patre Carolo vivo Cæsar dictus, eo mortuo non tam gessit Imperium, quam infecit. Bis à suis conjectus in carcerem, bis evasit: ita in adversis siccus & temperans, ut prosperis redditus statim nequitiæ redderetur, nunquam cum bona mente in gratiam rediit, Nam cum annos 21. hunc Germania tulisset, abrogatum ei imperium à Septemviris, & publica labes expuncta.

Carolus VI. Galliæ Rex. Mirare interea, quam rara virtutum in stirpe series, nam quod Venceslaus in Germania, id propemodum Carolus VI. in Gallia: nisi quod ille privatos perdebat, nam hic publicum, Caroli sapientis & vere Cunctatoris, (qui rem Gallicam cunctando restituerat) filius temeritate & stoliditate, cum paternam operam corrupisset, regnum antiquissimum orbis sic prostravit, ut humana majus ope remedium uno fuerit cœlo arcessendum.

Bombardæ. Sed & anno hujus sæculi 80 sub Venceslao, hominum & orbis lues nova prodiit. Reperta enim majora illa tormenta bellica evertendis munitionibus opportuna, autor Bertoldus Germanus,

manus, prius adinvento nitrato pulvere, usque primum Veneti in Fossa Clodia recuperanda. Nullo fortiori telo bellum unquam se instruxit, quo simul plures quasi unum perderet, exclamari potuit, quid homines Mortem armatis hoc fulmine? quid alas currenti, & insanienti furorem additis?

Anno Christi 1381. Carolus Dirrachinus ingratissimo animo Joannam Reginam Neapolitanam exutam regno pulvillo suffocat, & mortuæ spolium thronum inscendit. Joanna Roberti Regis, doctrina & fœlicitate præclari, neptis, ab ineunte adolescentia coronata, quaterque nupta, calamitatum scopus plurium fuit. Liberata suspicione infami, quam incurrerat ob cædem mariti Andreæ Hungari, non ideo miserias depulit, nam exul sæpius, vidua dejecta non raro, tandem restituta est, ut premeretur unius sane criminis conscia, quod schisma promoverit, Clementis VII Fautrix eximia, cujus & pœnas morte persolvit. Hæc Ludovico Andegavensi adoptato regni jus dedit, Regiæ litis, hoc est bellorum, ferax seminarium. *Joanna Neapolitana.*

Anno post sexto Carolus Navarræ Rex, Franciæ virtus, post turbas plurimas in ea exercitas, suum ipse funus vivus confecit, dum ad vires male deperditas reficiendas, insutus linteis aqua ardente perfusis, admota filo candela, flamma concepta est. Ita mors in remediis quæritur, & telo, quo pellitur, sæpe vincit. *Carolus Malus Navarrus.*

Anno Christi 1309. Tamerlanes Bajazethem potentissimum Turcarum Principem plurimisque superbientem victoriis, occurrentem in Cappadocia cum trecentis Equitum & ducentis peditum millibus, magna internecione profligat, captumque & vinculis aureis gravem. *Tamerlanes.*

vem ferrea includit cavea, ejus dorso utens quoties equum inscenderet. Victusque Bajazethes tam ignominiæ sensu quam prælio, capite in caveam illiso, necem sibi intulit: prostratæ superbiæ exemplum ingens, quale per sæcula exhibet Deus, ne mortales sui oblivio capiat, nec, quod rotâ nititur, fixum esse credant.

Hic Temir sive Tamerlanes, Scytha origine, tantus è gregario milite Imperator, fortunæ suæ artifex, postquam Indos Parthosque subegerat, ubi à Baiazetho irrisus est, quem de restitutione exulum compellavit, in eum progressus, jam Ægypto & Mesopotamia sub jugum missis, universam Asiam in prædam habuit: donec cruore & vastitate terrarum satur, opulentia supra votum gravis, revolavit in Scythiam ad comprimendam rebellionem. Tertio post anno suo fato mortuus successores habuit filios quibus paternum Imperiū pro discordia fuit, qua mutuis cædibus conciderunt. Ita fulmen Tamerlanem dicas, quod illata clade evanescit.

Rupertus. Anno Christi 1400. Rupertus Comes Palatinus Vencaslao suffectus, prudenter & fortiter administravit Imperium; uno infœlicior, quod cum Italicis tumultibus se immiscuisset, fortior gubernatore procella clavum excussit, & ipsa remedia morbus validior exegit: ipse in Germaniam suam recessit, quam tota propemodum Europa bellis conflagrante, illæsam decennio regiminis texit.

Eo tempore calamitates Orientis egregias opes occidenti pepererunt; Chrysolora, Gaza, Trapezuntio, aliisque doctis è Græcia profugis, & in Italiam thesaurorum cumulos deferentibus; nimirum literas, doctrinam & studia; quorum occidens jam pluribus annis egen-

tissimus,

tissimus, in feritatem barbaram sylvescebat.

Anno Christi 1414 Sigismundi Imperatoris accuratissima sollicitudine habitum est Constantiense Concilium, in quo ad opprimendum schismatis virus, creatus Pontifex Maximus Martinus V. aliique depositi; Joannes Hus & Hieronymus Pragensis, quod Viclefi Angli spargerent hæresin, vivi concremati: contumacissimo ad mortem animo vimque flammarum larva constantiæ superante, ita quandoque virtutis specie vitium fallit, & ignorantibus causas effecta imponunt. *Conciliũ Constantiense.*

Orta est tamen è bono ut ut parente gemina soboles exitiosa, Hussitæ, & Basileense Concilium. Hussitæ, Duce Joanne Zisca, 40. millium numero armatis anno Christi 1419. Sigismundum Bohemia pellunt, eamque immanitate summa diripiunt, & hæresim latè ferro propugnant. Stetit hæc per quinque annos, quamdiu Ziscæ superfuit vita quam assiduis illustravit victoriis, Tabore urbe in monumentum gloriæ ædificata; Victoriæ tam certus, ut eam etiam cæcus invenerit: nam utroque orbatus lumine pugnavit & vicit, (quis oculatam Victoriam dicat, quæ cæcum sequatur?) peste tandem periit, patriæ lues & religionis, vel vincendo. Inde Hussitæ in duas factiones divisi: nec tamen, quod mirum, oppressi: diu Germaniam direptionibus & cædibus violarunt. *Hussitæ.*

Basileense Concilium minus damnum intulit, majorem injuriam. Cum enim à piis primordiis in prava consilia degenerasset: non tantum in Pontificem Eugeniũ insurrexit, sed etiam anno 1438. Amedeum ex Duce Sabaudiæ jam ante Monachum ultro agentem, Antipapam dixit, & Felicem nuncupavit, quasi vitæ prioris sanctitas illuceret ad nefas, & depositus *Conciliũ Basileense.*

Princi-

Principatus ad dignitatū apicem esset gradus. Is tamen postea tam Felicem posuit quam Armedeum, & renuntiato sponte fastigio, quod oneri erat, pace publica per demissionem privatam redempta: obire maluit Monachus, quam Princeps, vel Principum Pastor.

Gallia Anglica. Anno Christi 1419. belli incendio, quod in Gallia Angli concitarant, injectum est oleū, cæde Joannis Burgundiæ Ducis; quæ sub oculos Caroli Delphini ad Monterigolum patrata, universam Galliam penitus obruit. Et vero regnum tot annos incolume vix unquam propius a casu abfuit. Nam inde Philippus Joannis Burgundi filius Anglo adjunctus; Lutetiæ Rex Carolus jam sui impos, uxor, filia Catharina potestati ejus contraditi; post nuptiæ inter Henricum Anglum & Catharinam contractæ. Susceptus Henricus filius, & adhuc bimulus Lutetiæ coronatus; tenuitque bellum triginta ferme annos continuos, nulla pace, nullis induciis temperatum Carolo Delphino & postea Rege, ægre Bituricis regni vel jacturam vel spem moderante.

Aureliacensis. Sed tantis calamitatibus empta prosperitas tandem illuxit Deoque placuit probatam constantiam coronare. Et ne non motas divinitus machinas cogites; id instituit Deus anno 1429. per puellam, extraneam, rusticam, tam egenam rerum quam insciam; quæ stupentibus hostibus, Gallorum spem excitavit & fovit; ut in posterum Gallia sit cœlo charior; imo gratior, cujus maxime beneficium est. Joanna Virgini nomen, Lotharingia patria, ætas viginti anni, ars ovium cura; quibus si opponas arma tractata, liberatā Aureliam, Regem Rhemos ductum, Anglos sæpe victos; Mireris Deum magna patrantem, & in arrogantissimos

Goliathos

Goliathos David's miracula superantē Passus est tamen captam ab hostibus Virginem, ignominiosa & crudeli morte interire, ut excocta flammis integritas, & adversis læsa prosperitas, & humanitatis sordes abstergeret, & ad cælos purior scanderet. Sane Virgo tam mortua quam viva rem Gallicam juvit: reconciliata Burgundi gratia, restituta Lutetia. Angli expulsi, receptum Imperium, vel sunt appendices vincentis dum viveret, vel affectus precantis dum vixit debuitque Carolus precarium sceptrum titulumque Victoris, vel infirmæ Virgini, vel quod idem sit potentissimo Domino Regum Deo.

Anno Christi 1438. habitum est ab Eugenio IV. Pontifice Concilium Generale XVI. inceptum Ferrariæ, ac fin tum Florentiæ, quod inde dictum est Florentinum; magna Christiani orbis celebritate; cum adessent ab Oriente Imperator Joannes pluresq; Patriarchæ; à quibus contracta unio cum Latinis, Græcorum & Armenorum; unde Bessarion Nicænus Episcopus, & Isidorus Ruthenorum Archi-Episcopus, viri doctrinarum laude clarissimi, quod ad concordiam multum contulissent, donati sunt Purpura, cui splendorem tantum arcessiverant. Fuitque celeberrimum Ecclesiæ Trophæum hæc unio, nisi perennitatem Græca inconstantia per invidiam grassata detraxisset. *Concilium 16. Florentinum.*

Annus Christi 1440. in fastis maxime recensendus, novam vidit Artem, per quam ingeniorum fœtus immortales, expedita stupendi ratio, & literarum cursus promotus est. Ejus Joannem Guttenbergium inventorem, posteritati ostentant æternis encomiis prosequendum; ipsa ars Typographica dicitur, qua una *Typographia.*

una priorum temporum fœlicitatem extinguimus; nisi quod cæteras artes hominum æmulatur, paratque gladium, quo tam civis quam hostis pereat. Sane librorum colluvies hanc accusat, suaque ipsa copia premitur, ac peccans exuberantia perdidit stylũ facilitate scribendi. Arti huic statim materiam præbuit Nicolaus V. tam literatorum amans quam literarum, quas assiduo studio propemodum perditas instauravit, dignus per eas vivere quibus vitam dedit.

Scanderbegus. Anno Christi 1443. Georgius Castriotus, Scanderbegus dictus, hoc est, Alexander, in Epiro magno suorum plausu Rex salutatur. Hic provisus divinitus cum Joanne Hunniade Hungaro, qui Turcarum inundanti imperio opponerent aggerem, remque Christianam ab imminente peste servarent. Scanderbegum quidem suo malo aluit Amurathes, quem à Patre cum duobus fratribus obsidem datum, & vi circumcisum, cum studiose ad munera belli applicasset, in se armavit Imperatorem eximium; quippe Georgius pertæsus tyrannidis, Christo & paterno regno receptis, irruentem Amurathem celeberrimis victoriis fregit, Croiam urbem ab obsidentibus vindicavit, semper victor, nunquam vulneratus: novus Alexander, non limitibus promovendis, sed gloria, quam æternam ad posteros misit.

Hunniades. Dicas Deum in Georgio pugnantem, in Hunniade hominem: qui sæpe victor, aliquoties victus utramque fortunam in Turcas armavit, tam sibi in adversa calcar, quam frenum in prospera. Sane clades Varniensis, qua anno 1444. Ladislaum Regem occisum luxit Hungaria, ruptaque fœdera ultus est Amurathes; ea inquam, cæsa 30. Turcarum millia

Hunniadi

Hunniadi debet, eidemque Ladislaus quinquennis servatam domi forisque Hungariam, dum adolesceret. Nec silenda Belgradi propugnatio qua clarissimus Hunniades, cæsis uno die 40. Turcarum millibus, ipsoque saucio Mahumete, nobilissimum rebus gestis fastigium imposuit, nam paulò post peste absumptus est: verus Imperator quem adversa probaverant: nec enim semper victoriam meruit (parcat Scanderbegus) qui semper obtinuit.

Anno Christi 1448. Philippus Vicecomitum ultimus, sine liberis legitimis decedens, Mediolanensem Ducatum litigiosum reliquit posteris, futurique belli copiosam sementem. Testamento heredem scripserat Alfonsum Aragonium, at Carolus Dux Aurelianus, Philippi ex sorore Valentina nepos, testamentum incusans, hereditatem reposcebat avunculi: melius inter litigantes Franciscus Sfortia Florentinorum Dux bello clarus Blancæ Philippi filiæ olim conjux, jus incertum certis armis fulciens, Mediolanensem Ducatum invadit; Franco & Aragonico litem ad heredes transmittentibus, quam ingenti mortalium damno exequerentur. *Fortis Dux Mediolanensis.*

Anno Christi 1453. Labes infamis Christianæ rei inusta, capta per Mahumetem II. Constantinopoli; Ea jam ante mille & centum annos Orientis caput, tot victoriis triumphisque clara, in prædam cessit immani Tyranno, desiitque Græcorum Imperium in Constantino XI. Joannis Palæologi filio cui datum est pro patria occumbere, nec extincto regno superesse. Ubi perstitit Constantini nomen ad Christianismi opprobrium, dum Dæmoni servit, quæ ideo surrexerat, ut Vrbs non serviret Dæmoni. Pudeat Christianos audita Constantinopoli *Constantinopolis capta.*

tinopoli

tinopoli Turcam cogitare. Nunc levius est lugere literas. Athenas barbaras, Græciam indoctam, & exarescentem fontem doctrinarum. At magis pudeat Græcos indesinente Schismate, causam tam pudoris necessariam dedisse.

Matthias Corvinus. Anno Christi 1458 Fortunæ specimen geminum editum est, dum Ladislaus, florenti ætate Hungariæ & Bohemiæ Rex, in Austriam conjugii causa profectus, in nuptiarũ apparatu, morbo extinguitur; & aliunde Matthias Corvinus ab ipso Ladislao in carcerem actus, ab mortis faucibus in Hungariæ thronum evehitur, magno Providentiæ in mortalibus lusu. Is Matthias Joannis Hunniadæ filius, nec à Patre degener, egregie in Turcas propugnabit Hungariam, cui & Austriam Silesiamque adjunget: Non enim licebit viro fortissimo se totum in communem hostem expromere.

Æneas Sylvius. Eodem anno Æneas Sylvius Piccolomineus Senensis, Doctrinarum laude in paucis clarus, supremus Pontifex Pium II. se dixit, magno literarũ bono, sed & Christianæ rei incremento, si piis conatibus favissent Principes & fraterna odia in necessarium hostem convertissent. Decessit in paranda Turcica expeditione, novo fato, ut literis innutritus, inter arma occumberet.

Minimorũ Ordo. Anno Christi 1473. Calabria in Francisco de Paula, viro illustrissimæ demissionis, novum Ecclesiæ ordinem dedit, quem Minimorum humillimus conditor dixit. Nec humilitati celebritas defuit Sanctitatis & doctrinæ, ad hoc ævum perducta. In eo mira ciborum abstinentia, quæ primam mundi temperantiam superet, & tenuitate victus novum inediæ genus repræsentet.

Anno Christi 1476. Cypri regnum ad Venetos

netos transiit, jus ad Sabaudiæ Duces. Quippe Ludovicus Sabaudus Carolottam Reginam uxorem duxerat, sed statim regno pulsus à Jacobo Notho, qui se Sultani Ægyptii beneficiarium constituit, ejusdem Carolottæ, de stirpe Lusitania postremæ, testamento hæres scriptus, jus transmisit ad posteros, Jacobus regnum ad Venetos, nam ducta uxore Catharina Veneta, quam adoptavit Respublica, cum ipse tum Jacobus ejus filius moriens, vacuum hæredibus regnum relinquit, obtinendum à Venetis adoptatæ filiæ succedentibus: novo adoptionis emolumento per quam Imperia dabantur antea, nunc comparantur. *Cyprus Veneta.*

Sed anno sequenti novum casum aspexit Europa, in Carolo Burgundiæ Duce ad Nanceium à Renato Lotharingo in acie cæso. Is ætate, bellica gloria, provinciis subditis, florentissimus Principum, nullum se ipso acerbiorem hostem expertus, ambitione sublimem animum stimulante, cum Galliam sæpius bello incendisset, velletq; Helvetios sub jugum mittere, ac Lotharingiam quasi aggerem ditionibus suis interpositum amoliri, primo duobus præliis ab Helvetiis deprecantibus pugnam in fugam actus est, deinde in Lotharingia spes magnas agens occisus: Terribilis dictus & Pugnax, sed immoderatissimus ambitionis, à qua finem solutum, nempe violentam mortem impetravit, hæres tot provinciarum fuit Maria filia, nupta postea Maximiliano Friderici Imperatoris filio, quarum tamen partem, quasi feudum regni, Ludovicus invasit, nempe Burgundiam & Atrebates, infensissimo æmulo liber à quo sæpe in artibus suis deprehensus tuto vulpinari in leonem minus licuerat. *Carolus Burgundus.*

Nec

In Anglia bellum Civile. Nec Anglia calamitatum securior quæ inter Henricum sextum & Eduardum Eboracensem distracta ab anno hujus sæculi 61. & 85. suorum cruore, non militum modo sed Ducum & Principum inundavit. Henricus bis regno pulsus totiesque redditus, tertium pulsus & ab Eduardo captus cum uxore in carcere extinguitur, unius criminis reus quod raptum regnum repetiisset. Nec id Eduardo fuit diuturnum, imo nec liberis; nam eo mortuo liberi à Richardo Glocestriæ Duce necati, & ab eodem regnum occupatum, donec tertio post anno Henricus VII. Richemontius, è familia Lancastriæ, à Britonia ubi exulabat furtim elapsus, tyrannum in Anglia prælio victum occidit, victique spolium regnum cepit Elizabethâ Eduardi filia in uxorem ductâ. Id si regnum est, necare & necari, præstolari mortem vel inferre, quid per tantas strages appetitur.

Mahumetes II. Anno Christi 1481. Mahumetes Nicomediæ veneno obiit, ætatis 53. vere Magnus à suis dictus, cum subegisset duo imperia, Byzantinum & Trapezuntinum, quatuor regna, provincias 20. urbes ducentas; brevi tempore Christianis raptas; & imminebat Italiæ, Hydrunte capta, & immanitate omni fœdata; vel voluptatum dispendio fortis; emollitus semel in Irene, mox dilectæ nece ab utroque pœnas amoris repetens. Plura patraturus, nisi præstantissimi Duces ruentem fregissent, in Hungaria Hunniades & Mathias filius: in Perside Usumcassanes, bello clarissimus; & in Rhodo Insula Dalbussonius Magister Equitum Rhodiorum: qui anno 1480 tres menses continuos Rhodum urbem oppugnatam à Turcis; eorum cæsis 30. millibus, liberavit. Dignus qui Mahumetis magnitudine crescat, eo amplior

plior quo victus augustior. Baiazethus Mahumetis filius, pulso fratre Zeme Imperiū tenuit.

Anno Christi 1483. Ludovicus XI. Galliæ Rex, cum diu timore mortis mortem passus esset, tandem moriendo timere desiit, fortunam expertus pro ingenio variā & aliquoties asperam, animo tectus si quis alius, consilia alta dissimulatione obvelans, id unum nato præceptum tradens: Aulicorum dominus, haud mancipium; maxime studens ut regnaret; Regum tutelam solvisse dicitur: severitati tamen addictior, crudelis audiit, & dum odit literas, in literatorum odia incidit. Donatus est à Renato Andegavensi Phocensi Provincia & jure Siciliæ, cui successit Carolus filius, tredecim annorum, & cura regni Annæ sorori credita, miro Gallorum in Reges amore, cum bellicosissima gens imbelli fœminæ pareat, Regi ut pareat. *Ludovicus XI.*

Anno Christo 1492. Ferdinandus Aragonius jam ante per Isabellā conjugem Rex Castellæ, universam Bœticam sibi adjunxit; bello Maurico tandem confecto, captâ urbe Granata ac Rege Bandele: vix alius Hispaniæ annus fœlicior, quo dominatus importunissimus est extinctus, & post septingentos annos & plures injusta genti labes expuncta. Inde Ferdinando Catholici nomen restitutum, qui ne victæ gentis semen excresceret, statim ex Hispania Mauros omnes & Judæos expulit, quorum migraverunt in alias terras familiarum centum viginti quatuor millia, ingenti Hispaniæ vel damno vel fructu. Sane incolarum fides intacta compensat infrequentiam, & apertus statim novus orbis purgati veteris merces est. Inquisitio mox instituta, ne malum rursus occultum serperet; quæ ad suffocandam hære- *Ferdinandus Mauros expellit.*

sim

sim prorogata, sanctum serum est, abscissione membri corpus servans.

Ximenes. Ad res tantas instrumentum maximum Ximenes fuit; qui ex Franciscano inope locupletissimus Cardinalis, & ad regni clavum admissus, opes, corpus, mentem, ad Dei causam, regnique gloriam impendens, in cinerea veste quam non posuit animo forti prudentiq; consilio ea gessit, ut Gonsalvo, par Regni mens fuerit; eo miraculo, ut nec Monacho Aulicus, nec Aulico Monachus in hac munerum pugna obfuerit.

Orbis Novus detectus. Eodem anno 92. Christophorus Columbus Genuensis audaci & fœlici navigatione Atlanticum Oceanum emensus, centesimo die quam solvisset Gadibus, novas terras Europæ condidit vel aperuit: hinc Cuba, Florida, Hispaniola, aliæque terræ vel insulæ, Ferdinando adscriptæ, cujus auspiciis Columbus solverat. Et quinto post anno in iisdem partibus America ab Americo Vesputio Florentino inventa & dicta, eidem Ferdinando adnata est; ea tamen sorte, ut cui regna nascebantur non nasceretur, ea qui regeret, essetque hæres ab aliena gente arcessendus.

India. Nec à Lusitanis ea in laude cessatum, qui cum varia regna in Occidentali Æthiopiæ ora detexissent: tandem sub Emanuele ductore Vasquesio Gama, anno huius sœculi 97. primi omnium ausi caput illud horrendum non tam bonæ quam insanæ spei circumflectere; inde Mozambico Melindaque lustratis, ac Malabarico regno inspecto, spem ingentium opum in Lusitaniam retulerunt. Et fortuna consilium juvit, dum anno 1500. Alvarus Capralis in Orientem destinatus, jactatus tempestate, & in Occidentem delatus, inspeato

in

in Brasiliam appulit, futuram appendicem Lusitaniæ. Dicas arctiores Europæ limites ambitioni, ultra Oceanum & solis vias prorogandos fuisse: quamvis Dei charitas, malo benè uia, fidei lucem gentibus miseris eàdem via intulerit; at beneficio tanto malè utentibus, nobis irritamenta gulæ & luxus, imo aurum vitiorum omnium fomes pro tanto commodo, importatum: nisi malis sentire nos ea ab ignatis & invitis rapuisse. *Brasilia.*

Anno Christi 1495. Carolus Galliæ Rex: ne jus in Siciliam datum frustra foret, inducto in Italiam exercitu mira fœlicitate Neapolitanum obtinet regnum: nec minori fortitudine in reditu; Fornovii à fœderatis Germanis & Hispanis victoria duce se explicat: ostensumque populis gloriam seri in adversis, ut sæpe infortunium meti ex prosperis. Sane brevi Neapolitanum regnum ad Ferdinandum Alfonsi filium rediit, nihilque Gallis ex fœlicitate tanta superfuit, præter turpem morbum, quem altera natio alteri imputat, pœnæ fœditate fœditatem culpæ insinuantem. Carolus tertio post anno repentina morte extinctus est: è duobus regnis vix sepulchrum nactus, in quo putresceret. *Carolus VIII.*

Anno Christi 1499 Ludovicus XII. agnatus Caroli & successor, à Valentina Vicecomite oriundus, jus in Ducatum Mediolanensem sanciens armis, expulso Ludovico Sfortia Mauro dicto (qui Francisco fratri post Galeati nepotis mortem successerat) Ducatum occupat, cumque innata Francis negligentia dejectus illo esset à Sfortia: iterum victor non Ducatum modo, sed Sfortiam capit cum fratre Ascanio, mittitque in custodiam, in qua obierunt. Sic vafertimum illud Mauri ingenium, tot arti- *Ludovicus XII.*

bus regnandi imbutum, in casses incidit quos parabat, nec fraus fraudi fuit, præterquam auctori.

Gonsalvus magnus. Nec à Ludovico Neapolitanum regnum omissum est, sed cura infœliciore tantum. Nam cum mortuo Ferdinando, Fridericus ejus patruus jus regni sibi vendicaret, anno 1501. Ludovicus Gallus & Ferdinandus Hispanus de regno inter se dividendo conveniunt: ita Albinianus Præfectus est Gallico nomine, Gonsalvus Hispanico: Fridericus in Galliam abductus, in qua mox obiit. Sed infida ambitionis societas; arte Hispani Gallus depulsus est, & virtute Gonsalvi armante Ferdinandi consilia, præclarissimum regnum magnâ Gallorum infamia accessit Hispaniæ. Hic est Gonsalvus qui per 200. urbes & 10. oppida Regi suo comparata, Magni nomen adeptus est; & ideò quod tantus esset, appetitus invidia, dolore contabuit, expertus omnia Ferdinando suo faciliora.

Carolus V. Anno Christi 1500. natus est Gandavi Carolus V. ex Phil. Maximiliani filio, & Joanna Ferdinandi & Elizabethæ Hispanorum filia, futurus tot regnorum hæres, & ingens hujus seculi pagina, cum jam in Gallia septimum ageret annum Franciscus Valesius, ipsius æmulus. A quantis Europæ cladibus uterque in gloriam suam adolescet.

Persicũ Sophi regnũ. Circa hæc tempora nonum Persarum regnum exortum est; in Ismaële ex Vsuncassanis filia genito; qui novam Alcorani interpretationem commentus, suos à Turcis sejunxit, Sectamque condidit, publico Christianorum hosti hostem opponendo; Dei summa providentia, ut ex veneno pararetur antidotum. Reges ab eo dicti sunt Sophi, vel à Magis Persicis, vel

vel quod hæc lanam significet, qua hi Reges utebantur in capite.

An Chr. 1510 Lusitanico nomini jam totâ Indiâ perillustri inventurus regni sedem Albuquercius, Goam cepit: ex qua magna deinceps Lusitanorum gloria Christi Fides cum eorum victoriis propagaretur: & anno sequenti Malaca, ditissimum Emporium, & ultra patentis Indiæ clausttrum, ab eodem Albuquercio expugnata est: unde Magni titulus juste collatus; quem si Magno Gonsalvo opponas, hic Annibalem, Scipionem illic deprehendens; ut amplitudinem quisque suæ genti, genio mensus est. *Albuquercius.*

Anno Chr. 1511. Italia tunc Martis Scena, magnarum rerum conversionem vel vidit vel sensit. Galli ad Ravennam Duce Gastone Foxio celebrem de Venetis & Hispanis retulêre victoriam: quam dum Gasto intemperantius urget, nec pontem aureum fugienti sternit, ab Hispanis cæsus, eandem abrumpit. Hinc reliqua Gallis infensa & relinquenda Italia, ut Henricum Anglum & Ferdinandum Hispanum à se repellerent; mox etiam, per tot ærumnas partis spoliantur; Maximil. Sfortiæ Ludovici filio Mediolanum per Helvetios restituitur: sua recipiunt Veneti, plura quam amiserat Julius: imo & aliena, si Gallis creditur, Ferdinandus: cum Navarræ regnum pulso Joanne Alberto invaderet: armatus quidem Pontificio telo, sed quod vibraret ipse suo Marte. Sic Italia, nescio quo fato, jam inde à Romanis luctuosa est Gallis, in qua vincunt quidem, sed perituri: quasi terra olim gentium victrix triumphantium ambiat corpora. *Ravennæ pugna.*

Anno Christi 1512. inceptum est à Julio, & perfectum à Leone X. Concil. Gene. XVII.

Concilium 17. Lateranense V. Lateranense V. ad Pisanum Concilium refellendum: quando Ludovicus non tantum armis sed artibus impugnaret Pontificem Sed statim sub Leone pax Ecclesiæ cum Primogeniti gratia restituta.

Tunc agebant in vivis viri literati, Budæus, Longolius, Cuspinianus, Volaterranus, Sadoletus, Bembus, & alii, qui partim eruditionem & historiam, partim elegantiam styli, è ruderibus veterum suscitarunt. Omnino Italis redivivum posteri Tullium debent; cum hactenus esset vel ignotus vel spretus. Nec inter eos silendus Erasmus, qui tametsi male de moribus & fide meritus; tamen promovit literas haud mediocriter, utinam ad normam religionis & morum.

Selimus. Anno Christi 1513. Selimus cum Bajazethem patrem coactum abdicare se Imperio, veneno etiam sustulisset, in parricidii appendicem fratres ac nepotes interficit, statimque ad delendam infamiam movit in Persas, capitque Taurisium, Ismaële in fugam acto; tum Syriam & Ægyptum Sultanis victis Imperio Turcico adjungit, expugnatis validissimis urbibus Damasco & Cairo, ac 7. anno obiit siccâ morte, relicto filio. Ita in pœnis criminum connivet aliquando Deus, & judicaturus alibi, hic quiescit.

Lutherus. Sed graviorem hostem Martinum Lutherum sensit Ecclesia; qui cum jam abjecto Monacho prælusisset in Hæresiarcham, tandem anno 1520. à Leone Pontifice anathemate ictus, propagata per Germaniam lue, Boreales gentes deinceps infecit, homo inquinatissimus, ventris mancipium, & vir effrontis audaciæ. Vix ulla pestis tanto mortalium damno grassata est, quæ per tot funera etiamnum

sævit

sævit vertente sæculo, & annorum luctuoso contagio, ni avertat Deus, ibit ad posteros, Hujus Hydræ subnascentia capita. Zuinglius, Oecolampadius, aliique qui mutuo dissentientes in hoc consenserunt ut Ecclesiam Christi everterent; sed in eorum ruinis altius surgit.

Imo illi nova subsidia in prodeuntes hostes adnata sunt; nam Theatini, Clericorum Regularium Ordo, anno Christi 1524. Petro Caraffa instituente, qui deinde Pontifex Paulus IV. armarunt Ecclesiam virtutum cultu, & in Italia pietatis castra erexerunt. *Theatini.*

Ibidem etiam sequentibus annis inter Franciscanos, nati ad stuporem sæculi Capucini: qui dum Lutherus ad saginam corporis totus incumberet, propemodum nudi non vestibus modo sed corpore, repellunt hostes efficacissimo telo, vivendi exemplo; tantâ inopiâ, ut præter cœlum quod spirant, nihil proprium habeant in elementis. *Capucini.*

Eodem tempore nascebatur Societas Jesu, sancita à Paulo III. 1540. eo incremento rerumque successu, quem uterque Orbis suspexit. Autor Ignatius de Loyola, qui per tirocinium patientiæ ad sanctitatem miram evectus, prudentiæ & humilitatis specimen fuit: cujus miraculum ingens Xaverius, sequenti anno in Indiam missus: qui terrarum tractus & marium immensos obiens, myriadibus hominum Christo consignatis, eique aperta primum Japonia, in Sinarum aditu raptus est febri; cum ejus ignibus minor esset orbis, quærendumque esset in ipso fonte, incendii pabulum. *Societas Jesu.*

An. Chr. 1509 Henr. VIII. Septimi filius Angliam regendã ad 38. annos suscepit; egregiam juventutem impari senectute commaculans; *Henr. 8. Angliæ Rex.*

adeò vita hominis, tametsi brevissima, longa est virtuti. Cum Catharina conjuge Caroli V. matertera 20. annos egit tranquillos, suscepta Maria non prorsus steriles; in Lutherum Diadematus Athleta propugnaverat Ecclesiam scriptis, fidemque defenderat, non operâ, ut cæteri Principum, alienâ; sed suâ, hoc est fœtu ingenii. Potuit tamen infœlix post hæc quam dilexerat conjugem odisse, & quam defenderat Ecclesiam, impugnasse, ea animi pertinacia, ut post repudium Catharinæ sextam conjugem duxerit, & novo portento se Ecclesiæ caput edixerit infausto tamen utrinque exitu; nam & à corpore cui se pro capite ingerebat abscissus, anno Christi 1534. & uxores adulteras plures passus est, (nisi primus ipse adulteras fecit) Annam Boleniam ob amores insanos coactus ipse ferro percutere; ut initium criminum & pœnarum esset, Amore & odio calamitosum Regem dilaniantibus. Antea tamen Thomas Morus cecidit, Ecclesiæ victima illustris, licet vittis & infulis carens, politiori doctrina & eruditis salibus notus, at notissimus amore fidei; comes ei additus Præsul Roffensis, aliique quibus novum illud Ecclesiæ caput horrorem moveat.

Franciscus I. Anno Christi 1515. Franciscus Valesius, ætatis 22. ad annos 32. admovetur Gallico regno; spem ingentem fortuna varia alens & decoquens Mediolanum, gloriæ & infortunii meta, ad Marignanum fusis Helvetiis, statim receptum est; aliæque urbes adjectæ. Sed in fatis erat, ne Galli unquam sine æmulo agerent: desinentibus Anglis, insurgunt Hispani; & vel à Francisco provocati, vel à Carolo suo incitati, commovent bellum, quod tunc quidem post annos 38. ægrè desæviit; inde post intervalla

modica

modica suscitatum ad hoc nostrum ævum scintillam immisit. Quid in cicatricem ferrum infigimus? Mediolanum iterum perditum, Carolus Borbonius ex propugnatore hostis acerrimus Andreas Doria Genuensis raptis in defectionem vel libertatem triremibus 40. Carolum augens, Sfortiæ fratres Mediolanensibus redditi, ac post eorum obitum Carolus sibi ut Feudi Domino Ducatū adjudicans; ipse Franciscus ad Ticinum captus, anno 1525. ac Madritum ductus navibus suis. Luctuosum de Gallia victa trophæum; ipsaque Gallia sæpius infensissimis exercitibus obruta; testantur invictam esse, quæ his victa non sit; nec de inconstantia postulandam, quæ constanter hanc calamitatum seriem tulit.

Nec Francisco laus omnis deterenda, quia tametsi abusus prosperis, sub initia æmulum contemptu auxerit; & pacem voluptatibus, temeritate bellum corrumpens, multa peccaverit, quorum & ipse supplicium fuit; tamen in adversis fortis, eum se Madriti, quem Parisiis, gessit, & palmas infractas, & Delphinum raptum ex ulnis gloriæ tribuenti Deo restituit; nec inter tot turbas distractus animo, ubique Franciscum vel præsentia vel cura referens: spe duntaxat infelix, qui patrimonium Regum post tantas clades à tam forti hoste reliquerit integrum. Et in laudis partem literæ subeunt; quæ Francisci mente & regno exceptæ, sedem tam altè in luculentis fixerunt ingeniis, ut per horrorem belli transmissæ ad posteros, nunc efflorescant amœnius, quo cultæ diligentius; nec originem spernant tanta incrementa. At in Francisco nefas prætermisisse Ronsardum. Sanè Francisci gratia provectum ingenium longè uberrimum Parnassi *Ronsardus.*

naſſi lauros omnes conſumpſit, & fœlici copia Poëtas ſingulos exſcripſit & vicit. Utinam ad excultiſſimam hanc ætatem tam ſublimis indoles perveniſſet: Poëtam nemo vel optaret vel præſtolaretur.

Carolus V. Anno Christi 1519. Carolus Maximiliani ex Philippo nepos electus eſt Imperator; iam per avi materni obitum Hiſpaniæ, Neapolis, & Siciliæ Rex, hæreditate paterna Belgii Dominus, nunc ab paterno avo Imperator; ita floreutiſſima ætate ad tot evectus Imperia, fortunæ ſuæ non defuit. Per Europam omnem bellum geſſit, & triumphum egit; Hiſpaniam ſuam tumultuantem compeſcuit, Belgas rebellantes in ordinem coëgit; in Italia Mediolanenſem Ducatum primo fœderatis, poſt ſibi aſſeruit; Pontificem, Florentinos, Senenſes, Genuenſes, vel erexit ſocios, vel hoſtes afflixit: in Germania Solimannum Vienna depulit. Proteſtantes acie victos ſub jugum miſit; Et quaſi Europa tot victoriis anguſtior foret, transmiſſus in Africam, barbaris gentibus Regem dedit: arcemque poſuit ubi ante nec licebat ſtare. Sed quid hæc bella ad Gallicum? nam Carolus nihil omiſit quo vel Galliam interjungentem ditiones ſuas, vel Franciſcum rivalem gloriæ tot triumphis adjungeret. Infœlix quod forſitan cum nævis quibuſdam poſteritati ſe tradidit, dum Turcis & hæreticis aliquandiu parcit & inclementius Ticinenſi victoria uſus, fertur Romam conceſſiſſe diripiendam, Clementem Pontificem concluſiſſe, Lutheri hæreſim ſuo interim aluiſſe; Peruvium & Mexicum novi orbis terras à Pizarto, Fernandi Corteſii præclariſſimas fœdante victorias, vel ignoraſſe diripi, vel diſſimulaſſe. Sed quis mortalium ſine labe? & quid hæc levia, ad

res tantas, quibus coronam se dignam imposuit, cum anno Christi 1555. Imperii 36. vivus & vegetus se hæredibus tradidit, donumq; concessit ab omni memoria locupletissimum, Ferdinando fratri Imperium, ac regna cætera Philippo filio: sibi ex tanta potentia unum equulum in quo ambularet reliquum faciens; quo facinore inclamat posteris ad ultimum ævum: Discite mortales, quanti sit Mundus. In Hispano secessu duobus annis sibi superfuit, imo sibi vixit, si vita mortis commentatio est.

Florentiæ Duces.

Sub eo duo Ducatus in Italia nati, Florentinus & Parmensis; Florentinus Alexandro Mediceo obtigit, qui Caroli gener, ejusque partes sequutus, dictus est primus Etruriæ Princeps; dein per nefas occisus à propinquo suo Laurentio; anno 1536. Ducatum Florentiæ, Cosmo itidem propinquo, tutiorem quam sibi, reliquit. Mediceorum familia altero seculo, jam inde à primo Cosmo Florentiæ, celeberrima, & inde patens invidiæ, sibi per exilia, bella & clades quibus jactata est, in cives tandem dominatum peperit. Nec pœnituit regiminis posteros, quos securius administravit unus quam plures. Huic Catharinam & Mariam Gallia debet, regia prole fœcundam utramque, & in Gallicis fastis percelebrem.

Parmæ Duces.

Parmensis Ducatus surrexit lentius inter Paulum III. è Farnesiana familia, & Carolum Imperatorem. Cujus Dynastiæ idem prope fons qui Florentinæ. Margarita Caroli V. filia, Medicei vidua, Octavio Farnesio Pauli nepoti nupta: quæ tunc ad maritum titulum detulit, mox sub Philippo rem ipsam, Parmæ & Placentiæ arcibus concessis; quasi Margareta Ducatus pareret, quæ sterilis Florentinum pepererat, fœcunda Octavio Alexandrũ peperit, unde

Carolo tot triumphis pleno gloria nova compararetur.

Solimannus. Anno Christi 1520. Solimannus Selimi filius Turcarum Imperium ad annos 47. obtinet, summus Princeps, & si fidem excipias, Christianorum paucis inferior. Is ex nostris damnis incrementum cepit; susceptis in Hungariam expeditionibus variis, & maxima ejus parte ad se distracta. Id testantur Belgradum, Pestum, Buda, Strigonia, Alba Regalis, & aliæ urbes expugnatæ; testatur Ludovicus Hungariæ Rex, ætatis an. 21. ingenti clade victus & cæsus; id etiam Rhodus an. 1522. post octo mensium expugnationem deditione recepta. Nec à Persis cessavit palmis nostris clarus, quos expeditione gemina fudit fugavitque, capta Taurisio. Attamen tantæ gloriæ ut cæteris Principum obex objectus. Nam ad Viennam impegit, Philippo Palatino strenuè propugnante: & Melita, quam Rhodo dejecti Equites tenuerant, scopulus potius quam Insula, an. 1565. vere Othomanicæ laureæ scopulus fuit decem mensibus continuis omni vi & arte à Turcis tentata, tandem Valetæ magistri Equitumque fortitudine liberata, ut qui juvenis Rhodum expugnarat, jam veteranus Melita excideret. Porro ipsi gravior ex parricidio labes, cum Mustapham filium victoriis Persicis nobilem, noverca privigni gloriæ infensa, innoxium ejusque liberos sustulit, Ziangire altero filio morte spontanea sævitiam patris insimulante. Ita Solimannus muliebris furoris trophæum, tam præclaras dotes fato Heroum, quod uxorius esset maculavit. Obiit in castris in Sigeti urbis Hungaricæ oppugnatione.

Concilium. Anno Christi 1546. inceptum est Triden. Consil. XVIII. & hactenus ultimum Generale: quod

quod protractum diutius translatum Mantuã, iterumque Tridento redditum, per varios Pontifices tandem absolutum anno 1563. sub Pio IV. plenum gravissimis sanctissimisq; decretis, ac illustre Orthodoxæ fidei regulâ, contra modernos errores. *Tridentinum.*

An. Christi 1547. Henricus II. natus annos octo supra viginti, Francisco Patri in regni tam administrationem quam propugnationem succedit, nam Caroli desinentis extremum impetum, & incipientis Philippi primum fortiter repulit. Illi quippe Metis columnas fixit, propugnante Guisio, & Cæsarianorum 30. millia absumente: Hunc quantumvis San Quitini & Gravelingæ cladibus exultantem, revocato eodem ab Insubribus Guisio, per quem Caletum ab Anglis post annos 210 receptum est, ad pacem compulit, quæ scripta Cameraci anno 1559. post Europæ damna gravissima, Gallis & Hispanis aperta vi interdixit, sed animorum pugnâ interdicere non potuit. Pedemontium Emanueli Philiberto restitutum, & in appendicem data est uxor, Henrici soror, Margarita; simulque ejusdem Henrici filia Elizabetha Philippo nupta, ut diversæ gentes in Principum thalamis convenirent. Sed in Ludorum pompa, Henricus Parisiis, in certamine ludicro, à Mongomerico lanceæ fragmento læsus, magna suorum jactura moritur, anno regni 13. Pax nihilo secius observata, datumque Gallis lugere Principem, tam bello fortem, quam sinceræ fidei amantem, qui nihil non moverat ut hæresim nascentem proculcaret in semine. *Henricus II. Galliæ Rex.*

Anno Christi 1553. Anglis Phosphorus diuturnis tenebris Maria illuxit, quæ Eduardo fratri succedens maternam Catharinæ fidem revexit in Angliam, Insulâ magnam partem *Maria Angla.*

tem per Polum Cardinalem Ecclesiæ restituta, & Maria Philippo Caroli filio nupta, brevi tam coniugum quam Anglorum usu. nam quinto post anno conjugem vidúum, orphanosque subditos reliquit moriens, tam virtutibus suis quam succedentis clara.

Calvinus An. Chr. 1534. Joannes Calvinus Noviodunensis Canonicus, quasi post Lutherum non affatim esset pestis Europæ, novam invehere cœpit luem, seu Chymæram, ex priscis hæresibus conformatam dum apud Germanos dissidentes discit diffidere. vir subtilis ingenii, larvam virtutis obtendens vitiis, Gallos inter novorum cupidos, tantum brevi excitavit incendium, ut eo mox conflagraverit Gallia. Dum ipse Genevam secedens, quasi novus Nero ardentem patriam speculabatur, octavo post anno acerbissimis doloribus ibidem extinctus est, inter animi morsus & corporis morbos discerptus. Beza dignus tali magistro discipulus relictus est, per quem non liceret insipientibus sapere.

Elizabetha Angliæ. Anno Christi 1558. Elizabetha olim Henrico ex Anna Bolenia nata, ad Anglicum regnum promota est, quod tenuit annos 45. nimium ad Romanæ rei perniciem, quam vi & artibus toto illo tempore afflixit. Mulier regni capacissima, cui soli ut nuberet, nuptias Principum repudiavit, ignara malè dominari aliis quæ marito serviat.

Gallicũ bellum Civile. Anno 1560. erupit Ambosiena conspiratio Renaudio Duce, in Franciscum II. & familiam regiam. Origo factiones Principum (dum Condæus & Castilionæi fratres, Guisios in aula dominantes non ferunt) instrumentum, Calvinistæ religionis specie ad omne nefas accincti. Tunc quidem oppressi magnam partem Rei, & Principi mors imminebat; cũ repentino morbo

bo raptus Fran. Carolum fratrem in prædam reliquit. Hinc exorta bella civilia, quæ 40. annos sævierunt. nunc ab Hæreticis, mox à Catholicis retexenda; quibus mirum est Galliam jam exhaustam bello Hispanico suffecisse; cum Poëta libet exclamare,

Heu quantum potuit terræ pelagique parari,
Hoc quem Civiles hauserunt sanguine dextræ!

Anno Christi 1562. cum ad Rothomagum Antonius Navarræ occubuisset; pugna inter partes in Druydum campis conserta est; in qua hinc Mommorantio capto, inde Condæo, victoria tandem Guisii fuit, quasi pœniteret sequutam hæreticos. Sequenti anno Aureliam obsedit Guisius, ad quam à Poltroto sicario occisus, pacem quidem peperit, sed incertam, quam vivus longiore bello constabilisset. Anno Chr. 1566 ne solam Galliam jactaret hæresis, novas in Belgio commovet turbas; non statim aperta, sed libertatis specie grassans. Hinc Gueusii. sub nomenclatura vili, nobiles viri; hinc Margarita Parmensis masculararum etiam virtutũ mulier conturbata, hinc Granvellanus qui comprimeret furentes amotus; hinc demũ Dux Albanus ut malum instar ferri rescinderet missus; sed qui cæca mortalium Sapientia dum corruptum membrum altius secat, detruncavit corpus, quod curaret. Nam in Egmondi palmarum illustrium Ducis & Hornæi morte, sic Belgarum animos acerbavit, ut inflammante Arausio jam nutantis, ac perditæ postea. religionis, Provinciarum secuta sit illa secessio, quæ fœderatos Ordines peperit; illustrissimam postea in Europa Rempublicam & a terræ angulo mari dominantem. Ita severitas superbia comite. audaciam parit, non pœnitentiam; & male per contemptum remedatur.

Druydensis pugna.

Belgici Ordines.

Anno

Calvinistæ devicti. Anno sequenti, Gallia rursus incendio flagrat, Carolus ad Meldas Helvetiorū ope Condæo eripitur; conseritur pugna ad Sandionysium, in qua victoria parta; Mommorantius quasi Gallicus Epaminondas ex vulneribus moritur; præclarissimus bello, sed infelix, adeo quiddam est, quod à consiliis eventus disjungit. At Henricus Regis frater longe fœlicior, qui anno 1569. gemina pugna geminaque victoria res Hæreticorum pene concidit. Prima Jarnacensis apud Santones, in qua partium Dux Condæus cæsus, dignus meliore exitu, si se ad meliorem causam applicuisset: altera Moncontuiriana in Pictionibus; qua in Vasconiam ablegati Hæretici, civilisque furor ad tempus oppressus. Interea Scotia eadem lue miserè deformata, Maria Regina acta in carcerem, luctuosa pace fruebatur, incolis passim in Calvini sectam ruentibus. Ita hoc seculum magnorum Principum fuit, & malorum.

Cyprus Turcica Anno Christi 1570. Selimus II. Solimanni filius Cyprum insulam Venetis eripit; enituit maximè Bragadini virtus in utraque fortitudine tum agens tum patiens; plurisque est tanti viri laus quam Cyprus perdita. Et imminebat Turca Italiæ; nisi anno sequenti illustri ad Naupactum victoria repulsus esset; (in fœdus Pius V. Hispani & Veneti convenerant) *Naupacti victoria.* captæ triremes Turcicæ 180. depressæ & incensæ multæ, cæsa hostium 25. millia; captivorum recepta 20 millia. Fœlicissimum prælium, cujus exitum Deiparæ Virgini adscripsit Pius, & ipse ad illum Sanctitate vitæ emolumentum maximum. Nec Joanni Austriaco ductori classis laus detrahenda, præclarissimo juveni, & ex Caroli Patris indole bella flagranti. Hic cum postea Tunetum Regi legitimo

mo restituisset, in Belgio lento morbo obiit, in magnarum rerum exordiis.

Anno Christi 1572. in nuptiis Henrici Regis Navarræ & Margaritæ Valesiæ, vulnus antiquum Guisianæ cædis in Castilonium cæterosque Calvinistas recruduit; ipse Admiralius cum plurimis Lutetiæ cæsus, tantorum motuum pœnas dedit; & in aliis urbibus trucidati non pauci; facinore quod judicii apud mortales ancipitis, Deum unum habet disceptatorem. *Hæretici cæsi.*

An Chr. 1574. Henricus Dux Andegavensis Rupellam obsidens, jam inde arcem rebellionis, in Poloniæ Regem ambitur, Præclaro palmarum in Hæreticos emolumento, ut nato Regnis regna nascerentur. Sed eo diu frui non licuit, cum sequenti anno à vivis Carolus frater recessisset. Hinc pugna in Principis mente eximia, adoptivi regni & nativi, amor patriæ nutantem impulit, & quærenda Gallia jam inventam Poloniam vicit: clam itaque profugit Henricus, & quasi patraret flagitium amanti regno sese eripuit. Repudiatum sceptrum Stephanus Battorius duxit; qua celeritate fugiebat Henricus advolans: ita cæcutimus mortales, dum hujus odium amor est illius. *Henricus III Galliæ R.*

An. Chr. 1578. Sebastianus Lusitaniæ Rex diuturnum luctum suis indixit, in Africa 24. annorum juvenis, cum flore regni pugnans occisus est, infausto belli tirocinio, nisi quod zelo fidei ad arma profectus, emendavit exitum causa. In Henrico patruo ætatis jam decrepitæ regnum aliquandiu hæsit, donec eo mortuo Philippus Hispaniæ Rex per Albanum Ducem nondum suæ gratiæ redditum, anno altero ad *Sebastianus Lusitaniæ R.*

sibi

ſibi aſſeruit, pulſo notho Antonio: ita multis poſt annis univerſa Hiſpania in unum caput coaluit, ſed diſſentientium gentium nullum eſt vinculum, & male neceſſitas diſcordes animos nectit.

Calendarium emendatum. Anno Chriſti 1582. ſub Greg. 13. promulgata eſt emendatio Calendarii, qua 10. dies ex Oct. menſe deciſi: veteri errore correcto & in poſterum cauto. Quis non hic rideat eorum ſtultitiam? quibus aberrare potius fuit, quam ſentire cum Pontifice. Et vero in doctrina Cœli quantum aberrant!

Tereſia. Eodem an. Tereſia virgo Hiſpana, ætat. 70. humano carcere hoc eſt, corpore, ſoluta, pati & mori deſiit quando ipſi hæc vita præ ardore alterius mori fuit, & aſſidua patientiæ Schola. Inſtauravit Carmelitarum Ordinem, & ad eam vitæ aſperitatem evexit, quæ ſimul animum & corpus frangendo, totum hominem cœlo, & verſantem in terris inferat.

Alexander Parmenſis. Anno Chriſti 1585. Alexander Parmenſis cinctam obſidione celeberrima Antverpiã expugnat; poſt alia præclariſſima in Belgio geſta: de quibus dicere poſt ſcriptorem Stradam ſit temeritatis. Sane hæret animus, uter plura alteri debeat, Princeps ſcriptori, an ſcriptor Principi; cum hic materiam, ille formam dederit immortalitatis. Superiori anno Arauſius fœderatorum Ordinum caput, ſclopeto ictus expiraverat; & quantumvis Mauritio an. 18. ſubſtituto excitata ſpes eſſet, tamen ab Alexand. debellatum foret, niſi expeditiones Anglicæ & Gallicæ, aurum Iberiæ & Imp. curas diſtraxiſſent, ac tandem infregiſſet ejuſdem obitus, qui contigit anno 1592 &

Alexand.

Alexand. Christianum non inter pocula, ut illum Macedonem, sed inter preces & Sacramenta nostra confecit.

Anno Christi 1585. perhonorifica & inaudita legatio ab ultima Japonia Pontificem Greg XIII. consalutavit, ut cum Haeretici ingrati filii Patrem ejurarent, à cunabulis Solis novi adnascerentur. Iis auditis obiit, de Christiana Republica meritissimus senex, seminariis pluribus ad externarum gentium bonum erectis, in quibus adolescentes Christianis moribus imbuerentur. Tunc vere Roma populorum mater, quæ sanctitatis præberet ubera, postea in terras singulas refundendæ. *Greg.13.*

Eodem anno contractum est inter Principes Cathol. in Gallia, promovente Guisio, fœdus quod Liguam dixerunt religionis vel prætextu, vel causa, quo motus civiles majore incendio conflagrabunt, & Monarchia Gallica tantum non solvetur. Sed Dei est humana consilia suo exitu claudere; qui per hæc bella Henricum M. Ecclesiæ dedit. Jam nihil querimur, hâc mercede placent quæ luximus. *Gallica Ligua.*

Anno Christi 1587. Mariæ Scotiæ Regina, imo & Angliæ, (si jus spectes, ab Elizabetha cognata) post 20 prope annorum carcerem, capite plexa est; crimen, quod de libertate Orthodoxa mulier cogitasset. Quam tandem morte adepta est, perpetua calamitatum serie vitam texens: adeo & in thronos adrepunt miseriæ. Sed calamitosior Elizabetha, quæ Diadema intingens purissimo sanguine, tanto infœlicior, quo in speciem fœlicior, Divinam ultionem mora exaggerat. *Maria Stuarta.*

Anno Christi 1588 eâdem Elizabethæ fœlicitate

Hispanica classis citate ingens illa Hispaniæ classis, Angliam consumptura, tanto labore & sumptu parata triennio, nullo fructu, minimaque hostium opera disjecta est. Constabat militaribus navibus 130 vehebat veteranorum militum vicies mille. nihil ut vinceret præter Ducem deerat: cujus defectu, & Draci Angli audacia, quam tempestas exorta promovit, terror ille Europæ evanuit, vixque membra tam vasti corporis tenuerunt Hispaniam. Ite nunc Reges, & consiliorum mole Numen æquate.

Henric. III. Eodem an. in Blesensibus comitiis, Guisii fratres Henrici Regis iussu perimuntur, quasi restinguendo igne in fomite: sed inde luculentius exardescente, & Maynio cæsorum fratre oleum flammæ injiciente, docetur ancipitis remedii quis sit usus. Prorsus anno sequenti luctuosissimus fuit; cũ ipse Henricus, Catholicæ fidei cultor eximius quasi hæreticus ab impiissimo parricida cultro confoditur, in obsidenda Lutetia, qua olim per summam ignominiam pulsus, iam excipi victor non frustra sperabat. Princeps omni laude quæ in Regem cadit ornatus, pietate, eloquentia, liberalitate, corporis forma, & magnitudine animi clarus in paucis, hoc uno infœlix, quod factionem adversam vel lentius caverit, vel violentius solverit.

Henricus Magnus. Anno Christi 1593. *Henr.* IV. Orthodoxam fidem in S. Dionysii professus, hac unà victorià Curtrasiam, Juriacam, Dieppensem, & alias ita cumulavit, ut subditorum animis victis, fœderis nexus quasi Gordium nodum semel abrumpens, hæresis nube amota, splendidissimus Sol Francis illuxerit. Et tametsi mox novo bello in Hispanum implicitus, aliquot multatus urbibus, adversa belli expertus sit, tamen adeo

ideo tremendus hosti est visus, ut de pace appellatus receperit perdita: restituente Hispano, ne raperentur; nihilque acceptius legavit hæredi Philippus moriens, quam pacem cum Franco. Ea est Vervinensis, contracta anno 1598. & ad nostra tempora appellata toties, & cupita.

Fuitque is annus decretorius Philippo II. ætat. 72. quo regnandi peritissimus Princeps desiit vivere: Cunctator eximius, qui temeritate nunquam peccavit: ab Escuriali quasi è machina agens universum propemodum orbem, & quidem animus tantæ molis capax, at forte ambiens plura quam ceperit, dum Galliam patris instar, sed diversa arte tentavit Pietate & zelo in fidem laudandus in paucis; quem dixeris impendisse curas magnitudini divinæ & suæ. *Philippus II.*

Anno Christi 1600 cum Henrico, Sabaudiæ Dux pro Saluciano Principatu non satisfaceret, bellum Allobrogicum natum est, quo Sebusiani & Sabaudi occupati. pacem genuerunt, hac Sebusiani transcripti in Galliam, sed occlusum Gallis in Italiam iter. Verum ex sequutis cum Maria Medicæa nuptiis, natus vertente anno Ludov. XIII obseptam Italiam victoris pandet, & per depressa Alpium juga Cisalpinas Avorum palmas instaurabit. Interea Gallia ab altero seculo bellis fœta in annos aliquot respirabit, & depositis armis feracitate sua perfruetur. *Henricus Magnus.*

Sed anno hujus seculi 10. ne ipsa Gallia humanæ sortis oblivisceretur, calamitate summa obruta est. Henricus suæ ille deliciæ, dum gestis rebus amplissimis se ad magna accingeret, in urbe Regia, inter Aulicorum clarissimos, post tanta bellorum discrimina superata, luce palam, *Henrici mors.*

palam, florentissima pace, ab Satellite Orci perimitur, & momento extinctus spes Gallicas provectas in summum, ruinæ objicit: Magnus dictus, amplitudinem nominis re adæquavit, non tantum aliena victoria, sed & sua. Julio Cæsari propemodum par; qui sibi regnum confecit ex minimo, celeritate & fortitudine; passus hostes, ut haberet quos vinceret, quibusque parceret, gemina laurea tam veniæ quam belli domandos: uno supra Cæsarem quod ambitionem finibus justi continuit, altero infra, quod rerum penuria liberalitatem inhibuit. Eo tandem similis quod Cæsar in Augusto suscepta confecit; Henr. in Lod. XIII. hæresim domuit, & æmulum regni imminuit.

Cometa. Anno 18. Cometa ingens toto propemodum Orbe spectabilis, visus est maxime imminere Germaniæ; quam statim furor bellorum incessit, mox quasi lues in Europam totam propagatus. At quid conferat refricare tot vulnera, quibus cicatrix nondum obducta est; Paucis itaque quæ supersunt, quia versantur in oculis omnium & plurium sensu, nec de vivis tam facile quam de mortuis scribitur, delibasse sufficiet, & quasi virgula designasse in tabula.

BELLA EVROPÆ.

Germania. An ideo quia pacem suam compingit Germania, belli Bohemici & Suedici memoriam posuit? Quorum altero Ferdinandus II. Imperator, per Tillium & Valsteinum Duces, Palatinum fœderatosque Principes vicit, ac supra Caroli V. gloriam provexit Imperii majestatem: altero per Gustavum Sueciæ Regem, domitorem illum Moschorum, instar fulminis prorumpentis è nube, iteratis casibus ita pro-

stratus est ut nisi Gustavum Mors invidisset victoriæ, Ferdinandus fortunæ utriusque tam fuisset forma & exemplar, quam materia fuit.

Nec sublato Marte respiravit à bello Germania, Suecos passa seu victores seu victos, donec anno 1648. pacem admisit, mirum, calamitatibus tantis superstes. Interea & Tillius, tot palmarum Dux, trophæi Suedici appendix, vitam inter vulnera posuerat, & Valsteinus, bonus Archetypum suum & exemplum, tam pavendus suis quam hostibus, sanæ amentiæ pependerat pœnas, oppressus armis quibus furoris spem collocaverat, & ipse Ferd. Aug. per tot prospera charissimus Deo, imo & per adversa, integerrimam animam moribusque sanctissimam cœlo transcripsit, religionis veræ forte amantior, quam tamen minus qui diligit, peccat.

Germaniam Belgium excipit, nec ipsum suis bellis inane. Quippe distractum Hispanicas inter & fœderatas Provincias, illis reposcentibus, istis retinentibus, vel adepta vel perdita, armis certatum est, urbesque variæ captæ hinc inde, in quibus Ostenda, castrum ad Oceanum, Libitinæ spoliarium, ac sepulchrum in orbe toto clarissimum, & Breda minori clade majori gloria expugnata, dignæ sunt quæ fabuloso Troiæ decennio præponantur. Et Mauritius Comes, Dux partium, Hollandus Annibal, militiam armans disciplina, & furorem belli arte vel temperans vel incendens robur Hispaniæ sæpe infregit ac repulit; cui tandem objectus Spinola Genuensis consuetudinē vincendi detraxit, & Annibali Scipionem opposuit. Sed vere Belgium Martis campus, & armamentarium, maxime postquam Gallos soluta pace irruentes tulit, & in eos immisit quibus terrentur; *Belgium.*

rentur; nec defuit alieno bello nec suo; tam promptum aggredi hostem quam ferre, tam ruinis suis quam alienis sufficiens, timorem nescius nisi ut inferat nec urbium cladibus imminutum, cum nihil animi sit detractum. Flevit tamen Albertum Archiducem in expeditione Gallica nobilem ejus conjugem Claram Isabellam, Philippi patris dignum exemplar, & Ferdinandum stemmate regio Romanæ purpuræ splendorem; cui decerpta Nortlingana laurus in transitu, ad abavi Caroli decus viam ostentabat, nisi in Ludovico XIII. arctiores limites reperisset.

Ludovicus XIII Et dudum Ludovicus orationis moras meritis corrigit, in quo Gallia majestatis apicem debitum tenuit. Quid enim fingi potest ad gloriam, quin assequutus sit Ludovicus; Rebellionem armabat hæresis; exarmavit: Bearnia urbesque plurimæ tam Deum ignorabant quam Regem, utrumque reddidit; in Rupella inexpugnabilem arcem Orcus erexerat; anno seculi 28. expugnavit, ac per domitum mole Oceanum sibi pontem stravit ad Victoriæ sedem & domicilium. Nam inde aluit ne Europa populum quin Ludovici triumphum vel amicus vel inimicus instruxerit; Et Suecus fœderatus & Polonus compositus, & Germanus victus aut repulsus, & Lotharingus adjunctus, & Batavus auctus, & bello detritus, & Anglus Ream cadaveribus occupans & Sabaudus dejectus Alpibus, & Italus à Casali abstinens; & Hispanus, ut cætera taceam, Perpiniano orbatus; præter ipsos Gallos dum tumultuantur sub jugum missos; quid aliud sunt, quam Ludovici triumphantis pompa vel comites? Vix monumentis gloriæ posteritas credet, & cum dissitas tam immenso spatio urbes componet, Pinerolium,

Brissacum,

Brissacum, Attrebatum, & Perpinianum, nec unius seculi, nec unius Principis res gestas censebit.

Verum illa fortasse admittunt participes, belli Duces fortissimos, quorum copia has excludit angustias; at religio, pietas, temperantia, castimonia, tam propriæ sunt Ludovico, ut iis unis instructus vicerit Mortem (hæc una nempe vincenda supererat) si qui exarmat mortem profligat, metumque ipsius vertit in votum. Obiit itaque morbo, anno seculi 43. in apice vitæ, victoriarum, & gloriæ, & quod maximum est, pietatis, bonorum omnium compos præter pacem, quam cum in terris nequiret assequi, fugitivam cœlo sequutus est.

Et præiverat sex ante mensibus Armandus Richelius Cardinalis, ad res tantas provisus cœlitus administer, vir, utriusq; Palladis amor & præmium, in quo supra ipsam pene mortalitatem omnia summa, ingenium disciplinatum omnium capax, animus in prosperis & adversis, quibus tam depressus quam erectus est, sui semper tenax; indoles, qualis Heroum fuit, ambitiosior, de quo laborabit in posteris fides, extitisse talem quem audient. *Richelius Cardinalis.*

Tamen quia in humanis magna parvo non constant, belli calamitatibus triumphos bellicos redemit Gallia. Nam præter rebellantes vel hæreticos vel alios, quos visceribus suis pavit sævientes: ubi anno 34. indixit bellum Hispaniæ, cum illa supra se, nec & ista juxta se pati quidquam possent, tanta moles moveri sine damno non potuit. Ideo in regni finibus quasi in extremis corporis laboratum, ideo ad Campaniam fusus exercitus, per Picardiam concussa Lutetia, in Burgundiam effusus Germanus, in Septimania Leucate obsessa, & re- *Gallia.*

media

media tamen valida morbosque vincentia, non innoxia corpori, quia violenta.

Ludovicus XIV. Et vero designandus est inter Martis lituos fœlicissimus annus hujus seculi 38. quo in lucem prodiens Ludov. XIV cum infortunium Fontarabiæ excepisset palma navalis, (quasi auspicia regni ærumnosa coronaturus sit exitus fœlix) supra spem Parentum velut cœlo datus, statim spes omnium excitavit, & anno post V. in publico patris emortui luctu, Enguienni Ducis ad Rocroium victoria, (quam postea pluribus Princeps cumulavit) inauguravit Imperium fœlici fortitudine floremque ostendit, terribilem hostibus, si fructum induat Civili quidem concussus turbine, Togis ad sagum properantibus & belli fato, medentibus amaro pharmaco, sed mox parta pace lustratoque regno, victor & parcens, nondum puber implet, quod regnantium apex est, victricem clementiam.

Hispania. Jam ante supra Pyrenæos transcenderat Bellum, cum Hispania immota illa rupes Tarpeia, Deoque Termino similis, tandem fulmine novo contremuit, imo abscissis membris ingemuit. Nam anno 1640 Catalaunia Gallo, veterrimo hosti se adjunxit, maluitque inimicis priscis quam novis se tradere, & Lusitania Joannem Brigantiæ Ducem Regem appellavit, Orientali India Brasiliisq; terris ad se traductis, post tot annos cruda cicatrice, & in remediis ipsa sæviente. Et inter adversa lugendi causa superfuit cum Reginam Elizabetham mors rapuit, Principemque Balthasarem regni votum & amorem tumulo intulit: quasi non satis funerum Mars suppeditaret. Nec annumerat Hispania tribus Comitem Olivarium, nisi forte dum vivit, quo regente plurimam jacturam

fecit

fecit, viro consiliorum præpostero, quæ cum semper damnaret exitus, una ambitione vel amore regni se tuentur, qui tamen pravus est, dum benè concepta malè pariuntur.

Eodem anno Polonia Regem suum luxit. Is Ladislaus fortitudine & religione percelebris; festinata mors tædio belli in Turcas negati; adeò pium Principem religionis amor altè insederat. Is regno fatalis obitus Cosaccis Kmienilicio duce rebellantibus, & Poloniam impunè vastantibus. Sed inter has clades regno consultum, Joanne Casimiro Ladislai fratre in Regem electo, & quidem cædes hac mercede placent; Rege fortissimo ad vindicandum suffecto, qui tyrocinium Principis per adversa posuerat. *Ladislai mors.*

Et apud Turcas nutabat Imperium, truncato capite, Ibrahimo Sultano, fato Osmanis fratris, deturbato è solio, mox è vivis. Præter regnandi inscitiam, crudelitas barbara ardorque sanguinis ab eo Proceres ipsamque matrem averterant; quibus instigantibus, Janissarii cogitatum facinus consummarunt; evanescente in Sultanos veneratione: mox facilè ruituro Imperio, quod jam in fundamentis concutitur. Mahometus septennis in Ibrahimi patris thronum evectus est. Et hic unus tot Imperatorum superstes surculus; huc desiit totius orbis terror & furor; ut Christianos pudeat, se demetere ferro, quod unus luis publicæ termes exscindendus foret. *Ibrahimus cæsus.*

Annus 49 Parricidium protulit, gentibus omnibusque seculis execrandum. Horret calamus rem vel designare. Postquam Carolus Angliæ, Scotiæ & Hiberniæ Rex, nullo in tot regnis ad perfugium loco, à Scotis ad quos confugerat, Anglis est traditus; ab iisdem Anglis *Caroli Angli cædes.*

damnatus, exhorrescente orbe terrarum, Londini palam, subditorum sententiâ, truncatus est capite. Summum nefas, eo furiosius, quò consideratius, Justitiâ in injustitiã tantam adactâ. Farfaxius & Cromuellus auctores sceleris, qui & Regno præterea infensi, id sustulerunt, inducta Reipublicæ specie, re ipsa tyrannide. Nam abrogata Domus superior Parlamenti; Farfaxio dati exercitus cum potestate; Cromuellus in Hyberniam profectus, Regias & Catholicas partes oppressurus. Ita nefarii præmium criminis partiuntur; Deo aliquoties connivente sceleribus; at eò gravius exurgente in pœnas, quò serius.

Franciæ Civile bellum. Et idem annus gravissimas Franciæ turbas concepit, quæ sequentibus annis prodeuntes in lucem, matrem propemodum viperini fœtus enecarunt. Sed hæc silentio præstat involvere; cui enim gratum sit retegere turpitudinem suam? maximè cùm vulnera jam cicatrix obduxerit, & membra divulsa coaluerint corpori. At per nostra mala consultum est hostibus; & erepta Gravelinga, Dunkerca, Casalis, Barcino, Deus bone, quæ nomina! imò cætera in lucro habita; tam propè regnum ruinæ admotum est. Credo, Deus inveni Principem indurabat adversis, & qui cœli mos, parabat ad prospera.

Sinæ. Nec Europæ finibus rebellionis furor conscriptus est, penetravit in Asiam, & extremos orbis Sinas pervasit, Regi regnóque à latrone vilissimo vis illata; Rex impar viribus se ipse suspendit; prædoni regnum cessit in spolium; nec Sinarum sanguini parcitum, quorum sexcenta millia uno die necata, innumera plusculis; ut jam hostis Tartarus in voto esset. Et is quidem perfosso muro irrumpens, existimatus est vindex, non pœna; transmissíque magnam

gnam partem Syriæ in Regem æternum, beneficium bello debuerunt. Immanis prædo se ipse confodit nobilissimo crudelitatis operæ pretio.

Quanquam, quæ Dei bonitas, prosperis suis annis non caruit. Nam Casimirus, Maria Nivernensi uxore fratris ducta in conjugem, ab thalamo quem haberet pro altero regno, progressus in bellum, modico sed forti exercitu pugnavit in Tartaros & Cosaccos; hoc est trecenta hostium millia ita armis repulit contuditque, ut stupendam sin minus victoriam, saltem pacem retulerit, cui victoriæ serviunt: novum Principem inaugurantibus Ense & Galea, & Sarmatico robore Christianam religionem armantibus. Kmienilicio data ut resipisceret venia; si induratis in scelere ad pœnitentiam flexus est. *Casimirus in Tartaros.*

Sua etiam Venetis palma nata est; Turcis navali prælio ad Foxiam victis; cæsa sex millia, naves multæ incensæ, captivi plurimi, Jacobo Rivæ plenam victoriam pepererunt; jactura suorum levissima. Et Veneti tum terra tum mari sæpius spolia de communi hoste reportarunt; estque una urbs adhuc terribilis potestatis meta & scopulus. Quam melius Christianus sanguis, tot Bellis effusus, impenderetur Byzantio! *Veneti Victores.*

Anno 52. In Anglos Batavi subito bello exardescunt; causæ, æmulatio, maris imperium, & piscandi quæstus. Ter navali prælio depugnatum, totoque nisu quæsita victoria late Oceano flagrante, ignibus. At illa anceps stetit, neutrò conversa, donec Martis tædium pacem tulit. Tunc Cromuellus rerum potiebatur in Anglia, ultrò cedente Farfaxio, & Syllæ instar secessum petente: iisque titulo Protectoris, & prætexto Reipublicæ nomine, Parliamento e- *Batavi in Anglos.* *Cromuellus.*

vocato ad nutum & abrogato, verè dominus est, totíque Europæ timendus incumbit. Dicas Julium Cæsarem calcata patria dictatorem; ub ab ea mortem extimescat, quam ejusmodi homines vix ficcam incurrunt

Ludovicus inunctus. Anno 54. Tandem Francia, post civilia bella, sanatásque plagas, orbi illuxit. Et Ludovicus Rhemis inunctus cœlesti chrismate, ceu robore hausto divinitus, Stenæum expugnat & Claromontium, in Campaniæ finibus; per Contium Principem in Catalonia vincit, spemque instaurat, ac demum Atrebatum præter spem liberat. In obsessa Atrebato cogita tres principes, Belgium totum, inexpugnabilia munimenta; ut in liberata, (post faventem Deum) Turenium, Seneterrium, Oquincurtium, Mondeiosium, Crequium, pluresq; alios, celeberrimos vindices, posteritati tradas & gloriæ.

Christina. Anno eodem Christina Sueciæ regno se abdicat. Mirum & inauditum populis facinus, ultrò mulierem sceptro cessisse. Virgo, ætate florens, prosperrima re, suorum amor, coronam deponit, votúmque omnium à se ablegat. Næ ea Gustavi patris victorias superavit hoc facto; sanè pluris est spernere regnum, quàm parare. Quo pretio commutaverit thronum, nondum liquet; an supra sexum doctissima studiorum causa, an quietis & secessus amans, an quid majus & verè regium meditans, tempus disceptabit. In Carolum Gustavum Palatinum affinem transtulit regnum, & vivens vidensque hereditatem tantam adiri voluit.

Smolenscus capta. At Polonia novo bello implicita, tota concutitur. Evocatus à Cosaccis Moscoviæ Dux, veteribusque in Poloniam odiis, nume-

rosissimo

tofissimo exercitu Smolenscum cingit, (quæ urbs olim Moschis à Ladislao detracta) & Lithuaniam vastat & diripit, dumque imminet Livoniæ, Suecum Regem armis lacessit. Novi & difficillimi belli futurus exitus, si ex præteritis æstimetur, Moschum affliget; quid enim Polonis aut Suecis invictum?

Anno 55. Innocentius Pontifex, gravem senectutem longo morbo cum vita posuit; vir sententiæ tenax, & severitatis vel in suos notæ: sanè Ecclesiæ intendens, Janseniano dogmate perculso, quod cum bello civili grassabatur in Francia. Suffectus est in locum mortui Fabius Ghisius Alexander nomine septimus, incredibili populorum omnium plausu; cujus studiis, Deo annuente, optatissimam pacem debebit Europa; ut odiis positis in communem hostem arma vertat. Nam in hac vita rara & brevis pax, perpetuam in Æternitatis gremio sedem fixit. *Innocentii mors.* *Alexander VII.*

Nec Oceano Bellum conscriptum est, transmisit in Britanniam, vehementius sæviens, quo correptum lentius, altius in feroces animos penetravit. Jacobus literarum quàm Martis amantior, nec Palatini generi casu ad arma excitus, togatus propemodum in studiorum umbra senuerat: Carolus filius in contraria raptus, tam ingrato Marte est usus, quam Pater nullo. Nam infelici expeditione tentavit Galliam, Rupellamque dum summo studio conservare voluit, infeliciter perdidit, & Scoticis pro religione tumultibus actus, suam Angliam eâdem pernicie mox trahente, tandem anno 1649. post varias pugnas & clades, calamitoso sceptri ludibrio, cum in tribus regnis nullus pateret ad asylum locus, à Scotis traditus, ab Anglis damnatus exhorrescente orbe terrarũ, *Britannia.*

Londini palam, subditorum sententiis truncatus est capite; Regno ad Reipublicæ formam traducto; quasi immanitati Regem perimere parum esset, nisi & Regnum simul extingueret, Summum nefas, eò furiosius, quo in speciem consideratius, Justitia in injustitiam tantam adacta.

Italia. Jam Italia commune Hispaniæ & Galliæ votum, in illarum motu & ipsa mota est. Diu quidem bellum hæsit in faucibus, & in Subalpinis agitante Carolo Emanuele pro ditione Monferratensi, & in Genevensium excidium, utramque gentem illibato fœdere sæpe commisit. Mox iterum novam viam quærens; pro Tellina valle sese intendit; donec revulsis claustris, vastavit Mantuam, & ad Casalim sæpius fremuit, & involvit Parmam suo damno, & in Insubribus hactenus regnat. Imo Apenninum superans ne quid intactum suis cladibus foret, urbanum etiam, suavissimam illam & verè pediorum indolisque amœnitate Hymetriam Apem, aculeum adactam exercere, an. 1641. ad arma impulit, & in Parmensem, Italia reliqua propugnante, ferocem immisit. Sed Ludovici curis inde expulsum, Venetiis tandem sedem legit, (nam Neapolim postea lues ferri vexavit, non bellum) evocato Turca, qui an. 1654. Venetis Cretam eriperet, unoque jure injuriæ in aliena bona invaderet. Nec ullum hoc seculo honorificentius gestum est bellum, nec fortasse generosius, cum togati Patres terribilem illam Orbi potentiam, & minantem spreverunt, & tuentem tulerunt, & pugnantem fregerunt, ut hoc uno bello prius à se gestis faciant fidem, & sementem posteris æternæ gloriæ.

Nunc

Nunc quid opus intueri barbaras gentes, quas & idem belli furor incendit? quid ipsos Turcas anno 1648 in *Osmanem* Sultanum rebelles, eumque ornatissimam victimam Morti immolantes? quid Sinarum Regem à Tartaris perfosso muro irrumpentibus cæsum & antiquissimam Orbis Monarchiam sus deque versam? quid in Japonia novum bellum, in Christianos Athletas pugnante Tataro? Quin nos in Europam recipimus? ubi Poloniam silere nefas sit. quæ an. 1649. ad præsentissimum adducta discrimen, Casimiri Regis invicta fortitudine. in 300. hostium millia 40. millia educens, stupendam sin minus victoriam, at pacem retulit, cui victoriæ serviunt, veteresque de Barbaris palmis exscripsit, novum Principem inaugurantibus Ense & Galeâ, & Sarmatico robore Christianam religionem armantibus. *Turcæ & alii.* *Polonia.*

Sed Bellorum satis, mi Lector est, & fortasse annus proximus à dimidiato seculo primus, optatissimam Pacem deferet cœlo, odisque positis in concordiam mutuam gentes mittat: At in hac vita rara & brevis Pax, perpetua in Æternitatis gremio sedem fixit.

APPENDICULA

de rebus Britannicis

Cum Author noster, quod ad res Anglicanas attinet, Historiæ filum in immani illo regicidio abruperit, verendum ne damnetur apud omnem sæculorem memoriam Britannia, nisi aliquà innotuerit scelus istud paucorum, pœnitentiam totius gentis fuisse Legent quidem Posteri Carolum à factione trucidatum. Sed legant etiam Carolum à Senatu revo-

carum. Et sane cum majores mutationes vix tota unquam Europa viderit, tantùm interest Exterorum, ad exemplum, quantùm nostrâ ad defensionem, res nostras non ignorari. Videbunt Regem, leges, pacem post omnem spem consumptam reduces: imo, quod mirentur, pacem pace reductam. Nam Carolus noster, prope ut numen aliquod, divulsam confusamque reipublicæ machinam Chao eduxit, verbo tantum & partium concordiâ. Præterea cum ad Numinis honorem non minus pertinet, quam ad Gentis nostræ. Magnis scel eribus nunquam ad ultimum impune esse, legen: ut ea quæ Cœlorum providentiam,& sæculi mores aliquando absolvant.

Nam ut scias divinum opus fuisse, recepta sunt citra sanguinem ferrumque regna, quæ Carolus pater, filiusque,ingenti mole belli frustra tentaverant.recepta denique sunt,cum validissimi hostium exercitus tria regna obtinebant, cum rex inermis nec terræ cespitem haberet, in quo pugnans consisteret. Nec minus insigne quod hæc omnia absenteRege confecta sunt,atque ipso pæne haud expectante incæpta. Omnia Regi tunc adversa,Omnia Perduellibus prospera. Boothius devictus ultimus conatus videbatur expirantis libertatis:& TragædiaAnglicana plane inexplicabilis erat,nisi Deus ex machinâ succurrissit.

Primum itaque post horrendum in regio capite parricidium filius etiam pulsus, nullo crimine, nisi quod maluit à Patre expectare sceptrum quam cum rebellibus occupare. At sicut expositos Cyrum Romulumque magnos exinde ferunt urbium Imperiorumque evasisse Conditores: Ita profuit ad instaurationem Monarchiæ Britannicæ, ablegatum primo, abjectumque

abjectumque fuisse Principem. hinc ille consilia atque instituta aliarum gentium coactus eâ ætate meditari, qua alii imbuuntur Vitiis suarum, hinc perdiscere Aularum artes, & tamen carere illecebris, arcana noscere sine blanditiis. erat illi Indoles præcelsa, quæ adversis tanquã cote, subacta acrius enituit, nam sæpe metuendum, quo se vis ingenii ingens effundat, nisi his quasi sortis angustiis contineatur. At illi familiare per exilii itinera, noctes diesque, hærere in equo, Scoticas Hyemes, æstus Gallicos perferre, durare artus, firmare mentem, hinc corpus, speciẹ regium, robore militare, animo implebat & capiente fortunam, & spernente. hinc bella nihil novi, nihil duri mox illi afferre, quem ad castra castris duriora exercuissent. Impigrum corpus, Militis, acer animus, ducis munia supra veteranos obibat. Mitiores quoque virtutes in adolescente viriles, in exule regiæ erant, nisi quod & temperantia & humanitas prope erant Privati. Præcipue pietas eminebat, nam cum ad recuperationem regni pertineret, ut cultui se numinis externo accommodaret, maluit sceptro carere patrio quam religione. Par etiam patientia nec à desperatione rerum orta, sed contemptu, quæque cum fortitudine conjuncta minime pigrum reddebat ad occasiones captandas. Hinc tam secunda fama apud exteros degebat, ut si penes electionem jus regium fuisset, non perdidisset regna sed mutasset.

Certe Scotia Honorifica legatione statim revocavit, sed ex ea quam egregio defenderat, infælici aut perfido Marte prope pulsus, Ausus est Angliam fugiente quoq; victoque exercitu occupare. Ad Vigorniam deinde pugnatum,

nescio an dicam infæliciter: Nam ipse vel in Hostium victoriâ Victor, tanto sui specimine ut perduellibus quoque laudem extorqueret magni ducis, præclarique regis, meritumque eum omnia regere quæ sol lustrat præter sua. Excepta certe Cromwelli vox est, quâ vel ab ipso Cæsare acrius unquam dimicatum negavit. Nec deinde fugisse minus ipsi gloriosum fuit, quam pugnasse. Nam, quamvis undique Venantium cinctus indagine, vultu, oculis, voce interritus, & supra pericula eminebat. Quantum vel fugiens timeretur, pretio apparebat, Nam cum Perduellibus expediret ut evaderet, ne Regicidii novi onerarentur invidia, caput tamen tam terribile mille libris æstimatum, nec venditorem invenit; magno utrinque documento, quantum Rex apud hostes, suosque valeret. Nescias deinde utrum plura numinis miracula, an major regis prudentia in fuga tam parum expedita eluxerint. Certe fortuna quæ instanti semper obstiterat, Cedenti ipsa invicem cessit, in tutumque perduxit: & quamvis laurus minus faverit, Quercus saltem æquior fuit. Ingentem hunc civium servatorem non Quervea corona, sed tota arbor obumbravit atque protexit. Celebris illa hodieque visitur, neque minore religione, quam luci in quibus olim numina delituerant, colitur. Cæterum regni pœne reliqua intuta expertus & inhospita magnus, proh fata, Rex, minus apud exteros extorris quam in patria, ad vetus exilium tanquam ad Asylum redibat. Ibi, sive in animis hominum, sive in suo supra Fortunam & Affectus elato, regnum instituebat amisso majus. Et jam quidem diu suis Charissimus erat, tum sui, Patrisque desiderio, tum Tyrannorum odio. Jam Anglia

simul

simul fascinum, simul illi Religionis Mimi Personam exuerant: Multæ pro rege initæ conjurationes, sed vi atque industria Regnantum oppressæ, dissipatæque. Tandem ingens momentum conversionis rerum Comwelli mors fuit. Nec ea quidem magis regi matura & opportuna quam ipsi. Quippe qui tyrannidem in suos usurpans, in regios etiam exercens, inter infesta omnium odia poterat solio excidisse, nisi descendisset Olivarium Richardus excepit, paternæ ut solertiæ ita vitiorum expers. Et poterat ille quidem prope innocens videri, nisi regnasset. Convocatis gentis Comitiis, ex eorum arbitrio gesturum se rempublicam promisit. id ægre habuit milites, verentes ne arma. & in armis sitas opes, & rapinas deponerent, itaque solio deturbant, ne deturbentur. Præterea aspernabantur Nullis periculis apud ipsos Charum notumque, nullo honore aut facinore insignem, Nam id quidem Cromwellus omiserat, filium adsuescere Paulatim militum imperio, quem summo destinarat.

Interim dum in dubio est quisnam ad gubernacula accersatur, exurgit ex cineribus, veteris Umbra Parliamenti, cui olim mala tanta debemus: Incertum an majore hominum indignatione, an risu, Eamne scilicet, quæ per omnia flagitia Cromwello turpiter adulata, deinde ab ipso spreta atque irrisa exoleverat, ausam, non rerum sibi summam poscere, sed vel in lucem atque oculos hominum venire! Sed Lambertius Dux exercitus, hunc quasi Arietem admoverat tantum labefactando Richardo. Nam ipse favore militum tumidus haud obscure ad se regnum trahebat, nec minus illi animos extulerat nupera in Boothium pro rege

turban-

turbantem Victoria. Igitur Senatulus antevertendum ratus, illi atque aliquot tribunis militum, imperium abrogat, exercitum legatis partim ex suis partim sibi fidis tradit. Sed in potestate destitutis hæc potius minæ, quam mandata erant, Minantes Lambertius prior facto occupat; consessum istum, cujus ipse revocandi maximus Author fuerat, quasi jure suo solvit, loco eorum Delegatos ad incolumitatem populi quos vocat eligit, penes quos Authoritatis Species esset, quam ipse gladiis armisque Veram retinebat.

Hic vero aliquod diluculum regni reviviscentis apparere. Obtinebat eo tempore Scotiam Præfecti nomine Monachius, regiarum prima partium, sed captus, retentusque finitis demum turbis Anglicanis, ad Hibernicum bellum est profectus, Ibi adeo inclaruit vir roboris & militiæ ingens, ut illi ante omnes præfectura Scotiæ ultro sit delata. Hic regi semper fidus, sed gnarus Cromwellum artibus non posse superari nisi suis, Regem specie deseruerat, ut juvaret, omni occasioni intentus, ut regem regno, seque regi restitueret. Hanc nactus, literis ad Lambertium cæterosque duces significat, non satis sibi perspectum quo jure, arbitrio suo, solvant condantque imperia, illorum esse parere, & defendere, non tollere aut mutare præsertim nupero Sacramento in Senatûs verba adactos: literas ipse statim subsecutus in Angliam cum exercitu. Nec segnius Lambertius limites Scotiæ jam egredienti properus occurrebat festinationem omnem tam incertis rebus in lucro ponens: nam Londinum infensum atque iratum paucis tantum cohortibus à tergo obtinebat, quo magis accusatur à suis, quod postea rem sineret colloquiis

trahi,

trahi, nec statim pugnarit, equitatu longe superior. Monachius certe induciis, & spe pacis ostentata tamdiu illum ludificatus est, donec occupante rursus Londinum Senatu, militibus exutus dilapsis, & ad tutiora conversis, veniam ambitiosus pro regno petit. Nec minori sagacitate, faecem illam Parlamenti exarmavit, deinde vicit, invitantibus illis Londinum pergens, jamque haud procul ab oppido denuntiari jubet, haud tuto se in in urbem venire posse, dum qui sub Lambertio nuper militabant in praesidio essent. Ex hostibus male hospites sociosque fieri, posse intermissum bellum inter aemulos, Et male reconciliatos recrudescere, proinde propere decedere juberent, locum mage fidis daturos. Nuntio perculsi, vix satis consilium expediebant, nam ablegatis militibus, siquid ipse pararet, nudum praebebant latus, sin retinerent, facile ab infensis civibus, superveniente quoque Monachio, opprimi posse constabat. Tandem missis alio dispersisque satellitibus, gladium, ne extorqueretur, quasi tradidere.

Omnibus illi jam pronis obviisque, caetera procedebant parva ipsius opera, sed honore supra Alexandrum, quod nodos confusionum tam implicatos, cum gladio potuerit, maluit consiliis explicare. Certe constat neminem bello, ne ipsum quidem, tanta confecisse, quanta ille pace. Comitiis regni jam integris nihil dubii erat ab iis revocari filium qui Patrem damno suo revocarant. Igitur omnis in Regis adventum erecta est Anglia, summo omnium studio petitur, & gaudio venit. Omnis certe gens ei affusa eo in littore in quod primum exscendit. Enimvero non visu, non plausu, non clamore satiari homines, gratulantes hortan-

hortantesque: Modo in Regem, modo in Monachium figere oculos, summo in Patriæ patrem, proximo in Liberatorem affectu. Haud aliter olim Mortales Jovem Mercuriumque accepisse dicuntur peregrinantes. Regem festinantem omnis multitudo domum, id est, Londinum deduxit. Non Cicero simili in fortuna, ob patriam servatam exul, deinde Clodio extincto redux, tanto comitatu totius Italiæ Romam venit.

Nihil eo die lætius aut Augustius sol unquam vidit. Ludos triumphosque possis vere dicere sæculares, adeo nihil intra sæculum tale unquam visum. Quicquid auri, argenti pretiosæ vestis Anglia habuit, in viris, equis, parietibus effulgebat, mistis etiam Armatis, quasi tanto hospiti divitias suas simul offerret, & vires. Viginti millia gladiorum circa regem stricta, & compita ignibus relucentia, in tam terribili gaudio, speciem potius præbebant captæ urbis, quam pacatæ.

Hinc statim conversus ad rempublicam componendam, tam solida ex virtutibus gaudia nobis dedit, quam ex reditu ingentia. Diceres Galliam Belgiumque illius palæstram fuisse aut Gymnasium, Angliam Theatrum. Illic didicisse clementiam & justitiam, hic exercere & ostendere. Pauci Regicidæ suspendia necati: memori magis illo se Patriæ Patrem esse quam regis occisi filium: erepta templis aut sceptro, restituta; ne violatæ religionis & majestatis prœmia essent Deo regiq; consecrata, præterea gratitudo & pietas erat, ut cum numen illi regnum, ille vicissim Deo Ecclesiam sartam tectam restitueret. Cæteris nihil ademptum, nisi malos & infœlices esse posse.

Porro,

Porro, quod reliquum est, faxit idem numen, ut regem quem sero dedit, sero quoque repetat. Permittat illum luxatæ Britanniæ diu mederi, donisque deinde suis, & salute nobis reddita diu ipsum frui. Armis exteros semper vincat, sicut subditos pace vicit. Imperium terris & regionibus, sed longe magis annis extendat; ut Princeps cætera Phœnix, ætate quoque Phœnix sit, sintque hæ Gentes Arabia fœlice longe fœliciores.

F I N I S.

CHRONOLOGIA
PRINCIPUM,
SIVE
SERIES & SUCCESSIO
ROMANORUM PONTIFICUM,
.... REGUM,
AUGUSTISS. IMPERATORUM,
S. R. I ELECTORUM MO-
GUNTINORUM,
——— Trevirensium.
——— Coloniensium.
——— Palatinorum.
——— Saxoniæ.
——— Brandenburgicorum.
——— Bohemiæ Regum.

REGUM Galliæ.
.... Hispaniæ.
.... Britanniæ.
.... Scotiæ.
.... Daniæ.
.... Poloniæ.
.... Sueciæ.
... Hungariæ.
Otthom. Turc. Imp.
Princ. *Holland. &* *Zeland.*

DUCUM Reip. Venetæ
... Savoiæ.
.... Ferrariæ.
.... Mantuæ.
.... Mediolani.
.... Urbini.
.... Florentiæ.
... Parmæ.
.... Modenæ.
.... M. Mag. Melitæ, &c.

Annectuntur his de summis Pontificibus S. Malachiæ Prophetia, S. S. Ecclesiæ Concilia, Schismata, Imperat. Scysmata Aphorismi Politicis illustrata, singulorum tempus vitæ, Regiminis & mortis.

P

S. [illegible]

S. Li[illegible]

Ma[illegible]

S. Cl[illegible]

S. Cl[illegible]

S. A[illegible]

D[illegible]

S. E[illegible]

M[illegible]

S. A[illegible]

N[illegible]

S. S[illegible]

S. T[illegible]

N[illegible]

S. [illegible]

f[illegible]

S. [illegible]

f[illegible]

S. [illegible]

S. [illegible]

S. [illegible]

S. [illegible]

S. [illegible]

S. [illegible]

S[illegible]

S[illegible]

S[illegible]

S[illegible]

S[illegible]

ROMANI PONTIFICES.

S. *Petrus* Judæus Apost. S. An. 24. Menses 5. Dies 12. passus anno Ch. 69.

S. *Linus* Hetruscus S. A. 11. M. 2. D. 23. fit Martyr 80.

S. *Cletus* Rom. S. A. 12. M. 7. D. 2. fit Mart. 93

S. *Clemens* Rom S. A. 9. M. 6. D. 6. fit Mart. 102

S. *Anacletus* Græcus Atheniens. S. A. 9. M. 3. D. 10. fit Martyr 112.

S. *Evaristus* Syr. Bethlehemita S. A. 9. M. 3. fit M. 121.

S. *Alexander* Romanus S. A. 10. M. 5. D. 20. Martyr coronatur 132.

S. *Sixtus* Rom. S. A. 9. M. 10. D. 8. fit Mart. 142

S. *Telesphorus* Anachoreta Græcus S. A. 11. M. 8. D. 27. fit Martyr 154

S. *Hyginus* Atheniensis S. A. 4. minus 2. D. fit Martyr 158.

S. *Pius* Aquilegiensis S. A. 9. M. 6. minus 3. D. fit Martyr 167.

S. *Anicetus* Syrus S. A. 8. M. 9. D. 21 passus 175

S. *Soter* Campanus S. A. 4. minus 12. D. fit. Mart. 179

S. *Elutherius* Græcus S. A. 15. D. 23 patitur 194.

S. *Victor* Afer S. A. 9. M. 2. fit Martyr 203.

S. *Zephorinus* Ro. S. A. 18. D. 18. fit Mart. 222

S. *Calistus* Romanus S. A. 5. M. 1. D. 12. Martyrio coronatur 226.

S. *Vrbanus* Rom. S. A. 6. M. 4. D. 4. fit Mart. 233

S. *Pontianus* Romanus S. A. 4. M. 4. D. 24. fit Martyr 237.

S. *Antherus* Græcus S. M. 1. fit Martyr 238.

S. *Fabianus* Rom. S. A. 15. D. 4. Mart. coronatur 253.

S. *Cornelius* Rom. S. A. 1. & aliquot M. passus 255.

S. *Lu-*

S. Lucius Romanus Exul S.A.2 fit Martyr 257
S. Stephanus R.S A.3.M.3 D 22 patitur 260.
S. Sixtus 2. Græcus Ath S.M.11.D 13. fit Mart. 261
S. Dionysius Græcus S. A. 11. M. 3. D. 14 fit Mart 271
S. Felix R. S.A.2.M.5. minus 1. D. passus 275.
S. Eutychianus Thuscus Mart. S.A 8.M.6.D 10,
S. Caius Dalmata Diocletiani *Imp. ex fratre nepos* S.A.12.M.4.D 5 passus 269
S. Marcellinus Ro.S.A.8.minus 7 D. Mart. 304
S. Marcellus Ro. S. A.5.M. 6. D. 21. Mart 309
S. Eusebius Græcus S.A.1.M.7 D 27. passus 311
S. Miltiades, vel *Melchiades* Afer S. A. 3. M.2. mart. 313
S. Sylvester Ro. S A.21 D 4 ob 335.
S. Marcus Ro. S M.8.D.22.ob. 336
S. Julius Romanus, S.A.16.M.5 D.16.ob. 352
S. Liberius Ro.S.A.13.M.4.D 16.ob. 367
S. Damasus Hispanus S.A 18 *M*.2.D 11.ob, 384
S. Syricius Rom. S,A,13. *M*.1. D. 25. moritur Anno 388.
S. Anastasius Ro. S.A 3 D.21.ob 402.
S. Innocent. Albanus, S.A.15.*M*.2.D.21.ob 417
S. Soxymus Cappadox ex Asia, S.A.3.*M*.4.D 7. ob 418
S. Bonifacius Ro, S A.3.*M* 9 D.28 decessit 423
S. Cœlestinus Ro S.A.5.*M* 5.D.3.ob 431
S. Sixtus 3 Ro S.An.7 *M*.11.ob. 440.
S. Leo Magnus Ro S.A.20.*M*.11.ob 461
S *Hilarius* Sardus S A 6 *M* 3 D 10 decessit 467
S. *Sulpitius*, vel *Simplicius* Tiburtinus, S.A.15. *M*.6 D 23 ob 483.
S. Felix 2. Rom, S A 8.*M* 9 D 17, ob 492.
S. Gelasius Afer Sed An 4. *Mens* 8 D. 19. decessit 491.
S. Anastasius 2 Ro S A.1.*M* 11.D. 24 ob. 498
S. Sym-

S.Symmachus Sardus, S.A.15 M.7 D 28.ob 514.
S.Hormisda Campanus, S.A.9 D 18 obiit 523
S.Joannes Hetruscus, S.A.2 M 9 D 16.ob 526
S.Felix 3 Samnis, S A.4 M 2 D. 18. obiit 530
S.Bonifacius 2. Rom.S A.1 D.2. obiit 531
Joannes 2 Rom.S.A 2.M 4.D 6 decessit 535.
S.Agapetus Romanus S.A.2. moritur Constantinopol. 537
S.Sylverius Campanus, S.An.4. & amplius. obiit 554.
Vigilius Romanus S A.16 decessit 555
S.Pelagius Rom S.A 4.M 10 D.18 obiit 559
S.Joannes 3 Rom S A 13. minus D.14 ob.572
S.Benedictus, alio nomine *Bonosus* Rom.S A.4 M.2.D.15. obiit 577.
S.Pelagius 2 Rom.S A.12.M.2.D 27.ob.590
S Gregorius Magn. Rom.S.An.13 M.4.D.9. ob.604
Sabinianus Thuscus, S M.5 D 21. decessit 605
Bonifacius 3 Rom S M 3.D 23. moritur 606
S.Bonifacius 4 Valeriensis Italus, S A 6 M 8 D 13.ob 614.
S D.odatus, vel *Deus dedit* Rom, S A 3. minus D.5. obiit 617.
S.Bonifacius 5, Neapolitanus, S A.7.M 10.D. 1. ob 625
S Honorius Campanus, S A.12 M.5 minus 3. D. ob. 638.
Severinus Rom S.A.1. ob.639.
Joannes 4. Dalmata, S A.1.M 9 D 6. ob, 641.
Theodorus Hierosolymitan. S. A.7, M.5. D.20. obiit 649
S. Martinus Tudertinus Italus, S.A.5, M 4 D. 12. obiit 654.
Eugenius 1 Rom.S M 12 D 23 654
S Vitalian. Ital S.A.13.M 5 minus D.4.ob 669
Adeodatus Rom. S. A.7 M 7 D. 17. obiit 676

Do-

Domnus, vel *Domnio* Ro S.A.1.M.5.D.10. 677
Agatho Siculus, S. A. 3. M. 8. obiit 682
S. Leo 2. Siculus S. M. 10 D. 8. obiit 684
S Benedictus 2. Romanus, S.M.8.D 17.ob.685
Joannes 5. Syrus, S. A. 1. D. 11. obiit 686
Conon, seu *Cuno* Thrax, S.M.11. D 23. 687
Sergius Antiochenus S.A 13. M.8. D.14 ob. 701
Joannes 6 Græcus S.A 3. M 2. D.12. obiit 705
Joannes 7. Græcus S A.2. M.7. D.17. obiit 707
Sesinius, alias *Zosimus* Antiochenus Syrus, S. D 20. obiit 708.
Constantinus Syrus, S A.6. M.1. D 1. obiit 714
Gregorius 2. Rom S A 16 M.8 D.20 obiit 731
Gregorius 3 Syrus S.A 10 M 9 D.12. ob 741
Zacharias Græcus, S A.10. M 3. D.10 ob. 752
Stephanus 2. Romanus, S D.4 mortuus 752
Stephanus 3 Romanus, S A 5. D 28. obiit 757
Paulus Romanus, S. A. 10. M. 1 obiit 767
Stephanus 4. Siculus, S.A. 3 M 5 D.28. ob 772
Adrianus Romanus, S A.23. M 10 D. 17. moritur 795.
Leo 3. Rom. S. A. 20. M 5. D 17. obiit 816
Stephanus 5 Rom. S M. 7 D. 3. obiit 817
Paschalis Rom. S A.7. M.3 D.17. obiit 824
Eugenius 2. Rom S.A 3. M.2 D. 23. obiit 827
Valentinus Rom. S. M. 1 D. 10. obiit 827
Gregorius 4 Rom. S A 16 obiit 844
Sergius 2. Rom. S. A. 3. M. 1. obiit 847
S. Leo 4. Rom. S.A 8 M 3. D 5 obiit 856
Benedictus 3 Rom. S.A 2. M 6 D.10 obiit 858
Nicolaus Magnus Romanus, S A 9. M 6. D.20. obiit 867.
Adrianus 2. Rom S A 4. M.10 D.17 obiit 872
Joannes 8. Rom S A. 10. D 1. 882.
Marinus, qui & *Martinus* 2. Hetruscus, S.A.1. D 20 obiit 884.
Adrianus 3 Rom. S A 1. M.3 D.19 885

Stepha-

Stephanus 6. Rom. S. A. 6. obiit 891
Formosus Portuens S.A. 4. M.6. D 18. 896
Bonifacius 6. Rom. S.D. 15 mortuus exul.
Stephanus 7. Romanus, S. A. 4. M. 2. D. 19 occiditur 900
Romanus Etruscus, S. M. 4 D. 20. obiit 901
Theodorus 2. Rom. S D. 20. obiit 901
Joannes 9. Tiburtinus S.A 3. D.15. obiit 905.
Benedictus 4 Ro.S.A 3.M 6 D.15 moritur 906
Leo 5. Ardeatinus S. D. 40 obiit 907
Christophorus Rom. S. M. 7. obiit 907
Sergius 3. Rom. S. A. 2. obiit 910
Anastasius 3. Rom. S. A. 2. M 2. obiit 912
Lando Sabinus, S. M 6 D. 22.
Joannes 10 Ravennas,S.A.15.M.2.D.16 ob.919
Leo 7. Rom. S. M. 6. D. 15. obiit 929
Stephanus 8 Rom. S.A.2.M.1.D.15.obiit 931
Joannes 11. Rom. S. A. 5. &c. obiit 936.
Leo 7. Rom. S. A. 3. M. 6. obiit 939.
Stephanus 9. Germanus,S.A.3.M 4 D 5.ob.946
Martinus 2. aliis 3.Ro.S.A.3.M.6.D.13 ob946
Agapetus 2 Rom.S.A.10.M.& D.10 obiit 955
Joannes 12.Rom.S A 8.M.4.D 6 dejicitur 963
Leo 8. Rom. S.A.1.M.3 D 7. intrusus moritur 969. Hunc vocat Baronius Pseudopapam, ejusque loco *Benedictum* 5. computat.
Joannes 13. Rom. S. A. 6. *M*. 11. D. 5.
Domnus vel *Domnio* 2. Rom. *S*. *M*. 3.
Benedictus 6. Rom. S. A. 1. *M*. 3. occisus 974
Bonifacius 7. Rom S.A.1. M. 1 pellitur 975
Benedictus 7.Rom.S A.9. M.1.D.10 obiit 984
Joannes 14 Papiensis, *S*. *M*. 8. post quem Bonifacius, Pseudopapa, Sedem vi occupavit, eamque tenuit *M*. 4. D. 6.
Joannes 15.Romanus,S A.9.M.6.D.12.ob 996
Joannes 16.Calaber, *S*.*M*.4. sed censura Baronii Pseudo-Pontifex.

Grego-

Gregorius 5. Saxo, S. A 2 M. 8. D 4. moritur 999
Sylvester 2. Aquitanus, S. A 4 M. 6 D. 12. obiit 1003.
Joannes 17 Romanus, S. M 4 *D*. 25 obiit 1009
Joannes 18 Romanus, S. A. 5. M. 7 *D*. 29.
Sergius 4. Rom. S. A 2. M. 8. *D*. 13. obiit 1013
Benedictus 8. Rom. *S*. A. 12. obiit 1024
Joannes 19. Rom *S*. A. 9. *M*. 8. D 9.
Benedictus 19. Rom S. A 11. obiit 1045
Gregorius 6 Ro. S. A. 1. M. 7. D. 20. resignat 1046
Clemens 2 Saxo, Bambergensis antè Episc. *S*. M 8. *D*. 7. obiit 1047.
Damasus 2. Bavarus, *S*. *D*. 23 obiit 1048
S. Leo 9. German. Alsaticus Comes, Tul'ensis antè Episc. *S*. *A*. 5. *M* 2. *D*. 8. obiit 1054
Victor 2. Germanus, Episc. Eistetensis prius, *S*. A. 2 M. 3 *D*. 16. obiit 1057.
Stephanus 10. Lotharingus, S. Mens. 8. *D*. 15. obiit 1058.
Nicolaus 2. Allobrox, *S*. An. 2. Mens. 6, D. 1 obiit 1061.
Alexander 2. Mediolanensis, S. A. 11. M. 6. D. 22. obiit 1073.
Gregorius 7. Etruscus, *S*. An 12. Mens. 1. D. 3 obiit 1085.
Victor 3. Beneventanus, S. A. 1. *M*. 3. D. 24. obiit 1087.
Vrbanus 2. Gall. S. A. 11. *M*. 4. D 18. 1099
Paschalis 2. Tuscus, S. A. 18. *M* 5. D 4 ob. 1118
Gelasius 2. Cajetanus, S. A. 1. D 5. obiit 1119
Calistus 2. Burgundus, S. An. 5. Mens. 10. D. 13. obiit 1124.
Honorius 2 Bononiensis, S. A. 5. *M*. 2. D. 17. obiit 1130
Innocentius 2. Rom. S. A. 13. *M*. 7. ob. 1143
Cœlestinus 2. Tuscus, Sed. Mens. 5. D. 13. obiit 1144.

Lucius 2.

Lucius 2. Bononienſis, S. *Menſ.* 11. D. 14, obiit 1145.
Eugenius 3. Piſanus, S. A. 8. *M.* 4. D. 13. ob. 1153
Anaſtaſius 4. Romanus, S. A. 1. *M.* 4. D. 24. obiit 1154.
Adrianus 4. Anglus, S. An. 4. *M.* 8. D. 24. obiit 1159.
Alexander 3. Senenſis, S. A. 22. min. 7. diebus, obiit 1181.
Lucius 3. Lucanus, S. A. 4. *M.* 2. D. 28. obiit 1185.
Vrbanus 3. Mediolanenſis, S. A. 1. *M.* 10. D. 25. obiit 1187.
Gregorius 8. Beneventanus, S. *M.* 1 D. 27 ob. 1187.
Clemens 3 Romanus, S. A. 3. *M.* 2. D. 20. obiit 1191.
Cœleſtinus 3 Rom. S. A. 6, M. 2. D. 11. obiit 1198.
Innocentius 3. Anagninus, S. A. 18. *M.* 6. D. 3. obiit 1216.
Honorius 3. Rom. S. A. 14 *M* 8 1227.
Gregorius 9. Anagninus, S. A 14. *M.* 5. D. 2. ob. 1241.
Cœleſtinus 4. Mediolanenſis, S D. 17. poſt quem vacat ſedes Apoſtolica *M.* 20, obiit 1241
Innocentius 4. Genuenſis, *S.* A. 11. *M.* 5. *D.* 15. obiit 1245.
Alexander 4. Anagninus, S. A, 6. *M.* 5. D. 4. obiit 1260.
Vrbanus 4. Trecenſis Gallus, S. A. 3. *M.* 1 D 4. 1264.
Clemens 4. Narbonenſis Gallus, S. A. 3. *M.* 9. D. 14 obiit 1268
Gregorius 10. Placentinus S. A, 4. *D.* 10. obiit 1276.
Innocentius 5. Tarentaſius Allobrox, *S.* *M.* 5. D. 1. obiit 1276.

Adrianus 5. Genuensis, Sed. Mens. 1. D. 6. obiit 1276.

Joannes 20. Lusitanus, Sed. Mens. 8. D. 8. obiit 1277.

Nicolaus 3. Rom. S. A. 2. M. 8. D. 29. ob 1280.

Martinus 4. Turonensis Gallus, S. A. 4. M. 1. D. 7. 1285.

Honorius 4. Rom. Sed. A. 2. D. 2 obiit 1287.

Nicolaus 4. Asculanus ex Apulia, S. A 4. Mens. 1. D. 14. 1292.

Cœlestinus 5. Sulmonensis Italus, S. Mens. 5. D. 7. 1294.

Bonifacius 8. Anagninus, S. A. 8. M. 9. D. 18. 303.

Benedictus 9. Tarvisinus, S. M. 8. D. 6. vacat sedes M. 11. 1304.

Clemens 5. Burdegalensis Gallus, S. A. 8. M. 10. D. 16. obiit 1314.

Joannes 21. Cardurcensis Gallus, S. A. 18 Mens. 3. D. 28. obiit 1334.

Benedictus X. Tholosanus, S. A. 7. Mens. 4 D. 6. obiit 1342.

Clemens 6. Lemovicensis Gallus, S. A. 10. M. 7. obiit 1352.

Innocentius 6. Lemovicensis, S. A. 9. M. 8. D. 26. obiit 1362.

Vrbanus 5. Mimatensis Gallus, S. A. 8. M. 2. D. 23. obiit 1370.

Gregorius 11. Lemovicensis, S. A. 7. M. 2. D. 29. obiit 1378.

Vrbanus 6. Neapolitanus, S. A. 11. Mens. 6. D. 7. obiit 1389.

Bonifacius 9. Neapolitanus, S. A. 14. M. 11. obiit 1404.

Innocentius 7. Sulmonensis, S. A. 2. D. 21. obiit 1406.

Gregorius 12. Venetus, S. A. 2. M. 7. D. 5. obiit 1415.

Alexander 5. Cretensis, *S.M.*10. D8. obiit 1410
Ioannes 22. Neopolitanus, *S.*A.5. D.15. deponitur 1415
Martinus 5. aliis III. Ro. *S.*A.13. *M.* 3. D 10. ob. 1431.
Eugenius 4. Venetus, *S.*A.15. *M.*11. D.21. ob. 1446.
Nicolaus 5. Lucanus, *S*ed. A. *S.* N. 15. ob. 1455
Calixtus 3. Valentinus, *S.*An. 3. *M.*4, ob, 1458
Pius 2. *S*enensis, *S.*An.5, *M*ens. 11. D.27. obiit 1464.
Paulus 2. Venetus, *S.*A.6. *M*ens. 10 D. 26. obiit 1471
Sixtus 4. *S*avonensis, *S.* A.13 D 4. obiit 1484
Innocentius 8. Genuensis, *S.* An.7. *M.*10. D 27. obiit 1492
Alexander 6. Valentinus Hispanus, *S.* A.11. D. 8. ob 1503.
Pius 3 *S*enensis, Sed. Dies 14.
Julius 2. *S*avonensis Ligur, *S.*A.9. *M*ens. 3. D.21 obiit 1513
Leo 10. Florentinus, *S.*A.8 *M.*8. D.20 ob 1517
Adrianus 6. Vltrajectinus Belga, *S.*A 1. Mens. 8 D 6. ob. 1523.
Clemens 7. Florentinus, *S.* A. 10. *M.* 10. D. 7. 1534
Paulus 3. Ro. *S* an. 15. D.28. ob 1549
Iulius 3. Aretinus, *S.*A 5, *M.*1. *D.*16. ob. 1551
Marcellus 2. Politianus *I*talus, & *S* *D.*21
Paulus 4. Neapolitanus, *S.* A.4. *M.* 2. *D.*17. moritur 1559
Pius 4. Mediolanensis, *S* A 5. Mens. 11. *D.* 15. ob. 1565
Pius 5. Alexandrinus Italus, *S.A* 6. *M* 3. *D.*16 obiit 1572
Gregor. 13. Bononiensis, *S*, A. 13. minus uno Mense, obiit 1585

Sixtus 5. ex Marchia Anconitana, S.A.5.*M*.4. D.20. obiit 1589.
Vrbanus 7.Ro. Sed.D.12 obiit 1590
Innocentius 9. Bononiensis, S.*M*.2. obiit 1592
Clemens 8.Florentinus *S*.A.13.M.1.obiit 1605
Leo 11. Florentinus, S. Dies 28
Paulus 5 Burghesius, obiit 1621
Gregor. 15 obiit 1623
Vrbanus 8.Barberinus, obiit 1644
Innocentius 10 Pamphil electus 15.*Sept*.1644
Fabius Chisius, Alexander 7.

SCHISMATA

I.

SChisma in Ecclesia, Novatiani Antipapæ contra Cornelium, A.C. 253

II.

Schisma Fœlicis cum Liberio sed uterque aliquo tempore legitimus fuit. A.C. 352

III.

Schisma Vrsicini contra Damasum A.C. 367

IV.

Schisma Fulalii contra Bonifacium 419

V.

Schisma Laurentii contra *Symmachum* 499

VI.

Schisma Dioscori contra Bonifacium II. 534

VII.

Schisma per Vigilium contra *Sylverium* 537

VIII.

Schisma per Theophylactum Antipapam 767

IX

Schisma per Zinzinum Antipapam. 824

X.

Schisma per Anastasium Antipapam. 895

X I.

Schisma Sergii Antipapæ contra Formosũ 895.

X I I.

Schisma inter Leonem & Benedictum & Joannem 12. 964.

X I I I.

Schisma per Antipapam Joannem contra Greg. V. 996.

X I V.

Schisma Sylvestri & Joannis Antipaparum.

X V.

Schisma per Benedictum Antipapam.

X V I.

Schisma per Honorium Antipapam contra Alexandrum 1061.

X V I I.

Schisma per Guibertum qui Clemens dici voluit 1080.

X V I I I.

Schisma Alberti & Theodorici contra Paschalem.

X I X.

Schisma Leonis contra Innocentium I I.

X X.

Schisma Victoris, Callisti & Paschalis contra Alexandrum 1159.

X X I.

Schisma Lud. Imperatoris per Nicol. Antipapam contra Joannem 1327.

X X I I.

Schisma omnium gravissimum, Clementis Antipapæ contra Urbanum VI. nam Clementi successit in Schismate Benedictus 13. cui Schismati volens concilium Pisanum remedium adhibere, illud auxit creato Alexandro V. inde enim tres Pontifices simul sedebant; Gregorius 12. Benedictus 13. & Alexander 5. & paulò post Joan. 23. 1378.

quinquaginta Annos *Schisma* perduravit. Onuph. Chron.

Schisma XXV.

Clementis Antipapæ contra Martinum V. mortuo Benedicto XIII 1424

Schisma XXVI.

Felicis Antipapæ contra Eugenium IV. anno Chr. 1439.

Schisma in Ecclesia Rom: XXX. Onuphr. Chronicon. A. 1439.

SACROSANCTA CONCILIA.

CONcilium I. Hierosolymitanum, sub S. Petro Anno Christi 51.

------ generale primum Niceæ habitum 318. Episcoporum, in quo Arius damnatus fuit, Anno Chr. 325.

II.

Synodus generalis prima Constantinopolitana contra Macedonium & alios negantes divinitatem Spiritus Sancti.

III.

Synodus generalis habetur Ephesi, An. 431. contra Nestorium;

IV.

Synodus generalis habetur Chalcedone anno 451. contra Eutichetem & Dioscorum.

V.

Synodus generalis Constantinopolitana II.

VI.

Synodus generalis Constantinopolitana tertia contra Monothelitas. Anno 690. celebratur Synodus quini sexta, unde sunt canones Trullani: quam Beda merito erraticam vocat.

VII.

Synodus generalis, Nicena secunda. NB. Inter Leonem IV. & Bened. III. fingitur JOANNES FOEMINA.

VIII. Syno-

VIII.

Synodus generalis Constantinopolitana IV. contra Photium pro S. Ignatio Patriarcha.

Synodus Constantinopolitana pro restitutione Photii.

Concilium generale, Lateranense primum anno 1119. sub Gelasio II. Pontifice.

Concilium generale Lateranense II. sub Innocentio II. anno 1139.

Concilium generale Lateranense III. sub Alexandro VI. anno 1180.

Concilium generale Lateranense IV. sub Innocentio III. anno 1215.

Concilium generale Lugdunense primum, sub Innocentio IV. in quo deponitur Fridericus Imperator & decernitur expeditio pro terra sancta recuperanda.

Concilium generale Lugdunense II. sub Gregorio X. pro unione Græcorum cum Latinis.

Concilium generale Viennense sub Clemente V. in quo deletus fuit ordo Templariorū.

Concilium generale Constantiense, pro Schismate tollendo, in quo Gregorius XII. abdicavit sponte.

Concilium generale Florentinum, sub Eugenio IV. pro unione Græcorum cum Latinis.

Concilium generale Lateranense quintum inchoatur sub Julio anno 1512. absolvitur sub Leone 1518.

Concilium Tridentinum generale inchoatur 1545. concluditur sub Pio IV. 1563.

PROPHETIA S. MALACHIÆ,

Archiepiscopi Dunensis in Hibernia Ord. Cisterciensis coætanei S. Bernardi qui vixit Anno Christi 1140.

DE SUMMIS PONTIFICIBUS,

à vita sua tempore futuris temporibus secuturis.

Additis per columnas nominibus, annis Christi, & explicationibus Prophettarum à R.P. Alphonso Ciacono Ordinis Prædicatorum editis.

Prophetia	*Nom. Pontif. per illam designat.*	*Annus Christi ex Onuph.*	*Explicatio Prophetiarum.*
Ex Castro Tiberis.	Cœlestus 2.	1143.	Typhernas ex Onuphrio dictus ante Guido de Castello.
Inimicus expulsus.	Lucius 2.	1144.	De familia Caccianemica.
Ex Magnitudine Montis.	Eugen. 3.	1145.	Patria Hetruscus oppido Montis Magni.
Abbas Suburranus.	Anastas. 4.	1153	De familia suburra.
De Rure Albo.	Adrian. 4.	1154.	Vili natus in oppido S. Albani.
De Tetro Carcere.	*Victor* 4.	1159.	*Euit Cardinalis S. Nicol. in Carcere Tulliano.*
Nia Transtyberina.	*Calistus* 3.		Guido Cremensis ante dictus, Cardinalis S. Mariæ trans Tyberim.

De

Prophetia	*Nom. Pontif. per illam designat.*	*Annus Christi ex Onuph.*	*Explicatio Prophetiarum.*
De Panno nia Tusciæ.	*Paschalis* 4.	1164.	*Antipapa Hungarus natione, Episcopus Cardinalis Tusculanus.*
Ex Ansere Custode.	Alexand. 3.	1159	De Familia Paparocca vel Paparona: Alexander enim in insignibus habet Rocca, id est, Turrim vel custodiã, Papero autem & Occa anserem notat Italis.
Lux in ostio.	Lucius 3.	1181.	Lucensis Cardinalis Ostiensis.
Sus in Cribro.	Vrban 3.		Mediolanensis familia Cribella, qui Suem pro armis gerit & Cribrum.
Ensis Laurentii.	Greg. 8.	1181.	Cardinalis S. Laurẽtii in Lucina, cujus insignia Enses falcati.
De Schola exiet.	Clem. 3.	1188.	Romanus ex domo seu familia Scholarium.
De rure Bovẽsi.	Cœl. 3	1191.	Familia Bovẽsi.
Comes Signatus.	Innocen. 3.	1298.	Familia Comitum Signiæ.
Canonicus de Latere.	Honorius 3.	1210	Familia Sabella Canonicus S. Joannis Lateranensis.
Avis Ostiensis.	Greg. 9.	1227	E familia Comitum Signiæ Episcopus Cardinalis Ostiensis.

Prophetia	*Nom. Pontif. per illum designata.*	*Annus Christi ex Onuph.*	*Explicatio Prophetiarum.*
Leo Sabinus.	Cœlestin. 4.	1241.	Mediolanensis cujus Insignia Leo, Episcopus Cardinalis Sabinus.
Comes Laurentius.	Innocen. 4.	1243.	Domo Flisca Comes Lavaniæ, Cardinalis S. Laurentii in Lucina.
Signum Ostiense.	Alexand. 4.	1254.	De Comitibus Signiæ Episcopus, Cardinalis Ostiensis.
Jerusalem Campaniæ.	Vrbanus 4.	1261.	Domo Gallus, humillimo in Tricassibus loco natus, olim Patriarcha Hierosolymitanus.
Draco depressus.	Clem. 4.	1265.	Ejus insignia Aquila unguibus Draconem tenens.
Anguineus Vir.	Greg. 10.	1271.	Mediolanensis è Familia vice-Comitum quibus Anguis symbolum est.
Concionator Gallus.	Innocen. 5.	1276.	Domo Gallus, Monachus Ordinis Prædicatorum.
Bonus Comes.	Hadr. 5.	1276.	Antea dictus Otto Bonus, è familia Flisca de Comitibus Lavaniæ.
Piscator Tuscus.	Joann. 21.	1276.	Antea Joannes Petrus Episcop. Cardinalis Tusculanus.

Rosa

Prophetia.	*Nom. Pontif. per illam designata.*	*Annus Christi ex Onuph.*	*Explicatio Prophetiarum.*
Rosa Composita.	Nicol.3	1277.	E familia Visina, quæ Rosam in Insigni gerit, dictus Compositus.
Ex Telonio Liliacei Martini.	Mart.4.	1281.	Eius insigne Lilia, Canonicus & Thesaurarius S. Martini Turonensis.
Ex Rosa Leonina.	Honor.4.	1285.	E familia Sabella, insignia habuit Rosam à Leonibus gestatam.
Picus inter Escas	Nicol.4.	1288.	Picenus, Patria Esculanus.
Ex Eremo, Celsus.	Cœlestin.5.	1294.	Antea Petrus de Morone vocatus, olim Eremita, morom autem Italis Celsus sonat.
Ex Vndarũ benedictione.	Bonif.8.	1294.	Ante Benedictus Cajetanus, ejus Insignia Undæ.
Concionator Pataræus.	Benedictus 11.	1303.	Ante Frater Nicolaus Ordinis Prædicatorum, ad S. Nicol. nomen qui Patria Bataræus alludens.
De Fessis Aquitanis.	Clem. 5.	1305.	Nat. Aquitanus, ejus insignia Fessæ.
De Sutore Ossio.	Joan.21.	1316.	Natione Gallus è Familia Ossana, cujus Pater Suttinam faciebat.

Corvus

Prophetia.	*Nom. Pontif. per illam designat.*	*Annus Christi ex Onuph.*	*Explicatio Prophetiarum.*
Corvus schismaticus.	*Nicol.* 5.	1327.	*Qui antea vocabatur Frater Petrus de Corbario, contra Joannem XXII. Antipapam; Minorita.*
Frigidus Abbas.	Benedict. 12.	1334.	Abbas Monasterii Montis Frigidi Ordinis Cisterciensis.
De Rosa Attrebatensi.	Clem. 6	1342.	Episcopus Attrebatensis, cujus Symbolum Rosæ.
De Montibus Pammachii.	Innocent. 6.	1352.	Cardinalis S. S. Joannis, Pauli & Pammachii, ejus insignia sex montes.
Gallus Vice-Comes.	Urbanus V.	1362	Natione Gallus, Nuncius Apostolicus ad Vice Comites Mediolanenses.
Novus de Virgine Forti.	Greg. 11.	1370.	Qui vocabatur Petrus Bel Fortis olim Cardinalis S. Mariæ Novæ.
De Cruce Apostolica.	*Clem. 7.*	1378.	*Qui fuit Presbyter Cardinalis S. S. 12. Apostolorum, ejus insignia Crux.*
Luna Cosmedina.	*Benedictus* 13.	1394	*De Luna Diaconus Cardinalis S. Mariæ in Cosmedina.*
Schisma Barchinoninum.	*Clem.* 8.	1424.	*Antipapa olim Canonicus Barchinonensis.*

De

Prophetia	*Nom. Pontif. per illam designat.*	*Annus Christi ex Onuph.*	*Explicatio Prophetiarum.*
De Inferno Prægnanti.	Urbanus 5.	1378.	Neapolitanus Prægnanus natus in loco, qui dicitur Infernus. Idem fuit Archiepiscopus Acherontinus.
Cubus de Mixtione.	Bonifac. 10.	1389.	E familia Tomacela à Genua Liguriæ, cujus insignia cubi.
De meliore sidere.	Innoc. 7.	1404.	Vocatus Cosmatus de Melioratis Sulmonensis ejus insignia Sidus.
Nauta de Ponte Nigro.	Greg. 12.	1406.	Venetus Commendatarius Ecclesiæ Nigri pontis.
Flagellum Solis.	Alex. 5.	1409	Domo Græcus, Archiepiscopus Mediolanensis, ejus Insignia Sol exoriens: Flagellum Mediolanensis Ecclesiæ est, cui S. Ambrosius cum Flagello adpictus.
Cervus Sotena.	Joannes 23.	1410.	Diaconus Cardinalis S. Eustachii, qui cum Cervo depingitur, Bononiæ Legatus Neapolitanus.

Cornua

Prophetia	*Nom. Pontif. per illam designata.*	*Annus Christi ex Onuph.*	*Explicatio Prophetiarum.*
Cornua Veli aurei.	Martinus 5.	1417.	E familia Colonna Diaconus Cardinalis S. Greg. ad Velum aureum.
Lupa Cœlestina.	Eugenius 4.	1431.	Ante Canonicus Regularis Cœlestinus, Episcopus Senensis, cujus Civitatas insignia Lupa.
Amator Crucis.	Fœlix 5.	1439.	Ante Amadæus Dux Sabaudiæ, ejus insignia, Crux.
De modicitate Lunæ.	Nicol. 5.	1447.	Lunensis de Sarzana humili loco natus & modicus.
Bos pascens.	Calist. 3.	1455	Hispanus natione, ejus insignia Bos pascens.
De Capra & Albergo.	Pius 2.	1458.	Venetus Commendatarius Ecclesiæ Cervicensis Cardinalis titulo S. Marci, olim Secretarius Cardinalium Capræ & Albergati.
Piscator Minorita.	Sixtus 4.	1471.	Filius Piscatoris Ord. Mino. S. Francisci.
Præcursor Siciliæ.	Innoc. 8.	1484.	Antea Joannes Baptista cum viveret in aula Alphonsi Siciliæ Regis.

Prophetia	*Nom. Pontif. per illum designata.*	*Annus Christi ex Onuph.*	*Explicatio Prophetiarum.*
Bos Albanus in Porta.	Alex. 4.	1492.	Episcopus antea Cardinalis Albanus & Portuensis, ejus insignia Bos.
De parvo homine.	Pius 3.	1503.	Senensis è familia Piccolominea, qui parvi temporis spacio sedit.
Fructus Jovis juvabit.	Julius 2.	1503.	Ligur, & pacem doctus, & arma senex, ejus insignia quercus, quæ Jovi sacra arbor.
De Craticula Politiana.	Leo 10.	1515.	Filius Laurentii Medicæi, & Angeli Politiani olim discipulus, craticula autem S. Laurentium notat.
Leo Florentius.	Adrianus 6.	1522.	Belga Patre natus, cujus nomen Florentius, ut & ipsius insignia habuit Leonem.
Flos Pilæ nigræ.	Clemens 7.	1523.	Forentinus è Familia Medicæa, ejus insignia Pila & Lilia.
Hyacinthus Medico.	Paulus 3.	1534.	Farnesius qui Lilia symbolum habuit, & Cardinalis fuit SS. Cosmæ & Damiani, qui Medici.

De

Prophetia	*Nom. Pontif. per illam designat.*	*Annus Christi ex Onuph.*	*Explicatio Prophetiarum.*
De Corona Montana.	Julius 3.	1550	Antea dictus Joannes Maria de Monte, cujus insignia sunt Montes & Coronæ ex Lauro.
Frumentum Floccidum.	Marcellus 2.	1555.	Insignia ejus Cervus & frumentum, ideo floccidum, quia pauxillo tempore in Pontificatu vixit.
De Fide Petri.	Paulus 4.	1555.	Dictus Joannes Petrus de Carafe, id est Chara fide.
Æsculapii Pharmacum.	Pius 4.	1560.	Dictus Joannes Anglus Medicus.
Angelus Nemorosus.	Pius 5.	1560.	Antea dictus Michaël Boschi.
Medium corpus pilarū.	Greg. 13.	1572.	Insignia medius Draco Cardinalis factus à Pio IV. qui pilas in armis gestabat.
Axis in medietate signi.	Sixtus 5.	1585.	Qui pro insigni Axem in medio Leonis gestabat.
De Rore cœli.	Urban. 7.	1590.	Fuit Archiepiscopus Rossonensis in Calabria ubi Manna colligitur.
Ex antiquitate urbis.	Greg. 14.	1509.	Mediolanensis.
Pia Civitas in bello.	Innoc. 9.	1590.	Bononiensis.

Crux

Prophetia	*Nom. Pontif. per illam designat.*	*Annus Christi ex Onuph.*	*Explicatio Prophetiarum.*
Crux Romulea.	Clemens 8.	1592.	Florentinus dictus, Cardinalis Alexandrinus; insignia ejus triplex obliqua Crux Papalis.
Undosus Vir.	Leo 11.	1605	Florētinus Vndecimus ejus nominis, cujus vita instar undæ paucis diebus diffluxit nempe post 24. dies.
Gens perversa.	Paulus 5.	1605.	Romanus cujus tempore gens perversa Bohemorum, hæretica labe infecta, contra Religionem Catholicam & Ecclesiæ Columnā domum Austriacam insurgens totam Rempublicam Christianam turbavit.
In Tribulatione pacis.	Greg. 15.	1621.	Bononiensis, anteà Cardinalis Ludoici dictus, à Paulo V. prædecessore factus, in antepenultima creatione Cardinaliū ab eoque statim post Legatus ad Sabaudiæ Ducem; pacem inivit inter prædictum Ducem & Hispaniarum Regem.

Prophetia	Nom. Pontif. per illam designata.	Annus Christi ex Onuph.	Explicatio Prophetiarum.
Lilium & Rosa.	Vrban. 8.	1623.	Domo Florentinus, quæ Civitas à Flore Roseo nomen habet; & pro insigni Lilium gerit, ante vero quàm Pontifex esset renunciatus, apes florilegas symbolum habuit, vel quia ipsius tempore in Gallia, quæ per Lilium significatur, & in Anglia, quæ per Rosam innuitur, maxima bella fuerunt, ipse etiam ante Pontificatum Henrici IV. prolem ex Baptismo levavit.
Jucunditas Crucis.	Innoc. 10.	1644.	Et hic est, qui post tot Cruces & Afflictiones Bellorũ, jucunditatem pacis nobis allaturus est.

1. Montium Custos. Alexander 7. Modernus Papa.
2. Sidus olorum
3. De Flumine Magno.
4. Bellua insatiabilis.
5. Pœnitentia Gloriosa.
6. Rastrum in Porta.
7. Flores Circundati.
8. De Bona Religione.
9. Miles in Bello.

10. Colu-

10 Columna excelsa.
11. Animal rurale.
12. Rosa umbriæ.
13. Visus velox.
14. Peregrinus Apostolicus
15. Aquila Rapax.
16. Canis & Coluber.
17. Vir Religiosus.
18. De Balneis Hetruriæ.
19. Crux de Cruce.
20. Lumen in Cœlo.
21. Ignis ardens.
22. Religio depopulata.
23. Fides intrepida.
24. Pastor Angelicus.
25. Pastor & Nauta.
26. Flos Florum.
27. De medietate Lunæ.
28. De Labore Solis.
29. Gloria Olivæ.

In persecutione extrema Sacræ Romanæ Ecclesiæ sedebit Petrus Romanus, qui pascet oves in multis tribulationibus, quibus transactis Civitas septicollis diruetur, & judex tremendus judicabit populum.

Huc usque meritissimus de S. R. E. Archiepiscopus & Primas Hiberniæ S. Malachias Monachorum gloria, melliflui Doctoris Bernardi amicissimus.

Series Regum Romanorum secundum Livium & Halicarnasseum.

ROMVLVS reg. an. 37.

Interregnum fuit ann. 1.

NVMA POMPILIVS reg. an. 43.

TVLLVS HOSTILIVS reg. an. 32.

ANCVS MARTIVS reg. an. 24.

L. TARQVINIVS PRISCVS reg. an. 38.

SERVIVS TVLLIVS reg. an. 44.

TARQVINIVS SVPERBVS reg. an. 25.

Hic postquam regno ob tyrannidem pulsus, continuatum est per Consules Imperium, per Tribunos, Livius *lib*. 2. per magistratus Decemvirorum, Livius *lib*. 3. per Dictatores, Livius *lib*. 2. per Tribunos militares, Livius *lib*. 5.

Series Imperatorum usque ad

FERDINANDVM III.

Austriacum;

Bello clarus & aequè doctrinâ insignis

C. *Iulius Cæsar.* à Bruto & Cassio conjuratis 23. vulneribus confossus periit. An. V.C. 709. ætatis 56. die illa *parricidii*, deinceps nomine notata.

Octavianus Cæsar Augustus, obiit Nolæ A.C. decimo sexto.

Claudius Tiberius Nero, ob ebrietatem aliàs *Caldus Biberius Mero* dictus obiit A.C. 39. ætat. 78.

Caius Caligula, triginta vulneribus confossus A. C. 43. ætatis 29.

Tiberius Claudius Drusus, veneno periit A. C. 56. ætat. 64.

Domitius Nero. seipsum conficit. An.Chr.70. ætat. 32.

Sergius Sulpitius Galba, occisus An. Ch. 71. ætat. 73.

Salvius Otho, in pugionem erectum incumbendo se ipsum perimit, An Chr. 71 ætat. 38.

Aulus Vitellius An.Chr.71 ætat.57.

Flavius Vespasianus, moritur ventris profluvio An Christi 81. ætat. 69.

Titus Vespasianus, A.C. 83. ætat 41. à fratre *Domitiano*, veneno sublatus esse suspicatur.

Flavius Domitianus, A.C 98. ætat. suæ 45. per inguina confossus.

Nerva Cocceius, debilitate stomachi moritur, Anno Christi 100. ætat. 66.

Vlpius Trajanus Hispanus, repentina morte obiit, An.Ch.119 ætat61.

Ælius

Ælius Adrianus, obiit An. Chr. 140, ætat. 63.

Antonius Pius, ob virtutes quibus inclaruit, *Pius & pater patriæ* denominatus, obiit febri A. C. ætat. 75.

M. Aurelius Antoninus, cognomento Philosophus, à medicis instigante filio suo tollitur A. ætatis 59. L. Verus. A. 161.

Aurel. Commodus, Antonini degener filius, strangulatur *A*. C. 194. ætat. 31.

Ælius Pertinax, hinc dictus quod imperium invitus acceperit, occisus An. Chr. 195. ætat. 97.

Didius Iulianus, occiditur postquam regnasset dies 66.

Septimius Severus, moritur Eboraci A. C. 213. ætatis 65.

Antonius Caracalla, operâ *Macrini* à satellite pugione trucidatur. A. C. 219. ætat. 29.

Opilius Macrinus unà cum filio Diadumeno, novem annorum puero sibi in collegam allecto, à militibus rebellantibus occisus A. C. 220. ætat 54.

Avitus qui & *Heliogabalus*, in latrina cum matre occisus, in Tiberim mergitur A. C. 224. ætatis 18.

Aurel. Severus Alexander, in Germanica expeditione unà cum matre interficitur à suis. A. C. 237 ætat. 29.

Iulius Maximinus Thrax, à suis *tabernaculo suo* occiditur, regn. annos 2.

M. Antonius Gordianus obtruncatur. A. C. 246. ætatis 22.

Gordianus 2.

Clodius Pupienus.

Celius Balbinus.

Gordianus 3.

Iulius Philippus.

Philip-

Philippus Arabs Veronæ occiditur, cum regnasset an. 7.
Decius Trajanus interficitur, regn. an. I.
C Vibius Trebonianus Gallus, cum filio suo Volusiano simul perit, A. C. 254. reg. an. 4.
Æmilianus ad tumultum præcavendum à senatu eligitur & à suis occiditur cum regn. 3. mensibus
Valerianus suptuagenarius, a *Sapore* Persarum Rege captus, & excoriatus saleque eonspersus miserrimè vitam finiit.
Gallienus successit Patri suo Valeriano, Ducum dolo ad Mediolanum interficitur.
Flavius Claudius Dalmata imperium laceratum resarciens, lue tactus occumbit, regn. an. 1.
Valerius Aurelianus.
M. Claudius Tacitus sexto regiminis mense cadit.
Annius Florianus, Tharsi à suis trucidatur, regn. 2. mens.
Aurel Probus occiditur à suis reg. an. 6. mens. 4.
Aurel. Carus ad fluvium Tygridem moritur. reg. an. 1.
Carinus & *Numerianus* hic paulo post interfectus, ille bello occubuit.
Aulus Valer. Diocletianus, sibi ipsi mortem accivit, anno 316. ætat. 78.
Constantius Imperator.
Valer. Maximianus.
Valer. Maximinus.
Valerius Severus.
Aurel. Maxentius.
Valer. Licinius.

Sequitur

Sequitur classis Imperatorum, Cæsarumque Rom. Græcorum, ante avulsum Occidentem.

FLavius *Constantinus Magnus*, primus Christianorum portus & refugium, Imperii Orientalis conditor, vitam finiit non absque veneni suspicione, Anno Christi. 337. ætat. 65. Imperii 31.

Flavius Iulius Crispus, ex Minervina natus. Faustæ artibus opprimitur.

Constantinus, CONSTANTIVS, CONSTANS, hos inter à Patre Constantino divisum fuit Imperii corpus.

Magnentius.

Decentius.

Julianus Apostata in bello Persico hasta per ilia ictus, sanguine manum implevit, eoque in aërem projecto, Christum contumeliose Galilæum appellans, *vicisti*, inquit, *Galilæe vicisti*, Anno Christi 363. ætatis 38. imperavit an. 1. mens. 8. vid. p. 178.

Jovinianus regn. 7. m. 22. dies.

Valentinianus obiit anno ætat. 50 regim. an. 12.

Valens fratri dissimilis, flamma periit reg. an. 14.

Fl. Gratianus Princeps Christianissimus, in Galliis à suo Duce Maximo interfectus, ætat 27.

Valentinianus Junior occisus A.C. 392 ætat. 27.

Theodosius Magnus moritur A.C 395 ætat. 50.

Fl. Arcadius.

Fl. Honorius post fratrem solus obiit An. C. 423. ætat. 39.

Theodosius 2. perit in venatione Anno Christi 450. ætat. 45.

Valentinianus 3. confoditur A.C. 455.

Martia-

Martianus sincere Orthodoxus regn. ann. 6. m. 6.
Leo I. reg. an. 17. m. 6.
Zeno Isauricus truculentus & effœminatus, dejicitur, An. 476.
Basilicus in exilio fame & frigore periit A. C. 477.
Zeno 2. lacertis propriis comestis, adhuc vivus tumulatur. reg. an. 17. m. 5.
Anastasius primo Orthodoxus, dein hæresin Eutychetis profitens, fulmine cadit, cum reg. annos 27. m. 3.
Justinus Thrax, Orthodoxus reg an. 9. dies 23.
Justinianus 1. reg. ann. 381.
Justinus 2. reg. ann. 12.
Tiberius Constantinus.
Mauritius cum conjuge ac liberis ante oculos ejus trucidatis, jugulatur, regn. an. 16.
Phocas Tyrannus truncatur, reg. an. 8.
Heraclius, hydrope confectus regn. ann. 30. m. 10.
Heraclius Constantinus veneno tollitur, regn. ann. 27.
Heracleon naso mutilatus cum matre perit, reg. m. 6.
Constans 2. in balneo periit, reg. an. 27.
Constantinus 4. pogonatus reg. an. 17.
Justinianus 2. naso mutilatus reg. an. 26.
Fl. Leontius.
Tiberius Absimarus.
Redux J*ustinianus* 2.
Philippus Bardanes, privatus oculis in carcerem conjicitur.
Anastasius Arthemius Imp. 2. annos.
Theodosius 3.
Leo 3. Isauricus reg. an. 25. m. 2.

Constantinus 7. porphyrogenitus.
Irene Constantino male regnanti oculos effodi curavit reg. an. 23.

Sequuntur Cæsares Romano-Germanici!

C*Arolus Magnus* reg. annos 13.
Ludovicus Pius Caroli M. filius, obiit Moguntiæ, ætatis 46. reg. an. 26.
Lotharius 1. reg. annos 19. menſ. 2.
Carolus 2. calvus, veneno necatur à Judæo medico ſuo reg. anno 2. menſ. 2.
Ludovicus 3. Balbus veneno interfectus, reg. annum 1. menſ. 6.
Carolus 3. Craſſus, Imp. annos 8. menſ. 7. à Proceribus Imperii deponitur, ſepultus in Monaſterio Augea.
Arnolphus Spurius, imperavit annos 12. paralyſi vitam finit.
Ludovicus 4. regn. ann. 12. in hujus obitu, ſtirps Caroli M. defecit, cum jam ann. 112. regnaſſet.
Conradus I. Imp. annos 7. in hoc deſinit Francorum linea in Catalogo Imperatorum.
Henricus auceps, regn. an. 17. moritur paralyſi ætatis 60.
Otho Magnus reg. an. 36. mortuus Viennæ.
Otho 2. regn. annos 10. menſ. 7.
Otho 3. regn. an. 17. ætat. 28. chirothecis veneno infectis extinguitur.
Henricus 2. ſive ſanctus & Claudus reg. annos 23. menſ. 5. obiit 1024.
Conradus 2. ſive *Salicus*, reg. annos 14. ſub hoc iterum imperium venit ad Francos, à quibus ad Bavaros ad Rudolph. Habſpurgicum, à quo Auſtriaci.
Henricus 3. niger ann. 17. menſ. 7. ætat. 39.
Henricus

Henricus 4. reg. annos 49. m. 10. Leodii mortuus.

Henricus 5. regn. ann. 19. mortuus Trajecti.

Lotharius Saxo, regn. ann. 13.

Conradus 3. Suevus, reg. an. 14. mortuus Bambergæ.

Fridericus 1. Barbarossa reg. an. 38. mens. 2.

Henricus 6. regn. ann. 7. mortuus est Messariæ.

Philippus 3. reg. annos 9. mens. 3. ab Otthone de Witelspach pugione interficitur.

Ottho 4. regn. ann. 19. mens. 2. Brunswigæ moritur.

Fridericus 2. Suevus fundator Academiæ Viennensis regn. mens. 38.

Conradus 4. reg an. 3. mens. 5.

Wilhelmus Hollandiæ Comes hastis confossus, reg. an. 9.

Richardus Anglus.

Alphonsus Castellæ Rex abdicat.

Rodolphus Comes Habspurgicus, regn. annos 17. mens. 9. vixit annos 73. mens. 5. obiit prope Spiram.

Adolphus Comes Nassovius, regn. annos 6. Moguntiæ imperio exutus, in prælio occiditur.

Albertus Austriacus regn. annos 9. mens 9. à Joanne fratris sui filio & conjuratoribus occisus.

Henricus 7. Comes *Lucenburgicus* occiditur, regn. annos 4. mens. 9.

Ludovicus 5. Bavarus regn. annos 32.

Carolus 4. reg. annos 32. mens. 7. auream bullam condidit, mortuus Pragæ 1378.

Wenceslaus Caroli 4. filius reg. an 22. imperio à Proceribus ob ignaviam exutus, obiit Pragæ apoplexia 1419.

Rupertus Palatinus, reg. an. 9. m. 10. obiit in urbe Oppenheim.

Sigismundus Palatinus, reg. an. 26. m. 8. obiit 1437. ætat. 70.

Albertus 2. reg. an. 2. immodico peponum esu mortuus in Alba Regali.

Fridericus 3. Habspurgicus, immoderato melonum esu obiit 1493. reg. an. 53. ætat. 78.

Maximilianus 1. Habspurgicus, regn. an. 25. m. 5. febricula moritur, 1519. ætat. 63.

Carolus 5. natus Gandavi cum reg. an. 37. resignat fratri suo Ferdinando Regi. In Escuriali Hieronymi vitam devotè finit, 1558. Sept. 21. ætat. 59.

Ferdinandus 2. reg an. 7. obiit 1564.

Maximilianus 2. reg. annos 12. in ipsis Comitiis Ratisbonentibus, 1576. obiit.

Rudolphus 2. reg. an. 34. moritur die 10. Jan.

Matthias 1612. coronatur Imperator Francofurti, obiit 1619. 20. Martii, regn. a. 7.

Ferdinandus 2. reg. a. 15 m. 6. Francofurti an. 1619. electus & coronatus, obiit 1637. 15. Feb.

Ferdinandus 3. modernus gloriosissimus Imperator.

Sacri Romani Imperii

ELECTORES SEPTEM-VIRI

Archipræsules Moguntini.

VVIlligisus patre Carpentario, à quo primum Rotæ insignia, quibus ipse adjunxit.

Willigis recolas, quis es? & unde venis?

Fuit hic primus Elector S.R.I. obiitque A.C. 1001.

2 Erckenboldus ex Abba e Fuldensi ob. 1020

3 Aribo ex Palat. Rheni, decessit an. 1031.

4 B. Bardo de Oppers-hofen, ex Abbate Fuldensi, alter Chrysostomus, obiit A. C. 1050.

5 Luitpoldus, obiit 1059

6 Sigefridus I. Baro ab Eppenstein ex Abbate Fuldensi, ob. 1084.

7 Wezilo, obiit 1088

8 Ruthardus ex Abbate Erfurdensi ob. 1109

9 Adelbertus 1 Dux Lotharingiæ obiit Anno 1137.

10 Adelbertus 2. Comes de Sarbrugg, obiit 1141.

11 Marcolphus, ob. 1142

12 Henric. Felix obiit 1153.

13 Arnoldus de Selenhofen, trucidatus à civibus anno 1160.

14 Conradus Comes de Wittelspach à Cæsare Schismatico dejectus anno 1164.

15 Fridericus Frider. Imp. Cancellarius ab ipso intrusus, obiit anno 1180.

16 Conradus iterum, moritur an. 1205.

17 Sigefrid. 2 Baro ab Eppenstein, ob 1225.

18 Sigefridus 3. Baro ab Eppenstein, prioris nepos, obiit anno 1248.

19 Christianus, obiit 1251.

20 Gerardus Ord. Min. obiit 1260.

21 Wernerus Comes de Falchenstein, obiit 1282.

22 Gerardus de Eppenstein, moritur anno 1304.

23 Petrus de Achzpalt, obiit 1320.
24 Matthias Comes de Buochegg, ex Abbate Murbacensi, obiit 1328.
25 Henric. 3. de Virnberg, obiit An. Christi 1353.
26 Gerlacus, Comes de Nassau, obiit 1371.
27 Johannes Comes de Luxenburg, obiit Anno Christi 1373.
28 Adolphus Comes Nassovius, moritur 1388.
29 Conradus 2. Comes Weinsperg, obiit 1395.
30 Joannes Comes Nassovius, obiit 1419.
31 Conradus 3. Comes Rheni, obiit 1434.
32 Theodoricus Baro ab Erpach, obiit 1454.
33 Dietherus Com. ab Isenberg dejectus 1461.
34 Alphonsus Comes Nassovius, obiit 1475. revocatur Dietherus, qui obiit 1482.
35 Albertus I. Dux Saxoniæ moritur 1484.
36 Bertholdus Comes de Hennenberg, obiit 1505
37 Jacobus à Liebenstein, obiit an. 1508.
38 Uriel à Gemmingen, moritur an. 1508.
39 Albertus Marchio Brandeburgicus, obiit 1545.
40 Sebastianus ab Heussenstein, obiit 1555.
41 Daniel Brendel ab Homperg. obiit 1582.
42 Wolfgangus Camerer de Dalburg, obiit anno 1601.
43 Joannes Adamus de Bicken, moritur 1604.
44 Joannes Suicardus de Cronberg, obiit 1626. 17. Septemb.
45 Georg. Frid. Greiffenclaud. obiit 1629. 6. Julii.
46. Anselmus Casimirus Wambolt ab Umstatt. obiit 1647.
47 Johannes Philipp. à Schonborn, Episcopus Herbipol.

Archi-Episcopi Trevirenses.

1 Elector fuit Ludolphus è Ducibus Saxonum 998.
2 Adalbero, germanus, S. Kunegundis Imper.
3 Minguardus, sive Megingotus claruit 1008.

4. S. Poppo

4 S. Poppo filius Leopol. Austriæ March. obiit 1037.
5 Eberhardus Com. Palatinus obiit A. Christi 1065.
6 Chuno, sive Conradus, cæsus ab impiis 1066.
7 Udo Comes Nellenburgius, moritur An. Christi 1077.
8 Ado, quem nonnulli eundem cum superiore volunt, obiit A. Christi 1079.
9 Engelbertus, ob 1101.
10. Bruna, obiit an. 1123.
11 Godefridus, obiit an. 1130.
12 Meginherus.
13 Adelbert, Electus 1132
14 Hilinus seu Hilius 1154
15 Arnoldus, obiit a. 1188
16 Joannes, obiit 1213
17 Theodoricus Comes de Wiedt, obiit 1242.
18 Arnoldus 2. ob. 1259.
19 Henricus 2. de Vinstingen, obiit An. Chr. 1286.
20 Boëmundus à Vosperg, obiit 1299.
21 Dietherus Comes de Nassau Ord. Præd. ob. 1307
22 Balduinus Comes Lucemburgius, Henricus VIII. frater, obiit 1354.
23 Boëmundus, Comes de Sarbruch. obiit An. Chr. 1368.
24 Conradus Comes de Falckenstein, obiit An. Chr. 1388.
25 Wernherus Comes de Konigstein, obiit 1418.
26 Ottho Com. de Ziegenhaim, obiit 1430.
27 Rhabanus ab Helmstatt.
28 Jacob Baro à Sirck, 1436.
29 Joannes Marchio Badensis, obiit 1505. decrepitus.
30 Jacobus 2. Marchio Badensis, obiit 1511.
31 Richardus à Greiffenclau.
32 Joan. à Meznhausen, obiit 1540.
33 Joannes Ludovicus ab Hagn. obiit 1547.
34 Joannes Com. ab Isenburg. obiit anno 1556.
35 Joannes de Stain. ob. 1567.
36 Jacob ab Elz. ob. 1599.
37 Lotharius à Meternich, obiit A. Christi 1623.
38 Philippus Christophorus à Sotern, obiit 1652

CAROLUS CASPARUS.

S. R. I. Electores Colonienses.

1 S. Heribertus, ob. 1021
2 Peregrinus, obiit 1036
3 Hermannus, Otthonis 2di ex sorore nepos.
4 S. Anno.
5 Hildulphus, obiit 1084
6 Sigevinus.
7 Hermannus elect. 1089
8 Fridericus elect. A C. 1112.
9 Bruno Comes Altenæ, electus 1132.
10 Arnoldus clar 1152
11 Hugo clar. 1158
12 Arnoldus Com. Geldriæ.
13 Fridericus Comes Altenæ claruit 1161.
14 Reinoldus Comes à Dassel, transtulit Mediolano 3. S.S. Regum corpora.
15 Philippus ab Heinsberg 1187.
16 Bruno Comes Altenæ fit mon. 1199.
17 Adolphus Comes Altenæ & frater Brunonis.
18 Bruno de Segelbach.
19 Theodoricus Comes de Monte. A C 1200
20 Engelbertus Comes de Monte 1225.
21 Henricus 1232.
22 Conradus obiit A.C. 1261.
23 Engelbertus à Falckenburg.
24 Sigefridus de Westerburg 1280.
25 Vichboldus Baro Westphalus 1299.
26 Henricus de Varenbuorg.
27 Walramus Comes Juliaci, obiit 1349.
28 Wilhelm. Genap. 1350
29 Joannes à Varenbuorg.
30 Adolphus Comes de Marca, obiit 1367.
31 Engelbertus Comes de Marca, obiit 1368.
32 Chuno de Falckenstein.
33 Frider. Com. Somverdensis, obiit 1414.
34 Theodoricus Comes de Moers, obiit 1462.
35 Rupertus Dux Bavar. obiit 1479.
36 Hermannus Landgrav. Hassiæ, obiit 1508.
37 Philippus Comes de Dhuin.
38 Hermannus Comes de Wieda exauctoratus 1552

39 Adolphus Comes Scaumburgius, obiit 1556
40 Antonius Comes Scaumburgius, Adolphi frater obiit anno 1559
41 Joan. Gebhard.
42 Fridericus Comes de Wiedt. cla. 1562.
43 Salentinus, Comes ab Isenburg resignat. 1576
44 Gerhardus Dapifer de Waldpurgh exauctoratur.
45 Ernestus Dux Bavar. electus 1583 ob. 1612
46 Ferdinand. Dux Bavariæ, Maximiliani Electoris frater, obiit 1650.

47 MAXIMILIANVS HENRICVS.

S.R.I. Electores Palatini.

1 Sigefridus è Duce Lotharingiæ Mosellani cæ 1101.
2 Henricus cogn Hezelo donatus etiam Bavar. Ducatu.
3 Henric. Hezelonis fil.
4 Conrad. Franc. Dux.
5 Conrad. Friderici Imp. frater. Dux Sueviæ.
6 Henricus Guelpho, obiit A. C. 1228.
7 Ottho Wittelspachius, obiit 1253.
8 Ludovicus Severus, ob. 1294.
9 Rudolphus filius Ludovici, obiit 1319.
10 Adolphus, Rudolphi filius.
11 Rudolphus, Adolphi frater, obiit 1327.
12 Rupertus 1. ob. 1385
13 Rupertus 2. Adolph. fil. obiit A. C 1398.
14 Rupertus 3. filius 2. postea Imperator.
15 Ludovic. 2. Ruperti Imp. fil. obiit 1409.
16 Ludovicus 3. fil. 2. ob. 1451.
17 Philippus Ingenuus, filius Ludovici 3. obiit 1508.
18 Ludovic. Pacificus, Philippi fil. ob. 1544.
19 Fridericus Pius, obiit A. C. 1556.
20 Ottho Henricus obiit anno 1559.
21 Fridericus Simerensis obiit 1576.
22 Ludovicus Friderici filius, obiit 1583.
23 Fridericus 4. filius Ludov. obiit 1611.
24 Fridericus Rex Bohem. exauctoratus.

25 Maximilian. Bavar. elect. 1623. ob. 1651.

Electores Saxoniæ.

1 BErnard. Hermanni Bilingi fr. Dux Angriæ, Elector I. Anno 998. Cr.
2 Bernard. f. obiit 1063.
3 Ortolphus Bernard 2. filius, obiit 1073.
4 Magnus, obiit 1106.
5 Lotharius, Com. Querfartens. post Imperat. obiit 1137.
6 Henricus Superbus, Guelpho, ducta unica Lotharii filia Elector, obiit 1136.
7 Henricus Leo, Superbi filius, incomparabilis heros, obiit 1195.
8 Bernardus Alberti Ursi Elector. Brandenb. filius, obiit 1212.
9 Albertus 1. Bernardi filius, obiit 1260.
10 Albertus 2. Alberti filius obiit 1311.
11 Rudolphus I. Alberti filius, obiit anno 1356.
12 Rudolphus II. ob. 1370
13 Wenceslaus, Rudolphi frater, ob. 1388.
14 Rudolphus III. obiit 1410.
15 Albertus III. ob 1422.
16 Frideric. Bellicosus, primus ex Misnensi linea, electus 1423. obiit 1428.
17 Fridericus Placidus, A. C. 1464.
18 Fridericus Sapiens, ob. A. C. 1480.
19 Joannes frat. ob. 1532.
20 Joannes Fridericus à Carolo V. exauctoratur 1547.
21 Mauritius, obiit 1553.
22 Augustus, obiit 1586.
23 Christian. I. ob. 1591.
24 Christianus II. obiit A. C. 1611.
25 Joannes Georgius fratri successit.

Electores Brandeburgii.

1 HUgo, Comes Wethinens. ob. 1001.
2 Theodoricus, ex fratre nepos, pulsus ab Oboniris 1009.
3 Sigfridus, Marchio Stadensis.
4 Ottho, Sigfridi frat. obiit 1085.
5 Ottho Junior, prioris fil.
6 Rodolphus, frat. Otthonis.

7 Rudol-

7 Rudolphus II. filius I.
8 Albertus Ursus, Com. Ascaniæ, obiit 1169.
9 Ottho Albus filius, obiit 1198.
10 Ottho II. primi filius, obiit anno 1206.
11 Albertus Otthonis frater, obiit 1221.
12 Joannes I. obiit 1266.
13 Ottho III. frater Joannis, obiit 1267.
14 Joan. II. primi frater, ob. A. C. 1283.
15 Ottho IV. Joannis II. frat. obiit 1298.
16 Conradus I. Joann. fil. obiit 1304.
17 Joannes III. Conradi filius.
18 Waldemarus I. Joannis frater.
19 Waldemarus II. primi nepos.
20 Joannes IV. ob. 1322.
21 Ludovic. Bojus Ludov. IV. Imperat. fil. obiit 1361.
22 Ludovicus II. ob. 1369
23 Ottho Lud. frater, ob. 1379.
24 Carolus IV. post Imperator.
25 Sigismundus Caroli filius, postea Imperator.
26 Jodocus Moraviæ Marchio.
27. Fridericus Burggravius Norimberg. obiit 1440.
28. Fridericus 2. filius p. obiit 1470.
29. Albertus, dictus Achilles German. obiit 1486.
30. Joannes II. Alberti filius, obiit 1499.
31 Joachimus Joannis filius obiit 1535.
32 Joachimus 2. ob. 1571
33 Joann. Georg. ob. 1598
34 Joachimus Fridericus, obiit 1608.
35 Joann. Sigismundus, obiit 1619.
36 Georg. Wilhelm. obiit 1640.
37 Fridericus Wilhelmus.

Electores Bohemiæ Reges.

Primus de quo certius constat Elector; Uladislaus Rex fuit, & obiit 1093.
2 Prædislaus obiit 1126.
3 Uladislaus obiit 1178.
4 Premislaus obiit A. C. 1231.
5 Wenceslaus obiit ann. 1252.
6 Ottocarus occiditur 1280.

7 Wenceslaus obiit anno 1305.
8 Wenceslaus 3. occid. 1306.
9 Henricus Comes Tyrol.
10 Joannes Lucemb. fit Rex Bohemiæ 1312.
11 Carolus 4. post impe-rator.
12 Wenceslaus Impera-tor.
13 Sigismundus Impera-tor.
14 Albertus 2. Imperator, obiit 1439.
15 Ladislaus, Alberti fil. obiit 1458.
16 Georgius Podiebradus electus 1458. Exauct.
17 Matthias Huniades.
18 Ladislaus Casimiri Regis Poloniæ filius, obiit 1516.
19 Ludovicus Rex Ungariæ & Bohemiæ occumbit 1529.
20 Ferdinandus Austrius. Imperator, obiit 1564.
21 Maximilian 2. Imperator, obiit 1562.
22 Rudolphus 2. Imperator 1575.
23 Matthias Imperator. 1611.
24 Ferdinandus 2. Imperator 1617.
25 Ferdinandus 3. Imperator 1627.
26 Ferdinandus 4. A Chr. 1646.

Nunc REGUM quoque exterorum Syllabum texamus.

Et primum GALLIÆ *Monarcharum, qui primogeniti Ecclesiæ Romanæ vocantur.*

1 PHaramundus Marcomiri filius creatur 420. obiit A. C. 425.
2 Clodio, obiit 450
3 Meroveus 460
4 Childericus 484
5 B. Clodoveus 514
6 Childebertus 560
7 Clotharius 564
8 Charibertus 573
9 Chilpericus 587
10 Clotharius 2. Magnus 631
11 Dagobertus 1. 645
12 Clodoveus 2. 664
13 Clotharius 3. 669
14 Childericus 2. 678
15 Theodoric 1. 689
16 Clodoveus 3. 693
17 Childebert 2. 710
18 Dagobert 2. 715
19 Chilpericus 2. 719
20 Clotharius 4. 720
21 Theodoric. 2. 741

22 Childericus 3. exauctoratus 752.
23 Pipinus primus fuit qui mentis & in sedem Apostolicam pietate, nomen Christianissimi adeptus, & in posteros derivavit A. Chr. 768.
24 Carolus Magnus Imperator 814.
25 Ludovic Pius 840.
26 Carolus Calvus 878.
27 Ludovicus Balbus 879
28 Ludovicus 2. & Chrolomannus.
29 Carolus Crassus obiit 888.
30 Odo 898.
31 Carolus Simplex 929
32 Rudolphus 936.
33 Ludovicus Ultramarinus 954.
34 Lotharius 986.
35 Ludovicus nihil fecit 987.
36 Hugo Capetus 998.
37 Robertus Pius 1032.
38 Henricus 1. 1060
39 Philippus 1. 1108
40 Ludovicus 6. Crassus 1137
41 Ludovicus 7. 1180
42 Philippus 2. Augustus 1223.
43 Ludovic. 8. 1226
44 S. Ludovic. 9. 1270
45 Philippus 3. Audax 1285.
46 Philippus 4. Pulcher 1314
47 Ludovicus 10. 1316
48 Philipp. 5. Longus 1321.
49 Carolus 4. Pulcher 1327.
50 Philippus 6. Valesius 1350.
51 Joannes 1364
52 Carolus 5. Sapiens 1380.
53 Carolus 6. Benè amatus 1422.
54 Carolus 7. Vict. 1461
55 Ludovicus 11. 1483
56 Carolus 8. 1498
57 Ludovicus 12. 1515
58 Franciscus 1. 1547
59 Henricus 2. 1559
60 Franciscus 2. 1560
61 Carolus 9. fr. Franc. 1574.
62 Henricus III. 1589
63 Henricus IV. 1610
64 Ludovicus 13. 1643
65 Ludovicus 14.

Visigothi Narbonensis Galliæ, dein Hispaniæ Reges.

1 Athanaticus clar. 400
2 Alaricus Romam capit 410.
3 Athaulphus Hispaniam invadit 412
4 Sigericus clar 412.

5 Val-

5 Vallia obiit in prælio 418.
6 Theodoricus contra Attilam 451.
7 Thorismundus 451
8 Theodoricus Jun. occisus Tholusæ 454
9 Ervigius 466
10 Alaricus 484
11 Amalaricus 508
12 Theoda Theuda clar. 531.
13 Theudoselus 584
14 Aila 551
15 Athanagildus 555
16 Luiba 570
17 Leuvigildus 572
18 Recaredus 1. Catholici Titulum meruit à Concilio Tolet 585
19 Luiba 2. 602
20 Witericus 604
21 Gundemarus 610
22 Siseburus 613
23 Recaredus 2. 623
24 Suintela 623
25 Richimetus 632
26 Sisenaudus 633
27 Suintilla 2. 638
28 Tulga 641
29 Cindasuinthus 643
30 Regisuindus 648
31 S. Bamba 673
32 Flatus Ervigus 680
33 Egica 688
34 Witiza 698
35 Rodericus ult. Gotth. 713.
36 S. Pelagius 717
37 Favilla vel Fafila 731
38 Alphonsus 1. 734
39 Froila 753
40 Aurelius 766
41 Silus, seu Silo 772
42 Maurigatus 783
43 Veremundus 786
44 Alphonsus 2. 788
45 Ramitus 829
46 Ordognus 836
47 Alphonsus 3. Mag. 849
48 Garsias 886
49 Ordognus 2. 889
50 Froila 2. 898
51 Alphonsus 4. 899
52 Ramirus 2. 905
53 Ordognus 3. creat. 924
54 Ordonius 4. 929
55 Sanctius 1. 930
56 Ramirus 3. 940
57 Veremundus 2. 965
58 Alphonsus 5. 982
59 Veremundus 3. 1015
60 Ferdinandus 1. 1025
61 Sanctius 2. 1073
62 Alphonsus 6. 1079
63 Alphonsus 7. 1106
64 Alphonsus 8. 1126
65 Sanctius 3. 1176
66 Ferdinandus 2. 1176
67 Alphonsus 9. Bonus 1177.
68 Henricus 1. 1215
69 Ferdinandus 3. 1217
70 Alphonsus x. Imperat. 1262.

71 San-

71 Sanctius 4. 1287
72 Ferdinand. 4. 1295
73 Alphonsus XI. 1308
74 Petrus I. 1350
75 Henricus 2. 1369
76 Joannes I. 1377
77 Henricus 3. 1388
78 Joannes 2. 1404
79 Henricus 4. 1454
80 Ferdinandus 5. 1477
81 Philip. Austriacus 1504
82 Carolus 5. Imp. 1516
83 Philippus 2. 1556
84 Philippus 3. 1598
85 Philippus 4. 1621

Reges magnæ Britanniæ.

Postquam in Regnum unum coaluit.

1 EGbertus obiit 837
2 Ethelwolfus 857
3 Ethelwaldus 858
4 Ethelbertus 863
5 S. Ethelredus 872
6 Alfredus 899
7 Eduardus 924
8 Adelstanus 940
9 Edmundus 946
10 Ethelredus 954
11 Edwinus 958
12 Edgarus 974
13 Eduardus 977
14 Edelredus 1015
15 Edmundus 2. 1016
16 Canutus Danus. 1036
17 Haraldus occid. 1040
18 Canutus Durus 1041
19 S. Eduardus 3. 1065
20 Tosticus 1066
21 Haraldus 1066
22 Guilelmus I. 1067
23 Guilelmus 2. 1100
24 Stephanus 1135
25 Matthildis 1154
26 Henricus 2. 1166
27 Richardus I. 1189
28 Joannes 1200
29 Henricus 3. 1272
30 Eduardus 1307
31 Eduardus junior. 1327
32 Eduardus 3. 1377
33 Richardus 2. 1399
34 Henricus 4. 1414
35 Henricus 5. 1422
36 Henricus 6. 1471
37 Eduardus 4. 1483
38 Eduardus 5. 1483
39 Richardus 3. 1485
40 Henricus 7. 1509
41 Henricus 8. fuit Primus qui à Papa Leone X. ob scriptum contra Lutherum libellum accepit titulum *fidei defensoris*. 1527
42 Eduardus 6. 1553
43 Maria 1568
44 Elizabetha obiit 1603
45 Jacobus obiit 1625
46 Carolus decollat. 1649.

Reges

Reges Scotiæ.

Fergusius Primus Scotorum Rex.
2 Ferithariss regn. 15. an.
3 Mainus regn. 29. an.
4 Dornadilla reg. 28. an
5 Notharus regn. 20. an.
6 Rheuderus reg 26 an.
7 Reuter. reg. deposuit.
8 Thereus regn. 12. an.
9 Josina regn. 24. an.
10 Finnanus 3860
11 Druftus.
12 Evenus.
13 Gillus.
14 Evenus 2. 3908
15 Ederus.
16 Evenus 3.
17 Metellanus A. C. 31
18 Caratacus 51
19 Corbredus 2. 96
20 Dardanus 73
21 Corbredus 2. 108
22 Luctacus.
23 Mogaldus 174
24 Conatus.
25 Ethodius.
26 Sathrael.
27 Donaldus 1. 219
28 Etholdius 2.
29 Athirco.
30 Nathalocus.
31 Findocus.
32 Donaldus 2. 276
33 Donaldus 3.
34 Crathilintus.
35 Fincormachus.
36 Romachus.
37 Angusianus.
38 Fethelmachus.
39 Eugenius 1. 377
40 Fergusius 2. 424
41 Eugenius 2. 452
42 Dongardus 457
43 Constantinus 1. An. Chr 479
44 Congallus 501
45 Goranus.
46 Eugenius 3. 558
47 Congallus 2. 568
48 Kinnatellus 569
49 Aidanus 604
50 Kennetus.
51 Eugenius 4. 626
52 Ferchardus 1. 635
53 Donaldus 4. 649
54 Ferchardus 2. 678
55 Malduinus 688
56 Eugenius 5. 697
57 Eugenius 6.
58 Amberklettus.
59 Eugenius 7. 721
60 Mordacus.
61 Erfinus.
62 Eugenius 8. 764
63 Fergusius 3.
64 Solmathius.
65 Achaius.
66 Congallus.
67 Dongallus 830
68 Alpinus.
69 Kennetus 2.
70 Donaldus 5. 858
71 Con-

71 Constantinus 2.
72 Ethus Alipes 875
73 Gregorius Magnus 892
74 Donaldus 6.
75 Constantinus 3.
76 Milcolumbus.
77 Indulphus.
78 Duffus 978
79 Culenus.
80 Renethus.
81 Constantinus 4.
82 Grimus 1003
83 Milcolumbus 2. 1034
84 Donaldus 7.
85 Machetus.
86 Milcolumbus 3.
87 Donaldus 8.
88 Duncanus.
89 Edgarus 1107
90 Alexander 1.
91 David.
92 Milcolumbus 4.
93 Guilelmus 1214
94 Alexander 2.
95 Alexander 3.
96 Joan. Balliolus.
97 Robertus Brussius 1329
98 Eduardus Balioalus.
99 David 2. Brussius 1370
100 Robertus 2. Stuardus 1390.
101 Joan. 2 Stuart. 1406
102 Jac. 1. Stuart. 1437
103 Jac 2. Stuart. 1460.
104 Jac. 3. Stuart. 1488
105 Jac. 4 Stuart. 1513
106 Jac 5. Stuart. 1542
107 Henricus 8. 1567
108 Jacobus 6. Stuartus 1625.
109 Carolus Jacobi filius decollatus 1649

Reges Daniæ.

1 Dan. 1. Rex Daniæ.
2 Humblus.
3 Lotherus.
4 Skiolus A. Mundi
5 Gramus.
6 Suthdagerus.
7 Guthorinus.
8 Haddingus 2960
9 Froto 1.
10 Haldanus 1.
11 Roë.
12 Helgo 3130
13 Rolpho.
14 Rotherus.
15 Roricus.
16 Wicletus.
17 Wermundus.
18 Uffo Gigas.
19 Dan 2.
20 Hucletus.
21 Froto 2.
22 Dan 3.
23 Fridlevus 1.
24 Froto 3 3965
25 Hiarnus Poëta.
26 Fridlevus 2.
27 Froto 4. A. C. 76
28 Ingellus.
29 Olavus 1.

30 Haral-

30 Haraldus 1.
31 Froto 5.
32 Haraldus 2.
33 Haldanus 2.
34 Unguinus
35 Sivaldus 2.
36 Sigatus
37 Sivaldus 2.
38 Haldanus 3.
39 Haraldus 3.
40 Hetha, puella
41 Olo Vegethus
42 Owundus
43 Sivardus 1.
44 Berthlus
45 Jarmericus
46 Brodenus
47 Siwaldus
48 Snio
49 Biornus
50 Haraldus 4.
51 Gormo 1.
52 Gotticus 303
53 Olavus 811
54 Henningus 815
55 Sivardus 2. 818
56 Ringo 818
57 Regnerus Lochbrod 381
58 Ubbo Spurius 852
59 Siwardus 3.
60 Ericus 1.
61 Ericus 2. 859
62 Canutus 1.
63 Froto 6.
64 Gormo 2.
65 Haraldus 5. 901
66 Gormo 3. 931
67 Haraldus 6. 980
68 Sueno 1014
69 Canutus Magnus 1036
70 Canutus 3. Durus 1041
71 Magnus 1046
72 Sueno I. ex Anglis 1074
73 Haraldus 7. 1076
74 S. Canutus 4. 1088
75 Olavus Famelicus 1095
76 Ericus 4. 1102
77 Nicolaus 1134
78 Ericus 5. 1139
79 Ericus 6. 1149
80 Sueno 4. 1160
81 Waldemarus 1184
82 Canutus 6. 1202
83 Waldemarus 2. an. 1242
84 Ericus 7. 1250
85 Abel 1252
86 Christophor. 1299
87 Ericus 8. 1286
88 Ericus 9. 1321
89 Christop. 2. 1333
90 Waldemarus 3. A. C. 1340.
91 Waldemarus 4. Ann. Chr. 1375.
92 Margaretha 1415
93 Ericus 10. ex Germanis 1439.
94 Christoph. 3. 1448
95 Christianus 1. 1482
96 Joannes 1513
97 Christianus 2. 1522
98 Fridericus I. 1533
99 Christianus 3. 1559

100 Fri-

100 Fridericus 2. 1588
101 Christian. 4. 1648
102 Fridericus 3. 1660
Christianus V.

Reges Sueciæ.

1 SIchtrugus A. M. Gram.
3 Suibdragerus
4 Hasmundus 2960
5 Uffo.
6 Hundingus.
7 Regnerus.
8 Hoibrodus 3132
9 Athislus I.
10 Hotherus.
11 Athislus II. Interregnum usque ad Augustum Imper.
12 Alricus.
13 Ericus I.
14 Haldanus.
15 Siwardus.
16 Ericus II.
17 Haldanus II.
18 Unguinus.
19 Siwaldus.
20 Alvarus.
21 Ingo.
22 Ingellus.
23 Riugo.
24 Gotharus.
25 Jameric. inde Communes cum Danis.
26 Pro post 300. an. 803
27 Herotus
28 Sorbius
29 Biornus primus Rex Christianus conversus ad fidem Romanam, opera S. Ansgarii.
30 Wichsertus.
31 Ericus.
32 Ostenris.
33 Sturbiornus.
34 Ericus.
35 Olanus.
36 Emundus.
37 Stinckel.
38 Halstnuus.
39 Amander.
40 Aquinus.
41 Magnus I. 1135
42 Suerco I.
43 Carolus.
44 Suerco II.
45 Joannes I.
46 S. Ericus 1150
47 Canutus 1168
48 Ericus III. 1222
49 Ericus IV. 1249
50 Waldemarus.
51 Magnus 2.
52 Birgerus.
53 Magnus 3. 1326
54 Magnus.
55 Magnus Schmech 1374
56 Albert. Mechelb. 1393
57 Margaritha 1412
58 Ericus Pomeranus 1439
59 Christophorus 1448
60 Carolus Suecus 1470
61 Christianus 1. 1482
62 Joannes 2. 1513

63 Chri-

63 Christianus 2. 1532
64 Gustavus Trolle 1560
65 Ericus dejectus 1576
66 Joannes 3. 1592
67 Sigismundus Pol. hæres 1602.
68 Carolus Coronatus 1602.
69 Gustavus Adolphus occ. 1632.
70 Christina.

Reges Vngariæ.
Pretermissis vetustissimis Pannoniæ Regibus & Ducibus.

1 S. Stephanus à Deo electus A. C. 997
2 Petrus Germanus 1038
3 Aba Ungarus 1041
4 Andreas 1. 1044
5 Bela 1. 1047
6 Salomon 1063
7 Geiza 1074
8 Ladislaus 1. 1077
9 Colomannus 1095
10 Stephanus 2. 1116
11 Bela 2. 1135
12 Geiza 2. 1145
13 Stephanus 3. 1165
14 Bela 3 1176
15 Emericus 1198
16 Ladislaus 2. 1206
17 Andreas 2. 8207
18 Bela 4. 1238
19 Stephanus 4. 1275
20 Ladislaus 3. 1237
21 Andreas 3. 1290
22 Wenceslaus 1301
23 Ottho Bavarus 1304
24 Carolus Neapolit. 1310
25 Ludovicus 1. 1342
26 Maria 1382
27 Carolus 2. 1384
28 Sigismund. Imp. 1387
29 Albertus Imp. 1438
30 Uladislaus 1440
31 Ladislaus 4. 1445
32 Matthias 1. 1458
33 Uladislaus 2. 1490
34 Ludovicus 2. 1516
35 Ferdinandus 1. 1526
36 Maximilian 2. 1563
37 Rudolphus 2. 1572
38 Matthias 2. 1608
39 Ferdinandus 2. 1618
40 Ferdinandus 3. 1625
41 Ferdinandus 4. 1647

Reges Poloniæ.

1 Boleslaus 1025
2 Mesco 1034
3 Casimirus 1058
4 Boleslaus 1082
5 Vladislaus Princeps 1102
6 Boleslaus 3. 1139
7 Uladislaus 2. 1145
8 Boleslaus 4. 1173
9 Mieceslaus 4. 1177
10 Casimirus 2. 1194
11 Lescus Albus 12[illegible]7
12 Uladislaus 1232
13 Henricus 1238
14 Uladislaus 4. 1239

15 Hen-

15 Henricus Pius 1242
16 Premislaus 1259
17 Boleslaus Pius 1279
18 Boleslaus 4. 1279
19 Lescus Niger. 1289
20 Wenceslaus 1295
21 Premislaus 1296
22 Uladislaus 1333
23 Casimirus 3. 1370
24 Ludovicus Ungarus, 1384.
25 Hedwig & Jagello, 1434.
26 Vladislaus Junior 1444
27 Casimirus 1492
28 Joannes Albertus 1501
29 Alexander 1506
30 Sigismundus 1548
31 Sigismundus Aug. 1571
32 Henricus 1574
33 Stephanus Bathor. 1586
34 Sigismundus Suecus, obiit 1632
35 Ladislaus obiit 1648
36 Casimirus.

Osmanni sive Otthomanni Turcarum Imp.

1 Ertucub Osman Gasi. 1328.
2 Urchan Gasi 1358
3 Sulthan Murath. Gasi.
4 Sulthan Bajazith obiit 1404.
5 Esmir Solimann. 1411
6 Musa Muhemet 1414
7 Sultan Mehemet 1422
8 Sultan Murath 1430
9 Mahomet I. Imp. Constantinop. 1453
10 Bajazethes 1512
11 Sulthan Selimus, obiit anno 1520.
12 Solimannus ob. 1566
13 Selimus 2. obiit 1575
14 Amurathes ob. 1595
15 Mahomet 3. ob. 1603
16 Achmat puer ob. 1617
17 Mustaffa obiit 1623
18 Amurathes, ob. 1640
19 Ibrahim. occisus 1648
20 Achmari.

Venetæ Reipub. Duces & Principes.

1 Paulatus Anafestus, electus primus Dux, 697. ob. 717.
2 Marcellus Tegalianus, obiit 726.
3 Orleus Ypatus ob. 737
4 Theodatus Ypatus 755
5 Galla 756.
6 Dominicus Monetarius 757.
7 Mauritius Calbinus 780
8 Joan. Galbinus 789
9 Obelerius Anafestus 809
10 Angelus Patritiatius 827.
11 Justinianus Patritiatius 829.

12 Joan-

12 Joan. Patritiatius 836
13 PetrusTradonicus 864
14 Ursus Patritiatius 881
15 Joan. Patritiatius 887
16 Petrus Candianus 887
17 Petrus Tribunus 911
18 Ursus Badoarius 920
19 Petrus Candianus 930
20 Petrus Badoarius 941
21 Candian. Badoarius 952
22 Petrus Candianus 970
23 Petrus Urseolus 978
24 Vitalis Candianus 979
25 Tribunus Memus 991
26 Petrus Urseolus 1009
27 Ottho Urseolus 1024
28 Petrus Centranicus 1028.
29 Dominicus Flabanicus 1044.
30 Dominicus Contarenus 1070.
31 Dominicus Sylvius 1083.
32 Vitalis Valerius 1096
33 Vitalis Michael 1101
34 Ordelaphus Faledrus 1120.
35 Dominicus Michael 1131.
36 Petr. Polanus 1150
37 Dominicus Maurocenus 1156.
38 Vitalis Michael 2. 1173
39 Sebastian. Zianus 1181
40 Aureus Malipetra 1192
41 Henricus Dandalus 1205.
42 Petrus Zianus 1227
43 Jacob. Tepulus 2. 1248
44 Marinus Maurocenus 1252.
45 Reinerus Zenus 1269
46 Laurentius Tepulus. 1274.
47 Jacobus Contarenus. 1280.
48 Joan Dandulus 1290
49 Petr. Gradonicus 1301
50 Marinus Georg. 1303
51 Joann. Superantius, 1321.
52 Franciscus Dandulus 1331.
53 Bartholomæus Gradonicus 1342.
54 Andr. Dandulus 1354
55 Marinus Valerius 1354
56 Joannes Gradronicus Naso. 1356.
57 Joan Delphinus 1361
58 Laurent. Celsus 1365
59 Marc. Cornarius 1368
60 Andreas Contarenus 1582.
61 Michael Mauroccen.
62 Anton. Venerius 1400
63 Michael Stenus 1413
64 Thom. Mocenius 1413
65 Franciscus Fuscarus 1457.
66 Pasqualis Maripetrus 1462.
67 Christophor. Maurus 1471.

68 Nico-

68 Nicolaus Thronus 1473
69 Nicolaus Marcellus, 1474.
70 Petr. Mocenius 1475
71 Andreas Vendremius 1477.
72 Joan. Mocenius 1484
73 Marc. Barbadicus 1485
74 Augustinus Barbadicus 1500.
75 Leonardus Lauredanus
76 Antonius Grimanus 1523.
77 Andr. Grittus 1538
78 Petrus Landus A. C. 1545.
79 Franciscus Donatus 1553.
80 Marc. Antonius Trivisanus 1554
81 Aloysius Mocenicus, obiit 1577.
82 Sebastianus Venetus 1579.
83 Nicolaus Pontius 1583
84 Paschalis Ciconia. 1595.
85 Marinus Grimanus 1606.
86 Leonardus Donatus 1612.
87 Antonius Memmi 1615.
88 Johannes Bembus 1618.
89 Nicolaus Donatus 1618.
90 Antonius Priulus 1623
91 Franciscus Contarenus 1625.
92 Joan. Correlius 1630
93 Nicolaus Contarenus
94 Franciscus Friceus.

Duces de Savoya.

Bertoldus 1.
Umbertus.
Amadeus.
Umbertus 2.
Amadeus 2.
Umbertus 3.
Tomasus.
Amadeus 3.
Bonifacius.
Petrus.
Philippus.
Amadeus 4.
Odoardus.
Amadeus 5.
Amadeus 6.
Amadeus 7.
Amadeus 8.
Ludovicus.
Amadeus 9.
Philibertus.
Carolus.
Carolus 2.
Philippus.
Philibertus 2. pulcher.
Carolus 3.
Emmanuel Philibertus.
Carolus Emanuel.
Victorius.

Vicarii

Vicarii de Ferraria.

AZzo Marchio d'Este 1196.
Allebrandinus 1212
Azzo 1216
Rivaldus 1249
Obizzus 1262
Azzo 2. 1292
Rinaldus 2. 1318
Obizzus 2. 1355
Aldobrandinus 1362
Nicolaus il Zoppo 1377
Albertus 1389
Nicolaus 2. 1393
Aldobrandinus 2. 1308
Borso Dux Ferrariæ 1450
Hercules 1471
Alphonsus 1505
Lionellus 1514
Hercules 2. 1534
Alphonsus 2. 1559
Anno 1598. venerunt in potestatem Sedis Apostolicæ.

Marchiones & Duces Mantuæ.

LUdovicus Gonzaga, Gubernator 1428
Guidius 1360
Ludovicus 2. 1369
Franciscus 1. 1387
Joan. Franciscus Marchio 1404
Ludovicus 3. 1449
Fredericus 1449
Franciscus 2. 1484
Primus Dux Frederic. 2. 1519.
Franciscus 3. 1549
Guilielmus 1550
Vincentius 1. 1587
Franciscus 4.
Ferdinandus.
Vincentius 2.
Carolus.

Duces Milani.

IOannes Galeazzus 1. Dux, 1395
Joannes Maria 1402
Philippus Maria 1412
Franciscus Sfortia 1446
Galeazzus Maria 1466
Ludovicus Maria 1494
Maximilianus 1508
Franciscus 2. 1522
Carolus V. Imp. 1535
Philippus 1566
Philippus filius 1598
Philip. ejus filius 1621

Duces Vrbini.

Fredericus 1. Dux 1443
Guidobaldus 1482
Franciscus Maria 1503
Guidobaldus 2. 1538
Francisc. Maria 2. 1574

Duces Florentiæ.

Alexander Medices 1. Dux. 1530
Cosmus 1537
Franciscus 1574
Ferdinandus 1587
Cosmus 2. 1609
Ferdinandus 2. 1621

Duces

Duces Parmæ.

LUdovic. Farnesius 1. Dux. 1527
Octavius. 1547
Alexander. 1587
Ranucius. 1592
Odoardus. 1622

Duces de Modena.

CÆsar di Casa. 1598
Alfonsus.
Franciscus.

Gran Maestri di Malta sive Magni Magistri Melitenses.

GErardus.
Raymondus de podio.
Angerius de Balben.
Arnaldus de Comps.
Gilbertus Assali.
Gastonius.
Gubertus.
Rogerius de Molnis.
Garnerius de Neapoli Suriæ.
Ermengardus Daps.
Godefridus de Doysson.
Alfonsus de Portugallia.
Godefridus Lerat.
Guarinus de monte acuto
Cerinus.
Betrandus de Comps.
Petrus de ville bridem.
Guilielmus de Costelnol
Ugo Revel
Nicolaus Lorgue.
Joannes de Villiers.
Oddo de pinibus.
Guilielmus de Villaret.
Fulco de Villaret.
Mauritius de Pagne.
Elius de Villanova.
Theodatus Gozonus.
Petrus de Corneliano.
Rogerius de pinibus.
Raimundus Berengarius.
Robertus de Juli.
Joannes Ferdinandus.
Philibertus de Niliaco.
Antonius Fluvianus.
Joannes de Gastic.
Robertus de Millii.
Petrus Raimundus.
Jo. Baptista de Ursinis.
Petrus Daubosson.
Emericus Damboissen.
Guido de Blancheford.
Fabritius de Carretto.
Philippus de Villiers.
Perinus de Ponte.
Desiderius de Tolonæ.
Joannes de Homedes.
Claudius de la Sengie.
Joannes de Valletta.
Petrus de Monte.
Joannes Levesque.
Hugo de Lubens.
Martinus Garzinsis,
Olophrius de Vinnunenre
Ludovicus Mendez.
Antonius de Paula.

Principes Hollandiæ & Zelandiæ Domini Frisiæ, cum adjunctis Monostichis de ordine & tempore Regiminis singulorum Principum.

1 THeodoricus.	Per quatuor decadas Primus dat jura Batavis. 40
2 Theodoricus 2.	Hic septendecimum finit moderamine lustrum. 85
3 Arnoldus Hollandiæ.	Quinta sed Arnoldum Phrisiis malè prodidit æstas. 5
4 Theodoricus 3.	Ter tredecim, septemque hyemes Theodoricus exit. 46
5 Theodoricus 4.	Æstas nona diem supremum infecit ab arcu. 9
6 Florentius primus.	Hebdomadas Florus geminas amisit in umbrâ. 14
7 Gertrudis Vidua Florendi.	Unum Getrudis sedit viduata December. 1
8 Robertus Phriso.	Octavo retinet sub consule frena Robertus. 8
9 Gothifrædus Lotharingiæ.	Temporis & medium vi Gothifrædus obibat. 4
10 Theodoricus 5.	Hebdomadem decadi quintus Theodoricus addit. 17
11 Florentius obesus.	Ac ter septenis decadem Florentius annis. 31
12 Theodoricus 6.	Octo Lustra regit Sextus, superosque relinquit. 40
13 Florentius 3.	Terque novem messes & Flores tertius implet. 27
14 Theodoricus 7.	Tertia post decimam te septima finiit æstas. 13
15 Ada Theod. 7. filia.	Ada semel tantum bifrontem vidit Janum. 1
16 Guilielmus 1.	Prime novem decies Guilielme potiris habenis. 19
17 Florentius 4.	Zelotypus Florum bis sexto sustulit anno. 12

18 Guil-

18 Guilelmus 2. Rom. Rex.	Cæsar Olympiadas quatuor, sed cæsus, habebat.	
19 Florentius 5.	Lustraque post septem fossus, sex Quinte Novembres.	31
20 Joannes Hollandiæ.	Per quatuor messes Batavus regnabat Janus.	4
21 Joan. Hannoniæ.	Alter olympiadem claudit non degener Hanno.	5
22 Guilielmus bonus.	Trigintaque duos fasces Bonus inde gerebat.	32
23 Guilielmus 4	Nona necem Quarto in Phrisia prædixit hirundo.	9
24 Margarita Ludov. Vxor.	Margarita tibi gliscit nova factio lustro.	5
25 Guilielmus 5.	Autumnis septem sedit, rapiturque phrenesi.	7
26 Adelbertus Bavariæ.	Alberto post lustra novem non defuit annus.	46
27 Guilielmus 6.	Tertia post decimam Guilielmum sustulit æstas.	13
28 Joannes Bavariæ.	Sexta Leodinum nec pasta ciconia tollit.	6
29 Jacoba Bavariæ.	Fœmina per decadem terris jactatur & alto.	18
30 Philipp. Burgundus bonus.	Post decades ternas quatuor bonus addit aristas.	34
31 Carolus audax.	Carolus hebdomadem trieteride finit in armis.	10
32 Maria Charlesia.	Præcipitatur equo quinta Charlesia messe.	5
33 Maximilianus Austrius.	Maximus hebdomadem quinis conjungit aristis.	12
34 Philippus Austrius	Tantundem proles festina morte Philippus.	12
35 Carolus Augustus.	Carolus autumnis tredecim sex lustra coegit.	43
36 Philippus Catholicus.	Serius, aut nunquam terris discede Philippe,	

INDEX.

In hoc Indice numeri non tam tempora indicant quam libri paragraphas, quibus aut inseruntur; aut quod frequentius, præponuntur: Et qui hanc notam viz. 2. punctulo à sequentibus distinctam habent, ea respiciunt secula quæ Christo nato posteriora; antiquiora vero, quibus ista non præmittitur nota.

A.

ABel 2
eum occidit Cainus 130
Abrahami ortus 2039
in Cananæam penetrat 2114
vincit Chedorlaomer. 2118
ejus obitus 2213
Abimelech filius Gedeonis 2801
Abias 3077
Achabus rex 3158
Achaz 3309
Adami creatio 1
ejus culpa & pœna ibid.
ejus mors 930
Adrianus imperium adit 2. 117
Judæos domat ibid.
Dionysium Areopagitam occidit ibid.
ejus mors ibid.
Æneas 2871
in Italia 2883
Didonis conjux non fuit 3166
Æneas Sylvius 2. 1458
In Ægypto Israelitæ serviunt 2451
Æsopus 3484
Æquimelium 3616
Æmilianus 2250
Frid Ænobarbus 2. 1152
ejus expeditio in Palestinam 2. 1156
Agesilans 3655
in Ægypto 3693
in reditu moritur 3693
Agathocles 3736
Agrippa Augusti amicus 4013
Agrippa rex 2. 41
moritur 2. 42
Agrippina Imperatrix 2. 48
Jul. Agricola Britanniam domuit 2. 89
Agellius 2. 117
Albuquercius 2. 1510
Alcibiades 3634
Alexander rex 3718
in Asiam penetrat 3720
ejus mors 3736. ejus studia & successores ibid.
Alexandria 3723
Alexander Bala 3903
Alexander Aphrodisæus 2. 210

Alexander

Alexander Mammeæ 2.222
Alaricus moritur 2.425
Alboinus 2.568
Alfonsus castus 2.779
Alcuinus 2.779
Albigenses 2 1159
eos Simon Monfortius profligat 2 1215
Alexander Parmensis 2.1585
Albertus Archidux 2.1620
Alex. Angelus IV. 2.1195
Albanus Dux 2.1566
Amurathem vincit Scanderbegus 2.1443
Amphion 2740
Amanus sive Haman 3601
Ambrosius 2.391
In Anglia bellum civile 2.1461
Angli ex Saxonia in Britanniam 2.432
vectigales Romæ sponte facti 2.740
Galliam vincunt 2. 1419
à Danis liberati. 2.1040
Anglogallicum bellum 2.1151
In mari Anglico classis Hispan. dissipatur 2.1588
Angliæ status circa annum 2.1640
Ancus Martius rex Rom. 3415
Anacharsis 3460
Andronicus 2.1181
Anacreon 3482
Anaximander phil. 3502
Anytus & Melitus accusatores Socratis damnantur 3654
Antigonus 3715
Antiochia condita in Syria 3758
ejus nominis urbes quindecim *ibid.*
Isac. Angelus 1181
Antiochus 3804
Hierax 3820
Magnus 3834
Judæam opprimit 3849
Antiochus Epiphanes 3880
ejus mors 3890
Sedetes 3910
Grypus 3919
Cyzicenus *ibid.*
Annibal 3836
ejus mors 3872
Annum reformat Sosigenes sub Julio Cæsare 4007
Antonius 4012
Antoninus Pius Imp. 2.138
M. Aurelius Antoninus Imp. 2.161
Anicetus Episc. Rom. 2.108
Antonius Ægyptius 2.336

Antiochiæ terræ motus 2.454
Antiochia Isaurica absorbetur ibid.
Anastasius Imp. 2.491
Anthemius 2.467
Appii censura 3737
Appius Cæcus 3774
Apostolorum διασπορά 2.42
Apollonius Tyaneus 2.83
Apulejus 2.168
Th. Aquinas 2.1271
Argivorum regnum 2199
Areopagus 2539
Argonautæ 2836
Aristomenes 3368
Archilochus poeta 3370
Arion 3430
Arausius Princeps 2.1566
Aristides 3569
Artaxerxes Longimanus 3590
ejus mors 3629
Archimedes 3848
Aristophanes 3623
Artaxerxes Mnemō 3650
ejus mors 3689
Aristoteles 3670
ejus mors 3732
Arses perimitur 3715
Arrianus Nicomediensis 2.117
Arius hæreticus 2.325
Arianismus 2.353
Arsenius in Græcia 2.394
Arcadius Orienti imperat 2.395
ejus mors 2.397
Arnulphus Imp. 2.888
Aretinus notas musicas invenit 2.1025
Pet. Aragonius 2.1284
Arthemius 2.717
Asa 3080
Assyriorum regnum 3236
Assuerus 3590
Astolphus Longobard. rex 2.753
Athalia 3157
Athenienses industriæ Themistoclis aucti 3578
Athenæ à Spartanis vexatæ 3651
Athenæus 2.168
Athanasius 2.358
Attila hunnorum rex 2.451
Augustus 4011
Monarcha 4012
Archelaū damnat. 2.10
moritur 2.18
Aurelianus Sirmiensis 2.270
Augustinus 2.391
Ausonius Burdegal 2.394
Avicus in Gallia Cæsarem se dicit 2.466
Augustulus, in eo desinit Imp. Romæ 2.475
Avenio Pontificum sedes fit Romanorum 2.305
Romam reducitur Pontificatus sedes 2.1377
ejus Pons 2.1177

Aure-

Aureliacensis puella 2. 1429
Augustiniani in Gallia anachoretæ 2. 1157
Albertus Austriacus Imp. 2. 1298

B

TUrris Babel 1909
Babylon *ibid.*
Barac 2744
Babylon, recentior 3334
capta à Cyro 3516
Balthasar rex Assyr. 3945
Barchocabus in Judæa. 2. 117
Basilius 2. 364
Bamba rex Hisp. exuta purpurâ induit cucullum 2. 684
Phil. Bardanes Imp 2. 711
Bardas Imp. 2. 856
Basilius ex equisone Imp. 2. 867
à cervo occiditur 2 874
Basilius II. 2. 975
Baldwinus rex Hierof. 2. 1082
Bajazethes in caveâ ferrea 2. 1399
Balbinus 2. 238
Baal sive Belus 1932
Bellum inter Anglus & Batavos navale 1652
Ben amini clades 2622
Bellerophon 2700
Bellum
Achaicum 3908
Anglicum 2. 1336
Anglo-gallicum 2. 1107 & 2. 1151
Allobrogicum 2. 1600
Belgicum, ejus causæ 2. 1566. & 1620
Bœotium 3676
Cyprium 3665
Cimbricum 3949
Gallicum, Insubrium 3829
Gallicum Catilinæ 3991
Gallicum, sub Jul. Cæsare 3995
Gallicum civile, nostro seculo 2. 1560
Jugurthinum 3947
Jonicum 3539
Judaicum 2. 65
Marcomannicum 2. 161
Megalopolitan. 3692
Macedonicum 3854
Mithridaticum 3960
Marianum 3967
Peloponnesiacum 3623
ejus finis 3649
Phœnicium 3703
Punicum 1m. 3790
2m. 3836
3m. 3905
Piraticum 3987
Parthicum 4001
Romam. in Antiochum Magn. 3863
Siculum 3630
Spartanorum in Olynthios 3667
Sacrum 3699

Samniticum 3711
Sociale 3963
Servile 3981
Spartacium ibid.
Thebanum 2836
Tarentinum 3774
Bella Europæ recentiora 2 1620
Benedictus Monachorum institutor 2. 554
Belisarius 2. 527. & 550, 554
Berengarius 2. 880 2.886
Tho. Becket Cantuariensis 2. 1170
S. Bernardus 2. 1121
Bembus 2. 1511
Belgici ordines 2. 1566
Belgradi propugnatio 2. 1444
Boethii character 2. 526
Bodilo Franciæ Regem cum reginâ interficit 2. 650
Bonaventura 2. 1271
Bombardarum inventio 2. 1380
Brunechildis Clotarii uxor 2. 584
Brasilia detegitur 2. 1497.
Bulgari Bellum movent. 2 608
Christiani fiunt 2. 842
Bullionius Hierosol. capit 2. 1099
Budæus 2. 1512

C.

Cainus 2
Abelem occidit 130
ejus cædes 688
Cadmus 2623
Catilinarium bellũ 3991
Castor 2836
Carthago 2842
Caranus primus Rex Macedoniæ 3240
Cambyses 3523
ejus mors 3530
Camillus Romam servat 3665
Caudinum fœdus 3735
Cassander 3734
ejus mors 3755
Callinicus 3807
Cato major 3870
Jul. Cæsar natus 3954
Gallico bello finem ponit 3995
Imperator 4005
ejus mors 4008
Caligula 2. 37
Carolus magnus 2. 773
fit Imperator 2. 800
obiit Aquisgrani ibid.
Carolus Calvus Imp 2. 875
Carolus Crassus 2. 880
Fragilitatis humanæ exemplum est ibid.
Carolum Andegavensem Conradinus vincit 2. 1268
Carolus Claudus 2. 1285

Carolus

Carolus Bohemiæ Rex Imp. 2.1322
Carolus IV. Imp 2.1346
Carolus VI. Gall. Rex. 2.1380
Carolus malus Navarræ Rex in linteis aqua distillata perfusus ardet 2.1398
Carolus Burgundus occiditur 2.1477
Carolus VIII. Gall 2.1495
Carolus V. Imp. 2.1500
ejus gesta 2.1529
Imp. se abdicat 2.1555
Carolus Angliæ rex 2.1640
ejus character *ibid.*
martyrium 2.1648
Carolus Angl. Secundus ejus character pag 340, 341
ad Vigorniam gesta 342
reditus in avita Angliæ regna. pag. 345.
Cassius adversus Aurelium rebellat 2.176
Caracalla 2.211
Carus Imp. 2.282
Cassianus 2.449
Cassiodorus 2.492
Caganus 2.610. & 2.584
Carolomanus in monasterio 2.746
Cayrus urbs in Ægypto, condita 2.971
Hug. Capetus 2.988
Castitas miris modis defensa 2.602
Catholicus dicitur Hispaniarum Rex 2.583
Casimirus ex monacho rex 2.1026
Casimirus ejusdem nominis alius Rex Poloniam ingenti victoria auget 2.1649
Mich. Calephates ex navium picatore fit Imp. 2.1041
Carthusienses 2.1085
Calojoannes 2.1118
ejus mors 2.1120
Cantacuzenus 2.1341
Capucini 2.1524
Caletum à Gallis receptum 2.1547
Jo. Calvinus 2.1554
Calvinistæ Gallia victi 2.1567. in Scotia 2.1567
Calendarii emendatio 2.1582. Casimirus in Tartares 2.1651. Cerops 2498. Centauri 2836
Censores Romæ 3612
Ceraunus 3773
Cœlestinorũ ordo 2.1293
Chalcedon in Asia conditur 3369
Chæronea pugna 3716
Christina Sueciæ Regina se regno abdicat 2.1654
Christus nascitur 4052
vocatur Jesus *ibid.*
in templo 2.12

bapti-

baptizatur 2. 30
prædicat ibid.
moritur 2. 33
resurgit ibid.
Christianorum ope Quadi vincuntur 2. 161
Christianorum prima persecutio 2 64
Christiani ob coronam militarem recusatam miseri cæduntur 2. 198
sub Diocletiano patiuntur gravissima 2. 286
Joann. Chrysostomus 2. 396
Childericus 2. 469
Qu. Cincinnatus dies viginti dictaturam tenet 3675
Cicero 3948
exul 3996
revocatur 3999
Cinnæ Augustus veniam dat 2. 4
Cistercienses 2. 1908
Clœlia 3548
Cleopatra 3912. & 4012
Claudius Cæsar 2. 41
Clemens Christianus 2. 92
Alexandrinus 2. 210
V. Burdegalens. 2. 1305
Claudius II. 2. 265
Claudianus 2. 426
Clodovæus fidem in Gallia Christianam amplectitur 2. 496
Clotildis 2 497
Cluniacense cœnobium conditur 2 910
Cnidia pugna 3559
Coloniæ Pelasgorum in Italiam: Lydorum in Tusciam; Italorum in Siciliam: Evandricum Arcadibus suis in Italiam 2820
Codrus 2985
Corcyra insula plantata 3369
Consules Romæ 3545
Coriolanus 3567
Conon à Lysandro vincitur 3649
ejus mors 3660
Val. Corvinus 3708
Colossus Rhodius 3749
dejicitur 2. 643
Corinthus excisa 3908
Confusionis annus 4007
Colonia in Ubiis condita 4070
Cremut. Cordus capite diminuitur 4077
Dom. Corbulo 2. 58
Commodus Imp. 2. 180
Concilium
Hierosolym. 2. 49
Nicenum 2. 325
Sardicum 2. 353
Constantinopol. 2. 379
Ephesinum contra Nestorium 2. 181
Chalcedonicum 2. 450

Constanti-

Constantinopolitanũ II. 2.552
Constantinopolitan III. in Trullo 2.680
Nicenum Bithyniæ 2.780
Constantinopol. IV. Oecumen VIII 2.869
Lateranense IX. 2.1121
Conc. X. Lateranense II. 2.1139
Conc. XI. Lateran. III. 2.1179
Conc. XII. Lateran. IV. 2.1215
Conc XIII. Lugdunens. I. 2.1245
Conc. XIV. Lugdunense II. 2.1274
Conc. XV. Viennense 2.1311
Constantiense 2.1414
Basileense 2.1438
Conc. XVI. Florentin. *ibid.*
Conc. XVII. Lateran. V. 2.1512
Conc. Tridentin. 2.1546
absolutum 2.1563
Constantius 2.284
cum Galerio dividit imperium 2.290
Constantinus Magnus 2.306
vincit Maxentium *ibid.*
moritur 2.336
Constantinopolis 2.335
quatriduo ardet 2.467
à Mahumede capitur 2.1453
Constantinus Constantini Magni fil. 2.337
Constantius 2.337
eloquentia sua milites adversarios ad defectum ducit 2.350
Constantii mors 2.360
Constantius sub Honorio Dux 2.425
Constans 2.337
Cosroes 2.610
Constans II. Imp. 2.641
Constantinus pogonatus 2.608
Constantinus Copronymus 2.741
moritur 2.775
Constantinus V. Porphyrogenitus 2.780
imperium matris abnuit 2.790
ab eâ in ordinem cogitur *ibid.*
eâ in vinculis conjectâ recipit imperium *ibid.*
tandem Constantino eruuntur oculi, & mater imperiũ capessit 2.798
Conradus Imp. 2.912
Constantinus VII. Porphyrogenitus 2.912
Constantinus VIII. 2.976
Conradus II. Imp. 2.102

Constanti-

Constantinus IX. Monomachus 2. 1038
Isac. Comnenus 2. 1057
Constantin. X. Ducas 2. 1061
Alex. Comnenus 2. 1081
Conradus III. 2. 1137
Man. Comnenus 2. 1146
Alexand. Comnenus II. 2. 1180
Alexand. Comnenus III. 2. 1195
Conradus Rex Siciliæ 2. 1254
Matt. Corvinus ex carcere ad Hungariæ thronum 2. 1458
Columbus Americam detegit 2. 1494
Cometa insignis 2. 1618
Croton urbs conditur 3369
Crux visa victoriam dedit 2. 323
invenitur 2. 326
Cruciata expeditio 2. 1138
Crispus Constantini fil. 2. 335
Curtracensis pugna 2. 1302
Curtius armatus in voraginem se ingerit 3693
Qu. Curtius Historiograph. 2. 54
Cyrus 3493
Babylonem capit 3516
Judæos liberat 3517
moritur 3523
Cyrus minor 3650
Cyprus. Venera 2. 1476
à Turcis capitur 2. 1570

D.

DÆdalus 2770
David rex 2969
regno pulsus 3009
ejus mors 3021
Daniel 3452. & 3472
ejus mors 3535
Darius Hystaspis 3532
in Scythas bellum movet 3526
Darius Ochus, sive nothus 3629
Darii mors 3724
Dagobertus apud Gallos 2 640
Joan Damascenus 2 725
Dani Christianam fidem amplectuntur 2 826 & 2 965.
ex Anglia pelluntur 2. 1040
Dandalus Venetorum Dux 2. 1271
Debora 2741
Democratiâ omni est monarchia 3579
Democritus 3585
Decemviri Rom. 3604
Demosthenes Dux adversus Siculos 3630
floret 3670
ejus mors 3732
Decius se pro patria devovet

Croesi. 3488. 3506.

vet 3714
fil. idem facit 3759
Demetrius Soter 3892
Demetrius Nicanor 3908
Decius Pannon 2. 250
Delphini Viennenses 2. 1075
Dionysius Siculus 3648
junior 3694
Dionysium regno pellit Dion ibid.
Diogenes 3718
Dionysius Areopag 2. 50
Galliarum Apostolus 2. 117
Dion Prusæus 2. 116
Dio Cassius 2. 226
Diocletianus 2. 284
deposito imperio, cul turæ olerum se addixit 2. 290
Diluvium Noæ 1656
Ogygium 2258
Deucalionis 2530
Dido 3166
Æneæ nubere non potuit ibid.
Dictator primus 3557
Dominicani 2. 1216
Domitianus 2. 88
jugulatur 2. 92
Draço legislator Athen. 3430
Dramatista primus 3522
Druydentis pugna in Gallia 2. 1562
Alex. Ducas 2. 1196

E.

Edvardus Sanct Angl. 2. 997
Edvardus Angl rex 2. 1270
Edvardus III. Angl. rex 2. 1336
Edvardus rex Angl. 2. 1461
Eglon occiditur 2641
Ehud judex 2641
Elias 3139
Elisæus ibid.
Electores Germaniæ instituti 2. 981
Eloquentiæ vis 2. 350
Elizabetha Angl. regina 2 1558
Empedocles 3618
Enochia urbs 136
Enoch translatus 987
Ennius 3814
Ephraimi rebellantis clades 2851
Epaminondas 3683
Epicurus 3712
Epictetus 2. 68
Erasmus 2 1512
Esau 2199
Esaias 3317
ejus mors 3337
Esdras 3596
Esther 3597
Evæ creatio 1
Europa 2623
Evilmerodach 3472
Euripides 3569
ejus mors 3648
Euclidis mors 3648

Eume-

Eumenis mors 3735
Euergetes 3807
Eugenius ſumpto imperio occiditur 2. 382
Eutyches hæreticus 2.410
damnatur 2.450
Eudoxia Imp. 2.410
Ezechias 3322. & 3337
Ezechiel propheta 3456

F.

FAbii trecenti ad Cremeram 3578
Min. Felix 2.210
Ferrariam Mediolanenſes occupant 2.1340
Ferdinandus II. Imp. 2.1618
Flandriæ Comites 2.865
L. Florus 2.2116
Florentiæ Duces 2.1536
Franci florere incipiunt 2.253
eorum regnum 2.420
Franciæ bellum Civile. 2.1651
Fredegondis 2.584
Franciæ regnum Hiſpano antiquius uno anno 2.421
Fridericus II. Imp. Occidentis 2.1210
Franciſcani 2.1216
Franciſcus I. Valeſius Galliarum rex 2.1515
in Hiſpaniam captivus ducitur *ibid.*
Fridericus Auſtriacus 2.1322
Fulminatrix Chriſtianorum ſub M. Aurelio legio 2.161
Fulco rex Hieroſol. 2.1133

G.

GAlli in Græcia 3774
Galba 2.69
Galenus medicus 2.138
Vibius Gallus 2.250
Gallienus 2.253. & 2.265
Galerius 2.284
cum Conſtantio dividit imperium 2.290
Gallus Conſtantii patruelis 2.352
Galliæ Reges titulo Chriſtianiſſimorum ornati 2.496
Gallorum in Græcia imperium 2.1272
Galliam Angli vincunt 2.1419
Gaza vivit 2.1401
Galliæ adverſus Hiſpanos bellum 2.1634
Gedeon 2768
Germanicus moritur 4071
Genſericus Africam ſub jugum mittit 2.425
Romam diripit 2.455
Gigantes 987

Gorgo-

Gorgonem Perseus occidit 2700
Goliath 2970
Gnostici 2.117
Gordianus sen. 2.235
Junior 2.238
Gothi primi Romanis innotuerunt 2.240
Gothi in Græcia 2.395
Godfridus rex Hierosolymæ moritur 2.1099
Gonsalvus Magnus 2.1499
Gracchorum seditio 3921
Græcorum regni in Asia finis 39 8
Gregorius Thaumaturgus 2.233
Gregor. Nazianz. 3.364
Gregorius Magnus 2.583
Gregorius II. Pont. Rom. obstat Iconomachis 2.718
Gregor. XIII. 2.1585
Gratianus Imp. 2.376
Gulielmus Nothus in Anglia 2.1006
Angliam subigit *ibid.*
Guisius, Liguæ Gall. author 2.1585
Guisios interfici curat rex Galliarum 2.1588
Guelphi & Gibellini in Italia 2.1137
Gyges 3338

H.

Haraldus fraude Danos Anglia pellit 2.1040
Hercules 2831
ejus mors 2854
Heli 2939
Helenæ raptus 2855
Hesiodus 3245
Herodotus 3569
Heliodorus sacrilegus 3870
Ptolomæum occidit 3878
Herodes 4014
mors ejus 4054
Helvetiorum Resp. 2.1307
Hermogenes Rhetor. 2.168
Heliogabalus 2.218
Hermenigildus perimitur 2.583
Heraclius Imp. 2.610
Monothelitis favet 2.639
Henricus Auceps inter aucupandum nunciatur Imp. 2.919
Henricus Bavariæ Dux Imp. 2.1002
obit. 2.1010
Henric. III. Niger 2.1039
Henricus IV. Imp. 2.1054
Henricus V. Imp. 2.1105
Pontificem opprimit. *ibid.*
Henricus VI. Imp 2.2190

Henricus

Henricus VII. Imp. 2.1308
Henricus VII. Angl. rex 2.1461
Henricus VIII. Angl. rex 2.1509
Henricus II. Galliæ 2.1547
in monomachia occiditur 2.1560
Henricus III. Galliæ 2.1574
duos fratres Guisios occidi jubet 2.1588
Henricus IV. Galliæ 2.1588
bellum Allobrogicum aggreditur 2.1600
ejus mors 2.1610
Hildebrandus Imperatorem anathemate ferit 2.1054
Pro Hierosolym. regno vindicando Anglorum & Galliæ expeditio 2.1192
Hierosolyma capta à Nebuchodonosore 3446
Hippocrates 3618
Hierosolymitanum templum ab Epiphane prophanatum 3886
Hierosolymitana clades 2.70
Hilarius Pictaviensis 2.355
Hieronymus 2.389
Hispaniæ regnum 2.421
Hispania Saracenis patet 2.713
Hispaniam Mahomades Maurus affligit 2.967
Hispani Mauros vincunt 2.1212
ex Hispania Mauri pulsi 2.1492
Hispanica classis contra Angliam missa perditur 2.1588
Hispanis pax cum Franco 2.1598
Hispaniæ status circa annum 2.1640
Homerus 3039
Horatius poeta 4013
Hosius Cordubensis 2.357
Honorius Occidentis Imp. 2.395
rerum summam Stiliconi committit 2.398
Hospitalarii 2.1104
Hunni in Pannoniam irrumpunt 2.742
Hungaria fit Christiana 2.1003
Joan. Hus 2.1414
Hussitæ Sigismundum vincunt 2.1419
Hunniades 2.1444

I.

Jacob 2199. in Ægyptum venit 2328
ejus mors 2345
Jahel 2741
Jaddus 3721 · Jambici

Jambici poetæ 3370
Janus 2736
ejus templum primo clausum 3819
Jarnacensis apud Santones adversus Calvinistas pugna 2.1569
Jacobi regis Angliæ indoles 2.1648
Ibrihimus Turcarum Imp. cæsus 2.1648
Iconomachi 2.718
Idololatria primo religionem contaminavit 1999
Jepthah 2850
Jeroboam 3060
mors ejus misera 3081
Jezabel 3158
Jeremias 3397. & 3446
Societas Jesu 2.1540
Ignatius Antioch. bestiis objectus 2.101
Imperii interregnum à morte Frederici 2.1246
Inter Imp. & Suecos pax 2.1648
Infantes Israelitarũ masculi in Ægypto minuuntur capite 2451
innocentes ab Herode cæsi 4053
Innocentius III. 2.1215
Inquisitio primo instituitur 2.1492
Indiam Lusitani reclu dunt 2.1497
Josephi vita 2319
obitus 2399
Jobi ortus 2318
certamina 2398
mors 2544
Josue mors 2600
Jonica migratio 3011
Jonas 3216
Josaphatus 3145
Josias rex 3395
eius mors 3425
Joachim 3425
Jonathas 3888
Josephus Christi pater moritur 2.16
Josephus historiographus 2.83
Joan Baptista cæsus 2.31
Joannes Evangelista 2.92
Jovianus Imp. 2.363
Joannes Eleemon 2.604
Joannes Angl. rex 2.1214
Joanna Neapolitana regina suffocatur 2.1381
Iphicrates 3676
Irene Imperatrix 2780
Irenæus 2.183
Isaac nascitur 3139
immolatur 2163
mors 2318
Israelitæ in Ægypto serviunt 2451
eorum exitus 2544
Isthmici ludi instituti 2700
Israelitici regni finis 3314
Isocrates 3618
ad Issum pugna 3721
Iris. 1657.

Italiam

Italium invadunt Saraceni 2.845
Italia turbatur 2.919
Italiæ status circa ann. 1645. Ino.2700
Jubal instrumenta musica invenit 690
Judith 3346
Judæi à Cyro liberantur. 3517
eos Adrianus domat. 2.117
numerantur 2 1492
Judas Macchabæus 3889
ejus mors 3890
Juvenalis Satyricus 2.81
Justinus Historicus 2.138
Justinus Martyr 2.163
Did. Julianus 2.180
Julianus Apostata 2.361
ejus mors ib.
Justinus sen. è subulco Imp. 2.518
Justinus jun. 2.565
Justinianus 2.552. & 2.527
Justinianus II. Rhinotmetus 2.685
à Leontio pellitur in exilium 2.694
ex postliminio recipit imperum 2.705
crudelitate amittit imperium ib.

L.

LAmechus Cainum occidit 688
Latinos Posthumius vincit. 3559
Lælius 3903
S. Laurentius in eraticula 2.253
Lactantius 2.336
Lazarus Monachus imagines pulchre pinxit 2.829
Ladislaus Hungar. & Bohemiæ rex 2.1458
Ladislai Poloniæ Reg. mors 2 1648
Leucothea 2700
Leuctrica pugna 3683
Leo Mag Pont. Attilam Hunnorum regem emollit 2.430
Leo Imp. 2.456
Leo Isaurus Imp. dictus Iconomachus 2.717
Leo IV. Porphyrogenitus 2 775
Leo V. Armenius Imp. Orientis 2.813
Leo Philosophus imp. 2.886
Linguarũ confusio 1931
Livius poeta 3514
Livia 4013
eius mors 2.29
Livii Patavini mors 2.18
Licinius imperio admotus 2.293.307

in-

interficitur Thessalonicæ 2.310
Ligua Gallica 1.1585
Locri conditi 3369
Longobardi 2.552
eorum regnum 2.568
Christiani fiunt 2 603
Longinus 2.571
Lotharius Imp. 2.840
Lotharingiæ nomen dedit ib
Lotharius II. Imperat 2.1125
Ign. Loyola societatem Jesu instituit 2.1540
Lucretia 3545
Lugdunum conditum. 4011
Lugduni in Gallis incendium 2.59
Lucanus poeta 2.65
ejus elogium 2.68
Lucianus 2.168
Ludovicus Pius Imperat. 2.814
exauctoratur 2.834
restituitur 2 835
Ludovicus II. Imperat. 2.855
Ludovicus III. Balbus 2.879
Ludovicus Bosonius Imp. 2.904
moritur 2.912
Ludovicus Sanctus Gall. 2.1250
moritur 2.1270
Ludovicus Bavarus Imp. 2.1322
Ludovic.XI.Gall. 2 1483
Ludovicus XII. Gall. 2.1499
Ludovicus XIII. Gall. 2.1628
Ludovicus XIV. Gall. 2.1638
Raim Bullius 2.1285
Lusitani Indiam detegunt 2.1497
Lutherus 2.1514
Lysander Athenas vincit 3649
in Bæotos missus 3658
Lycurgus Lacedæmoniorum legislator 3152

M

Manasses 3337. & 3344
Massilia urbs Gall. condita 3454
Marathonia pugna 3562
Manlius Capitolin. 3670
Mantinæa pugna 3690
Manlius Torquatus 3692 & 3614
Marius Saturnium in Curia interficit 3954
Mæcenas 4013
Maria Deipara 4028
eius obitus 2.46
Magorum adventus ad Christum adorandum 4053

Magda-

Magdalena 2. 34
Val. Maximus 2. 37
Matthæus scribit Evangel. 2. 39
Martialis Epigrammatum scriptor 2. 81
Marciō hæresiarcha 2. 117
Macrinus 2. 217
Maximinus 2. 235
Manes Manichæorum pater 2. 277
Maximianus 2. 284
Maxentius 2. 290
à Constantino M. vincitur 2. 306
Maximinus à Licinio vincitur 2. 307
Magnentius 2. 350
Macedonius hæret. 2. 357
Maximus Imp. 2. 376
profligatur 2. 379
Martianus Imperium cum uxore ducit 2. 450
Maximus II. Imp. 2. 455
Majorianus Imp. 2. 457
Mauritius 2. 583
Mahometes 2. 622
Martinus Pont. R 2. 642
Car. Martellus Saracenos reprimit 2. 726
Manfredus 2. 1254
Mauri ad Salsum victi. 2. 1340
Mahumetes II. 2. 1473
Maria Anglorum regina 2. 1553
Mauri ex Hispania pulsi 2. 1492
Maximus Tyrius. 2. 146.
Maria Scotiæ regina. 2. 1587
Melchisedech 2118
Melicerta 2700
Messana 3368
Sp. Melius regnum agitat Romæ 3616
Mentor Rhodius 3703
Memnon Rhodius 3706
Menander poeta 3740
Metellus ex Sicilia Pænos pellit 3798
Messalinæ interitus 2. 48
Minos 2650
Midas 2752
Milo 3522
Mithridates 3960
Minutius Felix 2210
Michael Curopalates Imp. 2. 810
in cœnobium recipitur 2. 813
Mich Balbus Imp. 2. 820
Michael V. stratioticus 2. 1055
Michael Perapinaceus Imperator umbraticus 2. 1071
Minimorum ordo 2. 1473
Moisis ortus 2461
mors 2983
Monarchia Democratias omnes fulcit 3578
Monachorum Insomnium ordo 2. 457
Moguntinus Præsul à muribus discerptus 2. 913

Pet.

Pet. Mortonus Pontifex 2. 1293
Thom. Morus occiditur 2. 1509
Mundus à diluvio reparatus 1657
Musici primi nobiles 3372
Musicas notas Aretinus invenit 2. 1025

N.

Narses 2. 522
Adolph. Nassovius Imp. 2. 1292
Ad Naupacti contra Turcas victoria 2. 1570
Nimrod 1932
Ninus 1997
Ninive ibid.
Ninyas 2091
Niobe 2734
Nebuchodonosor 3429
orbem fere totum vicit 3450
ejus statua 3455
in belluinos mores degenerat 3464
Nehemias 3609
Nero 2. 54
matrem occidit 2. 59
moritur 2. 68
Nerva Imp. 2. 96
Nestorius 2. 409
Nicenum Concilium 2. 325
Nicephorus Logotheta imperium usurpat 2. 802
Nicephorus Phocas 2. 960
Nicephorus Botoniates 2. 1077
Noema 690
Noes arca 1057
ex arcâ egreditur 1657
obitus 2006
Novatus & Novatianus 2. 254
Normanni in Galliam irruunt 2. 841
Neustriam incolunt 2. 865
in Calabriâ 2. 1010
Numa 3338
ejus mors 3384
Numantia 3921
Numerianus 2. 282

O.

Ochus 3629
alius ejusdem nominis 3690
ejus mors 3712
Octavia moritur 2. 65
Odenatus 2. 254
Odoacer 2. 476
occiditur 2. 493
Oedipus 2836
Ogygium diluvium 2258
Olympici ludi instituti 2849
Olympiades 3278
Origenes 2. 219

Orpheus

Orpheus 2770
Orbis novus detegitur 2.1494
Othoniel 2601
Otho 2,69
Otho Magnus Imp. 2.936
Otho II. Imp. 2.973
Otho III. 2983
Ottocarus Bohemiæ rex 2.1274
Othomannus 2.1300
Ovidius 4011
ejus mors 2.18

P.

Palæmon Deus marinus 2700
Pausanias 3587
Pascholis 2.1056
Parrhasius pictor 3605
Parisatis crudelissima fœmina 3658
Papyrius 3731
Paulus convertitur 2.34
martyrio occumbit. 2.67
Peterculus scriptor 2.37
Popinianus Juris Consultus 2.210
Paulus Eremita 2.250
Paulinus 2.394
Parisiis sedem regni collocat Merovæus 2.474
Pannoniam Hunni irrumpunt 2.742
Mich. Paphlago Imperat. 2.1034
Mich Palæologus 2 1283
Andronicus Palæologus 2.1293
Jo. Palæologus 2.1341
Parmæ Duces 2.1537
Parisiensis laniena 2.1572
Academia 2.779
Perseus 2700
Pelops Tantali filius 2723
Persicum Imp. 3517
Persas Spartani invadunt 3655
Perseus victus 3883
Pentecoste 2.33
Persius poeta 2.68
Petrus in vinculis 2.71
Romæ sedet 2.43
martyrio occidit 2.67
Pertinax 2.180
Petronius Arbirer 2.65
Pelagius Brito 2.418
Pelagius Hisp. Legione condit regnum 2 713
Pelagius puer Hisp. martyr 2 973
Phœmonoe Apollinis filia 2750
Pheron Sesostris fil. omnes regni sui mulieres ad flammas damnat 3067
Phalaris 3482
Phere-

Pherecydes 3502
Phocylides *ibid*
Phidias statuarius 3605
Philoxenus 3666
Philippus Macedo 3670
regnat 3694
ejus artes 3700
à Triballis affligitur 3712
mors 3717
Philopator 3833
Philippus pater Persei *ibid.*
mors 3874
Philopœmen 3872
Pseudophilippus 3905
Physcon 3909
Phlegon Adriani libertus Asteron 2.117
Philostratus Sophista. 2.168
Philo 2.38
Philippus Arabs 2.244
Phocas 2.602. & 608
Photius damnatur 2.869
sedem, qua ejiciebatur recipit 2.885
author myriobibli *ib.*
Philippus Augustus Gall. 2.1214
Philippus II. Hispan. moritur 2.1598
Pisistratus 3438
exul 3496
Pindarus 3567
Pipinus Francorum rex 3752
Platæensis pugna 3575
Plato 3623
in Sicilia 3666
Plinius senior 2.79
Plinii junioris panegyricus dictus 2.101
ejus character 2.116
Plutarchus historicus *ibid.*
Plautus. 3848.
Plotinus celebris Platonicus 2.244
Placidia Honorii soror 2.425
Pollux 2836
Polynices *ibid.*
Porsena 3548
Polycletus statuarius 3605
Polybius 3903
Pompeius Mag. 3948
de Africa triumphat 3973
ejus victoria 3988
Poppæa icto calce utero moritur 2.69
Polycarpus Episcopus Smyrnensis 2.168
Porphyrius 2.269
Polonia Christiana fit 2.965
Pontifex Imperatorem excommunicat, inde bellum 2.1055
Pontificem Imperator opprimit 2.1105
Pontifici Antipapam opponit Imperator *ibid.*

Prosper

Prosper 2.449
Prodigia Constantinopoli & alibi 2.742
Præmonstratensium ordo 2.1121
Probus Imp. 2.276
Hieronymus Pragensis 2.1414
Pragensis Academia 2.1346
Ptolomæus 3730
Ptolomæus Philadelph. 3770
literas amat ibid.
& artes 3773
moritur 3807
Ptolomæus Philometor 3873
Ptolomæus Lathurus 3938
Ptolomæus Auletes 3973
reductus 3997
Ptolomæus Dionysius Lagidarum ultimus 4002
Ptolomæus Alexandrinus 2.117
Pupienus 2.237
Pulcheria Imp. soror. 2.426
nubit Martiano 2.450
Pyramides 3159
Pythagoras Samius Philosophiam in Italia docet 3514
Pyrrhus 3759
ejus mors 3782

Q.

QUados vincit M. Aurelius ope Christianorum 2.161
Quintilianus 2.81

R.

RAmirus è monacho rex Hispan. 2.1126
Ravennæ exarchatus 2.570
extinguitur 2.753
Ramirus Legionis rex 2.845
Ravennæ pugna 2.1511
Regnum
Assyriorum 3236
Babylon 3334
Bohemiæ 2.667
Castellæ 2.1011
Francorum 2.420
Græcorum in Seleuco 3743
Hispaniæ 2.421
Hierosolymitanum 2.1099. & 2.1187
Longobardus 2.568
Lusitaniæ 2.1089. & 1139
Macedoniæ 3240
Navarræ 2.912
Parthicum 3804
Persicum 2.222

Persicum

Persicum Sophi regnū 2.1583
Poloniæ 2.667
Scotiæ 2.422
Rehoboam 3060
Regulus 3791
Rhodus obsessa 3749
Richardus Angl. rex in Palæstinam movet. 2.1191
regnum Cypri Guidoni Lusignano largitur *ibid.*
Richelius Cardinalis 2.1643
Roma condita 3302
à Gallis capta 3665
à Camillo servata *ibid.*
ejus civium fortitudo 3836
res gestæ 3837
fit Christiana 2.324
diripit Gensericus 2.455
ab Arnulpho leporem inter venandum prosequente capitur 2.899
Romani Consules 3545
Romani 30 tyranni 2.253
Romanum Imperium dividitur 2.337
Romulus & Remus 3303
Romuli mors 3338
Rollo Normannus 2.913
Rodolphus I. Imp. 2.1274
Rogerius pirata 2.1293
Romanus jun. Imp. 2.959
Romanus III. Argyrus Imp. 2.1028
Romanus Diogenes Imp. 2.1070
Rupertus Comes Palatin. 2.1400

S.

SAturnus 1993
Sara 2089
Samson 2880
Samuel 2940
Saul rex Judæ 2962
ejus mors 2979
Samaria 3110
Sardanapalus 3235
Sappho 3442
Sapientes septem 3474
Salvianus 2.449
Saraceni in Italia 2.713
in Italia 2.845
Sabaudiæ duces 2.988
Comes primus 2.1107
Saladinus Hierosolymam capit 2.1187
moritur 2.1190
Salaminia pugna 3574
Saphradinus 2.1179
Sadoletus 2.1512
Scævola 3548
Scipio 3846
mors 3871
Scipio Æmilianus 3903
Scipionis mors 3937
Scotiæ regnum 2.422

Jo. Duns Scotus 2. 1297
Scanderbergus 2. 1443
Seth natus 130
Semiramis 2049
Sesostris Ægyptius 3762
Sennacherib 3319
ejus clades 3324
Servius Tullius 3477
Seleucus Antiochiam extruit 3753
Seleucus Philopator 3867
Sertorius 3967
Sejani initia 2. 23
occasus 2. 31
Seneca 2. 65
ejus elogium 2. 68
Severus Imp. 2. 180
obiit 2. 201
Severus veneno tollitur. 2. 462
Sericum inventum à duobus Monachis 2. 564
Selimus 2. 1513
Sebastianus Lusitaniæ Rex 2. 1578
Fran. Sfortia Mediolanensis Dux 2. 1448
Ludov. Sfortia Mediolano pellitur 2. 1512
Sheba regina 3047
Sicyonorũ regnum 1966
Simonides poeta 3502
Simon 3591
Silius Italicus 2. 68
Simeon Stylites 2. 450
Sidonius Apollinaris 2. 456
Siciliæ regem facit Pontifex Romanus Carolum Andegavensem 2. 1255
Siculæ vesperiæ 2. 1282
Sodomæ incendium 2138
Solomon 3020
Solus regressus 3322
Solon 3460
in exilium abit 3488
Sophocles 3569
ejus mors 3648
Socrates 3585
Soter, Christianus 2. 177
Socrates historicus 2. 449
Sozomenus *ibid.*
Sorbona Parisiensis 2. 1179
Solimannus 2. 1520
ab illo gesta *ibid.*
Sparta condita 2338
ejus reges 2961
Spartani in Persas 3655
Stesichorus 3442
Stephanus πρωτομάρτυρ 2. 34
Statius 2. 81
Stilico Honorii Tutor. 2. 395
ejus artes 2. 409
Stanislaus Poloniæ rex. 2. 1079
Fam. Strada 9. 1585
inter Suecos & Imperatorem pax 2. 1648

Susanna 3438
Suetonius 2.116
Sylla 3967

T.

Tacitus 2.116
Tarentum conditur 3369
Tarquinius Priscus 3437
Tarquinius Superbus 3521
eius mors 3559
Tacitus Imp. 2.271
Tamerlanes 2.1339
Asiam vincit *ibid.*
moritur 2.1402
Terrarum divisio 1788
Terræ-motus Antioch.
Tertullianus. 2.193. 2.115
Templi Hierosol. consecratio 3030
Teglahphalasar 3279
Teribazus 3665
Terentius 3903
Tetricus in Gallia 2.270
Templarii 2.1118
extincti 2.1311
Joann. de temporibus 2.1128
Teutonicus ordo 2.1192
Teresa 2.1582
Thebanum bellum 2836
Theognis 3502
Thespis primus Dramatista 3522
Themistocles 3574
Athenis pulsus 3587
mors 3593
Thucydides 3583
Thrasybuli mors 3660
Theodosius Imp. 2.379
Antiochiam vastare statuit, sed precibus Flaviani Episcopi vincitur 2.384
Thessalonicæ stragem ingentem facit *ibid.*
Theoph. Alexandrinus 2.396
Theod. jun. Imp. 2.408
obit quinquagenarius 2.450
Theodoricus Ostrogotthorum rex 2.493
insania perit 2.526
Theophilus Imp. 2.829
Theodora res imperii jure filii administrat. 2.841
Theophylactus Constantinopol. Episcopus equis nimis delectatur 2.912
Theatini 2.1524
Tissaphernis mors 3658
Timotheus Athen. Spartanos vincit 3676
Timoleon 3695
Tiberius adoptatur ab Augusto 2.4
Imperator 2.18
secedit ab urbe 2.21
mors 2.37
Tiberius II. 2.578
Tillius 2.1618

Tobias 3314
Totila 2.452
Troja condita 2576
ejus excidium 2871
Tryphon Syriam turbat 3910
Trajanus Imp. 2.96
Decebalum vincit 2.101
ejus mors 2.116
Τρισάγιον 2.450
Trapezuntius 2.1401
Tullus Hostil. 3385
Tubalcain arma invenit 690
Turcæ 2.1003
eorum in Europa Imp. 2.1360
ad Naupactum à Christianis vincuntur 2.1570
Turcarum status circa annum 2.1648
Typographia inventa 2.1440
Tzimisces imperium adit 2.969

V.

VAriana clades 2.10
Valerianus 2.253
Valentinianus & Valens 2.364
Valens incendio perit 2.366
Valentinianus ira suffocatur 2.366
Valentinianus jun. mor. 2.376
Valentinianus III. 2.424
ejus mors 2.435
Valdenses 2.1159
Varmiensis clades 2.1444
Valsteinus 2.1618
Veii capti 3659
Fla. Vespasianus 2.69
ejus mors 2.79
Tit Vespasianus 2.79
Vesuvius ibid.
L. Verus sub M. Aurelio 2.161
Venetiæ conditæ 2.451
Veneti Joppen à Turcis liberant 2.1124
Rhodum occupant 2.1236
Veneti primum bombardis usi 2.1380
Venceslaus Imp. 2.1379
Vinea primo consita
Vigilius 2.539 1657
Virgilius 3984
Vitellius 2.69
Vincentius Lirinensis 2.449
Ulpianus 2.222
Volusianus 2.250
Urbanus II. Pont. è monacho 2.1056

X.

XEnophon 3650
Xerxes 3567
ejus

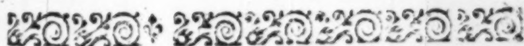
ejus mors 3589
& 3629
Ximenes Cardinalis 2.1494

Z.

Zedechias rex 3456
Zeno ſtoicus moritur 3792
Zeno Imp. 2.474
Zenobia 2.253
Ziſca 2.1449
Zeuxis 3605
Zopyrus 3534
Zoroaſter 2044.



FINIS.



fidē frangere & gulam. 157.

fames & pestilentia tempt. 209.

Ambitio Regū lues. 229.

Gordianus, solū imp: vitā abrupit laqueo. 159.

4 F i

FLOSCULI HISTORICI DELIBATI

NUNC

DELIBATIORES REDDITI.

SIVE

HISTORIA UNIVERSALIS

Tam Sacra, quam Prophana Rerum memorabilium, tam Pace quam Bello gestarum, usque ad annum M. DC. LVI.

Auctore *JOANNE DE BUSSIERES*, Societatis JESU Sacerdote.

Accessit Editioni huic

CHRONOLOGIA PRINCIPUM

Id est,

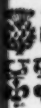
Series & Successio Romanorum Pontificum, Augustiss. Imperatorum, S. R. I. Electorum, Regum, Ducum, Principum, lectu non injucunda, cui annectuntur de Summis Pontificibus S. Malachiæ Prophetia, SS. Ecclesiæ Concilia, & Schismata.

Editio Sexta, Auctior & emendatior.

Cum appendice de rebus Britannicis, & Indice necessario nunc primum editis.

OXONIÆ, *W Hall*, Impensis *Joseph. Godwin*, Anno Dom. 1668.

2




MVSEVM
BRITAN
NICVM



Ordo Epocharum, qnibus distinguuntur totius Operis capita.

PARS PRIMA.

Cap. I. A *Primo Mundi anno ad Noemi Diluvium.* Pag. 1.

II. *A Diluvio ad Abrahamum.* 5

III. *Ab Abrahamo ad Mosis ortum.* 10

IV. *Ab ortu Mosis ad Samuelem.* 17

V. *A Samuele ad Imperium Babyloniorum.* 26

VI. *A Babyloniornm imperio ad Persicum.* 38

VII. *Ab imperio Persarum ad Alexandrum.* 51

VIII. *Ab Alexandro ad Perseum.* 82

IX. *A Perseo victo ad Christum natum.* 102

X. *A Jesu Christi ortu ad ejus obitum.* 120.

PARS ALTERA

Cap. I. A *Jesu Christi obitu ad Constantinum Mag.* 130
II. *A Constantino Magno ad Odoacrum.* 169
III. *Ab Odoacro ad Carolum Magnum.* 202
IV. *A Carolo Mag. ad Fridericum Ænobarbum.*
V. *A Frid. Ænobarbo ad nostram ætatem* 275.



FLOS-

FLOSCVLI HISTORIARUM,

Ab Orbe Condito ad Christi obitum.

CAPVT I.

A Primo Mundi Anno ad Noëmi Diluvium.

PRimo Anno Mundi ante Christi ortũ quater millesimo quinquagesimo secundo, Cœlo, Terra & Animantibus conditis designaturus dominum Deus, formavit hominẽ, corpus ex luto fictor novus effingens, Animam ex nihilo: ut jam ab ortu si quid superbiæ regnum affricaret, id origo statim elueret: nam quid intumescat cœnum & nihil? Adamum appellavit, & Regem orbis inauguratũ in amœnissimo loco collocavit; nudum tamen, sine tecto, sine satellite, sine pompa, ut agrum coleret, exemplum posteris non purpurâ Reges, non auro fieri, sed in regnum cura & studio. At quia parum erat imperare brutis maximum Principem, adjunxit sociam quæ Rege dignos subditos pareret. Mirum! è viri costa eduxit fœminam, ne amandi causæ plures deessent, dum is conjuges, qui & fratres & parentes, amor connectere:

Adami creato.

& Evæ.

ctèret; & qui antè corpore unum fuissent, unum & Animo in posterum essent.

Adami culpa, & pœna. Fortunati, sua bona si nossent, Principes; dum ambiunt nosse supra quam possint, in calamitatem ultimam incidunt. Nudi, pavidi, regno, capite, & quod deterius, innocentiâ diminuti; rerum omnium præter peccatum inopes: ex otio, risu & voluptate, ad laborem, ærumnas & lachrymas deturbati: spinis, tribulis, doloribus, ipsaque morte, ut satellitio culpæ, damnati; Animo & corpore miseri ignominiam nepotibus antequam ortum conferunt. Nunc eant homines, & peccatum ament, quo perditi sunt, necdum nati.

Cainus. Abel. Anno Mundi 2. nascitur Cainus, impiorum Antesignanus, futurus posteris exemplum criminum: peccati non Adami sobolem dixeris, ita ex patre præter peccatum nihil contraxerat. Sed forte peccantis Evæ partus Cainus, sanè fuit Abel pœnitentis: ita Deo providente posteris, ne deessent, tot inter vitia, formæ virtutum. Quid futurum erat humano generi, si peccare tantum didicisset?

Cainus fratricida. Anno Mundi 130. Cainus perditorum ille coryphæus, quasi vulgarium tæderet scelerum, palmarium fecit. Abelem fratrem (primum ab invidia facinus) in agro seductum ferro interemit. Præjudicabat rebus mortalium Deus, ut vitio virtus obnoxia foret: pietatis dos adversitas esset, datumque sanctis pro patrimonio, *Pati*. Sed nec impune fuit fratricidæ; cui & terra imbuta sanguine fruges negavit; & ipse, vagus, tremens, ac profugus, agente conscientia quocunq; sceleris fama pervenerat, portauit & pœnam; ut jam Metus homines malum dedoceret.

Aliquot

Aliquot poſt annis primam omnium ur- bium, dictam Enochiam ab Enocho filio, condidit; ut ſe homicida à talione defenderet, & prædator latrocinia tuto reponeret. Hæc civitatum origo, hæc cauſa; ut pudeat nos tanti facere, quod ortum à ſcelere, in tutelam ſcelerum coaluerit. *Enochia urbs.*

Adamo interim in Abelo Cainum lugenti, Sethum qui duceret Priorum agmen ſubſtituit Deus; à quo Enos, ab Enoſo Enoch, viri ſanctiſſimi, qui ad religionem & virtutem omnem prælucerent: jam inde ſanctis ex Martyris ſanguine pubeſcentibus. *Seth natus.*

Anno Mundi 638. Cainus in Sylva pro fera habitus per imprudentiam à Lamecho abnepote occiditur; pœna licet clauda reum aſſequente; quæ à filio, ut eſſet gravior velut in feram, ut juſtior, fratricidium parricidio vindicavit. *Caini cædes.*

Sub hæc tempora Jubal inſtrumenta Muſica, Tubalcain arma invenerunt; vitam hominis Providentia in belli paciſque ſtudia partiente, ut in hac jucundius ageret, in illo tutius. Et Noëma mulier lanificium commenta, eundem hominem texit honeſtius; & præivit ſexui, qua in arte proferre ingenium deceret fœminam. *Iubal Tubalcain. Noema.*

Anno Mundi 930. ipſi mundo coævus Adamus moritur: familiæ pater quæ orbem impleret, pænitentiæ documentum ingens, de ſuo hoc eſt humano genere tam benè quam malè meritus, dum ad veniam erudit quos ad pœnam gignit; dierum, id eſt, luctuum plenus, ut ab hoc poſteri vitam miſeriis metiremur. Nunc quid hujus ſpatium arctum conquerimur? calamitatibus noſtris parcitum eſt. Anno poſt altero amantiſſi- *Adami mors.*

& Eva. mum conjugem Eva sequuta est; quæ se, heu! dilectam nimis quoties luxit! quoties formam incusavit ut ream! quoties placuisse displicuit! si amasset minus conjux, servabamur. Quis sexum non timeat, qui adhuc innocens necat, vel placendo?

Henoch translatus. Anno Mundi 987. Henochus ille ab Enoso sanctissimus, post vitæ annos 365. Novo mortis genere, vivus desiit in vivis agere; ad ultima servandus tempora, futurus testis deitatis Christi, in ignotas plagas transportatur; in quibus vitam in corpore sed expertem corporis degens, extra necessitatem alimenti & malignitatem peccati positus, licèt nedum ut homo vixerit, vivit ut Angelus.

Gigantes. Circa hæc tempora Gigantes impiissima Caini soboles sæviebant, qui staturam superbiâ, deformitatem impuritate, ferociâ vires adæquantes; scelerum immanitate monstrosi, tam animorum portenta quam corporum, in nefas omne ruentes; ut posteros vitiis, quos virtutibus nolebant, vincerent, nihil intentatum mali reliquere.

Noe & Arca. Anno Mundi 1057. Ne funditus tot inter crimina mortalium genus interiret; futurus Averruncus divini furoris, Noe justissimus, ex Lamecho Sethi, non illo Caini nepote nascitur. Qui deinceps virtutibus ut annis auctus, scelerum ultorem Deum verbo & opere Reis intentavit. Nam nova interminandi ratione, Arcam extruxit; postquam diu verba fuerunt irrita, navem molitus est centum annis: efficacius nunquam monuerat, si minus homines juvissent crimina: sed quibus peccantibus callum obduruit, prius mortem quàm mollitudinem mentis induxeris.

Anno

Anno Mundi 1656. ante Christi ortum 2397. cum sexcentissimum Noëmus ageret, ulturæ Dei contumelias aquæ, in sceleratum rebellant hominem; in imbres aër effusus solvitur, exundant amnes, irrumpunt maria; ipsa Terra, alumnos exosa, jam in pœnas ferax, immensos gurgites effundit utero, tota undis stagnat, ne miseris pateat vel ad sepulchrum. Nimirum puduit tot substerni sceleribus, fœdissimas sordes exhorruit, ut se elueret advocavit elementa consortia. Proh peccati virus! naturam rerum ab uno homine totam infecerat, petendum fuit ab universa Antidotum, flammæ libidinum aquis restringuendæ: bene est, quod ante periit orbis quam periret; undis periit, ne periret igne. Quæ tempestas, quæ humanum genus naufragum fecit? Agite posteri pietati Noëmi gratias, in ipso singuli servati estis. Navigabat in ruina mundi securus, & à morte per asserem tutus, quam nec muri nec turres excluserant, Deo gubernante, per syrtes, per scopulos, per naufragia, salvus enatabat. *Diluvium.*

CAPUT II.

A Diluvio ad Abrahamum.

ANno Mundi 1657. subsidentibus aquis, detumescente penitus pelago, terra aperta est. Tunc rediit sua facies Elementis; serenitatem aeri, certum aquis situm, fœcunditatem terræ Sol conciliavit; novus nitor effulsit syderum, & instaurata rerum natura tristitiam hilaritate mutavit. Admittimus *Mundus reparatus.*

Iris. clementiæ pignus, Deus immortalis triumphalem benignitatis Arcum suspicimus; utinam ut pœnæ, sic & culpæ immunes in posterum. Sed erit dies, cum diluvio bonitatis mundum inundabis; minus parceres, si peccasset minus.

Noe Arca egreditur. Interea octo illa capita humani generis novi Phœnices, ad incolendam terram prodeunt arca. at obstupescunt deformatam Agrorum faciem, lugent affinium deplorandam sortem; & imagine mortis attoniti, vix spem ullam vitæ concipiunt. Donec Dei jussu, promisso, & fœdere confirmati, tunc se demum servatos fassi sunt, cum timere ultra desierunt.

Vinea. Statim ergo ad culturam terræ se convertunt; nec enim sponte victum sufficeret: & Noëmus primus omnium ex uvis consitis vinum expressit; vel infirmitati vel hilaritati Deo consulente. Sanè bonus senex liquore novo se liberalius proluit, ex potu inexperto ebrietas, ex ea somnus, ex somno nuditas inhonesta; dein irridens filius, nepos maledictus, ut à primo meri vel innoxio haustu, tot malorum fonte, discant homines parcere, cui si indulgeant, transit in toxicum.

Divisio terrarum. Anno Mundi 1788. Noë liberos multiplici sobole supra modum auctos, ut concordes faceret, discordes effecit: iis universum orbem partitus est; Semo Asia ultra Euphratem ad Indicum usque Oceanum data; Japheto Asia reliqua cis Euphratem, cum Europa ad Gades usque; Chamo Syria cum Arabia & Africa tota concessa: quis Regum Noemo patrefamilias opulentior? Trophæa sua Pompeii conferant, triumphos Cæsares, Alexandri victorias, Galli colonias, ad Noemum

mum quid? contenderunt illi de partibus, hic totum dedit.

Anno Mundi 1909. antequam spargeretur in diversa mortalium genus, civitatem quæ potentiæ monumentum esset, ad Euphratis ripas posuerunt. Quale opus! quod ab omnibus inceptum hominibus, quod annis viginti duobus nondum absolutum, quod imperfectum, regni sedes fuit, cujus ex fundamentis primum orbis miraculum surrexit Babylo. Et in ea Turrim erexerunt, quæ cœlo, si superis placet, par esset: quæ stultitia, cælum expugnare saxis & cæmentis? non iis machinis sydera scandimus. *Turris Babel.*

Anno Mundi 1931. disjecta tandem est superba illa ædificantium vanitas: linguis divisi sunt; non grassatus est fulmine Deus, non ignibus, pœnam inflixit acerbissimam superbis, contemptum. Idioma unum in septuaginta duo divisum miram peperit perturbationem, dum loquerentur omnes, pauci perciperent, sermonis inopiam copia nimia faciente. Quis credet? penetravit in animos vocum discordia; tantus est sermonem inter & mentem consensus; in regionem suam quique profecti sunt, nec se meminerunt, heu nefas! uno Patre natos; bella cum fratribus gesserunt in posterum; & eos homines obliti plerumque, quasi bestias in usum, vel belluas in cædem rapuerunt. Ite nunc Docti, intumescite linguarum peritiâ, quæ dividentes orbem perdiderunt. *Confusio linguarum.*

Anno Mundi 1932. ante Christum 2121. Nimrodus ortum dedit regno Babylonio rum seu Assyriorum, quod postea stetit per annos 1401. Hic primus omnium Regum, proximam à Deo potentiam usurpavit, & *Nimrodus seu Belus.*

cæteris gentibus in diversa loca distractis' Babylone jam principatu dignissima substitit. Idem qui & Belus tanti nominis apud scriptores; militari audaciâ & civili prudentiâ clarus; qualis decuit principem conditorem imperiorum. Nec enim obvium eminere in æqualibus; & quos pares nascendo habueris, tibi regnando impares facere.

Sicyoniorum regnū. Anno Mundi 1966. Regnum in Europa vetustissimum fundabat Ægyaleus, Sicyone Peloponnesi urbe, ab Isthmo non procul; parvis, si Babylonico compares, incrementis, sed tutioribus.

Ninus. Anno Mundi 1997. cum superiore Nimrod ætatis anno 300. decessisset, Ninus ejus filius Babylonicum capessivit imperium; cui & Assyriū modicis septum finibus ab Assure Semi filio conditum adjunxit. Nec eo contentus, septemdecim annis continuis, Ægyptum & Asiam universam victor is peragravit, germana Patris ambitiosissimi soboles, Cæteris mortalium ad inauditum Belli nomen expavescentibus: adeo difficilius est propulsare injuriam, quàm inferre, dum hinc audacia illinc timor; nec vinci pudeat, cum honestum putent à fortissimo viro superari.

Ninive. Idem Ninus Ninum seu Ninivem sibi cognominem urbem ad Tygrim amnem in Assyria posuit, ad felicitatis ostentationem. Quam civitatem vir ingentis animi, & nihil modicum capientis, pro modo gloriæ tam amplam effecit ut capaciorem posteriora tempora nullam agnoverint. Sed ô vana mortalium studia! tanti monumenti nullum vestigium, de cujus loco ne constat quidem; & memoria, si minus periit, ad contemptum

ptum restat, quando præstat sileri, quam cum ignominia celebrari; & odiosum est non esse quod fueris.

His temporibus de Deo optimo pessimè meritum est genus humanum; cum Idololatria, quo nullum stultius vel gravius scelus, per terrarum orbem invaluit. Ninus in causa, qui se non ausus mortalis adhuc Deum effingere, quod proximum fuit, se Deo natum exhibuit: Belum itaque, quando se non poterat, Deum fecit, (insana liberalitas, id largiri quo careas) gesta commendavit, immortalem dixit; statuam ostendit, huic divinos cultus attribuit, & ne quid ad improbitatis effectum deesset, voluit supplices quod à Deo peterent, optare à statua & impetrare. Hic est Belus, qui Saturnus Gentibus, Hebræis Baal, humanis ad contumeliam generis placatus hostiis: justâ tamen pœnâ, ut qui hominem per ultimum nefas in Deum haberent, ipsi mactati in abjecta bruta haberentur. *Idololatria.*

Anno Mundi 2006. Noemus sanctissimus orbis reparator, jam impletis annis 950. vitæ pertæsus eam deposuit; quam calamitatibus penè continuis, recens Nepotum flagitium præcipitaverat. Parum erat seni justissimo concoxisse Gigantum scelera, interfuisse mundi naufragio, luxisse linguis divisos liberos, perspexisse per mutuas clades triumphantes, nisi ad incrementum summum molestiæ, Deum quasi regno, suorum animis depulsum videret, nihilque actum pœna Diluvii, nisi ut præcipitantius in majora scelera ruerent. Sed ne quis Imperia nimium arderet, privatus obiit Noe sanctissimus; Be- *Noemi obitus.*

 lus

lus Rex decessit, ne quid pejus dicam, omnium primus.

CAPVT III.

Ab Abrahamo ad Mosis ortum.

Abrahami ortus. ANNO Mundi 2039. ante Christum 2014. in Ure Chaldeæ urbe natus est Abrahamus, ex Thare Patre, cum prius Aramum & Nachorem suscepisset. In quē cœlo depluebant dona tam immensa, ut ad unam magnificentiam Dei conditum dixeris. Salve mortalium lux, phosphore gentium. Beatorum Dux: debebit tibi Hebræus innocentiam, salutem mundus, incolas cælum. Ex natu minimo, quis tanta speraret! quis ex Idolatra Patre cœlestem filium! nempe major est à contempto virtus; & summa Pietas cœlo debebatur.

Zoroaster. Anno Mundi 2044. celeberrimum bellum Ninus gessit in Bactrianorum Regem Zoroastrum. Hic loci situ, quia in asperrimis montibus Bactra, & ope dæmonum, præter fortem animum, fretus (nam primus Magiæ ignorandæ scientiæ auctor infamis) cum se, montes, & Inferos ad pugnam armasset, à Nino victus est: & in acie ferro cæsus, vel ab ipsa statim de cœlo tactus est. Artem detestabilem in Auctore puniri par erat, ne haberet æmulos, & si quos haberet, ad eos cum arte pœnam transmitteret.. In eo bello Semiramidem famosam illam fœminam Ninus invenit, & adamatam in conjugem duxit; quanta post sexus vel gloriâ, vel infamiâ! Is quarto post anno è vivis abiit, suscepto

ſuſcepto ex Semiramide Ninya; vir ſupra fidem magnus, niſi major fœmina prioribus fidem comparaſſet.

Anno Mundi 2049. Aſſyriorum imperium adivit Semiramis. Prima mulier quæ domeſticam adminiſtrationem mutavit publica, ac prævertens regnum ſexus obſequiis, naturam quæ muliebre corpus compegerat, virili animo emendavit. Dotes ingentes maculavit ingentibus vitiis? ita plerumque in excelſis mentibus ſumma omnia ſunt. Nam operum magnificentia & belli gloria Ninum, hoc eſt mortales retro omnes ſuperavit. Mediam, Ægyptum, Lybiam armis perdomuit; & cum in orbe ſuo deeſſet hoſtis, quæſivit in alio, apparatu quam maximo penetrans in Indiam, biſque victrix viciſſet tertium, ſi pares Elephantis Cameli fuiſſent. Opera porro quæ & quanta perfecit? marito dignum Rege & urbe Ninive tumulum erexit, præter aquæ ductum in Ecbatanis, imaginem ſuam Bagiſtonio monti inſculptam, ſaxa, rupes, montes explanatos ad vias, quantum eſt, quod in Miraculis orbis enumerat, Babylonem opus à mortalibus tentatum omnibus tandem abſolviſſe! In qua præter muros, quibus nihil ſimile fama dixit, horti & luci palatiis impoſiti, geminæ Arces ad Euphratis ripas, ipſe amnis dum cuniculus foditur averſus alio, animum ad mundi regimen natum oſtendunt. *Semiramis.*

At per has dotes, libidinoſa ſupra quam credi honeſtum ſit mulier, ne qua in re modica eſſet, crudelitate etiam inſignis, perimebat Amaſios, materiam odii juxta ac amoris; mortuiſque ingentes aggeres excitabat, ut illuſtrior crudelitas eſſet. Nec cauſa mortis deflexit

flexit à vita, à Ninya filio, quem de incestu appellaverat, interfecta: si tamen filio credi æquum sit parricidium, flagitio matris excusanti.

Sara. Agebat in vivis hoc tempore Sara, Semiramide haud paulò clarior, si vera claritas à virtutibus arcessenda sit: hæc patruo nupsit Abrahamo; cujus laudes impleat, qui capacem tanti conjugis dixerit.

Ninyas. Anno Mundi 2091. Semiramidi successit Ninyas, aptior otio quàm negotio, qui frui partis contentus, nihil maternum habuit præter voluptatem; & quasi sexu cum matre mutato, assiduo pellicum & Eunuchorum contubernio, nulli alii temerè visus, degeneravit in fœminam. Et ut proclive est se applicare ad pessima, de cæteris Assyriæ Regibus semel dictum sit, eos ad regnum natos, turpissima tamen fuisse mancipia; cum nulli serviatur turpius quàm voluptati.

Abraham in Chananæam. Anno Mundi 2114. Abrahamus Deo jubente, ex Mesopotomia in Chananæam profectus est: fidei & obsequii miro specimine, ipso Deo in præmium pollicente numerosissimam sobolem orbo Patri, & hancce terram longe uberrimam, ne agrum ad sepulchrum quidem possidenti. Ita Cœlum centesimas pendit in mutuum.

Abrahamus vincit Chodorlah. Anno Mundi 2118. egregiam de Persis reportat adoream Abrahamus: qui cum duce Chodorlahomore Pentapolitas jam corruptissimos vitiis, prælio victos in servitutem abducerent, simulque Lotum pravi consortii pœnas luentem; Abrahamus ut nepotem reduceret, collecta servorum expedita manu, sopitos Persas & à victoria securos aggressus, in fugam egit, prædam & capti-

vos recepit, decimamque partem Melchisedeci hoc est Deo dedit, vel reddidit; nec enim is dat, qui totius unde accepit particulam reddit.

Sodomæ incendium.

Anno Mundi 2138. contigit horrenda illa clades Pentapolitana, qua urbes quatuor conflagarunt, Sodoma, Gomorrha, Adama & Saboim: execrabilia in posteris nomina: Segol ad secessum Loto condonatum: ita semper Deus vel in severissimis pœnis clementiam amat. Superest in flagitii detestationem pœnæ vestigium; aquæ fœtentes, solum emortuum, mare sulphureum. Nam & supplicium quàm horrendum, quod vel spectasse, in uxore Loti crimen fuit.

Isaac natus.

Sequenti anno Isaac natus est; ad sanctissimorum Parentum summam lætitiam, eo majorem, quo speratam diutius. A risu dictus est; cujus causæ cumulatissimæ, cum præter humanas posteritatis & nominis, divinæ accederent salutis omnium.

Isaac immolandus.

Anno 2163. Abrahamus in monte Moria incruentam victimam immolavit. Admirabile ad stuporem temporum facinus! divinis nutibus sævam orbitatem, spem Nepotum, charitatem patris posthabere, eodem ferro quo filium se mactare, imo crudelius, quia superesset, animi fuit supra terrarum victores surgentis. Quantulum est Macedo, quod in orbe non toto vicisti? in Isaaco plures mundos vicit Abrahamus. At bene est quod agnovit Deus immolantem, tam sacerdoti pepercit quàm victimæ, nempe obedientia, si mactat, suscitat, si perdit, redimit; nec dat in pericula, nisi ut servet.

Esau & Jacob.

An. 2199 ex Rebecca Isaaco nascuntur Esau & Jacob, ita dissimiles mente & corpore,

ut

ut verè Gemini, vix in ullam rem unquam consenserint: nam quomodo miti & facili cum oportuno & temerario conveniret? Et hoc anno cœpit Argivorum regnum ab Inacho; quod deinde Mycenas Perseus transtulit. Nec dubium, quin & alibi regna quam plurima, sed felicior Græcia, quæ scriptorum ope, sua vel aperuit, vel effinxit.

Argivorum regnum.

Abrahami obitus

Anno Mundi 2213. Abrahamus, post annos vitæ 175. ex ea decessit. Vir revera virtutum omnium, qui per adversa prospera meruit: Dei nutibus ita mancipatus, ut ad eos statim amarit vel oderit, tot locorum exul quot incola, Ismaelis pater ut abdicaret, Isaaci ut immolaret, Saræ conjux ut sterilem ferret, cumulatus bonis ut erogaret; à Deo per exteros, per suos probatus, sibi semper costans, probitatem illæsam sepulchro intulit.

Diluviũ Ogygiũ.

Anno Mundi 2258. Achaiam inundavit diluvium, quod Ogygium dictum est, ab Ogyge Rege Eleusinæ conditore. Mirum in unam Peloponnesum totius Europæ gesta confluxisse.

Isaaci mors.

Anno Mundi 2318. longæva senectute, post annos 180. confectus, obiit Isaacus, cui tranquillitate animi nihil antiquius, promptus eam ne perderet omnia perdere: multos jam annos animi luce caligantes oculos consolans, filium Jacob, si non vidit, audiit, multiplici beatum sobole; duodecim susceptis liberis, ceu columnis, totidem fundamenta genti promissæ ponere.

Josephi fortuna.

Anno Mundi 2319. Josephus Jacobi filius, mira Dei vel indulgentia vel mercede, è carcere promotus in regnum, utriusque fuit exemplar fortunæ, Is Patri charissimus

cum,

cum, per invidiam divenditus esset à fratribus, & apud Putipharem Dominum gratiosus, placuisset & Dominæ; pudicitiæ tamen posthabens omnia, per heræ calumniam conjectus in carcerem, per triennium castitatem amavit in vinculis. Nec ultra Deus prœmium distulit: Joseph per interpretationem somnii Pharaoni notus ad regni administrationem evectus est, triginta natus annos, in qua per octoginta perseveravit, inaudita Aulici felicitate; verè castitatis martyr & corona.

Anno Mundi 2328. cum fertilitatem Ægypti fames excepisset; inopia frumenti Jacob filios in Ægyptum misit, ubi à Josepho fratre probati & agniti, pœnam sceleris timuerunt; adductoque Jacobo ad filium, luctum lætitiâ commutârunt. Sanè Patri revixit Josephus, quem invidia, fera illa pessima, devoraverat. Regio Gessen in Ægypto assignata familiæ Jacobi, ex qua deinde Israelitæ numerosissima gens, prodierunt. Tunc natus in Idumææ & Arabiæ finibus Jobus, Esau abnepos, celeberrimus pugil in utramque fortunam, tam adversæ quam prosperæ victor. *Jacob in Ægyptum.* *Job ortus.*

Anno Mundi 2338. Spartam in Peloponneso Spartus Phoronei filius condidit; in qua cives olim Philosophiam veram professuri, voluptatum abdicatione imperium Græciæ merebantur. *Sparta condita.*

Anno Mundi 2345. Jacobus post annos 147. agonis perpetui, nam & in utero cum fratre luctatus, excessit è vivis. Cui ærumnarum pretio redempta prospera: quippe paternam hæreditatem mercatus exilio; binas conjuges imo unam 14. annorum operis; & *Jacobi mors.*

liberos

liberos amantissimi omnium luctu; quem nec reperit absque jactura, è patria rursum factus extorris. Ita Deus prosperitatem Sanctis non donat, sed vendit.

Jobi certamina. Anno Mundi 2398. par egregium spectavit Deus & se dignum: cum dæmone miseriisque omnibus Jobum compositum. Illustrior quam ex triumphato orbe Pompejus, triplici prælio tergeminam palmam confecit; Liberorum inconcussus audivit funera; spectavit tranquillus bonorum jacturam; in cruciatus membra transisse passus est: ac demum carcinoma fœtidum, vivum cadaver, è sterquilinio hostem vicit. Qualis pugna! quæ septennium tenuit: quam gravis per tot conserta vulnera! quam impar! ubi hominem dæmon per humanas calamitates, per amicos, per uxorem, per se aggressus est; quam demum honesta! ubi fregit contemptus superbiam, patientia furorem, homulus Angelum.

Josephi obitus. Anno Mundi 2399. Josephus in Deum, in Regem, in suos, impletis virtutum numeris post longissimam administrationem, decessit. Si Deum spectes, sanctissimus inter adversa, & quod rarius, inter prospera. Si Regem, Minister absolutissimus, cui similem orbis nondum vidit: si suos, pietate & clementia summus: vel fatente invidia, & amante prosperitatem quam fecerat. Felix, qui tot in dotibus, materiam virtutum nactus sit.

Israelitæ in ægypto serviunt. Anno Mundi 2451. Amenophe Ægypti Rege, incepit durissima servitus Israelitarum quæ post increbuit, ac per centum propemodum annos perseveravit. Nam Ægyptii numerosissimæ genti invidentes, ac jam ab

ea

ea sibi metuentes, ne propagaretur ulterius, tributis, operis, flagris, carcere, vinculis, vexare ac perdere instituerunt. Cumque parum proficerent, imperatum obstetricibus, ut mares necarent; nec iis obtemperantibus, crudelissimo sancitum edicto, ut infantes masculi submergerentur; nihilominus tot inter ærumnas, cædes, & naufragia, instar palmæ succrevit soboles, & in hac necessitate mortis natum & adultum est, quod Ægyptios postea perderet.

CAPVT IV.

Ab ortu Mosis ad Samuelem.

ANNO Mundi 2464. ante Christum *Mosis* 1589. Ex Amramo Levi nepote, in *ortus.* Hebræorum acerbissima calamitate, natus est eam qui per prodigia solveret Moses. Cui cum nasci exponi fuisset, exponi ipsum servari fuit; servante filia Pharaonis, & in Aulæ splendore ad regni spem educante: Deo & hanc laudem incomparabili viro providente, ut sprevisse Regnum dici possit.

Anno Mundi 2498. Regnum Athenis *Cecrops.* condidit Cecrops, urbemque à Minerva dixit, in augurium eloquentiæ qua post clarissima. Male tamen quod homo Ægyptius in totam Græciam turbam illam deorum invexit, quæ deinceps in multa secula fabulis aucta, & per Europam grassata, cladem intulit quavis peste capitaliorem, qua medente *Diluvium* nullo perirent Animi.

Anno Mundi 2530. contigit Deucalionis *Deucalionis.* Diluvium; quod cum Thessaliam inundasset

ſet, id Græci quaſi totius orbis concelebrarunt; adeo vel in miſeriis laudis fomitem vanitas reperit.

Areopagus. Anno Mundi 2539. Athenis eſt Areopagus conſtitutus, qui ab humilibus ut ſit initiis, eo dignitatis & amplitudinis proceſſit, ut ab eo quaſi ex cortina Themidis petita oracula, venerationem Athenis Delphico Tripode majorem aſciverint, diſtricto ſemper ad ferienda crimina gladio. Solon in eo multis poſt annis quædam immutavit, unde & autor ipſius habitus à nonnullis: At quantum intereſt, an invenias primus, an inventa ornes.

Iſraelis exitus. Anno Mundi 2544. Ex paſtore Moſes Dei legatus, contritis per aſſiduas plagas Ægyptiis, Iſraelitas ex acerbiſſima ſervitute in deſertum duxit, & liberos fecit; per quæ prodigia? cum per Elementa ſtipendiaria fracto Pharaone, via per Arabicum ſuum patefactâ, ſuis famulatas in hoſtem undas ruentes immiſit; nempe diſcrepant divina & humana providentia, ut conſiliis ita & exitu.

Iobi mors. Hoc Anno Jobus ille pugil fortiſſimus, ætatis 217. prioribus bonis geminatis, in effuſa bonorum, Nepotum, & virtutum copia, fortuna cum virtute redeunte in gratiam, celebrem illam Tragœdiam fœliciſſimo exitu moriens clauſit.

Troia condita. Anno Mundi 2576. à Dardano in Phrygia Dardane condita, quæ poſt à Nepote Troe Troja dicta eſt, fabularum ſeges, & Poetarum Pindus multis poſt ſeculis.

Anno Mundi 2583 moritur Moyſes prodigiorum patrator illuſtris, naturæ quam ad nutum regebat propemodùm Dominus, & in pertinaciſſima gente ſupra fidem huma-

nam

nam mansuetus, Dei charitatis & patientiæ magnum exemplar.

Huic in Magistratu populi successit Josue, qui divinus Poliorcetes, sine machinis urbes expugnavit; ne tardius vinceret, solem continuit; ac post anno 2600. migravit è vita, inductis in Chananæam promissam olim terram Israelitis, & in possessionem ejus immissis, summus imperator, qui Deo fretus non varius vicit, quam pugnavit. *Josue.*

Anno Mundi 2601. Othoniel Judex appellatus, administrationem Israelitarum suscepit, qui regnandi modus Monarchico partim similis, partim dissimilis, pervicaciæ gentis accommodatior, complures annos Judæis nondum Regni patientibus placuit. *Othoniel.*

Anno Mundi 2622. Tribus Benjamina à cæteris tantum non occisione deleta est: occasio ex Gabaonitarum libidine: apud quos Levita hospes diverterat: Bellum civile primum Judaicum; Deo, ut fit, incontinentiæ maculas balneo sanguinis eluente. *Clades Benjamin.*

Circa hæc tempora contigit Europæ raptus, Agenoris Sidoniorum Regis filiæ, à Jove in Cretam abductæ. Frater Cadmus raptorem persequutus, in Bœotia constitit, ubi Thebarum conditor, suscepit inde Semelem filiam, è qua Bacchus, Et hinc fabularum Deorumque nova series, educante parente in prodigiosam magnitudinem deinde excreverint. *Europa Cadmus.*

Anno Mundi 2641. Othoniel moritur, Aodus Judex in ejus locum allegitur: vigesimo tamen nono post anno generosissimus adolescens ex tribu Benjamin, ambidexter, Romano Scævola fortunatior, Æglonem Moabitam Judæos vexantem, cultro interemit, *Aodus Judex.*

mit pingui abdomine hauriente mortem cum ferro.

Minos. Circa Annum Mundi 2650. Ex Jove & Europa Minos in Creta regnabat, tanta justitiæ in terris fama, ut & inferis Tribunali Judicis dignus audierit.

Isthmici ludi. Ad Annum Mundi 2700. instituti sunt Isthmici ludi antiquissimi omnium in Græcia Cèlebrabantur in Isthmo Corinthiaco, in honorem Inonis & Melicertæ, quos ex mortalibus & misero fato submersis, in Deos marinos transiisse volunt, Leucotheam scilicet & Palemonem, quasi ex insania & furore ad divinitatem sit proximus gradus. Eorum institutorem Sysiphum quidam, alii Glaucum ejus filium volunt.

Bellerophon. Ab hoc Glauco Corinthi natus Bellerophon, Græcorum Joseph, & pudicitiæ laude clarissimus; qui post Stenobeam Prœti Argorum Regis uxorem ad flagitium invitantem repulsam, in Lycicam ad mortem à Præto missus, accusante pessima femina, ea edidit fortitudinis facinora, ut ab admiratione per Chimæram ac fabulas describantur; lethi semente in uberrimam gloriæ segetem germinante.

Perseus. Et ad hæc tempora referendus Perseus Jove natus & Acrisii filia Danae, qui vectus Pegaso celeberrima Bellerophontis navi, Gorgonem Medusam, seu meretricem philtris amatores suos dementantem, seu strenuam bellatricem in Africa capite truncavit, Græciæ Moses, si ortum spectemus: nec aliena quæ in vita gessit: adeo Heroes à calamitatibus ut à cunis surgunt.

Pelops. Fuit hæc ætas seminarium fabularum; nam & Pelops Tantali filius, certamine curuli

uli per fraudem victor, stabilitis cum Hippodamia nuptiis, per soceri Oenomai necem, deduxit in Græciam Colonias, & Peloponneso regioni post celeberrimæ indidit nomen: & hoc nomine supra omne figmentum clarissimus. Huius soror Niobe muliebris jactantiæ vel miseriæ monumentum, amissis quibus se efferebat liberis, dolore contabuit; hoc enim saxum est. *Niobe.*

Nec Italia causa fabularum caruit; nam his temporibus Janus in Latio Aboriginum regnum moderatus, successorem Saturnum ex hospite habuit, cui ex vite consita & agrorum cultu seculum aureum hæ gentes adscribunt. Mirum, auream viguisse ætatem, ubi aurum nullum: ubi multum est, hanc esse ferream. *Janus.*

Regnavit & hoc seculo Thebis Amphion, qui sono testudinis & prece blanda, saxa movisse dictus est: id est duros ac saxeos homines ad humanitatem voce flexisse. Ingens seu Musicæ seu Poeticæ laus, humanum sensum indidisse mortalibus, & ad bonum voluptate innoxia placuisse. *Amphion.*

Anno 2741. Barachus victoriam de Philistæo Sisara reportavit, cujus susceptæ & perfectæ laus omnis penes mulieres fuit: Nam & Debbora prophetis ad castra profecta in hostem Barachum immisit: & Jabel fugientem Sisaram, haustu lactis consopitum, trabali clavo transfixit. Quippe fœminæ quocumque se vertant semper immodicæ, vel extrema vitia, vel virtutes summas persequuntur. *Debbora.* *Jabel.*

Et Debboram suam in vaticinio parem, si superis placet, Græci ostentant, Phoemonoem Apollinis filiam: quæ prima Delphis *Phoemonoe.*

ad

ad Parnassum montem oracula reddidit, tripode antro imposito; unde postea fraudis & mendacii messis amplissima. Placet tamen quod Hexametrum carmen invenerit, nobile Poetarum ad sublime genus instrumentum.

Midas. Midas Gorgiæ filius, auro instructior quam sapientia, cum Panem Apollini prætulisset, Asininas aures habere creditus: raro scilicet aurum inter & doctrinam fœdere.

Gedeon. Anno Mundi 2768. Madianitas profligat Gedeon; at quam impari numero? trecenti milites in multa millia: quibus armis? lampadibus, hydriisque fictilibus: quæ pugna, Deus bone, quæ ludicro similis, quæ victoria? quæ per istos hostes est confecta.

Dædalus. Circa annum hujus seculi septuagesimum floruit Dædalus, insignis artifex, imo & volandi ut scribunt peritus: ab eo sane opera Dædalæa, quæ pro temporibus artis miræ & inusitatæ, de volatu fabulæ locum fecerunt: Homini satis est, quod Animo volat vel ultra sydera.

Orpheus. Tunc & in vivis agebat Orpheus, Apollinis & Calliopes habitus filius, qui suavitate carminum quæ canebat ad cytharam, feras & arbores auritas fecit. At quis credat Poëseos & Musicæ principem ortum à Thracia? Nunc sibi Græculi ex inventis artibus plaudant modo se Thracibus Poeticam, Philosophiam Ægyptiis debere agnoscant, & à Barbaris humanitatem suam hausisse. Hic tamen Orpheus, vel nullus fuit, vel Magus; quæ infamia & in Musæum Orphei discipulum transmissa, nec mirum, nam plerumque Præceptorum mores doctrinæ in discipulos transeunt.

Anno

Anno Muudi 2801. Abimelechus Gedeoni patri longe dissimilis, uno die 70. fratres truncavit capite ambitionis ultimum nefas, et postea frequens, regnandi libidine tollente paritatem quam natura fecit. Nec diutius parto per scelus imperio potitus, nam anno post tertio in obsidione turris mola per fœminam missa obtritus, gladio insuper confossus suo mortis dedecus parricidio proprio geminavit, & pœnas fratribus suo ipse ferro rependit. *Abimelech.*

Deductæ variæ sub hæc tempora Coloniæ, nam Pelasgi in Italia magnam Græciam occuparunt. Lydi duce Tyrrheno Tusciam. Siculus Itali filius Siciliam, quam tunc Sicani Hispanica gens obtinebant. Appulit & in Latium Arcas Evander, & in Palantia, ubi deinde Roma habitavit. Ejus mater Themis vel Carmenta fatidico spiritu celebris. Sic omne solum forti patria est. *Coloniæ variæ.*

Hoc ferme tempore Hercules Thebanus monstra hominum & ferarum tollebat è medio, corporis robore & fortitudine animi præstans: vir tamen tantus Amoris turpe mancipium fuit, raptor Hesiones, Deianiræ conjugis spretor, Omphale servus vel ancilla, & Hylæ amator: nimirum cælum apud Græcos non meruisset, si virtus ab omni nævo fuisset intacta. *Hercules.*

Huc etiam pertinet seculum illud fabularum ferax apud Græcos in quo Theseus Atheniensis, Argonautæ, quorum principes Jason, Hercules, Castor & Pollux, Orpheus, Telamon. Præterea Centauri & Lapithæ super Pyrithoi nuptias prælliantes: monstrum illud Cretense à Pasiphae Minotaurus: nec Thebanum minus horribile Oedipus, matris conjux, *Argonautæ, &c.* *Oedipus.*